SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE ÖĞRENME AMAÇLI YAZMA ETKİNLİKLERİNİ KULLANMANIN BİLİŞSEL VE DUYUŞSAL ÖĞRENMELERE ETKİSİ

Fatih KAYAALP

Doktora Tezi

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı

2020

(Her hakkı saklıdır.)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE ÖĞRENME AMAÇLI YAZMA ETKİNLİKLERİNİ KULLANMANIN BİLİŞSEL VE DUYUŞSAL ÖĞRENMELERE ETKİSİ

(The Effect of Using Writing to Learing Activities in Social Studies Course to Cognitive and Affective Learning)

DOKTORA TEZİ

Fatih KAYAALP

Danışman: Prof. Dr. Ufuk ŞİMŞEK

Erzurum

Ocak, 2020

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Fatih KAYAALP tarafından hazırlanan "**Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinliklerini Kullanmanın Bilişsel ve Duyuşsal Öğrenmelere Etkisi**" başlıklı çalışması 30/01/2020 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Türkçe ve Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalında doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı:	Doç. Dr. Ömer YILAR *(Atatürk Üniversitesi)*	.....
Danışman:	Prof. Dr. Ufuk ŞİMŞEK *(Atatürk Üniversitesi)*	.....
Jüri Üyesi:	Doç. Dr. Yavuz TOPKAYA *(Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi)*	.....
Jüri Üyesi:	Doç. Dr. Fatih BEKTAŞ *(Kilis 7 Aralık Üniversitesi)*	.....
Jüri Üyesi:	Dr. Öğretim Üyesi Selçuk ILGAZ *(Atatürk Üniversitesi)*	.....

Bu tezin Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddelerinde belirtilen şartları yerine getirdiğini onaylarım.

03 Şubat 2020

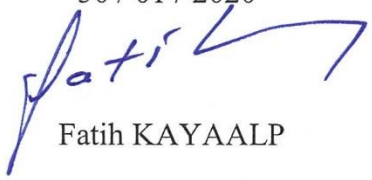
Prof. Dr. Mustafa SÖZBİLİR

Enstitü Müdürü

ETİK VE BİDİRİM SAYFASI

Doktora Tezi olarak sunduğum "**Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinliklerini Kullanmanın Bilişsel ve Duyuşsal Öğrenmelere Etkisi**" başlıklı çalışmanın tarafımdan bilimsel etik ilkelere uyularak yazıldığını ve yararlandığım eserleri kaynakçada gösterdiğimi beyan ederim.

30 / 01 / 2020

Fatih KAYAALP

☐Tezle ilgili patent başvurusu yapılması / patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle Enstitü Yönetim Kurulunun …./…/…. tarih ve ……. sayılı kararı ile teze erişim 2 (iki) yıl süreyle engellenmiştir.

☐Enstitü Yönetim Kurulunun …./…/…. tarih ve ……. sayılı kararı ile teze erişim 6 (altı) ay süreyle engellenmiştir.

TEŞEKKÜR

J. Dewey'in *"Eğer bugün, dün öğrettiğimiz gibi öğretiyorsak çocuklarımızın geleceğinden çalıyoruz demektir."* sözünü temel bir ilke görüp *"Söz uçar yazı kalır."* ya da *"Alem unutur, alim unutur, kalem unutmaz"* parolası ile sosyal bilgiler eğitiminde yazının öğrenme aracı olarak kullanımını araştırma konusu olarak belirlememde, daha iyi işler yapmayı kendime hedef koymamda engin deneyimi, bilgi ve kültürünü örnek aldığım ve almaya devam edeceğim kıymetli hocam Prof. Dr. Ufuk ŞİMŞEK'e minnettarım. Yine doktora ders sürecinde, desteklerini gördüğüm Prof. Dr. Ali Sinan BİLGİLİ'ye teşekkür ederim. Kıymetli fikirleriyle tez sürecine değer katan Doç. Dr. Ömer YILAR'a, Dr. Öğretim Üyesi Selçuk ILGAZ'a, Doç. Dr. Yavuz TOPKAYA'ya ve Doç. Dr. Fatih BEKTAŞ'a teşekkür ederim.

Öğrenme amaçlı yazma ile tanışmama vesile olan Dr. Öğretim Üyesi Elif MERAL'e teşekkür ederim. Doktora eğitimim sürecinde desteklerini esirgemeyen Doç. Dr. Oğuzhan KARADENİZ'e teşekkür ederim. Araştırmanın uygulama sürecinde her türlü kolaylığı sağlayan sosyal bilgiler öğretmeni Engin TAŞKIN'a ve Mustafa KAPUCUBAŞ'a teşekkür ederim. Araştırma sürecinde fikirlerinden yararlandığım Arş. Gör. Emine KAHRAMAN'a Arş. Gör. Bengisu KAYA'ya ve Arş. Gör. Tamer ÖZSOY'a teşekkür ederim. Veri analizi sürecinde yol gösteren Dr. Öğretim Üyesi Nedim ÖZDEMİR'e ve Özgür M. ÇOLAKOĞLU'na teşekkür ederim. Lisans öğrenimim sürecinde tutkum olan ancak yapmaktan uzak kaldığım lisansüstü öğrenime geç de olsa katılmama aracı olan eşim A. Şule KAYAALP'e ve benimle beraber yüksek lisans ve doktora öğrenimini bebeklikten yaşayan oğlum ve kızıma teşekkür ederim.

Fatih KAYAALP

ÖZ

DOKTORA TEZİ

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE ÖĞRENME AMAÇLI YAZMA ETKİNLİKLERİNİ KULLANMANIN BİLİŞSEL VE DUYUŞSAL ÖĞRENMELERE ETKİSİ

Fatih KAYAALP

Ocak 2020, 261 Sayfa

Amaç: Araştırmanın amacı, sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmanın öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal öğrenmeleri üzerindeki etkisini belirleyip, sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin kullanımı hakkında öğrencilerin görüşlerini ortaya çıkarmaktır.

Yöntem: Araştırmada, gömülü karma desen kullanılmıştır. Araştırma, 2018-2019 eğitim-öğretim yılının ikinci döneminde bir ortaokulunun 6. sınıfında öğrenim gören 99 (DG= 32, KG1=33, KG2= 34) öğrencinin gönüllü katılımı gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, akademik başarı testi, demokratik tutum ölçeği, yarı-yapılandırılmış görüşme formu ve araştırmacı tarafından hazırlanan farklı öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen nicel verilerin analizinde Tek Yönlü ANOVA, KRUSKAL WALLIS ve MANN- WHITNEY U testi ve çoklu karşılaştırmalarda Tukey testi kullanılmıştır. Yine öğrencilerin öğrenme amaçlı yazma niteliklerindeki gelişimi araştırmacı tarafından hazırlanan rubrik ile değerlendirilmiştir. Araştırmada öğrenciler ile yapılan görüşmelerden elde edilen nitel verilerin analizinde ise içerik analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırma sonucunda ortaya çıkan bulgulara göre, öğrecilerin akademik başarı düzeyi ve demokratik tutum düzeyleri ön-test puanları arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmazken öğrencilerin akademik başarı düzeyi ve demokratik tutum düzeyleri son-test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir sonuca ulaşılmıştır. Yine öğrencilerin öğrenme amaçlı yazma yeterliliklerinin zamanla geliştiği görülmüştür. Ayrıca öğrenciler sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin kulllanımı hakkında çok yönlü görüşler beyan etmişlerdir.

Sonuç: Araştırmanın sonucunda sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmanın öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal öğrenmeleri üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri sayesinde akademik başarılarının arttığını, kalıcı öğrenmeler elde ettiklerini, demokratik yaşam konusunda farkındalık kazandıklarına vurgu yaptığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğrenme amaçlı yazma, sosyal bilgiler, akademik başarı, demokratik tutum

ABSTRACT

PhD THESIS

THE EFFECT OF USING WRITING TO LEARNING ACTIVITIES IN SOCIAL STUDIES COURSE ON COGNITIVE AND AFFECTIVE LEARNING

Fatih KAYAALP

January 2020, 261 Pages

Purpose: The aim of the study is to determine the effect of using writing to learning activities in social studies course on students 'cognitive and affective learning and to reveal students' opinions about the use of writing activities to learning in social studies course.

Method: In the study, embedded mixed desing was used. In the second semester of the 2018-2019 academic year, 99 students (DG = 32, KG1 = 33, KG2 = 34) participated in the study voluntarily. In the research, academic achievement test, democratic attitude scale, semi-structured interview form and different writing to learning activities prepared by the researcher were used as data collection tools. One-way ANOVA, KRUSKAL WALLIS and MANN-WHITNEY U test were used for the analysis of quantitative data obtained from the research and Tukey test was used for multiple comparisons. Also, the development of students' skills writing to learning activities was evaluated with rubric prepared by the researcher. In the research, content analysis was used in the analysis of qualitative data obtained from the interviews with students.

Findings: According to the findings of the study, it was observed that there was no significant difference between the academic achievement level and democratic attitude levels of the students. A statistically significant difference was found between post-test scores of academic achievement and democratic attitude levels of students. Moreover, it was understood that students' competencies writing to learning developed in the process. Additionally, students stated multidimensional views on the use of writing to learning activities in social studies.

Result: As a result of the study, it was understood that practicing writing to learning activities in social studies courses affected the cognitive and affective learning of students. It was found that the students emphasized that their academic achievement increased, retention in learning increased, and they gained awareness about democratic life through writing activities aimed at learning in social studies courses.

Keywords: Writing for learning, social studies, academic achievement, democratic attitude

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY TUTANAĞI i
ETİK VE BİDİRİM SAYFASI ii
TEŞEKKÜR iii
ÖZ iv
ABSTRACT iv
İÇİNDEKİLER v
TABLOLAR DİZİNİ viii
ŞEKİLLER DİZİNİ ix
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ xi
BİRİNCİ BÖLÜM 1
Giriş 1
Araştırmanın Problemi 1
Araştırmanın Amacı 7
Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi 7
Araştırmanın Sınırlılıkları 9
AraştırmanınVarsayımları 10
Tanımlar 10
İKİNCİ BÖLÜM 11
Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar 11
Kuramsal Çerçeve 11
Yazma ve öğrenme amaçlı yazma (Writing and Writing to/for learning). 11
Öğrenme amaçlı yazma hipotez veya teorileri. 16
Öğrenme amaçlı yazmanın ilkeleri, faydaları ve uygulama süreci. 19
Sosyal bilgiler ve öğrenme amaçlı yazma. 22
İlgili Araştırmalar 30
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM 35
Yöntem 35
Araştırmanın Deseni 35
Çalışma Grubu 38
Veri Toplama Araçları 39
Etkin vatandaşlık öğrenme alanı akademik başarı testi. 40

Etkin vatandaşlık öğrenme alanı demokratik tutum ölçeği. 45
Sosyal bilgiler dersi etkin vatandaşlık öğrenme alanı öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri (öğretim materyalleri). 55
Sosyal bilgiler dersi öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini bütüncül (holistik) değerlendirme rubriği. 57
Yarı- yapılandırılmış görüşme formu. 58
Veri Toplama Araçlarının Geçerlik ve Güvenirliği 59
Araştırmanın Uygulama Süreci 60
Pilot uygulama. 60
Pilot uygulama ve gerçek uygulama arası yapılan işlemler. 61
Gerçek uygulama. 62
Verilerin Analizi 67
Nicel verilerin analizi. 68
Nitel verilerin analizi 70
Araştırmacının Rolü 71
Araştırmanın Geçerliği ve Güvenirliği 72
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM 76
Bulgular 76
Sosyal Bilgiler Dersine Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlikleri Kullanmanın Bilişsel Öğrenmeler Üzerindeki Etkisine İlişkin Bulgular 76
Etkin vatandaşlık akademik başarı testi ön-test bulguları. 76
Etkin vatandaşlık akademik başarı testi son-test bulguları. 78
Sosyal Bilgiler Dersine Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlikleri Kullanmanın Duyuşsal Öğrenmeler Üzerindeki Etkisine İlişkin Bulgular 82
Etkin vatandaşlık demokratik tutum ölçeği ön-test bulguları. 83
Etkin vatandaşlık demokratik tutum ölçeği son-test bulguları. 85
Öğrenme Amaçlı Yazma Gelişim Süreci ve Bilişsel ve Duyuşsal Öğrenmelerle İlişkisine Ait Bulgular 89
Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinliklerini Kullanmaya Yönelik Öğrenci Görüşlerine Yansıyan Bulgular 99
BEŞİNCİ BÖLÜM 108
Tartışma, Sonuç ve Öneriler 108
Tartışma 108
Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmanın bilişsel öğrenmeler üzerindeki etkisi. 108

Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmanın duyuşsal öğrenmeler üzerindeki etkisi. 115
Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmaya yönelik görüşler. 117
Sonuç 121
Öneriler 124
Uygulayıcılara (öğretmen, öğretmen adayı, akademisyen) yönelik öneriler. 124
Araştırmacılara yönelik öneriler. 125
KAYNAKÇA 127
EKLER 145
EK-1. 6. Sınıf Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Akademik Başarı Testi 145
EK-2. Akademik Başarı Testi Uzman Görüş Formu 151
EK-3. Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Demokratik Tutum Ölçeği Uzman Görüş Formu 153
EK-4. Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Demokratik Tutum Ölçeği İlk Taslak 156
EK-5. Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Demokratik Tutum Ölçeği İkinci Taslak 158
EK-6. Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Demokratik Tutum Ölçeği Üçüncü Taslak . 160
EK-7. Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Demokratik Tutum Ölçeği Son Hali 162
EK-8. Etkin Vatandaşlık Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlikleri Uzman Görüş Formu 163
EK-9. Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik/1(Mektupla Öğreniyorum) 165
EK-10. Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik/2 (Konuşma Balonu Hazırlama) 166
EK-11. Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik/3 (Kelime Köşesi Hazırlama) 167
EK-12. Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik/4 (Masal Yazma) 168
EK-13. Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik/5 (Şarkı Sözü Yazma) 169
EK-14. Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik/6 (Mektup Yazma) 170
EK-15. Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik/7 (Yapbozu Tamamlayalım) 171
EK-16. Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik/8 (Günlük Yazma) 172
EK-17. Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik/9 (El Kitabı Hazırlama) 173
EK-18. Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik/10 (Biyografik Şiir Yazma) 174
EK-19. Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik/11 (Vefat İlanı Yazma) 175
EK-20. Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik/12 (Gazete Haberi Yazma) 176
EK-21. Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik/13 (Konuşma Balonu Yazma) 177
EK-22. Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik/14 (Afiş Hazırlama) 178
EK-23. Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik/15 (Kartpostal Hazırlama) 179
EK-24. Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik/16 (Resimle Anlatım) 180

EK-25. Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik/17 (Tabela Yazısı Hazırlama)..... 181
EK-26. Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik/18 (Karikatür Hazırlama) 182
EK-27. Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik/19 (Hikaye Yazma)..... 183
EK-28. Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik/20 (Bulmaca Çözme)..... 184
EK-29. Sosyal Bilgiler Dersi Öğrenme Amaçlı Yazma Bütülcül Değerlendirme Rubriği 185
EK-30. Yarı-yapılandırılmış Öğrenci Görüşme Formu 186
EK-31. Araştırmaya Gönüllü Katılım Sözleşmesi 187
EK-32. Sosyal Bilgiler Dersi Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlikleri Uygulama Öğretmen Kılavuz Kitabı 188
EK-33. EVABT'ye Ait Ön-test Normallik Grafik Görüntüleri 216
EK-34. EVABT'ye Ait Son-test Normallik Grafik Görüntüleri..... 217
EK-35. EVDTÖ'ye Ait Ön-test Normallik Grafik Görüntüleri..... 218
EK-36. EVDTÖ'ye Ait Son-test Normallik Grafik Görüntüleri..... 219
EK-37. Araştırmanın Uygulamasına Ait Görüntüler 220
EK-38. Öğrenme Amaçlı Yazma Öğrenci Çalışma Örnekleri..... 225
EK-39. Araştırma İzin Belgesi..... 243
ÖZGEÇMİŞ..... 245

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. *Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinliklerine Dayalı Yapılmış Çalışmalar* 30
Tablo 2. *Ön-Test Son-Test Eşleştirilmiş Kontrol Gruplu Yarı-Deneysel Desen* 37
Tablo 3. *Çalışma Grubuna Ait Demografik Bilgiler* 38
Tablo 4. *Etkin vatandaşlık Öğrenme Alanı Kazanım- Bilişsel Alan İlişkisi* 41
Tablo 5. *Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Konu- Kazanım-Ölçme Tipi İlişkisi* 42
Tablo 6. *Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Akademik Başarı Testi Madde Analiz İlk Sonuçları* 43
Tablo 7. *Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Akademik Başarı Testi Madde Analizi Nihai Sonuçları* 44
Tablo 8. *Ölçek Geliştirme Sürecinde Takip Edilmesi Gereken İlkeler* 46
Tablo 9. *Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Demokratik Tutum Ölçeğine Madde Havuzuna Kaynaklık Eden Temel İlkeler* 47
Tablo 10. *Uzmanlara Ait Akademik Bilgiler* 48
Tablo 11. *Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Demokratik Tutum Ölçeği Açımlayıcı Faktör Analiz Sonuçları* 51
Tablo 12. *Etkin Vatandaşlık Demokratik Tutum Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analiz Sonuçları* 54
Tablo 13. *6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlikleri* 57
Tablo 14. *Deney Grubu Öğrenme Amaçlı Yazma Uygulama Süreci* 65
Tablo 15. *Veri Analiz Süreci* 71
Tablo 16. *Araştırmaya Ait Geçerlik Çalışmaları* 73
Tablo 17. *Araştırmaya Ait Güvenirlik Çalışmaları* 74
Tablo 18. *Etkin Vatandaşlık Akademik Başarı Testi Ön-Test Kolmogorov Smirnov Normallik Testi Sonucu* 77
Tablo 19. *Etkin Vatandaşlık Akademik Başarı Testi Ön-Test Levene's Testi Sonuçları* 77
Tablo 20. *Etkin Vatandaşlık Akademik Başarı Testi Ön-Test Sonuçlarına Ait Betimsel İstatistikler* 77
Tablo 21. *Etkin Vatandaşlık Akademik Başarı Testi Ön-Test ANOVA Sonucu* 78
Tablo 22. *Etkin Vatandaşlık Akademik Başarı Testi Son-Test Kolmogorov Smirnov Normallik Testi Sonucu* 79

Tablo 23. *Etkin Vatandaşlık Akademik Başarı Testi Son-Test Çarpıklık ve Basıklık Değerleri* 79
Tablo 24. *Etkin Vatandaşlık Akademik Başarı Testi Son-Test Levene's Testi Sonucu* 80
Tablo 25. *Etkin Vatandaşlık Akademik Başarı Son-Test Sonuçlarına Ait Betimsel İstatistikler* 80
Tablo 26. *Etkin Vatandaşlık Akademik Başarı Testi Son-Test ANOVA Sonucu* 81
Tablo 27. *Etkin Vatandaşlık Akademik Başarı Testi Son-Test Çoklu Karşılaştırma Tukey Testi Sonuçları* 81
Tablo 28. *Etkin Vatandaşlık Demokratik Tutum Ölçeği Ön-Test Kolmogorov Smirnov Normallik Testi Sonuçları* 83
Tablo 29. *Etkin Vatandaşlık Demokratik Tutum Ölçeği Ön-Test Levene's Testi Sonuçları* 83
Tablo 30. *Etkin Vatandaşlık Demokratik Tutum Ölçeği Ön-Test Sonuçlarına Ait Betimsel İstatistikler* 84
Tablo 31. *Etkin Vatandaşlık Demokratik Tutum Ölçeği Ön-Test Anova Sonucu* 85
Tablo 32. *Etkin Vatandaşlık Demokratik Tutum Ölçeği Son-Test Kolmogorov Smirnov Normallik Testi Sonuçları* 85
Tablo 33. *Etkin Vatandaşlık Demokratik Tutum Ölçeği Son-Test Levene's Testi Sonuçları* 86
Tablo 34. *Etkin Vatandaşlık Demokratik Tutum Ölçeği Son-Test Sonuçlarına Ait Betimsel İstatistikler* 86
Tablo 35. *Etkin vatandaşlık Demokratik Tutum Ölçeği Son-Test Kruskal Wallis Testi Sonuçları* 87
Tablo 36. *Etkin Vatandaşlık Son-Test Mann Whitney U Testi Sonuçları* 87
Tablo 37. *Öğrenme Amaçlı Yazma Yeterliliği ve Akademik Başarı Düzeyi Arasındaki Korelasyon Sonucu* 98
Tablo 38. *Öğrenme Amaçlı Yazma Yeterliliği ve Demokratik Tutum Düzeyi Arasındaki Korelasyon Sonucu* 98

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Klein'e göre yazma hipotez diyagramı. 17
Şekil 2. Bereiter ve Scardamalia'nın yazma hipotezi. 17
Şekil 3. Flover ve Hayes'in bilimsel süreç modeline göre yazma diyagramı. 18
Şekil 4. Bilişsel süreç modeli unsurları arasındaki ilişki diyagramı. 19
Şekil 5. Öğrenme amaçlı yazma model şeması. 21
Şekil 6. Öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri hazırlama taslağı. 22
Şekil 7. Sosyal bilgiler öğretiminin bilgi kaynağı. 24
Şekil 8. Sosyal bilgiler öğretiminde kullanılan beceriler ve beceri süzgeci. 24
Şekil 9. Sosyal bilgiler öğretiminde yer alan değerler ve değer terazisi. 25
Şekil 10. Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinlik diyagramı. 29
Şekil 11. Creswell karma desen tasarımı. 36
Şekil 12. Gömülü karma desen tasarımı. 36
Şekil 13. Araştırmanın gömülü karma desene göre tasarımı. 37
Şekil 14. EVDTÖ doğrulayıcı faktör analizi sonucu standartlaştırılmış yol katsayıları. 54
Şekil 15. Veri toplama araçlarında takip edilen güvenirlik ve geçerlik işlemleri. 59
Şekil 16. Gerçek uygulama süreci. 63
Şekil 17. 5 E Öğrenme model şeması. 66
Şekil 18. Uygulama sürecinde gerçeleşen işlemler basamakları. 67
Şekil 19. Analiz öncesi cevap aranan soru şeması. 68
Şekil 20. Doktora tez süreci özet şeması. 75
Şekil 21. Etkin vatandaşlık akademik başarı testi ön-test ortalamaları. 78
Şekil 22. Etkin vatandaşlık akademik başarı testi son-test ortalamaları. 80
Şekil 23. Araştırma gruplarının bilişsel öğrenme gelişim düzey karşılaştırılması. 82
Şekil 24. Etkin vatandaşlık demokratik tutum ölçeği ön-test ortalamaları. 84
Şekil 25. Etkin vatandaşlık demokratik tutum ölçeği son-test ortalamaları. 86
Şekil 26. Araştırma gruplarının duyuşsal öğrenme gelişim düzey karşılaştırılması. 88
Şekil 27. Birinci hafta DG ait öğrenme amaçlı yazma etkinlik puanları ve gelişim düzeyleri. 90
Şekil 28. İkinci hafta DG ait öğrenme amaçlı yazma etkinlik puanları ve gelişim düzeyleri. 91
Şekil 29. Üçüncü hafta DG ait öğrenme amaçlı yazma etkinlik puanları ve gelişim düzeyleri. 92

Şekil 30. Dördüncü hafta DG ait öğrenme amaçlı yazma etkinlik puanları ve gelişim düzeyleri. 93
Şekil 31. Beşinci hafta DG ait öğrenme amaçlı yazma etkinlik puanları ve gelişim düzeyleri. 94
Şekil 32. Deney grubu öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri beş haftalık toplam puan ortalamaları ve gelişim düzeyleri. 95
Şekil 33. Deney grubu öğrencileri öğrenme amaçlı yazma etkinlik türü ve toplam puanları. .96
Şekil 34. Deney grubu öğrenme amaçlı yazma, bilişsel öğrenme ve duyuşsal öğrenme ilk ve son hafta puan ortalamaları. 97
Şekil 35. Öğrencilerin öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri hakkındaki genel görüşleri. 99
Şekil 36. Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin bilişsel öğrenmeler üzerindeki etkilerine yönelik öğrenci görüşleri. 101
Şekil 37. Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin duyuşsal öğrenmeler üzerindeki etkilerine yönelik öğrenci görüşleri. 102
Şekil 38. Öğrenme amaçlı yazma en beğenilen etkinlik türlerine yönelik öğrenci görüşleri. 104
Şekil 39. Öğrenme amaçlı yazma beğenilmeyen etkinlik türlerine yönelik öğrenci görüşleri. 105
Şekil 40. Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerine yönelik öğrenci yaklaşımları. 106
Şekil 41. Araştırmanın sonucu. 123

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

ABİDE	: Akademik Becerilerin İzlenmesi ve Değerlendirilmesi
AFA	: Açımlayıcı Faktör Analizi
DG	: Deney Grubu
DFA	: Doğrulayıcı Faktör Analizi
EVÖABT	: Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Akademik Başarı Testi
EVÖADTÖ	: Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Demokratik Tutum Ölçeği
$G_D(g_d)$	: Gelişim Düzeyi
KG	: Kontrol Grubu
SBDÖAYBDR	: Sosyal Bilgiler Dersi Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinliği Bütüncül Değerlendirme Rubriği
$T_P(t_p)$	: Toplam Puan
TDK	: Türk Dil Kurumu
WFL	: Writing for Learning (Öğrenme Amaçlı Yazma)
WTL	: Writing to Learning (Öğrenme Amaçlı Yazma)

BİRİNCİ BÖLÜM

Giriş

Bu bölümde öncelikle araştırmanın problem durumu ve önemi açıklanarak araştırmanın amacına yer verilmiştir. Ardından araştırmaya ait sınırlılıklar ve varsayımlar belirtilmiştir. Son olarak araştırma konusu ile ilgili kavramların tanımlaması yapılmıştır.

Araştırmanın Problemi

21. yüzyıl dünyası, ortak yaşam değerlerine inanmış, hak ve sorumluluklarını bilen, yaşadığı topluma bütünleşmiş, karşılaştığı problemleri hukuki yollardan çözmeye çalışan, mensubu olduğu ülkenin yönetiminde söz sahibi, kendi özelliklerinin farkında, yaşamını sürdürdüğü çevreyi koruyan, sahip olduğu tarihi bağlara saygılı olduğu kadar evrensel değerleri benimsemiş makbul birey tipini arzulamaktadır.

İfade edilen bu bireyin şekillenmesinde birçok faktör etkili olabilir. Ancak bu süreçte arzu edilen bu bireylerin yetiştirilmesinde devlet tarafından sağlanan zorunlu ve düzenli eğitimin başat rol alması kaçınılmazdır. Eğitim unsurlarından; öğretim programı, dersler, okul ortamı, öğretmen vb. birçok değişken 21. yüzyıl becerilerine (eleştirel düşünen, problem çözen, etkili iletişim kuran, kanıt kullanan, farklı görüşlere saygılı) sahip bireylerin yetiştirilmesinde etkili olabilmektedir. Bu birey tipinin yetiştirilmesine katkı sunan çok sayıda öğretim programı olduğu gibi bu programlar içerisinde sosyal bilgiler öğretim programı merkezi bir konumdadır.

Sosyal bilgiler, kısa ucunu insan temeline yerleştirmiş, uzun ucu ile insan etrafında daire çizen ve çizdiği daireye insanın kendinden başlayarak, toplumu, çevreyi, hukuku, ekonomiyi, tarihi ekleyerek dönen bir pergeldir. Dairenin merkezinde insan ve insanı var eden değerler var oldukça sosyal bilgilerin varlığı devam edecektir. İnsanoğlu var olduğu günden itibaren kendini anlamaya çalışmış insanoğlunun bu arayışı psikolojiye kaynak olmuştur. İnsan çevre ile bütünleşmiş coğrafya doğmuş, insanlar yaşamak için besin aramış ardından bulduğu besinleri doğru ve akılcı yönetmek için ekonomi ilmini ortaya çıkarmıştır. İnsanların bir arada yaşaması, ortak kuralları gerekli kılmış hukuk meydana gelmiş, insanları bir arada tutmak için sosyoloji gelişim göstermiştir, insanlar zamanla geçmişi merak etmiş arkeoloji ve tarih onlara yol göstermiştir. Ardından bir arada yaşayan toplumun yönetimi için siyaset ortaya çıkmıştır. Son olarak insanlık tarihinde meydana gelen bu değişim öğretim süreçleri ile insanlara aktarılmıştır. Bu gelişim sürecini 21. yüzyıl insanına öğretmek için ise sosyal bilgiler dersi ortaya çıkıp bu

zorlu görevi yüklenmiştir. Böylece insanlar kendileri için gerekli ve değerli olan bilgileri bir bütün halinde sosyal bilgiler dersinden öğrenmeye başlamıştır.

Türkiye'de sosyal bilgiler dersi, cumhuriyetin kuruluşundan günümüze kadar farklı isimler altında olsa da eğitim sistemi içerisinde önemini korumuştur. Tüm alanlarda olduğu gibi sosyal bilgiler dersi de değişim ve gelişim sürecinden etkilenmiştir (Kayaalp, Karameşe & Karadeniz). Türkiye'de eğitim programları üzerine en köklü yenilik 2005 yılında yapılmıştır. Yapılan bu yenilikle beraber eğitim faaliyetleri içerisinde yer alan tüm unsurlar değişime uğramıştır. Öğretmenlerin tutumundan, ders kitaplarına; sınıf ortamından öğrenci rollerine; müfredat programından öğretim yöntem ve tekniklerine kadar büyük bir yenilik yapılmıştır. Öğretim programları üzerine en son yenilik 2017 yılında yapılmış 2018 yılında uygulamaya konulmuştur. 2018 öğretim programı da 2005 öğretim programı gibi kazanım, bilgi, beceri, değer ve tutumları ön plana çıkarmıştır.

2018 öğretim programında *"Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, millî bilince sahip birer vatandaş olarak yetişmeleri"* (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018a, s. 8) sosyal bilgilerin öğretiminin özel amaçlarından biri olurken *"bireyleri, toplumsal ve siyasal kavram ve yapılara ilişkin bilgiye, demokratik ve aktif katılım kararlılığına dayalı olarak medeni hayata tam olarak katılmaları için donatmaktadır."* (MEB, 2018a, s. 5) ifadesi aynı programda sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlik olarak belirtilmiştir. Bu özel amacın ve yetkinliğin öğrencilere kazandırılmasında sosyoloji, siyaset bilimi ve hukuk çerçevesinde etkin vatandaşlık kavramına odaklanmış olan *Etkin vatandaşlık* öğrenme alanı ön plana çıkmıştır. 6. sınıf etkin vatandaşlık öğrenme alanında *"eşitlik, siyasi partiler, anayasal güvence, çoğulculuk, sivil toplum, düşünce ve fikir hürriyeti, hukukun üstünlüğü, hak ve özgürlükler, medya, görev ve sorumluluklar, kadın- erkek eşitliği, din ve vicdan hürriyeti, yasama, yürütme, yargı, kamuoyu, kuvvetler ayrılığı vb."* zengin bilgi ve kavramlar üzerinden *"politik okuryazarlık, eleştirel düşünme"* becerileri ile*"eşitlik"* değeri inşa edilmeye çalışılmıştır. Eleştirel düşünme, karar verme, problem çözme gibi 21. yüzyıl becerilerin varlığıyla beraber eşitlik, özgürlük, vatanseverlik gibi değerlere de yer veren 2018 sosyal bilgiler öğretim programında öğrencilerin kazanması gereken çeşitli tutumlar da söz konusudur. Bu tutumlardan biriside etkin vatandaşlık öğrenme alannında elde edilen bilgi beceri ve değerlerin düşünce ve davranışlara yansıması olan *demokratik tutum*dur.

Demokratik değerleri benimsemiş, demokratik tutumları yaşamının her alanına aktarmış bireyler, demokratik bilgi ve değerlerin öğretildiği toplumlarda görülür. İfade edilen bu demokratik tutumların geliştirilmesinde eğitimin vazgeçilmez bir rolü vardır (Gömleksiz, 1993;

Yeşil, 2010; Ural & Sağlam, 2011). Eğitime yüklenen bu rol ortaokul düzeyinde sosyal bilgiler dersi üzerinden hayata geçirilmeye çalışılmaktadır. Öyle ki 2017 sosyal bilgiler öğretim programında "*yaşamı demokratik kurallara"* göre şekillendirmenin önemi vurgulanırken (MEB, 2018a). Öztürk (2014) sosyal bilgiler dersinin amacını *demokratik bir toplum için etkin ve katılımcı birey yetiştirmek* olarak ifade etmiştir. Demokrasi, bir sürecin sonunda ortaya çıkan bir üründür. Bu süreçte demokrasiye ait bilgi, değer, tutumların geliştirilmesi gerekmektedir. Demokrasiye ait bilgi, değer ve tutumların geliştirilmesinde sosyal bilgiler öğretmeninin demokratik olgunluğu, sınıf ortamında oluşturduğu iklim çok önemlidir. Çünkü demokrasi, ancak demokratik bir ortamda gelişim gösterebilir (Gömleksiz, 1993; Okutan, 2010). Demokratik bilgi, değer, tutumların geliştirilmesinde öğretmen tutumu, sınıf iklimi kadar öğretim sürecinde takip edilen öğretim yöntem ve teknikleri önemlidir (Yılar, 2015; Yeşil, 2010).

2005 yılından günümüze sosyal bilgiler dersine ait bilgi ve becerilerin artırılıp değer ve tutumların yaşama geçirilmesine katkı sunacak farklı yöntem ve tekniklerin etkileri üzerine birçok çalışma (Ay, 2018; Ayaz Can, 2005; Doğan, 2007; Efe, 2010; Erkan, 2019; Gevenç, 2014; İlhan, 2016; Karadeniz, 2012; Karakuş, 2006; Kartal, 2011; Köseoğlu, 2009; Özel, 2013; Polatcan, 2016; Subaşı, 2017; Şekerci, 2018; Torun, 2015; Ünlüer, 2008) yapılmıştır. Sosyal bilgiler dersinin kapsamlı bir içeriğe sahip olması, ağırlıklı olarak sözel ifadelerden oluşması, öğrenciler tarafından kuru, sıkıcı bir ders olarak algılanması sosyal bilgiler öğretiminde farklı yol ve yöntem arayışlarını devam ettirmektedir. Bu doğrultuda sosyal bilgiler eğitimin etkili öğretim yol ve yöntem arayışlarına katkı sağlayacak en önemli öğretim yollarından birisi de Emig (1977) tarafından öğrenmenin eşsiz bir yolu olarak tarif edilen *öğrenme amaçlı yazma* etkinlikleridir (Ay, 2018; Baeman, 2012/1985; Beyer, 1982; Boyer, 2006; Firek, 2006; Karaçağıl, 2014; Pitard, 2011; Yasul, 2019).

Müfredat süresince var olan bilgilerin öğrenilmesi ve geliştirilmesi için kullanılan (Bazerman, *vd*., 2005) öğrenme aracı olarak yazma, önceki bilgilerin üzerine yeni bilgileri inşa ederek bilimsel bilgilerin kalıcı olmasını sağladığı (Rivard & Straw, 2000) kadar öğrenilmesinde zorlanılan kavramlara kolaylık sağlayan (Hohenshell, Hand & Staker, 2004) bir öğrenme yoludur. Bu öğrenme yolu, öğrencileri iletişim kurmaya, eleştirel düşünmeye, öğrendiği bilgileri yeniden inşa etmeye yöneltirken (Klein, 1999) bilgiyi kaydetmeyi değil, bilgiye anlam yüklerek bu sayede öğrendiklerinden yeni bir ürün oluşturmayı esas almaktadır. Öğrencilerin yüzelsel öğrenmelerinden ziyade derin öğrenmelerini ön plana çıkaran öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri (Thompson, Pilgrim & Oliver, 2005) konu üzerinde öğrencilerin içeriği, kavramları ezberlemekten öte kendi fikirlerini, görüşlerini açıklayarak kendi öğrenme

süreçlerini keşfetmelerini sağlamaktadır. Böylece öğrenme aracı olarak yazma sayesinde öğrenciler hipotezler ortaya koymak, bu hipotezleri kanıtlamak, öğrenilen içerik hakkında yeni bilgiler üretmek (Beyer, 1982), problem çözme, keşfetme, öğrendiklerini organize etme nitelikleri (Pitard, 2011) elde etmektedirler. Öğrenme amaçlı yazma aktiviteleri öğrencilerin değerlendirilme süreçlerinde olduğu kadar öğrenme süreçlerinde de etkilidir (Alharbi, 2015).

Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin öğretim sürecine aktarımı ve süreçte ortaya çıkardığı sonuçlar öğrenme amaçlı yazma ile ilgili literatür üzerinden incelendiğinde; öğrenme amaçlı yazma etkinliklerin öğrencilerin *ders başarılarını* (Akkanca & Özsevgeç, 2019; Akçay, Özyurt & Bezir Akçay, 2014; Alev, 2010; Ashworth, 1992; Ay, 2018; Caukin, 2010; Cantrell, Fusaro & Dougherty, 2000; Çömen, 2018; Kardaş, 2019; Kingir, 2013; Köksal, 2019; Noel, 1996; Nurnberg, 2017; Pektaş, 2019; Pınar, 2019; Poock, Burke, Greenbowe & Hand, 2007; Şahin, 2019; Tarchichi, 2016;Tekin Aytaş & Uğurel, 2016; Uzoğlu, 2014a; Yaman, 2018; Yasul, 2019; Yılmaz, 2017) *kavram öğrenmelerini* (Alkış Küçükaydın, 2018; Alharbi, 2015; Akçay, *vd.*, 2014; Aktürk, 2018; Atasoy, 2013; Hohenshell & Hand, 2006; Özyurt, 2011;Parsons, 2011; Putti, 2011) *metabilişsel düzeylerin gelişimini* (Bangert-Drowns, Hurley & Wilkinson, 2004; Hand, Wallace & Yag, 2004; Parsons, 2011) *derin öğrenmelerini* (Dummer, *vd*., 2008; Jaafar, 2016; Leffler, 2014) *konuyu araştırmasına teşvik etmesini* (Reilly, 2007) *özyeterliklerini* (Caukin, 2010) *eğitim inançlarını* (Caukin, 2010) *problem temelli öğrenme becerilerinin gelişimini* (Chappell, 2006, Hensberry & Jacobbe, 2012) *iletişim becerilerini* (Alharbi, 2015; Ay, 2018b; Dummer *vd.*, 2008) *eleştirel düşünme becerilerini* (Hobson & Schafermeyer, 1994; Daşdemir, 2017; Gıroux, 1978; Hooey & Bailey, 2005; Nejmaoui, 2019; Öz, 2015; Sinaga & Feranie, 2017; Stephenson & Sadler-McKnight, 2016; Walp, 2015) *Mekânsal algılama becerilerini* (Hooey & Bailey, 2005) *kalıcı öğrenmelerini* (Akkanca & Özsevgeç, 2019; Doğan & İlhan, 2016; Eker & Coşkun, 2012; Koçak & Seven, 2016; Köksal, 2019; Newell & Winograd, 1995; Pektaş, 2019; Şahin, 2019; Yasul, 2019) *derse yönelik tutumlarını* (Bahadır, 2011; Külekçi, 2018; Öztürk, 2014; Uzoğlu, 2014b, Yıldırım, 2016) *yorum yapma yeteneklerinin gelişimini* (Külekçi, 2018*) tarihsel düşünme becerilerini* (Walp, 2015) *farklı düşünme yollarını kazanma becerilerini* (Hohenshell & Hand, 2006) *bilimsel süreç becerilerini* (Baltacı, 2013; Öz, 2015) *önceki bilgileri harekete geçirme yeterliliğini* (Putti, 2011;Bozkurt, 2017) *ekolojik okuryazarlık niteliklerini* (Balgopal & Wallace, 2016) *kanıt kullanma becerilerini* (Sielaff & Washburn, 2015) olumlu şekilde etkilediği görülmüştür.

Öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri öğrencilerin akademik başarı, kalıcı öğrenme, kavram öğrenimi, metabilişsel gelişim, derin öğrenme, araştırmaya teşvik etme, problem

çözme, iletişim becerileri, eleştirel düşünme becerisi, yorum yapma becerisi, derse yönelik tutumların gelişimi, farklı düşünme yollarını kazanma yeteneği, önceki bilgileri harekete geçirme niteliği üzerinde önemli katkıları olmaktadır. Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin bu önemli katkıları dikkate alınırak dünyada öğrenme amaçlı yazma etkinlik üzerine yapılan çalışmaların (Balgopal & Wallace, 2016; Bangert-Drowns, *vd*., 2004; Burke, *vd*. 2006; Caukin, 2010; Greene, 2016; Günel, Hand & Prain, 2007; Hand, *vd*., 2004; Hand, Yang & Bruxvoort, 2007; Hand, *vd.*, 2004; Hensberry & Jacobbe, 2012; Hickerson, 2012; Hohenshell & Hand, 2006; Hrina-Treharn, 2011; Kieft, Rijlaarsdam & Bergh, 2006; King, Raposo & Gimenez, 2016; Kravchuk, 2015; Klein, Piacente-Cimini & Williams, 2007; Leffler, 2014; Nam, Choı & Hand, 2011; Nüekles, Hübner, Dümer & Renkl, 2010; Nurnberg, 2017; Parsons, 2011; Putti, 2011; Poock, *vd.,* 2007; Reilly, 2007; Rouse, Graham & Compton, 2017; Stephenson & Sadler-McKnight, 2016; Tarchichi, 2016) fen ve matematik alanlarında yoğunlaştığı görülmektedir. Türkiye'deki öğrenme amaçlı yazma üzerine yapılan çalışmalarda dünyada olduğu gibi fen ve matematik alanındadır (Akçay, *vd.*, 2014; Akkanca & Özsevgeç, 2019; Aktürk, 2018; Alev, 2010; Arı & Yıldırım, 2017; Atasoy, 2013; Bahadır, 2011; Baltacı, 2013; Biber, 2012; Bozkurt, 2017; Bozat, 2014; Çömen, 2018; Erduran-Avcı & Akçay 2012; Daşdemir, 2018; Demirbağ, 2011; Demirbağ, Kingir & Çepni, 2015; Doğan & İlhan, 2016; Durmaz, 2011; Karaca, Armağan & Bektaş, 2015; Kardaş, 2019; Kingir, 2013; Koçak, 2013; Koçak & Seven, 2016; Köksal, 2019; Külekçi, 2018; Öğdük, 2011; Öz, 2015; Öztürk, 2014; Öztürk, Öztürk & Işık, 2016; Özyurt, 2011; Pektaş, 2019; Pınar, 2019; Uzun, 2011; Uzun & Alev, 2013; Uzoğlu, 2010; Uzoğlu, 2014a; Tekin-Aytaş, Uğurel, 2016; Yaman, 2018; Yerlikaya, 2019; Yeşildağ, 2009; Yeşildağ-Hasançebi, Koçak, Köksal & Seven, 2017;Yıldız, 2009; Yıldız, 2012; Yıldız & Büyükkasap, 2011; Yıldırım, 2016; Yılmaz, 2017).

Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin sosyal bilimler alanında ve sosyal bilimler alanlarının antolojisi olan sosyal bilgiler çalışma alanındaki görünümü dünyadaki çalışmalar (Baeman, 2012/1985; Cantrell, *vd.,* 2000; Klein & Rose, 2010; Chappel, 2006; Dummer, *vd.,* 2008; Ellis-Robinson, 2015; Hooey & Bailey, 2005; Nejmaoui, 2019; Newell & Winograd, 1995; Noel, 1996; Sielaff & Washburn, 2015; Slinger- Friedman & Petterson, 2012; Walp, 2013; Washburn, Sielaff & Golden, 2016) ve Türkiye'de araştırmalar (Ay, 2018; Ay & Başıbüyük 2018; Eker & Coşkun, 2012; Karaçağıl, 2014; Kiriş, 2009; Şahin, 2019; Yasul, 2019) üzerinden incelendiğinde yapılan araştırma sayısının ve kapsamının çok sığ ve yetersiz kaldığı görülmektedir.

Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini sosyal bilgiler öğretimine uygulayan Ay (2018) öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin öğrencilerin *akademik başarısını* artırdığını ifade

ederken Ay ve Başıbüyük (2018) öğrenme amaçlı yazmanın *kalıcı öğrenmeler, iletişim, yaratıcılık* üzerine etkili olduğunu vurgulamışlardır. Yine sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliği kullanan Cantrell, *vd.* (2000) etkinliklerin *öğrenci başarısı*nda önemli katkılar sağladığını ortaya koymuştur. Sosyal bilgiler dersi tarih konuları veya doğrudan tarih konularının öğretiminde öğrenme amaçlı yazmayı kullanan çeşitli araştırmalar (Karaçağıl, 2014; Noel, 1996; Newel & Winograd, 1995; Walp, 2013) yapılan etkinliklerin *başarı* üzerinde olumlu bir etki sağladığını ortaya koymuştur. Yakın bir zamanda sosyal bilgiler öğretiminde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini beşinci sınıf öğrencilerine uygulayan Yasul (2019) sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin öğrencilerin *akademik başarı* ve öğrenilen bilgilerin *kalıcı* hale gelmesinede etkili olduğunu açıklamıştır. Yine Yasul (2019) gibi kısa süre önce sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinden ders günlüğü tutmanın öğrenci *başarısı* ve *kalıcılık* üzerine etkisini inceleyen Şahin (2019) öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin öğrenci başarısı ve kalıcı öğrenmeler üzerinde etkili olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca sosyal bilgiler eğitimi kapsamı içerine giren coğrafya konularının öğretiminde öğrenme amaçlı yazmayı kullanan çeşitli çalışmalarda (Chappell, 2006; Slinger-Friedman & Petterson, 2012) yazının öğrenmeleri etkilediği vurgulanmıştır. Bu çalışmalar gibi Hooey ve Bailey (2005)'te coğrafya dersinde öğrenme amaçlı yazma türlerinden günlüklerin öğrenmelerin yanında *eleştirel düşünme becerileri* ve *mekânsal algılama becerileri* üzerinde etkili olduğunu açıklamıştır.

Sosyal bilgiler, birçok sosyal bilim dalına ait bilgilerin harmanlanması ile oluşturulmuş, çok sayıda beceri ve değer yetkinlikleri bünyesine barındıran sözel ifadelere dayalı bir derstir. İçerik açısından yoğun ve parçalı bir yapıya sahip olması sosyal bilgilerin çok karmaşık bir ders olarak algılanmasına yol açabilmektedir. Bu durumun doğal sonucu olarak ortaokul seviyesindeki öğrencilerin sosyal bilgiler dersini anlamaları güçleşmektedir. Öğrenme ortamında hem bireysel hem de grup etkinliği şeklinde yapılabilen öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin, 6. sınıf sosyal bilgiler dersi, etkin vatandaşlık öğrenme alanında demokrasi bilgi ve kültürünün gelişimine katkı sağlayacağı düşülmektedir. Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yapılabilen kelime listeleri, kavram bulmacaları, konuşma balonları vb. etkinlikler demokrasiye ait bilişsel yapıyı şekillendirirken, gazete bültenleri, köşe yazıları, biopoemler, slogan üretimleri vb. etkinlikler öğrencilerde demokrasiyi içselleştirip, onlara duyuşsal olgunluk kazandıracağı düşünülmektedir. Bu noktadan hareketle;

Araştırmanın problem durumu, *"6. sınıf sosyal bilgiler dersi etkin vatandaşlık öğrenme alanında öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmak öğrencilerin akademik başarı, demokratik tutum düzeyi ve öğrenme amaçlı yazma yeterliğinin gelişiminde ne kadar etkilidir?*

Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmaya yönelik öğrencilerin görüşleri nelerdir?" şeklinde ifade edilmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada sosyal bilgiler dersi etkin vatandaşlık öğrenme alanında öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmanın öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal öğrenmeleri üzerindeki etkilerini incelemek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

1) Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin öğrencilerin akademik başarıları üzerinde anlamlı bir etkisi var mıdır?
2) Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin öğrencilerin demokratik tutumları üzerinde anlamlı bir etkisi var mıdır?
3) Öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri öğrencilerin yazma yeterlikleri üzerinde ne düzeyde etkilidir?
4) Öğrencilerin öğrenme amaçlı yazma etkinliklerine yönelik görüşleri nelerdir?

Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi

Öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri; öğrencileri, öğrenilen bilgiler üzerinden yeni bilgi üretmeye yönelten çok önemli bir öğrenme ve öğretim aracıdır. Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin öğrenme süreçlerine etkisi farklı araştırmalar üzerinden ele alındığında; öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin, akademik başarının artırılmasında (Ashworth, 1992; Ay, 2018; Caukin, 2010; Cantrell, Fusaro & Dougherty, 2000; Çömen, 2018; Kingir, 2013; Noel, 1996; Nurnberg, 2017; Poock, Burke, Greenbowe & Hand, 2007; Uzoğlu, 2014a; Tarchichi, 2016;Tekin Aytaş & Uğurel, 2016 ;Yaman, 2018; Yasul, 2019; Yılmaz, 2017) kavramların etkili bir şekilde öğretilmesinde (Alkış Küçükaydın, 2018; Alharbi, 2015; Akçay, *vd.,* 2014; Aktürk, 2018; Atasoy, 2013; Hohenshell & Hand, 2006; Özyurt, 2011;Parsons, 2011; Putti, 2011) derin öğrenmelerinin sağlanmasında (Dummer, *vd.,* 2008; Jaafar, 2016; Leffler, 2014) problem temelli öğrenme becerilerinin geliştirilmesinde (Chappell, 2006; Hensberry & Jacobbe, 2012) iletişim becerilerininin kazanılmasında (Alharbi, 2015; Ay, 2018b; Dummer *vd.,* 2008) eleştirel düşünme becerilerininin geliştirilmesinde (Hobson & Schafermeyer, 1994; Daşdemir, 2017; Hooey & Bailey, 2005; Nejmaoui, 2019; Öz, 2015; Sinaga & Feranie, 2017; Stephenson & Sadler-McKnight, 2016; Walp, 2015) Mekânsal algılama becerilerininin ortaya çıkarılmasında (Hooey & Bailey, 2005) kalıcı öğrenmelerin kazandırılmasında (Akkanca & Özsevgeç, 2019; Doğan & İlhan, 2016; Eker & Coşkun, 2012; Koçak & Seven, 2016; Köksal, 2019; Pınar, 2019; Newell & Winograd, 1995; Yasul, 2019) tarihsel düşünme becerilerinin

geliştirilmesinde (Walp, 2015) farklı düşünme yollarının kazandırılmasında (Hohenshell & Hand, 2006) çok etkili olduğu görülmektedir. Ancak öğrenme süreçleri üzerinde çok yönlü bir etkiye sahip olan bu etkinliklerin gelişim süreci hem dünyada hem de Türkiye'de farklı bir görünümdedir.

Öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri, uluslararası alanda 1970'li yıllardan günümüze gelişim göstermesine rağmen, Türkiye'de daha yeni yeni çalışılan bir alandır. Yeni bir alan olduğu gibi öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri matematik ve fen öğretiminde daha yaygındır (Akkanca & Özsevgeç, 2019; Bahadır, 2011; Baltacı, 2013; Biber, 2012; Bozat, 2014; Çömen, 2018; Demirbağ, 2011; Kardaş,2019; Koçak, 2013; Köksal, 2019; Külekçi, 2018; Öğdük, 2011; Özyurt, 2011; Pektaş, 2019; Pınar, 2019; Uzoğlu, 2010; Uzun, 2011; Yaman, 2018; Yıldırım, 2016; Yıldız, 2009). Türkiye'de öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin sosyal bilgiler eğitiminde kullanımı ise yok denecek kadar azdır (Ay, 2018; Ay & Başıbüyük, 2018; Karaçağıl, 2014; Karaçağıl & Kiriş Avaroğuları, 2017; Şahin, 2019; Yasul, 2019). Yapılan bu çalışmanın sosyal bilgiler eğitimi alanında öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin kullanımına yönelik yapılacak araştırmalara katkı sağlayası beklenmektedir.

"Sosyal bilgiler öğretiminde öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri neden kullanılmalıdır?" sorusundan heraketle sosyal bilgiler eğitimi ve öğrenme amaçlı yazma bir arada ele alındığında; dünyada ve Türkiye'de öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri ile kazandırılmaya çalışılan bilgi, becerilerin 2018 sosyal bilgiler öğretim programında yer aldığı görülmektedir. 2018 sosyal bilgiler programında dikkat edilmesi gereken hususlardan biri olarak vurgulanan*"kavram öğretiminde farklı kavram öğretimi yaklaşımları dikkate alınmalı"* (MEB, 2018a, s. 10) husus ile aynı programda ön plana çıkan *"problem çözme, eleştirel düşünme, kanıt kullanma, karar verme, araştırma, Türkçeyi doğru güzel ve etkili kullanma, mekanı algılama"* beceriler, farklı alanlarda öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri ile etkili bir şekilde kazandırılmıştır. Farklı alanlarda ortaya çıkan bu olumlu sonuçların sosyal bilgiler dersine ait bilgi, beceri ve kavramların kazandırılmasında da etkili olacağı düşünülmektedir. Yine 2018 sosyal bilgiler öğretim programında geçen, *finansal okuryazarlık, politik okuryazarlık, hukuk okuryazarlığı, öz denetim* gibi beceriler bir anda geliştirilebilecek veya kısa sürede elde edilebilecek beceriler değildir. Bu becerilerin kazanılması sürece dayalı bir ilerlemeyi gerekli kılmaktadır. Bu süreçte öğrencilerin bilgi kazanması, konuyla ilgili kavramları öğrenmesi, öğrendiklerini bütünleştirebilmesi, yorumlayabilmesi oldukça önemlidir. Bu yeterlilikler bütün olarak ele alındığında sosyal bilgiler öğretiminde kullanılan öğrenme amaçlı yazma etkinliklerin bu tür becerilerin kazandırılmasında öğrencilere önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Türkiye'de ortaokuldan ortaöğrenime geçme aşamasında ulusal düzeyde yapılan çoktan seçmeli sınav sisteminin yazmaya dayalı açık uçlu bir sınav sistemine (Akademik Becerilerin İzlemesi ve Değerlendirilmesi [ABİDE]) dönüşme çabaları son dönemlerde artış göstermiştir. Hatta Milli Eğitim Bakanlığı çoktan seçmeli sınav yerine açık uçlu sorular üzerinde yoğun çalışmalar yapmaktadır. Bakanlığın bu çalışmasındaki amaçlarından birisi; öğrencilerin Türkçe, matematik, fen ve teknoloji ve sosyal bilgiler alanlarında zihinsel becerilere ne ölçüde sahip olduğunu belirlemektir. Bu amaç için öğrencilerinin eleştirel düşünme, yorum yapma, problem çözme gibi üst düzey becerilerini ölçmede yetersiz kalan çoktan seçmeli sorular yerine bu üst düzey zihinsel özelliklerinin ölçülmesinde daha uygun bir yapıya sahip olan açık uçlu sorulara (MEB, 2018b) yönenilmiştir. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin eleştirel düşünme, yorum yapma, bilgiyi dönüştürme, problem çözme gibi özelliklerinin olması tasarlanan yeni sınav sistemine oldukça uygun bir yapıdadır. Bu nedenle öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin böyle bir değerlendirme sürecinde öğrencilere önemli katkılar sağlayacağı düşülmektedir.

Öğrencilerin 21. yüzyılda sahip olması gereken özellikler için farklı beceri çerçevelerine bakıldığında; eleştirel düşünme, problem çözme, merak ve hayal gücü, bilgiye erişme ve bilgiyi analiz etme, etkili yazılı iletişim (Cansoy, 2018) gibi becerilerin var olduğu görülmektedir. Bu özellikler ile öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri bir arada düşünüldüğünde 21. yüzyıl becerileri ile öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri birbirlerini tamamlayan bir puzzle(nin) iki parçası görünümündedir. Bu görünümden hareketle sosyal bilgiler eğitimi içerisinde zikredilen üst düzey düşünme becerilerin geliştirilmesinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmanın bilişsel ve duyuşsal öğrenmeler üzerindeki etkisinin incelendiği bu araştırmanın sınırlılıkları aşağıda verilmiştir.

- Araştırma, 6. sınıf sosyal bilgiler dersi "Etkin vatandaşlık" öğrenme alanı ile,
- Araştırma, 2018-2019 eğitim öğretim yılında Zonguldak ili Ereğli ilçesinde yer alan bir ortaokulda öğrenim gören 99 öğrenci ile,
- Araştırma verileri; etkin vatandaşlık akademik başarı testi, demokratik tutum ölçeği, araştırmacı tarafından hazırlanmış olan yirmi farklı öğrenme amaçlı yazma ve yarı-yapılandırılmış görüşme formu ile,
- Araştırma, öğrencilerin öğrenme amaçlı yazma etkinliklerine yönelik görüşlerini değerlendirmek için görüşme yapılan on öğrenci ile,

- Araştırma, öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin uygulaması sonucu ortaya çıkan bulgular ile sınırlıdır.

AraştırmanınVarsayımları

Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmanın bilişsel ve duyuşsal öğrenmeler üzerindeki etkisinin incelendiği bu araştırmanın varsayımları aşağıda verilmiştir.

- ✓ Araştırmaya katılan deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin araştırma sürecinde eşit koşullara sahip olduğu,
- ✓ Araştırmaya katılan deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyinin eşit olduğu,
- ✓ Araştırmaya katılan DG, KG1 ve KG2 öğrencilerinin veri toplama araçlarında yer alan sorulara ve DG öğrencilerin yapılan görüşmelere içtenlikle cevap verdikleri,
- ✓ Araştırmada kullanılan veri toplama araçları için başvurulan uzmanlara ait görüşlerinin yeterli olduğu,
- ✓ Araştırmanın uygulama sürecinde deney ve kontrol grubu öğrencilerinin birbirleri ile etkileşim içerisinde olmadığı varsayılmıştır.

Tanımlar

Öğrenme Amaçlı Yazma:

Okuma, sınıf-içi tartışma, öğretmen sunumu, medya araçları, uygulamalı çalışmalar sürecinde öğrencileri öğrenmeye, açıklamaya, düşüncelerini organize etmeye ve öğrenilen içeriği akılda tutmaya yardımcı olan öğrenme aracıdır (Sedita, 2015).

Öğrenme aracı olarak yazma, önceki bilgilerin üzerine yeni bilgileri inşa ederek bilimsel bilgilerin kalıcı olmasını sağlayan öğrenme yoludur (Rivard & Straw, 2000).

Öğrenme amaçlı yazma, hem iletişimin hem de öğrenme sürecinde yer alan öğrenmenin değerli, özel ve eşsiz yoludur (Emig, 1977).

Öğrenme amaçlı yazma, öğrencileri bireysel anlamda daha iyi iletişim kurmaya, eleştirel düşünmeye, öğrendiği bilgileri yeni bir biçimde yeniden kaydetmeye yönelten farklı yazma aktivitelerinden oluşan öğrenim şeklidir (Klein, 1999).

Mevcut Program: Bu araştırmada mevcut program ifadesi ile 6. sınıf sosyal bilgiler programı kastedilmiştir. Kontrol gruplarında programın öngördüğü ve ders kitaplarının desteklediği bütün süreçler (içerik, yöntem, etkinlik, değerlendirme vb.) dikkate alınmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar

Bu bölümde öğrenme amaçlı yazma (Writing for/to learnig [WFL, WTL]) öğretim modeline ilişkin kuramsal çerçeveye, yurt içi ve yurt dışında yapılan araştırmalara yer verilmiştir.

Kuramsal Çerçeve

Yazma ve öğrenme amaçlı yazma (Writing and Writing to/for learning).

Sosyal bilgiler dersi, birden çok sosyal bilim alanına ait bilgilerden oluşan bir antoloji görünümündedir. Bu antoloji içerinde yer alan farklı sosyal bilim dallarına ait bilgilerin varlığı bir yandan sosyal bilgiler eğitiminin içeriğini zenginleştirken diğer yandan bu zengin bilgi kaynağını karmaşık hale getiririp aktarımını zorlaştırmaktadır. Sosyal bilgiler dersinin bu kapsamlı ve karmaşık içeriğinin doğru ve eksiksiz bir şekilde öğrencilere kazandırılması çok önemlidir. Sosyal bilgiler dersinde öğrenme süreci geleneksel öğretim metodlarına bağlı olarak yapılabildiği gibi geleneksel olmayan öğretim yöntemlerine dayalı olarak da yürütülmektedir. Geleneksel öğretim yöntemleri öğrencilerin suskunluğu üzerine inşa edilmişken geleneksel olmayan öğretim yöntemleri öğrencilerin çok sesliliği üzerinden kendisini var etmektedir. Bu var olma sürecinde geleneksel olmayan öğretim metotları farklı öğretim yöntemleri ile farklı zaman ve zeminde öğrencilere zengin öğrenme fırsatları sunmaktadır. Bu öğrenme fırsatlarından biriside ders sürecinde elde edilen bilgilerin olduğu gibi alınması ile değil, öğrencilerin öğrendiklerini zihinsel bir süzgeçten geçirip kendi sözcükleri ile ifade etmesini önceleyen *"Öğrenme Amaçlı Yazma" (WTL)* öğretim modelidir. Öğrenme amaçlı yazma öğretim modelini açıklamadan önce öğrenme amaçlı yazma aktivitelerin temelini oluşturan *yazmanın* öğrenme ile olan ilişkisini ortaya koymak öğrenme amaçlı yazma modelinin anlaşılmasını daha da kolaylaştıracaktır.

Yazma; karar verme, hayal etme, sorgulama ve bilgiyi organize etme gibi süreçleri (Demirbağ, 2011) bir araya getirip var olan probleme yönelik keşfetmeye dayalı yeni bir bakış ortaya koyma veya problem çözme sürecidir (Flover & Hayes, 1981). Ya da öğrenmeyi kolaylaştırmasının yanı sıra öğrencilerin farklı öğrenme yolları oluşturmasını sağlayarak (Bozat, 2014) bir olayı düşünmenin, nedenleri açıklamanın ve konu ile ilgili tartışmaları ortaya koymanın yollarından birisidir (Mason & Boscolo, 2000). Başka bir ifadeyle yazma, kazanılan

bilgilerin basit bir şekilde tekrardan ifade edilmesinden ziyade öğrenme sürecini yazı üzerinden deneyimleme (Galbraith & Rijlaarsdam, 1999) eylemidir. Bu deneyimleme sürecinde yazı geçmişte kazandığımız, bugün yaşadığımız gelecekte planladığımız deneyimlerin bir araya gelip ortak bir noktada buluştuğu (Emig, 1977) öğrenme merkezidir. Bu merkezde yazma, bir konu hakkında düşünmek, düşünülenleri düzenleyip ve geliştirdikten sonra eski bilgi ile sonradan kazanılan bilgiyi bütünleştirip yeni bir ürün ortaya çıkarma (Lawwil, 1999) biçiminde görünüm kazanmaktadır. Böylece yazma, bildiğimiz veya öğrendiğimiz bilginin ne anlam ifade ettiğini düşünüp, deneyimlerimizi gözden geçirdiğimiz (Graham, 2008) öğrenme süreci haline gelmektedir. Bu bilgi inşa sürecinde yazı, öğretim sürecinin son parçası değil doğrudan eğitim sürecinin kendisidir (Mcdermott, 2010) Bu süreçte yazı öğrencilerin açıklamalar yapmasına yardım eden ve yeni bilgiler ile önceki bilgileri arasında bir köprü olarak (Keys, Hand, Prain & Collins, 1999) öğrencilerin bilgiyi aktif olarak yapılandırmalarına katkıda bulunan ve bilgiyi olduğu gibi yeniden aktarmadan ziyade öğrencileri bilgiyi dönüştürme süreçlerine yönelten aktif öğrenme sürecidir (Tynjala, 1998). Öğrenme süreci boyunca yazma aktiviteleri, öğrencileri bireysel anlamda daha iyi iletişim kurmaya, eleştirel düşünmeye, öğrendiği bilgileri yeni bir biçimde yeniden aktarmaya (Klein, 1999) yöneltirken fikirlerin bütünleştirilmesini kolaylaştırmakta, öğrencilere somut geribildirim (Emig, 1977) sağlamaktadır. Bu yüzden yazma düz veya doğrusal bir çizgiden ziyade planlama, taslak hazırlama, gözden geçirme, düzenleme gibi alt işlemleri içeren (Applebee, 1984) döngüsel bir eylemdir.

Yazma, bireylerin gerekli bilgi, becerileri kazanmış, bu bilgi ve becerileri koordine edecek niteliklere sahip olmayı gerekli kılan üst bilişsel bir etkinlik (Walker, Shippen, Alberto, Houchins & Cihak, 2005) olduğu gibi belli bir konu hakkındaki düşünce, fikir ve hayallerimizi keşfedip bir bütün halinde ortaya koymamıza yardımcı olan bir öğrenme aracıdır (Graham, 2008). Ancak yazmanın öğrenme aracı olabilmesi için, öğretmenin ifade ettiği şeylerin aynen yazılması değil, öğrencinin öğrendiklerini muhakeme sürecinden geçirip, ortaya koymasıyla meydana gelecektir (Mason & Boscolo, 2000). Bu yüzden yazma, öğrenilenleri bütünleştirip bir araya getirme süreci veya öğrenilenleri açığa çıkarma eylemidir. Bu öğrenme ürününde bilgi ve beceri kadar yazıyı yazan öğrencilere ait özelliklerinin ortaya çıkması da önemlidir (Yıldırım, Doğanay & Türkoğlu, 2009). Öyle ki yazma, duygu ve düşüncelerin aktarımında rol alabildiği gibi öğretim sürecinde kullanılan önemli bir öğrenme aracıdır. Öğrenme aracı olarak kullanılan yazma, farklı nitelik ve içerik ile farklı şekillerde tanımlanmıştır.

Müfredat süresince var olan bilgilerin öğrenilmesi ve geliştirilmesi için kullanılan (Bazermen, *vd*., 2005) öğrenme aracı olarak yazma, önceki bilgilerin üzerine yeni bilgileri inşa ederek bilimsel bilgilerin kalıcı olmasını sağladığı (Rivard & Straw, 2000) kadar

öğrenilmesinde zorlanılan kavramlara kolaylık sağlayan (Hohenshell *vd*., 2004) bir öğrenme yoludur.

Öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri, öğrencilerin bilimsel ifade ve kavramları nasıl algıladıkları, öğretmenle iletişim kurmak yerine kendilerinin nasıl yeniden ürettiklerini açıkladıkları tasımlar olarak ifade edilebilir (Mcdermott, 2010). Yine öğrencilerin bir konu hakkında daha çok şey öğrenmelerine (Fulwiler, 1997) ve daha iyi iletişim kurmalarına yardım eden; bilgiyi anlamlaştırmalarını, tutarlı hale getirmelerini ve düzenlemelerini (Rivard & Straw, 2000) sağlayan önemli bir öğrenme aracı şekilinde de tarif edilebilir.

Öğrenciler öğrenme amaçlı yazma (writing to learning [WTL]) etkiliklerini, öğrendikleri konuyu kendi düşünceleri ile yazılı olarak ifade etmek için kullanırlar (Dukewich & Wossen, 2015). Kağıt üzerine yazma eylemi, öğrencilere sınıfta öğrenilen bilginin toplama, hatırlama, yansıtma, paylaşma izni verir. Hatta bu beceriler okulun dışına, iş hayatına vatandaşlık sorumluluklarına, kişisel memnuniyet süreçlerine dahi aktarılabilir (Jani & Mellinger, 2015). Tüm bu veriler bir araya geldiğinde; öğrenme amaçlı yazma, farklı fikirleri araştırmaya kapı aralayan, önceki bilgiler ile sonradan kazanılan bilgiler arasında köprü kuran, farklı kavramlar arasında bağlantı sağlayarak öğrencileri araştırma, inceleme ve düşünmeye sevk eden bir öğrenme şeklidir. Öğrenme üzerinde çok yönlü etkiye sahip olan öğrenme amaçlı yazma öğretim modeli, uygulamaya dayalı birçok araştırma ve bilimsel bir tartışmanın neticesinde ortaya çıkmıştır. Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerin gelişim süreci incelendiğinde bu bilimsel tartışmalar açık bir şekilde görülmektedir.

Öğrenme amaçlı yazma öğretim modelinin gelişminde öğrenme ve yazma arasında iki önemli noktaya dikkat çekildiği görülmektedir. Bunlardan birisi *yazma, öğrenme aracı olabilir mi, tüm öğretmenler tarafından kullanılabilir mi?* diğeri *yazma sadece dil öğrenmelerinin önemli bir parçası mı ve sadece okuma ve yazma, dil öğretmenleri tarafından mı kullanılmalıdır?* Yazmanın bu sorgulama sürecinde eğitim uzmanları, öğretmenler yazıyı sadece dilin doğru kullanımı ve iletişimin bir aracı olarak kabul etmişlerir. Bu yüzden yazma, uzun süre öğrenme sürecinden izole edilmiştir.

Öğrenme amaçlı yazma, öğretim süreci içerinde yerini alırken yazma süreci ile ilgili olarak araştırmacılar tarafından "writing to learning ve learning to writing" sürekli bir ayrım yapılmıştır. *"Learning to/for writing"* de amaç öğrencilerin transkripsiyon becerileri (imla, noktalama, doğru yazım) ve kompozisyon becerileri (önceden yazma, planlama, taslak hazırlama) oluşturma ön planda iken (Rivard, 2016) *"Writing to/for learning"* de eğitimin sağladığı yazma fırsatların amacı, öğrencilerin yazma becerilerinin (Transkripsiyon ve kompozisyon) aksine öğrenilen içeriği veya materyali yazma sayesinde daha iyi öğrenmektir.

Böylece *"Writing to/for learning"* de öğrenme amaçlı yazmanın farklı bir amacı olduğu ortaya konmuştur. Bu amaç sadece dil (okuma-yazma) öğretimi için değil matematik, tarih ve fen eğitiminde böyledir (Klein & Rose, 2010). Öğrenme amaçlı yazmanın öğretim sürecinde öğrenme aracı olarak kullanılmasının birdenbire gerçekleşmediği görülmektedir.

Öğrenme amaçlı yazma modeli üzerinde bilimsel tartışmaların meydana geldiği süreçte öğrenme ve yazı arasındaki ilişki üzerine birçok ülkede çeşitli araştırmalar yapılmıştır (Boscolo & Mason, 2000). 19. yüzyılın başında bazı Amerikan üniversitelerin açtığı özel yazma kursları, öğrenme amaçlı yazma modelinin gelişimine büyük katkı sağlayan 1970'li yıllarda ortaya çıkan Writing Acsros- the Curriculum (Müfredat Boyunca Yazma [WAC]) hareketinin öncüsü olarak yer almıştır. Bu gelişimle beraber dünyanın birçok yerinde "Writing Across Curriculum" hareketi başlamıştır. Bu hareketin öncülüğünü İngiltere ve ABD yapmıştır (Taynjala, 1998). Özellikle ABD'de (WAC) harekatı, *"Her okul seviyesinde kapsamlı eğitim programları ile içerik alanında yazının gücü nedir?"* sorusunun cevabını aramıştır (Boscolo & Mason, 2000). Yine 1970'lerde James Briton'un Britanya'daki okullardaki yazma çalışmalarının nasıl bir sığ şekilde düşünme ve anlamanın yerine bilgi transferi üzerine yoğunlaştığını ifade etmiştir. Briton'un düşüncelerinden ilham alan Janet Emig, 1977 yılında ABD'de *"Writing as a Mode of Learning"* öğrenme aracı olarak yazma adlı çalışmasını yayımlamıştır. Bu çalışma sonrasında yazı iletişim sürecine ek olarak bir öğrenme modeli olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu durumun doğal sonucu olarak yazma sadece "*yazma(yazı)"* öğretmenlerinin değil tüm eğitim paydaşlarının kapsamına girmiştir. Böylece 1970'lerden beri çeşitli isimlerle ifade edilen programlar temel eğitimden yüksek eğitime kadar yazıyı eğitim sisteminin içerisine yerleştirmiştir.

Emig (1977) yayımladığı*"Writing as a Mode of Learning"* çalışmasında öğrenme ve yazma arasındaki ilişkiyi açık bir şekilde ortaya koymuştur. Emig (1977) çalışmasında yazının öğrenmeyi nasıl kuvvetli kıldığı ya da güçlendirdiği açıklamıştır. Emig'e göre yazma, el göz ve beyni kapsayan bir süreçtir. El, göz ve beyin arasındaki bağlantıya dikkat çeken Emig, kas hareketlerinin yazma sürecinde neden çok önemli olduğunu dört neden ile açıklamıştır. Birinci olarak yazma, fiziksel bir eylemdir. İkinci olarak yazı estetik bir şekilde yazma sürecinin bir parçasıdır. Emig, üçüncü olarak yazmanın doğrusal organizasyonu beynin sol yanının çalışmasını güçlendirdiğini ifade etmiştir. Son olarak el ile yazma, süreci yavaşlatır bu da öğrenmeleri kolaylaştırır. Yine Emig 'e göre yazmanın her bölümünde göz yer almaktadır. Göz, yazı öncesinde beyne bir deneyim sağlamaktadır. Yazma sürecinde göz, el ile beyni koordine etmektedir. Göz yazma hareketi boyunca yazılanları tarar ve revize edip kontrol etmektedir. Yine Emig'e göre yazı beynin hem sağ hem de sol tarafını kapsar ve harekete geçirir. Böylece

yazı ile beyin arasındaki bağlantı için özellikle beynin sağ veya sol yanında fonksiyonel olan olası bir alan ortaya çıkmaktadır. Bu da doğal olarak enaktif, ironic ve sembolik öğrenmeyi ortaya sağlamaktadır (Emig'ten akt. Ashworth, 1992, s. 14-15). El, göz ve beyin arasındaki koordinasyon ile yazı geçmiş, bugün ve geleceği kapsayıp, analiz ve sentez süreçlerini içerir, böylece yazı bir ürün ortaya koymanın yanında öğrenme sürecini de kaydetmektedir (Emig, 1977).

Emig gibi Haley-James (1982) yazının öğrenmeyi nasıl etkilediğini altı nedenle açıklamıştır. Bu nedenler şöyle sıralanabilir.

- ✓ Yazı düşünmeye odaklanmıştır. Bir konu hakkında yazı yazma için düşünülmelidir.
- ✓ Kontrol etmek için düşünme olmalıdır. Yazı, yazan kişiye düşüncelerini gözden geçirme yeniden düzenleme fırsatı verir.
- ✓ Yazı kişiye daha komplex düşünme fırsatı verir. Yazı sayesinde düşünceler karşılaştırılabilir, çelişkili yanları ortaya çıkarılabilir, sentezlenebilir.
- ✓ Yazı; zihinsel yapıyı, zihinde sözel olmayan düşünce yapısını yazıya/söze çevirir.
- ✓ Yazı çoklu algıya sahiptir. Yazı temelde düşünceyi kapsamakla bereber yazma sürecinde farklı uyarıcıların etkisi altındadır.
- ✓ Yazı iletişimi motive eder.

Öğrenme amaçlı yazma literatürünün gelişmesine Emig'den beri birçok araştırmacı (Klein, Tynjala, Prain, Hand) önemli katkılar sunmuştur. Öğrenme ve yazı arasındaki ilişkiyi farklı yönleriyle açıklayan Langer ve Applebee (2007) yazmanın öğrenme üzerine olan katkıları için; "*Yazma aktiviteleri öğrenme üzerine bir konuyu incelemek ve okumaktan çok daha fazla katkı sağladığı gibi farklı yazma türleri öğrencileri farklı bilgi türlerine yönlendirmektedir."* ve "*Bir konu hakkında kısa cevaplar vermenin aksine o konu hakkında analitik yazı yazmak öğrenciye daha fazla komplex ve düşünceli sorgulama imkanı vermektedir."* şeklinde çıkarımlarda bulunarak yazmanın öğrenmeler üzerinde etkili bir öğrenme ve öğretim aracı olduğuna dikkat çekmiştir.

Emig (1977), Langer ve Applebee (2007), Haley-James (1982) gibi öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin derin öğrenmeler üzerindeki etkisine vurgu yapan Thompson *vd.,* (2005) tarafından açıklama getirilmiştir. Thompson *vd.* (2005)'ne göre yazma öğrencilerin yüzeysel öğrenmelerinden ziyade daha derin öğrenmelerine katkı sağlamaktadır. Yüzelsel öğrenme, öğrenilenleri öğrencilerin öğrendiklerini ezberlemesi üzerinden açıklarken; derin öğrenme, öğrenmeyi içeriğin, kavramların ve fikirlerin anlaşılmasını ve uygulanmasını dikkate alarak açıklamaktadır. Derin öğrenme sürecinde, öğrenciler görüşlerini tam anlamıyla açıklayamadığında yazı öğrencilere fikirlerini açıklama fırsatı tanımaktadır. Böylece derin

öğrenme sürecinde öğrenciler yazı sayesinde fikirlerini kapsamlı bir şekilde keşfetme ve ortaya çıkarma (Slinger-Friedman & Patterson, 2012) şansını elde etmektedirler.

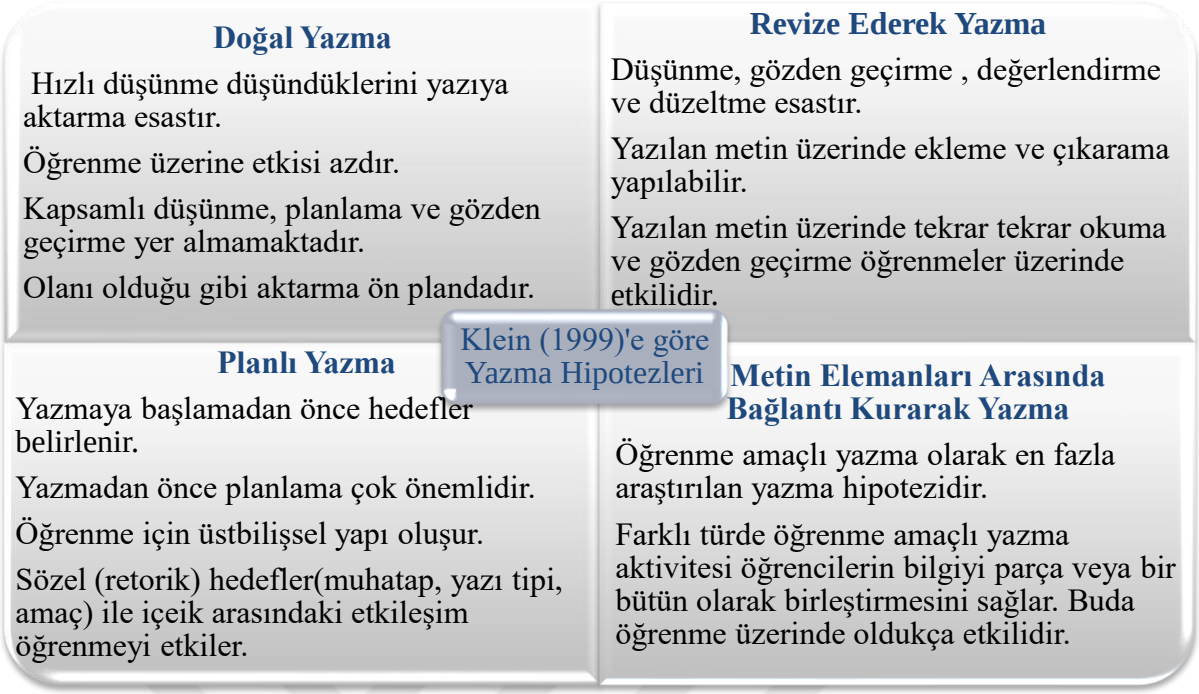
Yazma aktiviteleri, hem öğrencilerin öğrendiği bilgileri değerlendirme hem de öğrenme sürecinde bilgi elde edilmesinde oldukça önemlidir (Alharbi, 2015). Öğrenciler bir içerik hakkında yazı yazdığı zaman içerik ve düşünme arasında bağlantıyı sağlayan karışık bir süreç takip ederler. Böylece yazma öğrencilerin öğrenmelerini geliştirmektedir; çünkü yazıyı yazan kişiler yazmak için üst bilişsel stratejiler kullanmakta ve öz-düzenleme yapmaktadırlar. Bu da öğrenme üzerinde oldukça etkilidir (Bangert-Drowns, Hurley & Wilkinson, 2004). Ayrıca yazı yazma sürecinde yazıyı yazan kişi yazma sürecinde ne düşündüğünün farkındadır. Bu farkındalık içeriğin daha iyi öğrenilmesini sağlamaktadır (Hebert, Simpson & Graham, 2013). Yine öğrenme sürecinde yazı yazan öğrenciler yazma sürecinde yazı hakkında yazıyı planlamak, değerlendirmek, bilgiyi organize edebilecek stratejileri benimsemek gibi unsurları düşünüler. Bu da öğrenmeler üzerinde oldukça etkilidir (Alharbi, 2015).

Tynjala (1998)'ya göre öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri öğrenmeyi şu yönden etkilemektedir. Yazma sürecinde öğrenen, bilgiyi işleyip o bilgiden yeni bir bilgi ortaya koymalıdır. Bunu yaparken de ortaya çıkaracağı bilgiyi eski bilgiler üzerine inşa etmektedir. Yani eski bilgiyi referans alarak yeni bilgi ortaya koymaktadır. Yazma uygulamaları, yazarın kendi deneyiminin bir yansıması olarak kavramsallaşmalıdır. Yine yazma eylemi, öğrencilerin uygulama süreçlerinde referans alacağı teorileri içermelidir. Tynjala (1998)'nın yazma ve öğrenme arasındaki ilişki üzerinden yaptığı açıklamaya yansıyan yazma ile ilgili çeşitli teori veya hipotezler yazma ve öğrenme amaçlı yazma literaretüründe geliştirilmiştir.

Öğrenme amaçlı yazma hipotez veya teorileri.

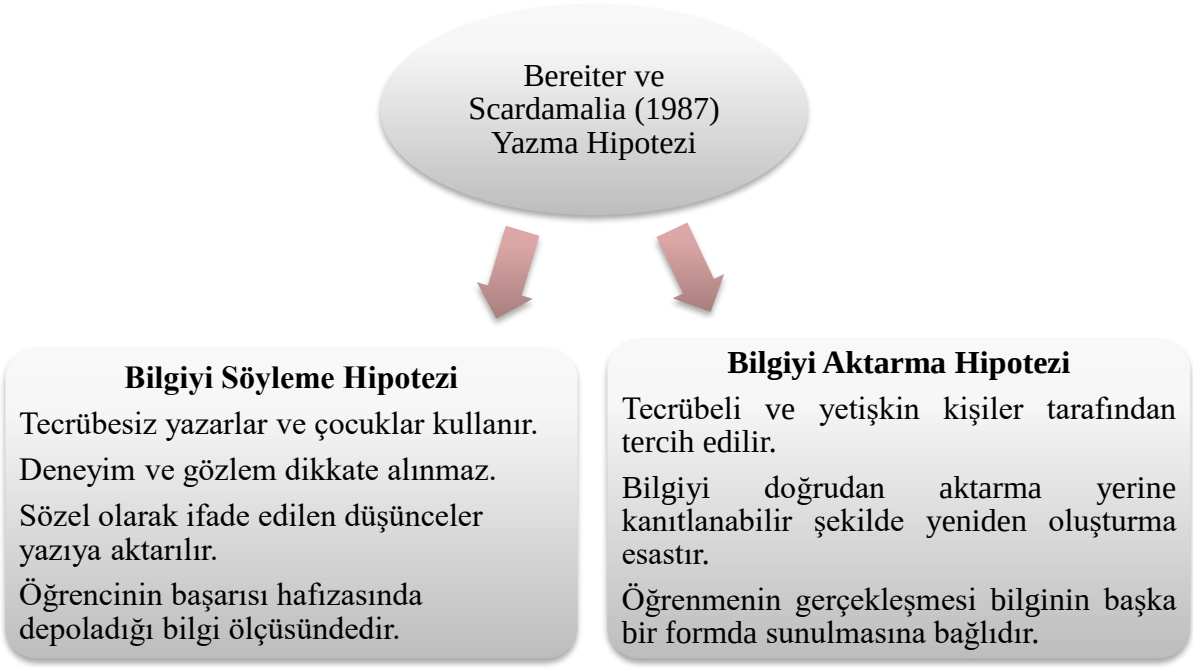
Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin öğrenmeleri nasıl etkilediği veya yazma üzerinden öğrenmelerin nasıl sağlandığı birçok araştırmacı (Alharbi, 2015; Bangert-Drowns, *vd.*, 2004; Boscolo & Mason, 2000; Emig, 1977; Haley-James, 1982; Hebert, *vd.*, 2013; Langer & Applebee 2007;Tynjala, 1998; Thompson *vd.*, 2005) tarafından açıklanmaya çalışılmıştır. Ancak yazı ile öğrenme arasındaki bu bağ farklı araştırmacılar tarafından bir teori veya hipotezle ifade edilmiştir. Bu teoriler ya da hipotezler incelediğinde öğrenme ve yazma arasındaki ilişkiyi ortaya koyan farklı hipotez ve teoriler şu şekilde görselleştirilip açıklanabilir.

Öğrenme ve yazma arasında arasındaki ilişkiyi açıklayan teori veya hipotezlerden birisi Klein (1999) tarafından ortaya konmuştur. Klein (1999)'in ortaya koyduğu hipotez Şekil 1'de özetlenmiştir.

Şekil 1. Klein'e göre yazma hipotez diyagramı.

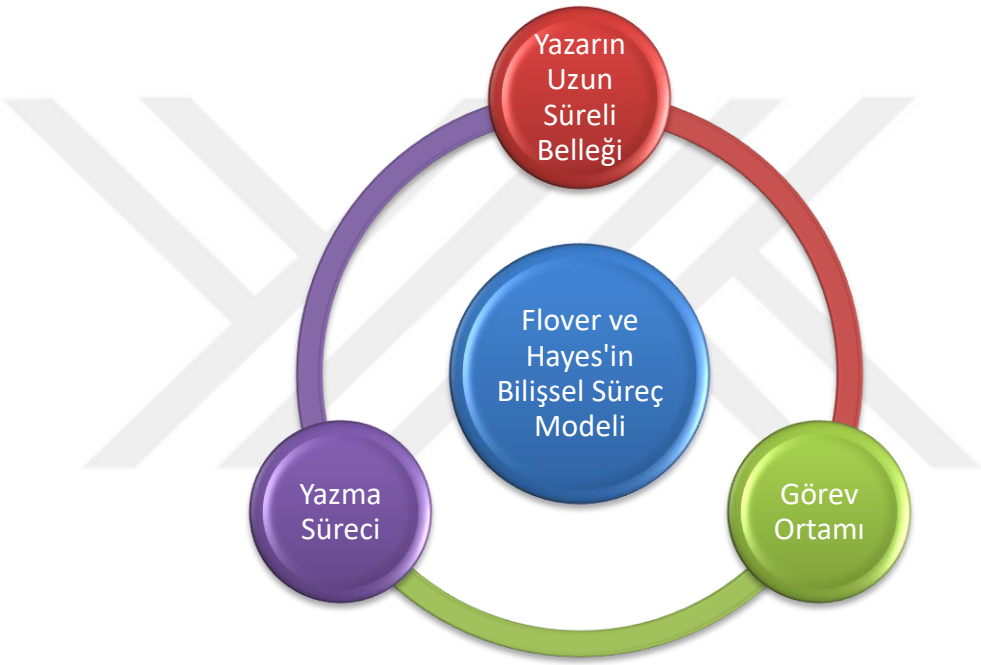
Şekil 1'de görüldüğü üzere; Klein (1999) yazma için doğal yazma, revize ederek yazma, planlı yazma ve metin elemanları arasında bağlantı kurma yoluyla yazma biçimlerinden birini referans alarak yazı yazılabileceğine dikkat çekimiştir. Klein (1999) gibi yazma üzerine hipotez ortaya koyan bir diğer araştırmacı Bereiter ve Scardamalia (1987)'dır. Bereiter ve Scardamalia (1987)'nın ortaya koyduğu yazma hipotezi teorisi Şekil 2'de özetlenmiştir.

Şekil 2. Bereiter ve Scardamalia'nın yazma hipotezi.

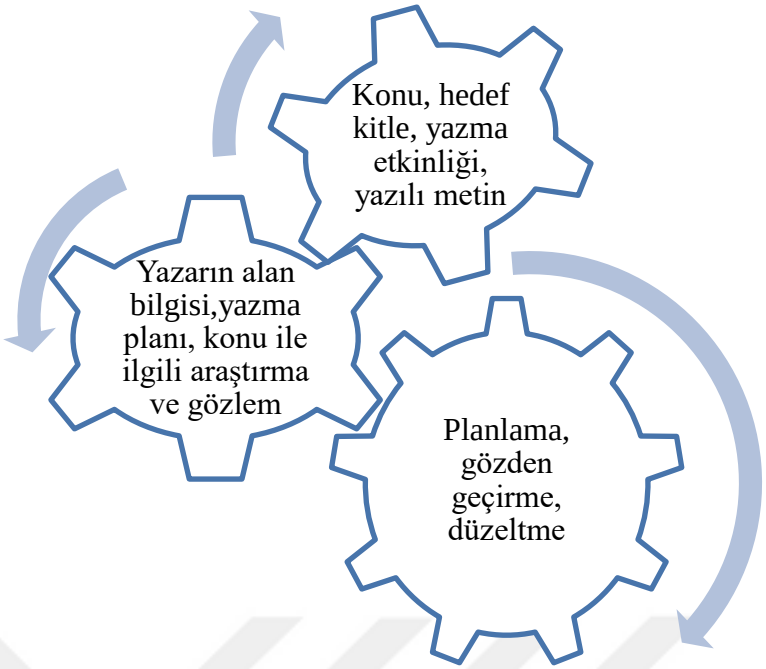
Şekil 2 dikkate alındığında; düşün-söyle (think-say) modeli olarak da bilinen bilgiyi söyleme modelinde çok sayıda bilgiyi zihinde depolayıp istenildiğinde yazılı metin olarak ortaya koymak esas iken bilgiyi dönüştürme modelinde dil alanı ve içerik alanının bir araya gelerek yeni bir ürün oluşturma süreci ön plandadır. Var olan durum veya bilginin yerine yazarın bir içerik ortaya koyması bu içerik üzerinden kendi anlayışını yansıtması esastır (Bereiter & Scardamalia, 1987).

Yazma ve öğrenme üzerine ortaya konan diğer bir strateji Flover ve Hayes (1981) tarafından geliştirilen planlama, dönüştürme ve değerlendirme (revize etme) boyutlarını içeren *"Bilişsel Süreç Modeli"*dir. Bilişsel süreç modelini oluşturan öğeler Şekil 3'te şöyle gösterilebilir.

Şekil 3. Flover ve Hayes'in bilimsel süreç modeline göre yazma diyagramı.
[Şekil 3. Flover ve Hayes (1981, s. 370)'ten dikkate alınarak tasarlanmıştır.]

Bilişsel süreç modelinde görev ortamı, yazarın uzun süreli belleği ve yazma süreci arasında birbirine bağlı bir ilişki söz konusudur. Bilişsel süreç modeline ait unsurlar arasındaki ilişki Şekil 4'te şöyle gösterilebilir.

Şekil 4. Bilişsel süreç modeli unsurları arasındaki ilişki diyagramı.

[Şekil 4., Flover ve Hayes (1981, s. 370) dikkate alınarak tasarlanmıştır.]

Şekil 4 incelendiğinde; görüldüğü gibi yazma süreci, hedef kitleden konuyu yazma planına yapılan gözlemden, yazılan metin üzerinde gözden geçirme ve düzeltmeye kadar uzanan çok yönlü bir süreçtir. Yazma sürecinde yer alan bu unsurlar arasındaki kuvvetli bir ilişki neticesinde öğrenme meydana gelebilmektedir.

Öğrenme amaçlı yazmanın ilkeleri, faydaları ve uygulama süreci.

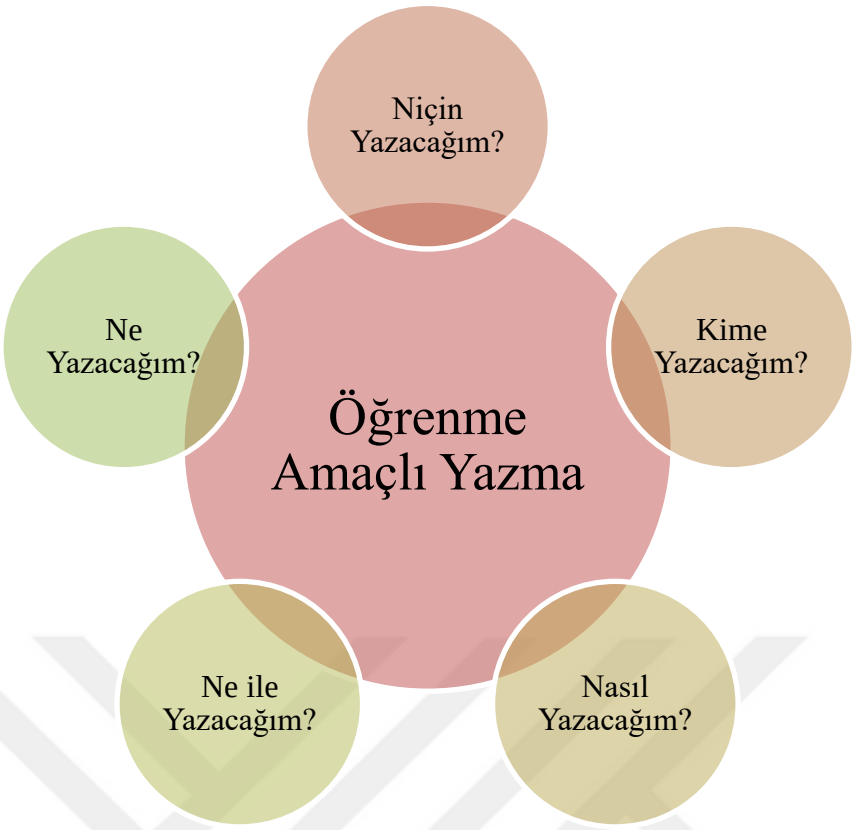
Öğrenme amaçlı yazma, Emig (1977) tarafından öğrenmenin eşsiz bir yolu olarak kabul edilmiş, sonrasında birçok araştırmacı (Ellis-Robinson, 2015; Çömen, 2018; Hand,*vd.*, 2007; Hohenshell & Hand, 2006; Hickerson, 2012; Greene, 2016; Klein & Rose, 2010; Noel, 1996; Nurnberg, 2017; Uzoğlu, 2010; Reilly, 2007; Rivard & Straw, 2000; Tarchichi, 2016) tarafından da araştırılmaya layık görülmüştür. Emig (1977)'den sonra artarak devam eden günümüzde yoğun bir şekilde araştılmaya tabi tutulan *"Öğrenme amaçlı yazmayı bu kadar öne çıkaran veya anlamlı kılan nedir?"* sorusu cevaplanmaya ihtiyaç duymaktadır. *"Öğrenme amaçlı yazmayı bu kadar öne çıkaran nedir?"* sorusunun cevabını öğrenme amaçlı yazmanın ilkelerinde, öğrenciler üzerindeki faydalarında aramak gerekmektedir.

Öğrenme amaçlı yazmanın ilkelerine bakıldığında; öğrenme amaçlı yazma, bilgiyi kaydetme değil; bilgiye anlam yükleme, doğal gerçekleşen bir yazma sücerinden ziyade, bir plana ihtiyaç duyan öğrenme aracıdır. Öğrenme amaçlı yazma bilgiyi yapılandırmaya fırsat tanıdığı gibi bilgiyi uygulama fırsatı da sağlamaktadır. Öğrenme amaçlı yazma, doğrusal ilerlemenin aksine planlama, gözden geçirme, değerlendirme ve tasarlamayı kapsayan (Koçak,

2013) döngüsel bir öğrenme eylemidir. Tüm bunlar bir araya geldikten sonra öğrenme amaçlı yazmanın bir değerlendirme aracından öte bir öğrenme aracı olduğu birçok araştırmacı (Emig, 1977; Hand & Prain, 2002; Mason & Boscollo, 2000) tarafından ifade edilmiştir.

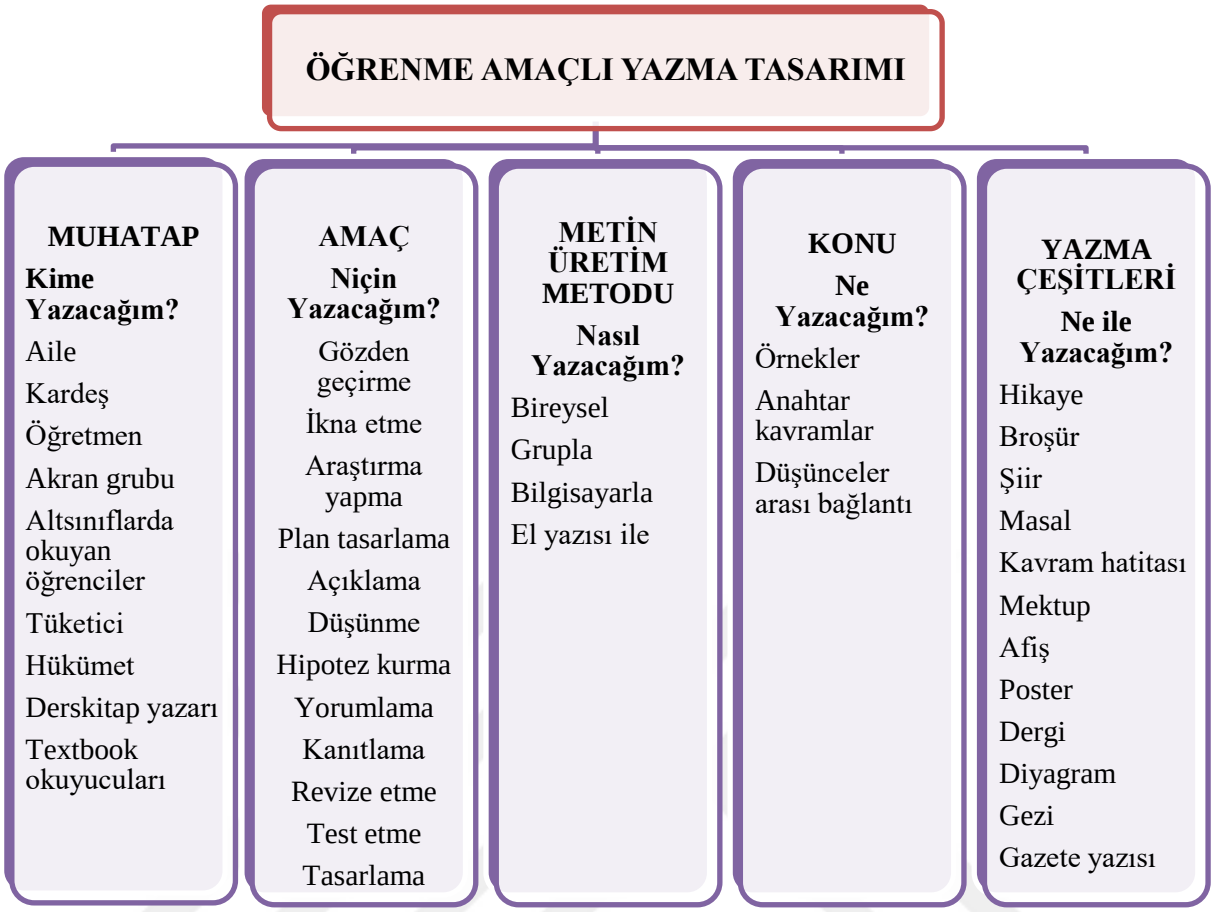
Öğrenme aracı olarak yazma aktivitelerinin; eleştirel düşünme becerisi, akıl yürütme becerisi, yaratıcı düşünme becesisi, mekansal düşünme becerisi, tarihsel düşünme becerisi, yaratıcı düşünme becerisi, bilimsel süreç becerisi, özgür ve özgün düşünme vb. becerilerin yanında meta-bilişsel gelişim, kavram öğretimi, kalıcı öğrenme, bilimsel okuryazarlık, motivasyon, akademik başarı, derin öğrenme, özyeterlik ve epistomolojik inançlar, derse karşı tutum, birçok değer ve tutumun aktarımında öğrencilere fayda sağladığı çok sayıda araştırmacı (Akcanca & Cerrah Özsevgeç, 2019; Ay, 2018; Bahadır, 2011; Caukin, 2010; Dummer, *vd.,* 2008; Emig, 1977; Hand & Prain, 2002; Hooey & Bailey 2005; Karaçağıl, 2014; Koçak, 2013; Klein, 1999; Öz, 2015; Parsons, 2011; Rivard & Straw, 2000; Sinaga & Feranie, 2017; Şahin, 2019; Tynjala, 1998;Walp, 2013; Wright, *vd*., 2019) tarafından açıklanmıştır. Farklı teori veya hipotezleri içeren bir takım ilkeleri barındıran oldukça faydalı yönleri bulunan öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin uygulanması birtakım sorumlulukları beraberinde getirmektedir.

Öğrenme ortamında öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri gerçekleştirilirken etkinlikler, belirli bir amaç ve plan çerçevesinde yürütülmelidir. Öğretmenler öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini gerçekleştirirken öğrencilere zengin öğrenme ortamı sağlamalı ve öğrencileri bu etkinliklere yönlendirmelidir (Hand & Prain, 2002; Kieft, *vd.*, 2006). Bu uygun ortam ve öğrencileri teşvik etme sürecinde sınıfında öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini uygulayan öğreticiler Şekil 5'te verilen sorulara cevap aramalıdır.

Şekil 5. Öğrenme amaçlı yazma model şeması.

Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini sınıfında uygularken bu sorulara cevap arayan öğretmen sınıf ortamında uygulayacağı etkinliklerde neyi (konu) hangi amaçla yazdıracağını bilmeli, yazdıracağı etkinlikte muhatabı kim olacak, bu muhataba hangi yolla yazı yazdıracağının tasarımını iyi yapmalıdır. Öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri üzerine çok sayıda araştırma yapan Hand ve Prain (2002, s.743) öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin uygulama sürecine yönelik bir tasarım ortaya koymuşlardır. Öyleki öğrenme amaçlı yazma üzerine yapılan çok sayıdaki araştırmacı bu tasarımı dikkate alarak çalışmasını yürütmüştür. Hand ve Prain (2002, s.743) tarafından hazırlanmış olan öğrenme amaçlı yazma tasarımı Şekil 6'da gösterilmiştir.

Şekil 6. Öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri hazırlama taslağı.

Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerine örnek olması açısından Hand ve Prain (2002, s.743) tarafından ortaya konan bu model daha çok fen öğretimi alanına uygun düzen ve içeriğe sahiptir. Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini sosyal bilgiler eğitiminin doğasını dikkate alarak yeniden tasarlamak hem bu araştırmaya hem de sosyal bilgiler eğitiminde yapılacak sonraki çalışmalara kaynak olması düşünürerek sosyal bilgiler öğretimi ve öğrenme amaçlı yazma arasındaki ilişki ortaya konmuştur.

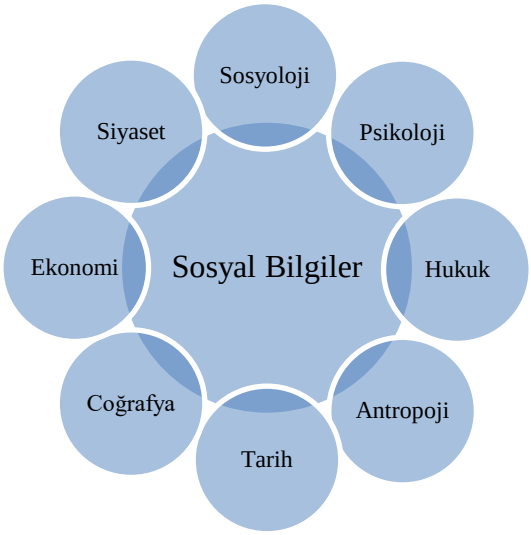
Sosyal bilgiler ve öğrenme amaçlı yazma.

Geçmişten günümüze sosyal bilgiler eğitimi üzerine araştırma yapan araştırmacıların sosyal bilgiler içeriğini aktaran akademisyen veya öğretmenlerin kendilerine özgü sosyal bilgiler tanımlaması olduğu gibi sosyal bilgiler dersini öğrenen öğrencilerin de farklı sosyal bilgiler tanımları olmuştur. Olmaya da devam edecektir. Sosyal bilgiler, sosyal olan şeyleri çalışmak (Dewey'den akt., Öztürk, 2015) olarak tanımlandığı gibi pedegojik amaçlarla basitleştirilmiş sosyal bilimler (Wesley'den akt., Öztürk, 2015) olarak da ifade edilmiştir. Odağında yer alan vatandaşlık eğitimi için sosyal ve beşeri bilimlerin öğretime uyarlaması

(Barr, Barth & Shermis, 1978/2013; Heater, 2004/2007; Savage & Armstrond, 1996) olan sosyal bilgiler, sosyal bilimlerden aldığı bilgi ve yöntemleri kaynaştırarak değişen ülke ve dünya koşullarında bilgiye dayalı, karar alan, problem çözen, etkin vatandaş yetiştiren bir öğretim programıdır (Öztürk, 2015, s. 4).

Sosyal bilgiler programının amacı, sosyal bilimlerden elde edilen bilimsel bilgi vasıtasıyla (Demircioğlu & Demircioğlu, 2015) vatandaşlık eğitimi için gerekli olan bilgi, beceri ve değerleri çocuklara kazandırarak onların toplumsal kavrayışlarını ve demokratik yurttaşlık potansiyellerini geliştirmek, bu sayede çocukları etkin ve sorumlu vatandaş haline getirmektir (Sever, 2015; Pamuk & Alabaş, 2016). Farklı şekil ve içerikle tanımlanan sosyal bilgiler kavramında vatandaşlık, sosyal ve beşeri bilimler, becerileri kavramları öne çıkmaktadır. Bu üç kavram Barr *vd*. (1978) tarafından sosyal bilgilerin doğası olarak; vatandaşlık aktarımı olarak sosyal bilgiler (Vatandaşlık), sosyal bilim olarak sosyal bilgiler (Sosyal bilimler), yansıtıcı düşünme olarak sosyal bilgiler (Beceri) olarak sınıflandırılmıştır. Barr *vd*. (1978) tarafından yapılan sosyal bilgiler sınıflaması, yapılmış ve yapılacak tüm sosyal bilgiler tanımlarının çerçevesini belirlemiştir. Yerli ve yabancı araştırmacıların sosyal bilgiler üzerine yaptığı açıklamaları dikkate alarak sosyal bilgiler kavramını bir metafor ile tarif etmek mümkündür.

Sosyal bilgiler öğrenciyi şekillendiren bir pergeldir. Pergelin kısa ucu insana ait beceri, değerler merkezine otururken uzun ucu bu merkez etrafında daire çizmektedir. Uzun uç, çizdiği dairenin içerisine sosyal ve beşeri bilimlere ait bilgileri katmaktadır. Daha sonra elde edilen bu bilgiler, problem çözme, araştırma, eleştirel düşünme gibi beceri süzgecinden geçirilerek değerler terazisinde tartılmaktadır. Böylece sosyal bilgiler kavramı içerisine yerleşen bilgi, beceri ve değer üçlemesi öğrencilerin şahsiyet (vatandaş) inşasına katkı sağlamaktadır. Yani sosyal bilgiler, sosyal ve beşeri bilimlerden aldığı bilgileri beceri süzgecinden geçirip, değerler terazisinde işleyip şahsiyet inşa etme sürecidir. Bu süreçte sosyal bilgilerin hangi bilgileri içerdiği çok önemlidir. Sosyal bilgiler insan üzerine bir çalışma (Zarillo, 2000/2016) olduğundan insanı ilgilendiren her bilgi sosyal bilgilerin odağındadır. Sosyal bilgiler öğretim programın bilgi kaynağı Şekil 7'de gösterilmiştir.

Şekil 7. Sosyal bilgiler öğretiminin bilgi kaynağı.

Şekil 7'de görüldüğü gibi sosyal bilgiler, sosyal bilimlerin kesişim kümesidir. Bu kümenin merkezinde yer alan insan, kendisini sosyal bir varlık olarak tanımlarken sosyoloji, politik bir varlık olarak açıklarken siyaset bilmelidir. İnsan, adalet ve düzen arayan bir varlıksa hukuk, kendini arayan bir öz ise psikolojiye ihtiyacı olacaktır. İnsanın geçmiş ile bütünleşip bunun üzerine gelecek tasavvurunda tarih, bulunduğu dünyayı öğrenmeye çabasında coğrafya ona yol gösterecektir. Farklı millet ve kültürlere merakında antropoloji, karnını doyurup hayatta kalmanın yollarını arada ekonomi insanın elinden tutacaktır. İnsanın gelişim sürecini böylesine çok yönlü kuşatan bu bilgi kaynaklarını öğrenciye kazandıran öğretim programı sosyal bilgilerdir. Ancak bu bilgi kaynağı elde edilirken öğrenciler birtakım becerilere sahip olmalıdır. Sosyal bilimlere ait bilgilerin kazanılmasında kullanılan beceriler Şekil 8'de gösterilmiştir.

Şekil 8. Sosyal bilgiler öğretiminde kullanılan beceriler ve beceri süzgeci.

Sosyal bilimlere ait bilgiler sosyal bilgiler öğretim programında (MEB, 2018a, s. 9) yer alan beceriler süzgecinden geçirilip sosyal bilgiler eğitimine ait değerler terazisinde tartılmaktadır. Sosyal bilgiler öğretiminde yer alan değerler Şekil 9'da gösterilmiştir.

Şekil 9. Sosyal bilgiler öğretiminde yer alan değerler ve değer terazisi.

Sosyal bilimlerin bilgi kaynağından gerekli olan bilgileri beceri süzgecinden geçirerek özümseyen öğrenciler bu bilgileri değerler terazisinde işleyip bu sayede şahsiyet kazanmaktadırlar. Dolayısıyla sosyal bilgiler dersini şahsiyet inşa etme sürecinin yapı taşlarından biri olarak ifade etmek yanlış olmayacaktır.

"Sosyal" sözcüğü ile insan üzerine oturan "bilgiler" sözcüğü ile sosyal ve beşeri bilimlere ait bilgi ve yöntemleri bünyesine katan "sosyal bilgiler," insana ait her türlü bilgi, beceri, tutum ve değerleri bugün ve gelecek inşasında kullanan etkin, sorumlu, duyarlı ve tutarlı vatandaş yetiştirmeyi amaçlayan bir çalışma alanıdır. Öyle ki sosyal bilgiler çalışma alanın yüklendiği bu bilinçli ve etkili şahsiyet oluşturma süreci ancak öğrencilerin önce zihinlerinde sonra tutumlarında daha sonra davranışlarında görünür olduğunda anlamlı olacaktır. Öğrencilere daha nitelikli bir öğretim için sosyal bilgiler eğitiminde zaman içerisinde çok çeşitli yol ve yöntem denemelerini içeren önemli araştırmalar (Altınok, 2019; Ateş, 2009; Bekret, 2019; Çalışkan, 2008; Çengelci, 2005; Demir, 2011; Dere, 2017; Doğan, 2007; Er, 2010; Gümbür, 2019; İlhan, 2016; Karaman, 2018; Kaymakçı, 2010; Keçe, 2013; Meral, 2018; Oruç, 2007; Tokcan, 2007; Torun, 2015; Topkaya, 2014; Yılar, 2015) yapılmıştır. Yine sosyal bilgiler dersinde bilgi, beceri ve tutumların geliştirilmesinde kullanılan etkili öğretim meodellerinden biriside (Writing for/to learning) öğrenme amaçlı yazmadır.

Sosyal bilgiler müfredatı öğrencilere bazen kuru ve sıkıcı gelebildiği gibi bazende öğrenciler içerik veya beceriler ile bütünleşmek istemektedir. Bunu sağlamanın yollarından birisi de yazıdır (Boyer, 2006). Yazı hem eğitimin önemli bir parçası hem de her öğretmenin kullandığı hayati bir araçtır. Yazı her sosyal bilgiler öğretmeninin öğretim araçlarının en önemli

parçalarından biri olmalıdır. Çünkü sosyal bilgiler öğretim programı, öğrencilerin faydalı amaçlar için sık sık yazı yazmalarına imkân tanıyan zengin bir içeriğe sahiptir. Basketbol için spor salonu ne anlam ifade ediyorsa yazı yazmak içinde sosyal bilgiler müfredatı o anlama gelmektedir (Maxim, 1998). Sosyal bilgiler öğretmeni yazı sayesinde içerik üzerinde derin bir öğrenme sağladığı gibi sosyal bilgiler dersine ait becerileri eş zamanlı olarak kazandırabilir (Boyer, 2006). Sosyal bilgiler müfredatı yazı için zengin bir yapıya sahip olsa da sosyal bilgiler dersinde yazı yazmanın belirli bir amacı olmalıdır. Bu amaca açıklık getiren Beyer (1982) sosyal bilgiler dersinde yazının;

- ✓ *Hipotezler ortaya koymak, bunları kanıtlamak*
- ✓ *Öğrenilen içerik hakkında yeni bilgiler üretmek*
- ✓ *Kavram ve genellemeler geliştirmek*
- ✓ *Önceden öğrenilen bilgileri güçlendirmek ve genişletmek*
- ✓ *Bireysel veya grup olarak bir konu hakkında empati geliştirmek*

amacıyla kullanıldığını (Beyer, 1982) ifade etmiştir. Yazının bu etkili fonksiyonlarına rağmen sosyal bilgiler sınıflarında yazma sıklıkla yanlış anlaşılmıştır. Çoğu öğrenci sosyal bilgiler dersinde yazıyı; araştırma ödevi yazma, deneme sorusunu cevaplama, bir sınav kağıdını doldurma olarak algılandığı gibi rutin olarak bölüm veya ünite sonlarında özet yapmak veya geleneksel dönem sonu araştırma ödevi hazırlama (Beyer, 1982) şeklinde görmüştür. Fakat sosyal bilgilerde yazma bunlardan çok daha fazlasıdır (Pitard, 2011). Bu durumu çok iyi açıklayan Steffens ve Dickerson *"Yazma köklü entelektüel bir aktivitedir. Yazma sadece iletişimi sağlamaz aynı zamanda öğrenmelere de etki etmektedir. Yazı öğrencilerin keşfetme, problem çözme ve öğrendiklerini organize etme niteliklerini geliştirmektedir. Yazı en iyi öğrenme yoludur. Yazı yazarken öğrenci ders kitabının ve öğretmenin pasif alıcısı değil kendi öğrenme sürecinin aktif katılımcısıdır."* açıklama yaparak yazmanın sosyal bilgiler üzerindeki kapsamlı etkisine vurgu yapmıştır. Yine yazı sayesinde öğrenci bir yandan konuyu anlamaya çalışırken diğer yandan yazı sayesinde öğrenci konuyu hatırlama, organize etme ve gözden geçirme fırsatı bulmaktadır. Ayrıca, öğrenci yazı sayesinde kendinin anlama yollarını tanıyabilir, yazı üzerine kendi sorularını sorup, konunun karışık tarafları ve zor yanlarını (Steffens & Dickerson'dan akt., Pitard, 2011) ortaya çıkarma fırsatı bulabilmektedir.

Bir disiplin olarak sosyal bilgiler zengin bir içeriğe sahiptir. Bu içeriği öğrenciler etkili bir şekilde yazı ile araştırıp öğrenebilir (Boyer, 2006). Öyle ki bu günlerde çok sayıda sosyal bilgiler öğretmeni sosyal bilgiler dersinin içerisine yazıyı katlamaya teşebbüs etmektedir (Beyer, 1982). Ancak bazı öğretmenler yazı ile iletişim ve becerilerini geliştirmek bazıları yönetim tarafından istendiği için bazıları da konuyu öğretmek amacıyla derslerinde yazıyı

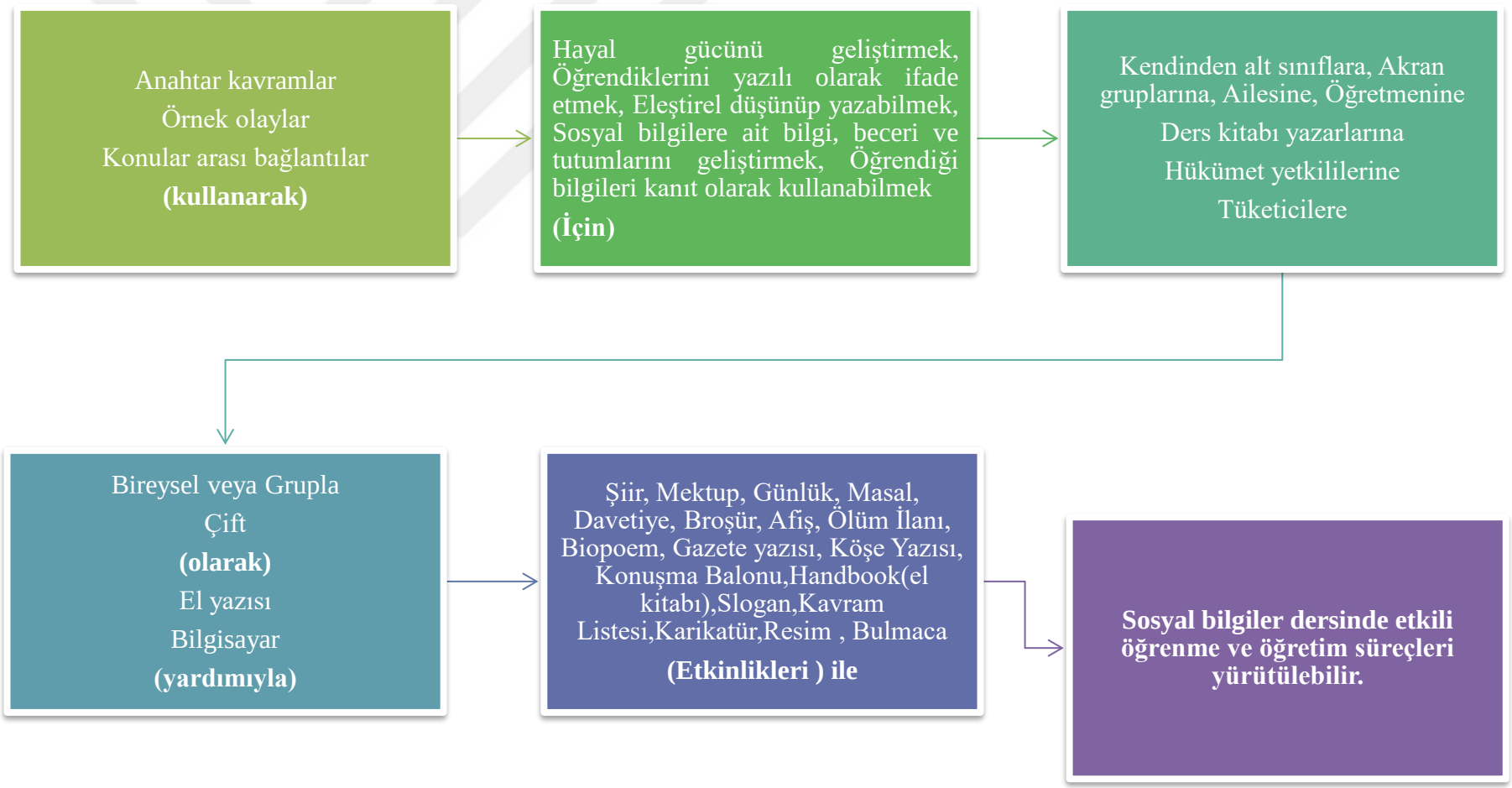
kullanmaktadır (Beyer, 1982). Sosyal bilgiler dersinde yazma daha çok öğretmenin anlattıklarından öğrencilerin akılda kalanları not etme, öğretmenin anlattıklarını tahtaya yazması öğrencilerden tahtada yazılan bilgiyi olduğu gibi defterine aktarması ve aktardığı bilgileri ezberlemesi, öğretmenlerin ders sürecinde ders kitabında işlenen konunun önemli kısımlarını deftere yazdırması, öğrencilerden ders kitabını okuyarak anladıklarını yazması şeklinde uygulana gelmiştir. Yapılan bu yazma eylemleri bilginin yeniden inşasından ziyade bilginin olduğu gibi tekrar ve ezbere dayalı olarak gelişimini ön plana çıkarmaktadır. Ancak sosyal bilgiler dersinde yazma uygulamaları sosyal bilgiler okuryazarlığına hizmet etmelidir. Daha açık bir ifadeyle yazı;

Sosyal bilgiler dersine ait bilgi, beceri ve değerlerin aktarımına katkı sağlamalıdır. Öğrendiği bilgiler üzerinde düşünen düşündüklerini yazılı olarak ifade edebilen bireyler olmalıdır. Elde ettiği bilgileri zihin süzgecinde geçirerek, düşündüklerini kanıtlara dayalı bir şekilde bir yazı formunda ortaya koymalıdır. Öğrendiği bilgileri kendi zihninde tartışarak, zihnindeki problemleri çözerek, o konu hakkında akıl yürüterek o koyuya açıklık getirebilir. Yazma eyleminde öğrenciler yeni öğrendiği ile önceden öğrendiği bilgi arasında bağlantı kurarak bilgiler arasında köprü kurabilmelidir. Ancak bu sayede kavram öğretimi ve kavram yanılgıların giderilmesi, becerilerin geliştirilmesi, değerlerin edinimi, konuların kazandırılması, kalıcı öğrenmelerin sağlanması vb. süreçler başarılı bir şekilde yürütülebilir. Bunun için sosyal bilgiler dersinin içerisinde yazı geleneksel yapısının yerine farklı şekillerde kullanılmalıdır.

Yeni ve eşsiz bir şeyler üretmek insanoğlunun doğasında vardır. Gençlerin yeni bir şeyler ortaya koyma isteği çok daha güçlüdür. Ancak bugünün test merkezli müfredatı öğrencilerin yeni bir şeyler sunma gücünü zayıflatmaktadır. Öğretmenler, öğrencilerin enerjisini öğrediklerinden hareketle içerikle uyumlu yeni şeyler üretme yolunda doğru bir şekilde yönlendirmelidir (Firek, 2006). Sosyal bilgilerin doğasını gerçek anlamda öğrenmenin en önemli yollarından biri olan yazıyı ders içerisinde kullanılırken dikkatli olunmalıdır. Yazıyı öğretim aracı olarak kullanırken geleneksel şekilde olduğu gibi öğrenciye bir sayfa verip hadi şu konu hakkında yazı yazdırmadan ziyade doğrudan öğrenciyi yazmaya teşvik edecek bir yönergenin olmasına özen gösterilmelidir (Firek, 2006). Bunun için sosyal bilgiler dersinde içerisinde yönergelerin olduğu şiir (poem), ya da Japonların kullandığı haiku (kafiyesiz şiir), tatil kartı (holiday card), handbook (el kitabı), diyalog konuşmaları (dialogue journal), dergi (journal), metiye/övgü yazısı (eulogy) (Boyer, 2006) senaryo, karikatür, slogan, mektup, gazete haberi, şarkı sözü, çizgi roman, poster (Firek, 2006) gibi yazma etkinlikleri kullanılabilir. Bu sayede öğrencilerin okuryazarlık becerileri, kavram öğrenmeleri (Firek, 2006) kalıcı

öğrenmeleri, becerilerinin geliştirilmesi, öğrenilenlerin tutum ve davranışlara yansıması yeni ve eşsiz bir yolla sağlanmış olur.

Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri öğrenme amaçlı yazmanın kuramsal temellerini ortaya koyan Emig (1977), yine öğrenme amaçlı yazma gelişimine katkı sağlayan çeşitli araştırmacılar (Beyer, 1982; Boyer, 2006; Firek, 2006; Hand & Prain, 2002, Klein, 1999; Mason & Boscollo, 2000; Rivard & Straw, 2000; Tynjala, 1998) dikkate alınarak öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri hazırlama tasarımı hazırlanabilir. Sosyal bilgiler dersinde kullanılabilecek öğrenme amaçlı yazma etkinlik tasarımı Şekil 10'da gösterilmiştir.

Şekil 10. Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinlik diyagramı.

İlgili Araştırmalar

Bu bölümde öğrenme amaçlı yazma ile ilgili yurt içi ve yurt dışında yapılmış araştırmalara yer verilmiştir. Öğrenme amaçlı yazma ile ilgili alan yazın incelendiğinde; öğrenme amaçlı yazma üzerine yapılan çalışmaların çok büyük bir kısmının fen bilimleri ve matematik eğitiminde olduğu görülmüştür. Sosyal bilimler alanı ve sosyal bilgiler eğitiminde ise öğrenme amaçlı yazmaya dayalı araştırmalara yeni yeni rastlanmıştır. Araştırma öncesi ve araştırma sürecinde öğrenme amaçlı yazma üzerine kapsamlı bir literatür taraması yapılmıştır. Ancak bu bölümde araştırmanın amacına yönelik özellikle güncel araştırmalara yer verilmiştir. Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerine dayalı olarak yapılan çalışmalar Tablo 1'de özetlenmiştir.

Tablo 1. *Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinliklerine Dayalı Yapılmış Çalışmalar*

Yazar (araştırmacı)	**Çalışma**
Emig (1977)	Yazının bir öğrenme aracı olarak kullanıp kullanılmayacağının kuramsal ve metodolojik tartışmasını yapıp yazının öğrenmeler üzerinde çok etkili bir araç olduğu ortaya koymuştur.
Ashworth (1992)	Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin öğrencilerin akademik başarı ve eleştirel düşünme becerileri üzerindeki etkisini incelemiş, araştırma sonucunda öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin akademik başarı düzeyini artırdığını ancak eleştirel düşünme becerileri üzerinde etkili olmadığını belirtmiştir.
Noel (1996)	Sosyal bilgiler dersinde tarih konularının öğretiminde öğretim aracı olarak yazma etkinliklerini kullanmış, araştırma sonucunda öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin öğrenci başarısında etkili olduğunu ortaya koymuştur.
Tynjala (1998)	Yarı-deneysel bir çalışma ile yazmanın öğrenme üzerinde etkisini araştırmış, yazmanın akademik başarı, kavram öğretimi, eleştirel düşünme üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur.
Mason ve Boscola (2000)	Fen dersinde öğrenme amaçlı yazmanın kavram öğretimi üzerine etkisini incelemiş, yazmanın kavram öğrenimini geliştirdiğini belirtmiştir.
Rivard ve Strav (2000)	Yaptığı çalışmada konuşma ve yazmanın öğrenme üzerindeki etkisini araştırmış, yazmanın kalıcı öğrenmeler üzerinde etkili olduğunu ifade etmiştir.
Hand ve Prain (2002)	Çoklu yazma etkinliklerin öğrenme üzerindeki etkisini araştırmış, çoklu yazma etkinliklerinin öğrencilerin üst bilişsel becerilere olumlu katkılar sağladığını belirtmiştir.
Hooey ve Bailey (2005)	Coğrafya dersinde günlük yazmanın mekânsal düşünme becerisi ile olan ilişkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda günlük yazmanın coğrafya dersinde mekânsal becerilerin gelişimi üzerine olumlu katkılarının olduğunu ortaya koymuştur.
Atasoy ve Atasoy (2006)	Matematik dersinde kullanılan yazma etkinliklerin etkisini incelemiş, yazma etkinliklerinin matematik dersinde pozitif bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur.
Burke, *vd.* (2006)	Kimya derslerinde heuristic yazmanın etkisini incelemiş, bu yazma türünün öğrenler üzerinde çok önemli katkılar yaptığını ortaya koymuştur.
Hohenshell ve Hand (2006)	Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin öğrenmeler üzerindeki etkisini karma araştırma yöntemi üzerinden incelemiş, araştırma sonunda öğrenme amaçlı yazma türlerinden SWH'ın akademik başarı, kavram öğretimi üzerinde etkili olduğunu belirtmiştir.
Kieft, *vd.* (2006)	Konu öğrenirken farklı yazma türlerinden revize ederek yazmanın ve planlı yazmanın öğrenmeler üzerindeki etkisini karşılaştırmıştır. Araştırma sonunda planlı yazmanın daha etkili olduğunu ortaya koymuştur.
Akkuş, Günel ve Hand (2007)	Fen derslerinde çoklu yazma etkinliklerin etkisini incelemiş, çoklu yazma etkinliklerinin akademik başarı üzerinde etkili olduğunu belirtmiştir.
Hand, Hohenshell ve Prain (2007)	Biyoloji dersinde olan kavramların öğretiminde, çoklu yazma etkinliklerinin etkisini incelemiş, çalışma sonucunda çoklu yazma etkinliklerinin kavram öğretiminde etkili olduğunu ortaya koymuştur.
Hand, *vd.* (2007)	Kimya öğretiminde öğrenme amaçlı yazmanın etkisini incemiş, kimya öğretiminde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin anlamlı bir etkiye sahip olduğunu belirtmiştir.
Klein, Picante-Cimini ve Williams (2007)	Öğrenmeler üzerinde bilimsel yazmanın etkilerini inceleyen araştırmacılar, öğrenmeler üzerinde yazmanın önemli etkilerinin olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 1. (*devamı*)

Pock, Burke, Greenbowe ve Hand (2007)	Fen öğretiminde heuristic yazmanın etkileri üzerinde araştırma yapmış, heuristic yazmanın öğrenmeler üzerinde önemli etkiler oluşturduğunu belirtmiştir.
Reilly (2007)	Matematik dersinde kullanılan öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin avantaj ve dezavantajları üzerinde durmuş, yazma etkinliklerinin öğrenmeler üzerinde etkili olduğunu belirtmiştir.
Dummer, *vd.* (2008)	Coğrafya eğitiminde derin öğrenmelerin geliştirilmesi ve değerlendirilmesinde öğrenme amaçlı yazma türleri arasına giren yansıtıcı günlükleri etkisini araştırmış, yansıtıcı günlüklerin coğrafaya eğitiminde derin öğrenmelere katkı sağladığını ifade etmiştir.
Yıldız (2009)	Üniversite fizik derslerinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin akademik başarı üzerine etkisini incelemiş, öğrenme amaçlı yazma tiplerinden mektup yazmanın öğrenmeler üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu belirtmiştir.
Caukin (2010)	Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinden heuristic yazamanın önemi üzerinde durmuş, araştırma sonucunda heuristic yazmanın akademik başarı, özyeterlilik ve epistomolojik inaçların gelişiminde etkileri olduğunu belirmiştir.
Klein ve Rose (2010)	Sosyal bilgiler dersinde yazıyı öğrenme aracı olarak kullanmış, araştırma sonucunda yazı yazmanın öğrenme kabiliyetinin gelişiminde etkili olduğunu ifade etmiştir.
Nüekles, *vd*. (2010)	Günlük tutmanın bilişsel öğrenmelere etkisini incelemiş, günlük tutmanın öğrenmeler üzerinde olumlu etkileri olduğunu ifade etmiştir.
Uzoğlu (2010)	İlköğretim fen bilgisi dersinde öğrenme amaçlı yazma tiplerinde özet yazma ve şiir yazma etkinliklerini karşılaştırmış, şiir yazanların özet yazanlardan daha başarılı olduğunu ortaya koymuştur.
Bahadır (2011)	Fen ve teknoloji dersinde işbirliğine dayalı bilimsel mektup yazmanın akademik başarı, bilimsel süreç becerileri ve derse karşı tutum üzerindeki etkisini incelemiş. Mektup yazmanın bilişsel ve duyuşsal öğrenmelere olumlu etkiler yaptığını ifade etmiştir.
Parsons (2011)	Çalışmasında öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin akademik başarı, kavram öğretimi, meta-bilişsel gelişim düzeyindeki etkisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin akademik başarı düzeyinde küçük bir yaparken kavram öğretimi ve metabilişsel gelişim açısından etkili olduğunu vurgulamıştır.
Biber (2012)	Fen ve teknoloji öğretmenlerinin öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri hakkındaki fikirlerini araştırmış, fen ve teknoloji öğretmenlerinin öğrenme amaçlı yazmaya yönelik olumlu bir bakışa sahip olduklarını ortaya koymuştur.
Hickerson (2012)	Yaptığı çalışmasında bilimin doğasını anlamada heuristic yazmanın ne kadar etkili olduğu üzerinde durmuş, SWH'ın öğrenmeler üzerinde etkisi görülsede bu etkinin istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı belirtmiştir.
Slinger-Friedman ve Patterson (2012)	Coğrafya dersinde yazma üzerine öğrenci algı ve değerlendirmelerini araştırmış, araştırmanın sonucunda öğrencilerin yazma için pozitif görüşler belirtmişlerdir.
Koçak (2013)	Fen bilgisi öğretmen adayları yaptığı çalışmasında öğrenme amaçlı yazma tiplerinden mektup ve broşür yazma ile geleneksel yazmayı kullanmanın akademik başarı ve kalıcılık üzerine olan etkisini incelemiş, mektup ve broşür arasında fark olmazken geleneksel yazma ile öğrenme amaçlı yazma arasında fark olduğunu belirmiştir.
Uzun ve Alev (2013)	Yazma etkinlikleri zenginleştirilmiş öğrenme ortamlarının öğrenmelere etkisini incelemiş, araştırma sonucunda öğrencilerin başarılarında artışın olduğunu ortaya koymuştur.
Walp (2013)	Sosyal bilgiler dersinde yansıtıvcı yazı yazmanın tarihsel düşünme beceri üzerindeki etkisini etkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda yansıtıcı yazı yazmanın eleştirel düşünme ve tarihsel düşünme becerileri üzerinde etkili olduğunu ifade etmiştir.
Akçay, Özyurt ve Bezir Akçay (2014)	Çoklu yazma etkinliklerinin akademik başarı ve kavram öğretimine etkisini incelemiş, yapılan etkinliklerin hem akademik başarı hem de kavram öğretimi üzerinde etkili olduğunu ifade etmiştir.
Kabataş-Memiş (2014)	Yaptığı çalışmasında üniversite öğrencilerinin geleneksel olmayan yazma türleri hakkındaki görüşlerini araştırmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin geleneksel olayan yazma türlerini faydalı ve öğretici bulduklarını ifade etmiştir.
Karaçağıl (2014)	7. sınıf sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri kullanmanın akademik başarı üzerine etkisini incelemiş, çoklu öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri desteklenmiş sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin daha başarılı olduğunu ortaya koymuştur.
Leffler (2014)	Çoklu durum çalışması üzerinden öğretmenlerin öğrenme amaçlı yazma ile ilgili inaçları, görüşleri, uygulamalarını incelemiştir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin öğrenme amaçlı yazmanın anlamlı öğrenme, derin öğrenme üzerinde etkili olduğunu açıklamıştır.

Tablo 1. (*devamı*)

Uzoğlu (2014a)	Öğrenmen adaylarına yaptığı öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin öğrencilerin akademik başarı, laboratuar tutumaları, eleştirel düşünme becerisi üzerine incelemiş, akademik başarı ve tutumda olumlu bir gelişme sağlanırken, eleştirel düşünme becerisi üzerinde bir değişim meydana gelmemiştir.
Alharbi (2015)	Öğrenme amaçlı yazmanın öğrencilerin anlama ve kavrama becerileri üzerindeki etkisini araştırmış, yazının öğrenilen konunun anlama ve kavrama becerilerini olumlu etkilediğini açıklamıştır.
Demirbağ, *vd.* (2015)	Öğretmen adaylarının inanç sistemleri ile öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri arasındaki ilişki üzerinde durmuştur. Öğretmen adaylarının sahip olduğu inanç sisteminin öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri üzerinde etkili olacağını belirtmiştir.
Ellis-Robinson (2015)	Yaptığı doktora tezinde sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma türlerinden şiir kullanımın etkisini incelemiş, araştırma sonucunda öğrenme amaçlı yazma türlerinden şiirin sosyal bilgiler dersi üzerinde olumlu etkilerin olduğu belirtmiştir.
Karaca, *vd.* (2015)	Bilim derslerinde yansıtıcı günlük kullanmanın etkisini araştırmış, araştırma sonucunda günlük kullanmanın öğrenmeler üzerinde olumlu etkileri olduğu görülmüştür.
Sielaff ve Washburn (2015)	Araştırmalarında sosyal bilgiler dersine yazıyı entegre etmek için PEA(Point, Evidence, Analysis) olarak bilinen bir yaklaşımı uygulamışlarıdır. Araştırma sonucunda sosyal bilgiler dersi içerinde PEA yaklaşımın önemli olacağına vurgu yapmışlardır.
Öz (2015)	Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin başarı, eleştirel düşünme becerisi, derse yönelik tutum, bilimsel süreç becerileri üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırma soncunda öğrenme amaçlı yazma etkinliklerin akademik başarı, eleştirel düşünme ve bilimsel süreç becerilerinde olumlu bir etkiye sahipken ders tutumları üzerinde etkili olmadığını ifade etmiştir.
Balgopal ve Wallace (2016)	Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin öğrencilerin ekolojik okuryazarlık düzeylerinin gelişimine etkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda ekolojik okuryazarlık düzeyinin artmasında öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin etkili olduğunu vurgulamıştır.
Doğan ve İlhan (2016)	Fen bilgisi öğretmen adaylarının öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri hakkındaki görüşleri üzerine bir inceleme yapmış, öğretmen adaylarının öğrenme amaçlı yazma etkinliklerin kullanmanın öğrenilenleri pekiştirme, kalıcı öğrenmeler üzerinde etkili olduğunu belirtmiştir.
Greene (2016)	Karma araştırma yöntemine dayalı olarak yürütttüğü araştırmasında öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinden günlük tutmanın derse yönelik tutum, özyeterlilik etkisini araştırmıştır. Araştırma sonucunda öğrenme amaçlı yazma etliklerinin araştırma grupları arasında istatistiksel bir fark oluşturmadığını ifade etmiştir.
Klein ve Boscolo (2016)	Öğrenme aktivitesi olarak yazma çalışmaları üzerine yapılmış çalışmaları incelemiştir. Araştırma sonucunada öğrenme amaçlı yazma çalışmlarının öğrenmeler üzerinde güvenilir sonuçlar ortaya koyduğu görülmüştür.
Koçak ve Seven (2016)	Sekiz öğretmen adayı ile yaptıkları öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri destekli derslere yönelik öğretmen adaylarının görüşlerini incelemiş, çalışma sonucunda öğretmen adaylarının öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri hakkında pozitif bir bakışa sahip oldukları tespit edilmiştir.
Sessions, Kang ve Womack (2016)	Yaptıkları çalışmada, yazma sürecini teknoloji ile birleştirmişlerdir. Çalışmalarında kağıt kalem ile yazmayı teknolojik araçlar yardımıyla yazmayla karşılaştırmışlardır. Araştırmanın sonucunda teknolojik araçlarla yazı yazan grubun daha sıralı, uyumlu ve çok duyusal nitelikli yazılar yazdıklarını ifade etmişlerdir.
Tarchichi (2016)	Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin standartlaşmış testlerde öğrencilerin öğrenme akademik başarı düzeylerine etkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda deney grubu öğrencilerin test puannında bir artış olsa bu artış test puanları ve öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin arasında küçük bir ilişkinin olduğunu göstermiştir.
Tekin Aytaş ve Uğurel (2016)	Matematik dersinde yazma aktivitelerinin öğrenmelere etkisini incelemiş, öğrenme sürecinde kullanılan günlüklerin öğrenmelere olumlu katkılar sağladığını ortaya koymuştur.
Arı ve Yıldırım (2017)	Yazma etkinliklerinin cebirsel ifadeler konusunda akademik başarıya etkisini incelemiş, yazma etkinliklerinin başarıyı artırdığını belirtmiştir.
Daşdemir (2017)	Yaptığı çalışmada öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinden mektubun akademik başarı, eleştirel düşünme, ders tutumları üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırma sonusunda öğrenme amaçlı yazma türlerinden mektubun akademik başarı üzrinde anlamlı bir etkisi görülürken, eleştirel düşünme ve ders tutumlarında bir değişim yaşanmadığını belirtmiştir.
Nurnberg (2017)	Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinden SWH'ın akademik başarı ve bilimsel okuryazarlık üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda SWH akademik başarı düzeyinde bir artış sağlasada bu artışın istatiktiksel açıdan anlamlı bir sonuca işaret etmediğini belirtmiştir.
Rouse, *vd.* (2017)	Öğrenme amaçlı amaçlı yazma etkinliklerinin öğrenmeler üzerindeki etkisini incelemiş, öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin araştırma grupları arasında istatistiksel anlamlı bir fark oluşturmamıştır.

Tablo 1. (*devamı*)

Sinaga ve Feranie (2017)	Geleneksel olmayan yazma türlerinin öğrencileirin kavram bilgisi ve eleştirel düşünme becerileri üzerine olan etkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda geleneksel olmayan yazma türlerinin kavram bilgisi ve eleştirel düşünme üzerinde etkili olduğunu ortaya koymuştur.
Yeşildağ Hasançebi, *vd.* (2017)	Modern fizik konularının öğretiminde öğrenme amaçlı yazma etkiliklerini rolünü incelemiş, araştırma sonucunda yapılan etkinliklerin öğrenci başarısını etkilediğini ortaya koymuştur.
Aktürk (2018)	Araştırmasında öğrenme amaçlı yazma türlerinden mektubu kullanarak kavram yanılgılarını belirlemeye çalışmıştır. Araştırma sonucunda öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin kavram yanılgıların tespit edilmesinde etkili bir yol olduğunu vurgulamıştır.
Alkış Küçükaydın (2018)	Karma araştırma yöntemine dayalı olarak yaptığı çalışmada farklı öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmanın kavram öğrenmeleri üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda farklı öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmanın kavram öğrenmeleri üzerinde etkili olduğunu açıklamıştır.
Ay (2018)	5. sınıf sosyal bilgiler dersinde mektup ve şiir kullanımının akademik başarıya olan etkisini incelemiş, öğrenme amaçlı yazmanın sosyal bilgiler dersinde akademik başarıya olumlu katkılar sağladığını belirtmiştir.
Çömen (2018)	Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin öğrenci başarısı ve motivasyonu üzerindeki etkisini incelemiş, öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin akademik başarı üzerinde etkili olduğunu açıklamıştır.
Külekçi (2018)	Hikaye kullanmanın akademik başarı ve derse karşı tutumlar üzerinde etkisini incelenmiş, hikaye yazmanın öğrenmeler üzerinde önemli olduğu görülmüştür.
Yaman (2018)	Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin kavram öğrenmeleri üzerindeki etkisi üzerinde durmuş, araştırma sonucunda öğrenme amaçlı yazma etkinliklerin öğrenmelere olumlu katkılar yaptığını belirtmiştir.
Akcanca ve Cerrah-Özsevgeç (2019)	Öğrenme amaçlı yazma türlerinden olan yansıtıcı günlük kullanmanın önemi üzerine öğretmen adaylarının görüşlerini incelemiş, yansıtıcı günlüklerin yaratıcı düşünme, akademik başarı, kalıcı öğrenme üzerinde etkili görüldüğünü açıklamıştır.
Kardaş (2019)	Bilimsel hikayelerin ilköğretim öğrencilerinin akademik başarı, bilimin doğasını anlama ve yazma kaygısı üzerine olan etkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda bilimsel hikayeleri kullanmanın akademik başarı üzerinde anlamlı bir etkisinin görüldüğünü; ancak bilimin doğasını anlama ve yazma kaygısı üzerinde anlamlı bir etkinin görülmediğini ifade etmiştir.
Köksal (2019)	Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinden şiir yazma ve günlük tutmanın öğrencilerin akademik başarısı, öğrenilen bilgilerin kalıcılığı ve derse karşı tutum üzerindeki etkisi incelemiştir. Araştırma sonucunda derslerde kullanılan şiir yazma ve günlük tutma etkinliklerinin başaşı, kalıcılık ve tutumlar üzerinde olumlu etkilerin olduğunu belirtmiştir.
Pektaş (2019)	Yabancı dil öğretiminde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin akademik başarı, tutum ve özyeterlilik üzerine olan etkilerini incelemiştir. Araştırma sonucuda öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin akdemik başarı üzerinde olumlu etkileri görülürken tutum ve özyeterlilik üzerinde anlamlı bir sonuca ulaşılmadığını belirtmiştir.
Pınar (2019)	Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinden günlük kullanmanın kademik başarı, derse yönelik tutum ve kalıcılık üzerine etkilerini incelemiştir. Araştırma sonucunda öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin akademik başarı ve derse karşı tutumlarda olumlu etkileri görülürken kalıcılık üzerinde anlamlı bir değişimin olmadığını ifade etmiştir.
Şahin (2019)	Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinden günlük tutmanın öğrenci başarısına ve öğrenilen bilgilerin kalıcılığı üzerine etkisini incelemiştir. Araştırmanın sonucunda sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinden günlük tutumanın öğrencilerin akademik başarısı ve kalıcı öğrenmeleri üzerinde etkilerin olduğunu ifade etmiştir.
Yasul (2019)	Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmanın öğrencilerin akademik başarı, bilgilerin kalıcılığı ve yazmaya yönelik tutumlarına etkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmanın öğrencilerin akaemik başarısı ve öğrenilen bilgilerin kalıcı olmasında anlamlı etkilerinin olduğunu, yazmaya yönelik tutumlarda anlamlı bir sonucun ortaya çıkmadığını açıklamıştır.
Wright *vd.* (2019)	6-11. sınıf fen dersi içerinde yaptıkları çalışmanın kimler için etkili olacağı üzerinde araştırma yapmışlardır. Araştırmanın sonucunda bu sınıflar düzeyinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmanın fen dersinde bilimsel okuryazarlık düzeyinin gelişiminde etkili olduğunu ortaya koymuşlardır.

Tablo 1 incelendiğinde; öğrenme amaçlı yazma etkinliklerine yönelik yurt içi ve yurt dışı çok sayıda araştırmanın yapıldığı görülmektedir. Yapılan araştırlar içerisinde hem tez hem de makale çalışmalarına raslanmıştır. Öğrenme amaçlı yazma üzerine yapılan çalışmalar detaylı

bir şekilde incelendiğinde öğrenme amaçlı yazma üzerine yapılan araşatırmaların daha çok fen ve matematik alanında olduğu görülmektedir. Fen ve matematik alanında yapılan çalışmalarda ise *"akademik başarı, kavram öğretimi, eleştirel düşünme becerisi, derse karşı tutum, motivasyon, bilimsel okuryazarlık, ekolojik okuryazarlık, özyeterlik, bilişsel süreç becerileri, epistomolojik inançlar, kalıcı öğrenmeler"* üzerinde öğrenme amaçlı yazmanın sürecinin etkisi incelenmiştir. Yine yapılan araştırmalarda farklı öğretim süreçlerinde (ilk ve ortaokul, ortaöğretim, üniversite) öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin etkisi incelendiği gibi öğrenme amaçlı amaçlı yazma etkinlikleri hakkında öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşleri alınarak öğrenme amaçlı yazmanın önemi ortaya konmuştur. Öğrenme amaçlı yazma şekilllerinden heuristic yazma türüne ayrı bir önem verildiği ve güncel çok sayıda araştırmada heuristic yazmanın yer aldığı görülmektedir. Yine güncel çalışmaların içerisinde yazma süreçleri ile teknolojik araçlarının birleştirilmeye çalışıldığı araştırmaların yer alması dikkat çekicidir. Bu durumu sosyal bilgiler öğretimi için düşünüldüğünde sosyal bilgiler dersinde yapılan çok az sayıdaki araştırmada öğrenme amaçlı yazmanın akademik başarı düzeyinin geliştirilmesine olan katkısı üzerinde durulmuştur. Sosyal bilgiler eğitiminde akademik başarı kadar özellikle soyut ve görselliğe dayalı kavramların öğretimi, beceri öğretimi, sosyal bilgiler dersine ait tutumların geliştirilmesinde öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri kullanılabilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yöntem

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın deseni, çalışma grubu, veri toplama araçları, araştırma süreci, verilerin analizi, araştımanın geçerlik ve güvenirliği ile araştırmacının rolü konularında açıklamalara yer verilmiştir.

Araştırmanın Deseni

Bilimsel araştırma süreçlerinde her araştırmacı yaptığı çalışmayı bir paradigma üzerine inşa etmektedir. Bu bilimsel inşa süreci "ne kadar" sorusuna cevap arayan objektivist paradigma üzerine kurulduğu gibi "neden ve niçin" sorularına odaklanan subjektivist paradigma üzeri de kurulabilir. Bu iki paradigmanın etkili yönlerini alıp eksik ya da tartışmalı kalan taraflarını başka yollarla tamamlama çabası, araştırma yöntemlerinde alternatif bir arayışı gündeme getirmiştir. Bu arayış süreci nicel araştırmalarının ne kadar soru ile nitel araştırmaların neden ve niçin sorularını bünyesinde birleştiren karma araştırma yönteminin ortaya çıkmasıyla tamamlanmıştır. Öyle ki Tashakkori ve Teddlie (2009/2015, s. 4) karma araştırmayı "üçüncü yöntembilimsel hareket" olarak nitelendirmiştir.

"Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri bilişsel ve duyuşsal öğrenmeleri ne kadar etkiler?" sorusu nicel bir paradigmayı açıklık getirirken "Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri bilişsel ve duyuşsal öğrenmeleri neden veya niçin etkiler?" sorusu ise nitel paradigmayı ifade etmektedir. Bu araştırma ne kadar sorusu ile beraber neden ve niçin sorularına cevap aradığından karma araştırma yöntemine dayalı olarak yapılmıştır.

Nitel ve nicel araştırma yöntemlerine alternatif oluşturan karma araştırma yöntemi birçok araştırmacı tarafından nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanılması şeklinde tarif edilmiştir (Fraenkel & Wallen 2009, s. 558). Bu bileşimdeki amaç, tek başına kullanılan bir yöntemden çok daha fazlasını ortaya koyarak problemin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlamaktır (Creswell & Plano Clark, 2007). Ancak Creswell (2017) karma araştırma yönteminin basitçe nicel ve nitel verilerin bir araya getirilmesi ya da nicel desenlere nitel verilerin basit bir şekilde eklenmesi olmadığının altını çizerek kapsamlı bir tarif yapmıştır. Creswell (2017, s. 2)'e göre karma araştırma, araştırmacının problemini anlamak için hem nicel hem de nitel verileri topladığı iki veri setini birbiriyle bütünleştirdiği bu bütünleşmenin verdiği avantajı kullanarak sonuçlar çıkardığı yöntemdir. Karma araştırma yöntemine dayalı olarak

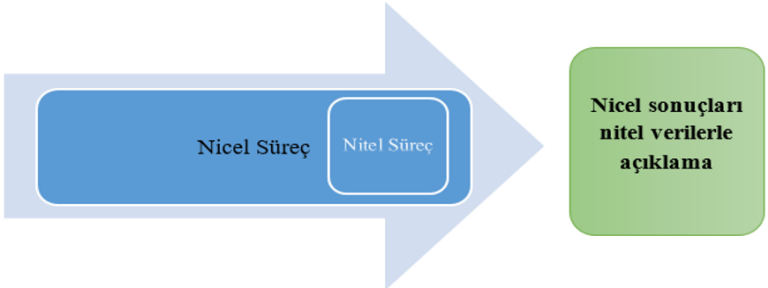
yapılan çalışmalardaki artış farklı karma yöntem tasarımlarını gündeme taşımıştır. Karma araştırma tasarımları Baki ve Gökçek (2012) tarafından incelenerek öne çıkan tasarımlar *"Creswell tasarımı, Morse tasarımı, Johnson ve Onwuegbuzie tasarımı, Leech ve Onwuegbuzie tasarımı"* şeklinde sıralamıştır.

Bu araştırmada, Creswell (2007)' nin yaptığı karma araştırma tasarımı kullanılmıştır. Creswell (2007) karma araştırmayı dört ana başlıkta toplamıştır. Bu ana başlıklar Şekil 11'de verilmiştir.

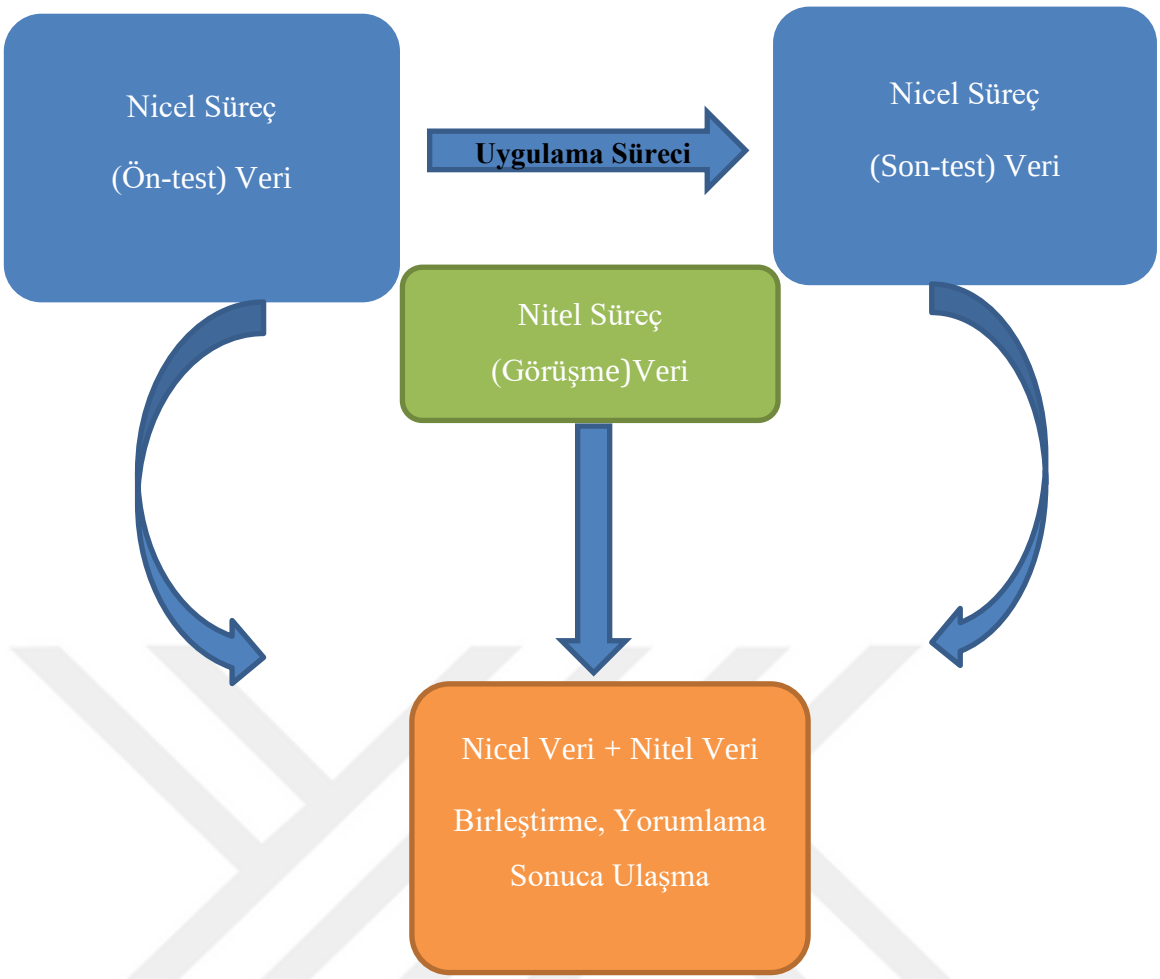
Şekil 11. Creswell karma desen tasarımı.
[Şekil 11. tasarımı Fırat, Kabakçı-Yurdakul ve Ersoy (2014) dikkate alınarak hazırlanmıştır.]

Şekil 11'de görüldüğü üzere bu araştırmada, Creswell (2007)'in karma desen tasarım tiplerinden birisisi olan gömülü karma desen tercih edilmiştir. Gömülü karma desende nitel veya nicel verilerin birbirlerini desteklemesi için kullanımı söz konusudur. Fakat esas nokta ya nicel ya da nitel verilerin daha geniş bir desen içerisine gömülmüş olmasıdır. Ardından kullanılan tüm veri kaynaklarının desenin tümünü destekleyici bir rol almasıdır (Creswell, 2007; Gökçek, 2019). Araştırma deseni Şekil 12'de verilmiştir.

Şekil 12. Gömülü karma desen tasarımı.

Bu araştırma, Şekil 12' de görüldüğü üzere bu araştırma, nicel ağırlıklı bir çalışmaya nitel verilerin gömülmesiyle yürütülmüştür. Yani nicel süreçlerle toplanan veriler nitel verilerle desteklenmiştir. Gömülü desene dayalı olarak yapılan bu araştırma ve veri toplama süreci Şekil 13'te detaylı olarak verilmiştir.

Şekil 13. Araştırmanın gömülü karma desene göre tasarımı.

Şekil 13'te belirtildiği gibi gömülü desen üzerine inşa edilen bu araştırmanın nicel boyutunda, nicel araştırma türlerinden ön-test son-test eşleştirilmiş kontrol gruplu yarı-deneysel desen kullanılmıştır. Yarı-deneysel desen, seçkisiz atamanın yapılamayacağı durumlarda ciddi bir alternatif desendir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz, & Demirel, 2018). Bu ilke dikkate alınarak araştırma uygulamasının yapıldığı okullarda sınıfları seçkisiz bir şekilde oluşturma mümkün olmadığından araştırmada mevcut sınıflar içerisinden eşit olduğu varsayılan gruplar arasında rastgele atama yapılmıştır. Araştırmada kullanılan yarı-deneysel desenin uygulama tasarımı, Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. *Ön-Test Son-Test Eşleştirilmiş Kontrol Gruplu Yarı-Deneysel Desen*

Grup	**Ön-test**	**İşlem**	**Son-test**
DG	O_1	X	O_4
KG_1	O_2		O_5
KG_2	O_3		O_6

Tablo 2'de de belirtildiği gibi tüm gruplarda etkin vatandaşlık akademik başarı testi ve etkin vatandaşlık demokratik tutum ölçeği ön-test ve son-test olarak uygulanıp veri

toplanmıştır. Ancak sadece deney grubunda öğrenme amaçlı yazma etkinliklerine dayalı bir öğretim süreci takip edilmiştir.

Gömülü karma desene dayalı yürütülen bu çalışmanın nitel boyutunda ise deney grubu içerisinden amaçlı örneklem türlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme tipine göre belirlenen on öğrenci ile görüşme yapılmıştır. Görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilip daha sonra yazılı doküman haline getirilmiştir.

Araştırmanın sonunda nicel ve nitel süreçlerle toplanan veriler bir araya getirilerek araştırmanın amacına yönelik ortaya çıkan sonuçları açıklamak için birleştirilmiştir. Böylece araştırma sonucunda sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmanın bilişsel ve duyuşsal öğrenmelere etkisinin hem sayısal karşılığı hem de bu sayısal karşılığın oluşmasında rol oynayan neden ve niçin soruların cevapları alınmıştır.

Çalışma Grubu

Bu araştırma, 2018-2019 eğitim- öğretim yılında Zonguldak ili Ereğli ilçesinde yer alan bir ortaokulun üç farklı şubesinde öğrenim gören 99 altıncı sınıf öğrencisinin gönüllü katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Etkin vatandaşlık öğrenme alanı işlenirken şubelerin birinde (DG, n= 32) öğrenme amaçlı yazma etkinliklerine dayalı öğretim süreci yürütülürken diğer iki şubede (KG1, n= 33), (KG2, n=34) öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri kullanılmamıştır. Araştırmanın çalışma grubuna ait demografik bilgiler Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. *Çalışma Grubuna Ait Demografik Bilgiler*

	Cinsiyet			
Gruplar	Kız	Erkek	Toplam	Yüzde (%)
Deney Grubu (DG)	11	21	32	32.3
Kontrol Grubu1(KG1)	13	15	33	33.3
Kontrol Grubu2 (KG2)	14	20	34	34.3
Toplam			99	100

Araştırma, karma araştırma yöntemine dayalı olarak gerçekleştirildiği için araştırmanın nicel ve nitel boyutlarında çalışma gruplarının belirlenmesinde takip edilen süreç değişim göstermektedir. Araştırmanın nicel boyutta, yarı-deneysel bir süreç izlendiği için uygulama öncesinde üç şubenin akademik başarı ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olmaması gerekmektedir. Bu farkı belirlemek için uygulama öncesi üç şubeye araştırmacı tarafından geliştirilen Etkin Vatandaşlık Akademik Başarı Testi (EVABT) uygulanmıştır. Ardından başarı testinden elde edilen veriler üzerinde tek yönlü ANOVA analizi işlemi gerçekleştirilmiştir. Tek yönlü ANOVA analizi sonucunda guruplar arasında anlamlı bir farkın *(2,96)=.082, p=. 922, (P>.05)* olmadığı tespit edilmiştir. Böylece elde edilen verilere göre araştırma gruplarının

benzer özelliklere sahip olduğu varsayılmıştır. Bu varsayım dikkate alınarak şubelerden içerisinden rasgele atama yoluyla bir deney grubu (DG), iki kontrol grubu (KG_1 ve KG_2) belirlenmiştir.

Araştırmanın nitel boyutunda veri toplamak için öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin kullanıldığı deney grubu (DG) öğrencileri ile yarı- yapılandırılmış görüşme formu üzerinden bir görüşme yapılmıştır. Yapılan bu görüşme deney grubu içerisinden belirlenen on öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Görüşme yapılan öğrencilerin belirlenmesinde araştırmacının kendi yargısını öne çıkaran, bilgi ve becerilerini kullanmasına fırsat tanıyan amaçlı örnekleme (Balcı, 2010) içerinde yer alan maksimum çeşitlilik örneklemesi kullanılmıştır. Uygulamadaki amaç, maksimum çeşitlilik örneklemesinin doğasında var olan çeşitlilik üzerinden evrene dair genelleme yapmaktan ziyade çeşitlilik üzerinden ortak veya benzer sonuçlara ulaşmayı sağlamaktır (Büyüköztürk*, vd.*, 2018; Yıldırım & Şimşek, 2011). Bu amaç dikkate alınarak deney grubu içerisinden cinsiyet (Kız, n=5; Erkek, n=5), akademik başarı düzeyi (çok iyi, n=2; iyi, n=3; orta, n=3; zayıf, n=2) ve derse içi performans düzeyi (iyi, orta, zayıf) gibi faktörler dikkate alınarak görüşme yapılan öğrenciler belirlenmiştir. Böylece sosyal bilgiler dersinde öğreme amaçlı yazma etkinliklerinin kullanımı hakkında ortak noktalarının olup olmadığı araştırılmış, sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin kullanımının farklı özellikleri ortaya çıkarılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Bir araştırmanın, bir tartışmanın, bir muhakemenin ana ögesi olan (Türk Dil Kurumu [TDK]) veriler belli bir konudaki gerçeklerin sembolik ifadeleridir. Ya da henüz ekonomik bir değere dönüşmemiş, insan davranışı üzerinde etkisi olmayan işlenmemiş ham kanıtlardır (Balcı, 2010, s. 146). Araştırmacılar bu ham veriler sayesinde araştırma hipotezlerini test etmekte araştırma sorularına cevap bulabilmektedirler (Best & Kahn, 2006/2017). Ancak yapılan her çalışmada bu veriler farklı kaynaklardan ve farklı yollardan elde edilmektedir. Bu kaynak ve yolların seçimi araştırmanın amacına, veri kaynağına, araştırmacının imkanına (Balcı, 2010) göre değişim göstermektedir. Hatta araştırmada kullanılan veri toplama araçları araştırmacılar arasında tartışma konusu olabilmekte bazı ölçme araçları ön plana çıkarılabilmektedir. Bu durum karşısında Arvil S. Barr "Çekiç mi daha iyidir yoksa testere mi?" sorusunu sorarak her veri toplama aracın belirli durumlar için uygun olacağına (Best & Kahn, 2006/2017) işaret etmiş, çalışmalarda araştırmaya uygun veri toplama araçlarının kullanılmasının doğru olacağına vurgu yapmıştır. Her veri toplama aracının belirli durumlar için kullanılması önemli olmakla beraber araştırmada farklı veri toplama araçlarının bir arada kullanılması araştırmayı zenginleştirmede, konuya çeşitli yönleriyle bütüncül bir bakış açısıyla

yaklaşmayı kazandırmaktadır. Böylece araştırma daha inandırıcı daha güvenilir sonuçlar ortaya koyabilmektedir (Glesne, 1992/2014). Bu esaslar dikkate alındığında bu araştırmanın nicel boyutunda sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmanın bilişsel öğrenmelere etkisini belirlemek amacıyla *"Etkin Vatandaşlık Akademik Başarı Testi"* (EVABT), duyuşsal öğrenmeler üzerindeki etkisini belirlemek için ise *"Etkin Vatandaşlık Demokratik Tutum Ölçeği"* (EVDTÖ) kullanılmıştır. Yine öğrencilerin öğrenme amaçlı yazma gelişim süreçleri "*Sosyal Bilgiler Dersi Öğrenme Amaçlı Yazma Bütüncül Rubriği"*(SBDÖAYBR) ile değerlendirilmiştir. Araştırmanın nitel boyutunda ise sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin kullanımı hakkında öğrencilerin fikirlerini almak için yarı-yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları detaylı bir şekilde aşağıda verilmiştir.

Etkin vatandaşlık öğrenme alanı akademik başarı testi.

Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmanın bilişsel öğrenmeler üzerine olan etkisini belirlemek için araştırmacı tarafından etkin vatandaşlık öğrenme alanı akademik başarı testi geliştirilmiştir.

Akademik başarı testi geliştirilirken öncelikle 6. sınıf etkin vatandaşlık öğrenme alanı kazanımları, kazanımların Bloom taksonomisindeki bilişsel basamak düzeyleri belirlenmiştir. Bu belirleme işlemi yapılırken bir eğitim programı uzmanı ve sosyal bilgiler eğitiminde uzman bir öğretim üyesinin görüşü alınmıştır. Ardından program geliştirme uzmanlarının hedef-içerik çizelgesi olarak (Demirel, 2009) ifade ettikleri kazanım ve bilişsel düzey ilişkisini gösteren belirtke tablosu hazırlanmıştır. Kazanım ve bilişsel düzey ilişkisini gösteren çizelge Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. *Etkin vatandaşlık Öğrenme Alanı Kazanım- Bilişsel Alan İlişkisi*

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Belirtke Tablosu

KAZANIMLAR	Bilişsel Davranış Düzeyi (Basamağı)							
	Bilgi	Kavrama	Uygulama	Analiz	Sentez	Değerlendirme	Toplam	Yüzde (%)
SB.6.6.1. Demokrasinin temel ilkeleri açısından farklı yönetim biçimlerini karşılaştırır.		*					1	16.6
SB.6.6.2. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde yasama. yürütme ve yargı güçleri arasındaki ilişkiyi açıklar.		*					1	16.6
SB.6.6.3. Yönetimin karar alma sürecini etkileyen unsurları analiz eder.				*			1	16.6
SB.6.6.4. Toplumsal hayatımızda demokrasinin önemini açıklar.		*					1	16.6
SB.6.6.5. Türkiye Cumhuriyeti'nin etkin bir vatandaşı olarak hak ve sorumluluklarının anayasal güvence altında olduğunu açıklar.		*					1	16.6
SB.6.6.6.Türk tarihinden ve güncel örneklerden yola çıkarak toplumsal hayatta kadına verilen değeri fark eder.		*					1	16.6
Toplam							6	100

Kazanım ve bilişsel basamak düzey ilişkisi belirlendikten sonra başarı testinde yer alacak soru tipi ve soru sayısı ile öğrenme alanı içerisinde yer alan kazanım ve konu ilişkisini gösteren farklı bir belirtke tablosu da hazırlanmıştır. Hazırlanan belirtke tablosu Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. *Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Konu- Kazanım-Ölçme Tipi İlişkisi*

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi (Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı)Konu- Kazanım-Soru Sayısı-Soru Tipi Belirtke Tablosu

Kazanım	Konu	Bilişsel Davranış Düzeyi	Soru Tipi	Soru Sayısı	Yüz de (%)
Demokrasinin temel ilkeleri açısından farklı yönetim biçimlerini **karşılaştırır.**	**Nasıl Bir Yönetim**	Kavrama	Çoktan Seçmeli	3	15
Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde yasama, yürütme ve yargı güçleri arasındaki ilişkiyi **açıklar.**	**Üç Kuvvet**	Kavrama		3	15
Yönetimin karar alma sürecini etkileyen unsurları **analiz eder.**	**Yöneticilerimiz ve Biz**	Analiz		4	20
Toplumsal hayatımızda demokrasinin önemini **açıklar.**	**Hayatın İçinde Demokrasi**	Kavrama		3	15
Türkiye Cumhuriyeti'nin etkin bir vatandaşı olarak hak ve sorumluluklarının anayasal güvence altında olduğunu **açıklar.**	**Haklarımın Bilincindeyim**	Kavrama		4	25
Türk tarihinden ve güncel örneklerden yola çıkarak toplumsal hayatta kadına verilen değeri **fark eder.**	**Kadın ve Toplum**	Kavrama		3	10
Toplam				20	100

Hazırlanan belirtke tablosunda soru sayıları; kazanım ve konulara dengeli dağıtılarak akademik başarı testinin kapsam geçerliği sağlanmaya çalışılmıştır. Soru hazırlama işleminden önce yazılı ve görsel yayınlar detaylı bir şekilde incelenmiştir. Araştırmacının on yıllık sosyal bilgiler öğretmenliği tecrübesinin katkılarıyla araştırmacı tarafından kazanım ve bilişsel öğrenme basamaklarına uygun otuz adet özgün ve dört seçenekli çoktan seçmeli akademik başarı testi hazırlanmıştır (Ek-1). Hazırlanan akademik başarı testini bilimsel ve biçimsel açılardan değerlendirmek üzere uzman görüşüne başvurulmuştur. Görüşüne başvurulan uzmanlar sosyal bilgiler eğitiminde bir doçent, bir doktor öğretim üyesi ve aktif olarak görev yapan dört sosyal bilgiler öğretmenidir. Uzmanlara akademik başarı testi ile bu testi değerlendirecekleri akademik başarı testi uzman görüş formu verilmiştir (Ek-2). Uzmanlardan

gelen dönütler değerlendirilerek bazı sorular üzerinde düzeltmeler yapılmıştır. Ardından geliştirilen bu akademik başarı testinin güçlük, ayırt edicilik düzeyi ve güvenirlik katsayısını belirlemek için 2018-2019 eğitim öğretim yılının birinci döneminde daha önce bu konuları öğrenmiş olan yedinci sınıf öğrencileri ile bir pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulama iki farklı okul dört farklı şubede öğrenim gören 106 öğrencinin gönüllü katılı ile gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulama ile elde edilen veriler bilgisayara aktarılmıştır. Bilgisayara aktarılan veriler TAP (Test Analysis Program) test analiz programı ile analiz edilmiştir. Etkin vatandaşlık öğrenme alanına ait madde analiz sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. *Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Akademik Başarı Testi Madde Analiz İlk Sonuçları*

Madde No	Madde Güçlük İndeksi	Madde Ayırt Edicilik İndeksi	Madde No	Madde Güçlük İndeksi	Madde Ayırt Edicilik İndeksi
1	0.59	0.43	**16***	**0.78**	**0.78**
2*	**0.78**	**0.17**	**17**	0.66	0.50
3*	**0.86**	**0.44**	**18**	0.45	0.31
4	0.53	0.83	**19**	0.60	0.43
5*	**0.02**	**-0.06**	**20**	0.73	0.33
6	0.34	0.42	**21**	0.48	0.66
7	0.43	0.71	**22**	0.43	0.77
8	0.60	0.66	**23**	0.34	0.48
9	0.55	0.54	**24**	0.50	0.31
10	0.53	0.54	**25**	0.43	0.77
11	0.59	0.83	**26**	0.53	0.32
12*	**0.88**	**0.39**	**27***	**0.28**	**0.48**
13	0.69	0.55	**28***	**0.17**	**-0.39**
14	0.62	0.94	**29***	**0.67**	**0.27**
15*	**0.76**	**0.15**	**30***	**0.60**	**-0.02**

Maksimum yeterliliklerin ölçüldüğü durumlarda ölçme araçlarının zorluk düzeylerinin (madde güçlük indeksi) ve amaca hizmet etme derecesinin (madde ayırt edicilik) belirlenip test içerisinde sıralanması önemlidir (Erkuş, 2006, s. 41). Yapılan testlerde soruların madde güçlük indeksleri 0.00 ile 1.00 arasında, madde ayırt edicilik indeksleri ise -1 ile +1arasında bir değer almaktadır. Soruların zorluk düzeyleri 0'yaklaştıkça artarken 1'yaklaştıkça azalmaktadır.

(Güler, 2013; Karaca, 2008; Kan, 2008). İdeal olan ise soruların zorluk düzeylerinin 0.50'ye yakın bir değer etrafında toplanmasıdır (Özçelik, 2011; Yıldırım, 2012). Yine sorular +1' e yaklaştıkça ayırt edicilik düzeyleri artmakta amaca hizmet edebilmektedir. Soruların -1'doğru yaklaşması soruları ayırt edicilikten uzaklaştırmaktadır (Atılgan, 2006; Güler, 2013; Kan, 2008). Bir teste beklenen ideal ayırt edicilik düzeyi ise soruların 0.30 ve üzerinde olmasıdır (Özçelik, 2011; Turgut & Baykul, 2010; Yıldırım, 2012). Ölçme-değerlendirme ilkeleri dikkate alındığında yapılan madde analizi ilk sonucunda geliştirilen test içerisinde 4 madde (M3, M12, M16, M27) güçlük indeksi, 2 madde (M2, M29) madde ayırt edicilik indeksi ve 4 madde (M5, M15, M28, M30) ise hem madde güçlük indeksi hem de madde ayırt edicilik ilkelerine aykırı olduğu için testten çıkarılmıştır. Geriye kalan yirmi soruluk akademik başarı testi tekrar analiz edilmiştir. Oluşan madde analiz sonuçları Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. *Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Akademik Başarı Testi Madde Analizi Nihai Sonuçları*

Madde No	Madde Güçlük İndeksi	Madde Ayırt EdicilikİndeksiMadde Ayırt Edicilik İndeksi	Madde No	Madde Güçlük İndeksi	Madde Ayırt Edicilik İndeksi
1	0.59	0.47	**11**	0.71	0.82
2	0.53	0.71	**12**	0.66	0.47
3	0.34	0.41	**13**	0.45	0.35
4	0.45	0.65	**14**	0.60	0.47
5	0.59	0.76	**15**	0.48	0.65
6	0.55	0.71	**16**	0.45	0.71
7	0.52	0.59	**17**	0.34	0.71
8	0.57	0.94	**18**	0.48	0.31
9	0.71	0.65	**19**	0.43	0.76
10	0.62	0.94	**20**	0.53	0.47

Tablo 7 incelendiğinde; yapılan madde analizi nihai sonucunda akademik başarı test maddelerinin güçlük indeksleri (pj) 0.34-0.71 arasında olduğu, testin ortalama güçlük indeksinin ise 0.53 olduğu görülmüştür. Madde analizi nihai sonuçlarına göre geliştirilen bu başarı testi ideal güçlükte amacına hizmet edebilecek nitelikte bir testtir. Akademik başarı test maddelerinin ayırt edicilik indekslerinin (rjx) 0.35-0.94 arasında olduğu, testin ortalama ayırt edicilik indeksinin ise 0.62 olduğu görülmüştür. Madde analizi nihai sonuçlarına göre geliştirilen akademik başarı testinin oldukça ayırt edici yani amacına hizmet eden bir test olduğu, bilen ile bilmeyen öğrenciyi ayırt etmede kuvvetli bir test olduğu görülmüştür. Testte maddelerinin güçlük ve ayırt edicilik indeksleri kadar önemli olan bir diğer özellik ise testin güvenirliğidir. Ölçme sonuçlarının hatasızlığının göstergesi olarak adlandırılan güvenirlikte

KR-20 (Kuder Richardson) güvenirlik katsayısı test maddelerinin birbiriyle ne kadar tutarlı olduğunu gösterir. Başka bir ifadeyle testin iç tutarlılığıdır. Bu katsayı 1'e yaklaştıkça testin iç tutarlığı artarken kat sayının 0.00 yaklaşması ise iç tutarlığı zayıflatmaktadır (Karaca, 2008, s. 300; Kan, 2008, s. 273; Özdamar, 2017). Fraenkel ve Wallen (2009, s.157) ise KR-20 (Kuder Richardson) güvenirlik katsayısının en az .70 ve üzerinde olması gerektiğini vurgulamaktadır.

Yapılan madde analizi nihai sonuçlarına göre geliştirilen etkin vatandaşlık akademik başarı testinin KR-20 güvenirlik katsayısı ise 0.85 olarak hesaplanmıştır. Bu değer ile hazırlanan akademik başarı testinin iç tutarlılığa sahip, güvenilir bir test olduğu sonucuna varılmıştır. Böylece yirmi sorudan oluşan orta güçlükte oldukça ayırt edici ve güvenilir bir akademik başarı testi geliştirilerek araştırmanın uygulama sürecinde kullanılmıştır.

Etkin vatandaşlık öğrenme alanı demokratik tutum ölçeği.

Güncellenen yeni sosyal bilgiler öğretim programın yetkinliklerinde öğrencilerin "*toplumsal ve siyasal kavram ve yapılara ilişkin bilgiye, demokratik ve aktif katılım kararlılığına dayalı olarak medeni hayata tam olarak katılmaları için donatmaktadır"* (MEB, 2018a, s. 5) hedefi yer almaktadır. Aynı programın özel amaçları içerisinde ise öğrencilerden *"insan hakları, ulusal egemenlik, demokrasi, laiklik, cumhuriyet kavramlarının tarihsel süreçlerini ve günümüz Türkiye'si üzerindeki etkilerini kavrayarak yaşamını demokratik kurallara göre düzenlemeleri"* (MEB, 2018a, s. 8) beklenmektedir. Bu yetkinlik ve amaçlar sosyal bilgiler dersine ait tüm öğrenme alanların kapsamı içerisinde yer alsa da programda belirtilen amaç ve yetkinliklerin en görünür olduğu kısım *"Etkin Vatandaşlık"* öğrenme alanıdır. Öyle ki sosyal bilgiler öğretim programının etkin vatandaşlık öğrenme alanı toplumsal yaşama dair birçok bilgi ve beceriyi kazandırmaya çalışsa da bu öğrenme alanı *"sosyoloji, siyaset bilimi ve hukuk çerçevesinde etkin vatandaşlık kavramına odaklanmaktadır."* (MEB, 2018a, s. 12). Bu öğrenme alanında farklı sosyal bilim alanlarına ait bilgileri kazanan öğrenciler bu bilgiler sayesinde *"toplumsal sorunların nasıl çözüldüğünü ve düzenin nasıl sağlandığını anlayarak egemenliğin kaynağının millete dayandığı yönetimlerde, birey haklarının ve toplum düzeninin nasıl korunduğunu fark ederler."* (MEB, 2018a, s. 12). Bu farkındalık için demokratik yönetimlerde ön plana çıkan ve sosyal bilgiler öğretim programı içerisinde de yer alan "politik okuryazarlık, sosyal katılım, karar verme, eleştirel düşünme" becerisi ile "dayanışma, duyarlılık, eşitlik, saygı, sorumluluk, özgürlük, tasarruf, barış" (MEB, 2018a, s. 9) gibi değerler öğrencilere kazandırılmaya çalışılır. Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan ve etkin vatandaşlık öğrenme alanı ile öğrencilere kazandırılan bu amaç, yetkinlik, beceri ve değerlerin öğrenciler tarafından bilişsel anlamda ne oranda kazanıldığı, duyuşsal anlamda ne kadar benimsendiği bu sürecin sonunda öğrenilenlerin davranışa dönüşme derecesi, sosyal

bilgiler eğitimcileri için önem arz etmektedir. Birçok alanda olduğu gibi sosyal bilgiler eğitimi içerisinde de öğrencileri bilişsel, duyuşsal ve davranışsal olarak geliştirmek için çeşitli strateji, yöntem geliştirilmiş bu gelişim düzeyleri çeşitli ölçme araçları ile belirlenmiştir. Bu çalışmada da sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmanın bilişsel öğrenmeler üzerine etkisi belirlemek için akademik başarı testi, duyuşsal öğrenmeler üzerine olan etkisini belirlemek için ise etkin vatandaşlık öğrenme alanı demokratik tutum ölçeği geliştirilmiştir.

Ölçek geliştirme süreci zor ve zahmetli bir süreçtir. Bu süreçte nasıl bir yolun izleneceği belli kural ve ilkeleri gerekli kılmaktadır (Erkuş, 2016). Var olan kural ve ilkeler ile izlenecek yol üzerine birçok görüş olsa da (DeVellis, 2012/2017; Seçer, 2015) bu çalışma (DeVellis, 2012/2017)'nin ortaya koyduğu ölçek geliştirme basamakları üzerinden yürütülmüştür. DeVellis (2012/2017)'nin ölçek geliştirme süreci için belirttiği uygulama basamakları Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. *Ölçek Geliştirme Sürecinde Takip Edilmesi Gereken İlkeler*

Ölçmek istenen yapının açık bir şekilde belirlenmesi
Madde havuzunun oluşturulması
Ölçme biçiminin belirlenmesi
Madde havuzunun uzmanlar tarafından gözden geçirilmesi
Geçerli maddelerin belirlenmesi
Ölçeğin uygulanması(pilot uygulama)
Madde analizlerin yapılması
Ölçeğe son halinin verilmesi

Tablo 8'de belirlenen esaslar dikkate alındığında sosyal bilgiler dersinde altıncı sınıf öğrencilerin etkin vatandaşlık öğrenme alanında kazandığı bilgiler, "*sadece onların bilişsel boyutunu şekillendiren olgular olarak mı"* yoksa *"öğrencilerin duyuşsal alanlarını da harekete geçiren yapılar olarak mı" var olmalıdır"* sorusuna cevap bulmak oldukça önemlidir. Öğrencilerin bilişsel anlamda kazandığı bilgilerin kazanılma düzeyi oldukça kolay bir şekilde ortaya çıkarılabilir. Ancak somut olarak görünmeyen duyuşsal yapıyı ortaya çıkarmak oldukça zordur. Bu durum dikkate alınarak bu araştırmada, öğrencilerin etkin vatandaşlık öğrenme alanında kazandıklarının duyuşsal görünümü ortaya çıkarmak için duyuşşsal yapıların yansımalarını ortaya çıkarmaya hizmet eden demokratik tutum ölçeği kullanılmıştır.

Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmanın duyuşsal öğrenmeler üzerinde etkisini incelemek için altıncı sınıf öğrencilerine yönelik hazırlanan demokratik tutum ölçeği geliştirilirken kapsamlı ve titiz bir yaklaşım benimsenmiştir. Demokratik tutum ölçeği geliştirilirken öncelikle *"Böyle bir ölçeğe gerçekten gerek var mı?"*

sorusu üzerinde tartışılmış, yapılacak ölçeğin hangi amacı taşıyacağı üzerinde durulmuştur. Ardından alan yazında var olan demokratik tutumları ölçemeye yönelik hazırlanmış ölçekler (Akan, 2011; Bozbek & Demir, 2014; Duruhan & Ersöz, 2013; Erbil & Kocabaş, 2015; Gömleksiz, 1993; Gömleksiz & Kılınç, 2013; Keçe & Dinç, 2015; Ural & Sağlam, 2011; Topkaya, 2014; Yıldırım & Türkoğlu, 2017) çok yönlü incelenmiştir. İnceleme yapılırken özelllikle ölçeklerin kuramsal yapısı, madde sayısı, örneklem grubu, dil ve anlatım düzeyi, konu-kazanım kapsamı gibi özellikler dikkate alınmıştır. Yapılan inceleme sonucu var olan ölçeklerinin daha çok klasik demokrasilerde var olan kuramsal temellere dayalı olarak geliştirildiği, örneklem grubu, dil ve anlatım yapısı açısından bu çalışmanın amacını karşılayamayacağı görülmüştür. Günümüzün poliarşik demokrasilerine uygun bir demokratik tutum ölçeğini hazırlamanın daha doğru olacağı düşünülerek ortaokul öğrencilerine yönelik bir demokratik tutum ölçeği hazırlamaya karar verilmiştir. Öncelikle ölçekte kullanılacak maddeler ile ilgili kuramsal temel oluşturmak ve ölçülmek istenen yapıyı tam anlamıyla şekillendirmek için ilgili literatür (Baessa, Ray & Ramos, 2002; Başgil, 2017; Bingöl, 2011, Crick, 2002/2012; Çiftçi, 2013; Dahl, 1998/2015; Duman, 2010; Duman, Gül & Şahiner, 2008; Ersoy, 2014; Güven, 2005; Izgar & Beyhan, 2015; Kaldırım, 2005; Karpat, 2017; Nalçacı & Ercoşkun, 2006; Özdemir, Şimşek & Aktaş, 2006; Öztaşkın Bektaş & İçen, 2015; Parker, 2001; Samanci, 2010; Süngü, 2016; Şahin, 2008; Tilly, 2007/2014; Toraman & Gözütok, 2014; Uzunkol & Toğrulca, 2019; Uğurlu, 2014; Yiğit & Çolak, 2010; Yüksel, Bağcı & Vatansever, 2013) taranmıştır. Yapılan tarama sonucu Dahl (1998/2015)'ın de dikkat çektiği birçok araştırmanın da ana teması olan poliarşik demokrasilerde ön planda olan temel ilkeler ana başlıklar olarak belirlenmiştir. Bu ana başlıklar dikkate alınarak madde havuzu oluşturulmuştur. Madde havuzuna kaynaklık eden poliarşik demokrasilerin temel ilkeleri Tablo 9'da özetlenmiştir.

Tablo 9. *Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Demokratik Tutum Ölçeğine Madde Havuzuna Kaynaklık Eden Temel İlkeler*

Eşitlik	Din ve vicdan hürriyeti
Siyasi partiler	Düşünce ve fikir hürriyeti
Çoğulculuk	Kadın- erkek eşitliği
Etkin katılım	Hukukun üstünlüğü
Sivil toplum	Hak ve özgürlükler
Medya	Görev ve sorumluluklar
Kamuoyu	Dayanışma kültürü

Madde havuzunda yer alan ana başlıklar dikkate alınarak 73 farklı madde yazılmıştır. Maddeler yazılırken maddelerin olgusal ifadeler olmamasına, tek bir düşünceyi içermesine, kısa ve anlaşılır olmasına, olumlu ve olumsuz madde sayısının birbirine yakın olmasına (Seçer, 2015; Tezbaşaran, 2008) özen gösterilmiştir. Bu özellikler göz önünde bulundurularak madde

havuzu araştırmacı tarafından tekrardan incelerek madde sayısı 41'e düşürülmüştür. Daha sonra hazırlanan maddeler hakkında uzman görüşü almak üzere demokratik tutum ölçeği uzman görüş formu hazırlanarak maddeler uzman görüşüne sunulmuştur (Ek-3). Demokratik tutum ölçeği üzerinde görüş belirten uzmanlara ait tanımlayıcı bilgiler Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. *Uzmanlara Ait Akademik Bilgiler*

Ünvan	Uzmanlık Alanı	f
Prof. Dr.	Sosyal Bilgiler Eğitimi	1
Doç. Dr.	Sosyal Bilgiler Eğitimi	2
Dr. Öğretim Üyesi	Sosyal Bilgiler Eğitimi	2
Sosyal Bilgiler Öğretmeni	Sosyal Bilgiler Eğitimi	8
Doç. Dr.	Ölçme ve Değerlendirme	1
Dr. Öğretim Üyesi	Ölçme ve Değerlendirme	1
Dr. Öğretim Üyesi	Türkçe Eğitimi	1
Türkçe Öğretmeni	Türkçe Eğitimi	2
Toplam		18

Uzman görüşleri dikkate alınarak ölçek maddeleri üzerinde gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Daha sonra uzman görüşleri neticesinde şekillenen maddeler için ölçe biçiminin seçimi gerçekleştirilmiştir. Tutumları ölçmek için Thurstone, Guttman, Likert gibi ölçme biçimleri (DeVellis, 2012/2017; Tezbaşaran, 2008) bulunmaktadır. Bu ölçme biçimlerinden en yaygın kullanılanı ise likert tipi ölçeklemedir (Tezbaşan, 2008). Likert tipi ölçümlerde derecelendirme tamamen katılıyorum'dan tamamen katılmıyorum'a doğru 5'li derecelendirme yapılmaktadır. Öğrencilerin derecelendirme işleminde tamamen katılıyorum ile katılıyorum ya da katılmıyorum ile tamamen katılmıyorum arasındaki farkı tam anlamıyla açıklayamayacakları dikkate alınarak bu araştırmada *"Hiç Katılmıyorum(1), Biraz Katılıyorum(2), Kararsızım(3), Oldukça Katılıyorum(4), Tamamen Katılıyorum(5)"* şeklinde bir derecelendirme yapılmıştır. Ölçek maddelerinin derecelendirme işleminden sonra demokratik tutum ölçeğinin ilk taslağı oluşturulmuştur (Ek-4).

Ölçeğin ilk taslağı oluştuktan sonra ölçek pilot uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Hazırlanan etkin vatandaşlık demokratik tutum ölçeğinin pilot uygulaması, gerekli izinler alınarak Zonguldak'ın Ereğli ilçesinde bulanan dört farklı ortaokulun yedinci sınıfında öğrenim gören 407 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulamada yedinci sınıf öğrencilerin seçilmesindeki gaye, altıncı sınıf etkin vatandaşlık öğrenme alanında yer alan konu ve kazanımları almış olmalarıdır. Pilot uygulama ile toplanan veriler bilgisayar aktarılmış. SPSS 20. programında analizleri yapılmıştır. Pilot uygulama neticesinde elde edilen verilerin Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) yapılmıştır. Yapılan analiz sonucu maddelerin faktör yükleri,

ölçek boyut sayısındaki fazlalık, ölçek maddelerinin dil ve anlaşılırlığı noktasındaki tereddütler, ölçeği cevaplanma süresindeki uzunluk ölçeğin gözden geçirilmesini gerekli kılmıştır. Ölçek maddelerinin dil ve anlaşılırlık düzeyleri üzerinde Türkçe öğretmenleri ile görüşmeler yapılmış, Türkçe öğretmenleri ile maddeler üzerinde yoğun ve sürece dayalı bir çalışma yürütülmüştür. Bu süreçte ölçek içerisinde yer alan maddeler daha kısa ve anlaşılır hale getirilmiş sosyal bilgiler alan uzmanları ile yapılan görüşmeler neticesinde pilot uygulamada aynı amaca hizmet ettiği düşünülen maddeler ölçekten çıkarılarak ölçek madde sayısı 29' a düşürülmüştür (Ek-5). Madde azaltma işleminde madde faktör yükleri kadar öğrencilerin yaş seviyesi ve okuma ve anlama düzeyleri, ölçeği yanıtlama süreleri de dikkate alınmıştır. Düzeltilmiş ölçek maddelerinin sadece dil ve anlaşılırlığını tekrar test etmek için iki farklı okulda yeni bir uygulama gerçekleştirilmiştir. Yeni ölçek formu önceki ölçekten daha iyi sonuçlar vermesine rağmen, anlaşılmaz görülen maddeler üzerinde Türkçe öğretmenleri ile gerekli incelemeler yapılıp yeniden düzenlemeye gidilmiş, bir madde (Ek-5, M26) daha ölçekten çıkarılmıştır. Hazırlanan yeni ölçek formu tekrardan iki farklı okulda uygulanmıştır (Ek- 6). Ölçek üzerinde dil ve anlaşılırlık noktasındaki düzeltmeler bitirilmiştir. Ortaokul öğrencilerine yönelik hazırlanan etkin vatandaşlık öğrenme alanı demokratik tutum ölçeği uygun sayı ve nitelikteki örneklem grubunda tekrar uygulanmak üzere hazır hale getirilmiştir. Hazırlanan ölçek Zonguldak İli Ereğli ilçesinde yer alan dört farklı okulda tekrar uygulamıştır. Uygulama sonucu elde edilen veriler bilgisayara aktarılmış, SPPS 20. istatistik programında analiz edilmiştir.

Ölçek geliştirme sürecinde veri analizinde takip edilen Açımlayıcı faktör analizinde veri setinin uç değerlerden arındırılmış olması gerekmektedir (Seçer, 2015). Analiz işlemine başlamadan önce veri setinde aykırı verilerin olup olmadığı, frekans ve Mahalonobis uzaklıklarına bakılarak belirlenmiştir. Mahalonobis uzaklıkları incelenen verilerden uç değer olduğu tespit edilen veriler analiz işleminden çıkarılmıştır (Tabachnick & Fidel, 2013/2015). Uç verilerden temizlenen veriler üzerinde Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) işleminde 28 maddeden oluşan ölçeğin yeterli bir örneklem büyüklüğüne sahip olup olmadığı belirlemek için Kaiser- Meyer- Olkin (KMO) ve Bartlett küresellik değerinden yararlanmıştır. Alanyazın incelendiğinde örneklem büyüklüğünün ne kadar olacağı üzerinde ortak bir kararın olmadığı görülmüştür. Tabachnick ve Fidel (2013/2015), örneklem büyüklüğünün en az 300 olması gerektiğini ifade ederken Pallant (2002/2017) ise ne kadar büyük veri o kadar iyi sonuç alınabileceğini ortaya koymuştur. Yapılan analiz sonucu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değerinin 0.825 ve Bartlett testinin $x^2(28, n=587)=2246.796$, P<.00, manidar olunmuştur. KMO değerinin .6 üzerinde olması iyi bir analiz için yeterli görülmektedir (Tabachnick & Fidel, 2013/2015). Yapılan analiz sonucuna araştırmanın yeterli bir örnekleme sahip olduğu kabul edilmiştir.

Ölçek faktör yapısını ortaya çıkarmak için 28 maddelik etkin vatandaşlık demokratik tutum ölçek puanlarına temel bileşenler faktör analizi yapılmıştır. Bu işlem sürecinde ölçek madde yük değerinin .40 olması ve ölçek boyut sayısının belirlenmesinde özdeğerin 1'den büyük olması, bir faktörün oluşabilmesi için en az üç maddenin olması, birden fazla faktöre verdiği değerin .10'dan az olması neticesinde bu madenin binişik madde olarak kabul edilerek ölçekten çıkarılması ölçüt olarak konulmuştur. Bu kriterlere bağlı olarak yapılan ilk analiz sonucunda iki maddeden oluşan iki boyut ve çok sayıda binişik maddenin varlığıyla karşılaşılmıştır. Bu sonuçlar göz önünde bulundurularak döndürülmüş faktör sonuçlarının kullanılmasının daha uygun olacağına karar verilmiştir. Bu doğrultuda analiz işleminde Varimax dik döndürme işlemi gerçekleştirilmiştir. Döndürme işleminden sonra oluşan sonuçlar Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11. *Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Demokratik Tutum Ölçeği Açımlayıcı Faktör Analiz Sonuçları*

Madde	Faktör Yük Değerleri
Faktör Adı: **Demokratik Kabul**	
25. Benim özgürlüğüm, başkalarının özgürlüğünü kısıtlamamalıdır.	.76
17. Benimle aynı görüşü paylaşmayan bir kişinin düşüncelerini açıklamasına saygı duyarım.	.71
22. Bana yapılan eleştirileri hoşgörüyle karşılarım.	.57
14. Demokrasilerde kadın-erkek eşitliğinin olması gerektiğini düşünürüm.	.54
Madde Sayısı:4, Öz değer: 2.293 Toplam Varyans: %10.920	
Faktör Adı: **Demokratik Araçlar**	
13.Demokratik yönetimlerde farklı görüşten basın-yayın organlarının (gazete, televizyon vb.) olması, demokrasiyi güçlendirir.	.69
6. Demokratik yönetimlerde sivil toplum kuruluşlarının olması (Tema, Yeşilay vb.) demokrasiyi güçlendirir.	.65
18. Demokratik yönetimlerde vatandaşların haklarını devletin koruması gerekir.	.53
11. Demokratik yönetimlerde çok sayıda siyasi parti olmalıdır.	.42
Madde Sayısı: 4, Öz değer: 2.060, Toplam Varyans: % 9.808	
Faktör Adı: **Demokratik Değer**	
1.Demokratik yönetimlerde her insan değerlidir.	.82
12. İnsanlar dışında diğer canlıların da haklarının olduğunu düşünürüm.	.79
23. Bana veya bir başkasına yapılan haksızlığa sessiz kalmam.	.61
Madde Sayısı: 3, Öz değer: 1.976, Toplam Varyans: % 9.409	

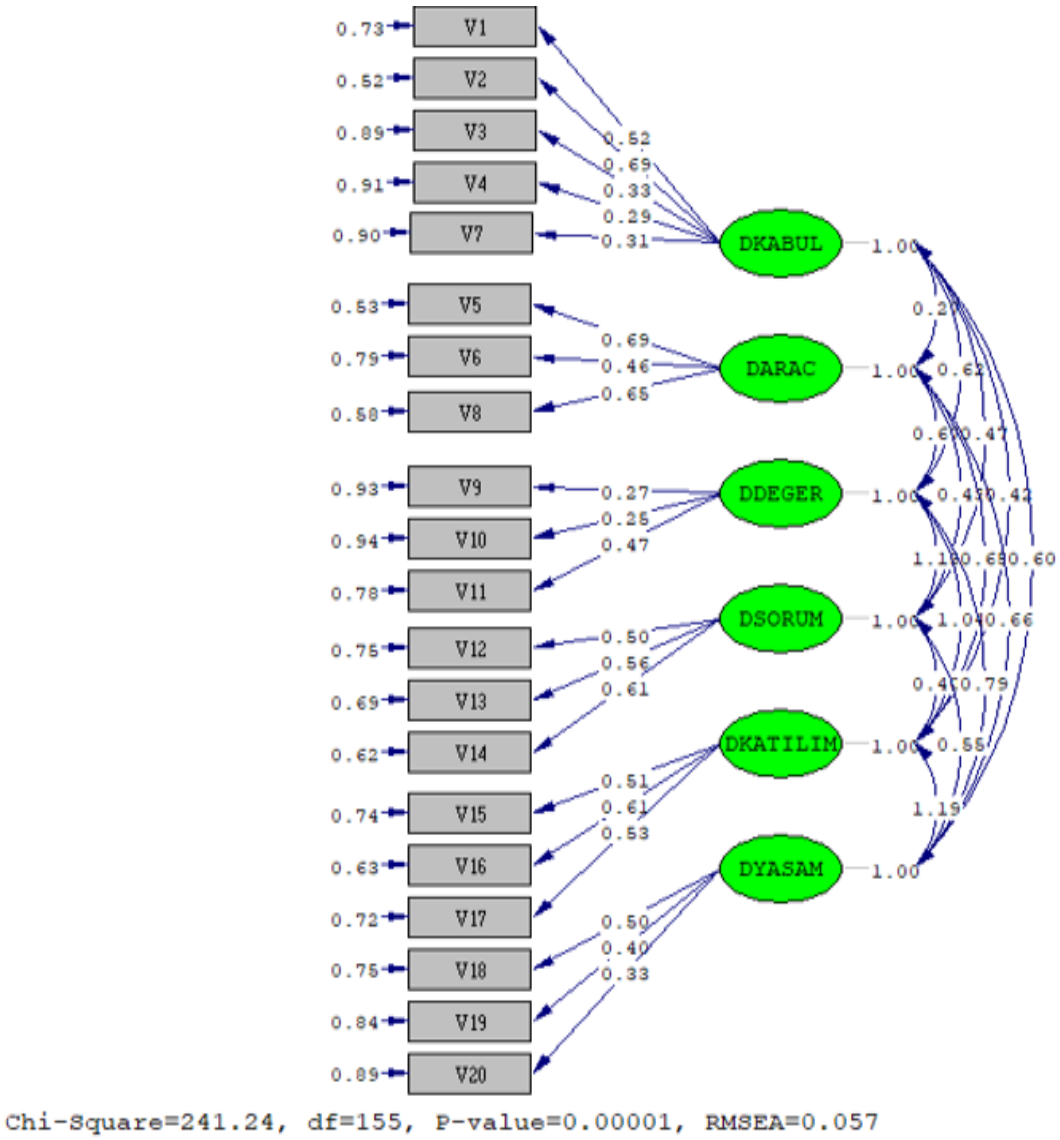
Tablo 11. (*devamı*)

Faktör Adı: **Demokratik sorumluluk**	
27. Beni veya ülkemi ilgilendiren konularda düşüncelerimi her zaman açıklarım.	.66
26. Ülkeme karşı sorumluluklarımın olduğunu düşünürüm.	.63
20. Haklarımı nasıl arayacağımı bilirim.	.56
Madde Sayısı: 3 Öz değer: 1.862, Toplam Varyans: % 8.866	
Faktör Adı: **Demokratik Katılım**	
3. Demokratik yönetimlerde insanlar arasındaki dayanışma demokrasiyi zayıflatır.	.62
7. Demokratik yönetimlerde herkes dini yaşamında serbest olmalıdır.	.59
4. Demokratik yönetimlerde farklı görüşlerin olması demokrasiyi zenginleştirir.	.52
Madde Sayısı: 3, Özdeğer 1.514, Toplam Varyans: % 7.210	
Faktör Adı: **Demokratik Yaşam**	
15. Demokratik yönetimlerde kanunlar, herkese eşit olmalıdır.	.70
10. Demokrasi, **sınırsız** özgürlüğün olduğu yönetim şeklidir.	.54
5.Demokratik yönetimlerde seçimlere katılım önemlidir.	.46
Madde Sayısı: 3, Özdeğer 1.456, Toplam Varyans: % 6.933	
Ölçek Toplam Madde Sayısı: 20; Crombach Alfa Güvenilirlik Katsayısı: .805; Toplam Varyans: %53.146	

Tablo 11 incelendiğinde; altıncı sınıf sosyal bilgiler dersi etkin vatandaşlık öğrenme alanına yönelik hazırlanan demokratik tutum ölçeğinin altı boyut 20 maddeden oluşan bir ölçek yapısına sahip olduğu görülmektedir. Faktör yük değerleri ise.46-.82 arasında değişmektedir. Oluşan faktör yapısına bağlı olarak ilk boyutta yer alan ve toplam varyansın % 10.920'sini açıklayan (.54-.76) yük değerine sahip olan bu dört madde *"demokratik kabul"* boyutu olarak nitelendirilmiştir. İkinci alt boyutta yer alan ve toplam varyansın % 9.808'ini karşılayan (.42-.69) yük değerine sahip üç madde *"demokratik araçlar"* boyutu olarak isimlendirilmiştir. Yine üçüncü alt boyutta yer alan ve toplan varyansın % 9.409'unu açıklayan (.61-.82) yük değerine sahip üç madde *"demokratik değer"* boyutu olarak adlandırılmıştır. Dördüncü alt boyutta yer alan ve toplam varyansın % 8.866'sını açıklayan (.56-.66) yük değerine sahip üç madde *"demokratik sorumluluk"* boyutu olarak açıklanmıştır. Beşinci alt boyutta yer alan ve toplam varyansın % 7.210'unu açıklayan (.52-.62) yük değerine sahip üç madde *"demokratik katılım"* boyutu olarak ifade edilmiştir. Son olarak altıncı alt boyutta yer alan ve toplam varyansın % 6.933'ünü açıklayan (.46-.70) yük değerine sahip üç madde *"demokratik yaşam"* boyutu olarak adlandırılmıştır.

Etkin vatandaşlık öğrenme alanı demokratik tutum ölçeğini güvenirlik açısından değerlendirdiğimizde ölçeğin 28 maddelik ilk halinde Cronbach's Alpha güvenirlik katsayısının .843 olduğu görülmektedir. Madde çıkarma işlemi gerçekleştirildikten sonra Cronbach's Alpha güvenirlik katsayısı .805 olarak hesaplanmıştır. Cronbach's Alpha güvenirlik katsayısının .70 ve yukarısına sahip çalışmaların güvenilir bir yapıya sahip olduğu ifade edildiği (Özdamar, 2017, s. 112) düşünüldüğünde ölçeğin güvenilir bir yapı oluşturduğu görülmektedir. Altı boyut yirmi maddeden oluşan etkin vatandaşlık demokratik tutum ölçeği toplam varyans açısından % 53.146'lık bir değere sahiptir. Tek boyutlu ölçeklerde toplam varyans değerinin % 30 olması yeterli görülürken (Çokluk, Şekercioğlu & Büyüköztürk, 2010) çok boyutlu ölçek yapılarında toplam varyans değerinin açıkladığı yapının açıklanmadığı yapıdan fazla olması gerektiği vurgulanmıştır (Seçer, 2017). Yine bu değerin en az % 52 olması gerektiğini ifade eden araştırmacılar da bulunmaktadır. Etkin vatandaşlık demokratik tutum ölçeği % 53.146 toplam varyans değeri ile ölçek istediği yapıyı açıklayabilecek niteliğe sahiptir.

Açımlayıcı faktör analizi sonuçlarına dayalı olarak 6 boyut 20 madde olarak belirlenen yapı, gerçek uygulama öncesinde Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile test edilmiştir. Bu doğrultuda 20 maddeden oluşan nihai ölçek yapısı, madde sayısının en az beş katıdan fazla olmalı ilkesine göre ortaokul yedinci sınıfta öğrenim gören 175 öğrenciye uygulanmıştır. Elde edilen veriler LISREL programında analiz edilmiştir. Etkin vatandaşlık öğrenme alanı demokratik tutum ölçeğine ait DFA sonucunu gösteren yol şeması Şekil 14' te sunulmuştur.

Şekil 14. EVDTÖ doğrulayıcı faktör analizi sonucu standartlaştırılmış yol katsayıları (n=175).

Yine etkin vatandaşlık demokratik tutum ölçeği (ETDTÖ)'ye yönelik DFA sonuçlarından elde edilen alternatif uyum indeksleri Tablo 12' de gösterilmiştir.

Tablo 12. *Etkin Vatandaşlık Demokratik Tutum Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analiz Sonuçları*

Faktör Yapıları	X^2	X^2/sd	RMSA	GFI	AGFI	CFI	NFI	NNFI	RMR	SRMR
6 boyut 20 madde	241.24	1.55	.057	.88	.84	.90	.78	.88	.047	.074

Tablo 12 incelendiğinde; uyumluluk açısından ele alınan ilk ölçüt kikare/sd oranıdır. Kikare tek başına değerlendirilen bir ölçüt olmadığından serbestlik derecesi(sd) ile oranlanarak hesaplanması önemlidir. Kikare/sd oranının 3'ün altında olması mükemmel uyuma işaret etmektedir (Çokluk *vd.*, 2010). EVDTÖ'nın kikere/sd oranı 1.55 olarak hesaplanmıştır. Çıkan değerin mükemmmel bir uyuma karşılık geldiği söylenebilir. Modelin uyumu için bakılan ikinci değer yaklaşık hataların ortalama karekökü (Root Mean Square Error of Approximation, RMSEA) değeridir. Bu indeks 0 ile 1 bir değere karşılık gelmektedir. Bu değerin 0 olması

mükemmel bir uyuma işaret eder ve evren ve örneklem kovaryansları arasında bir farkın olmadığını gösterir (Çokluk *vd.*, 2010). Bu değerin .80'den küçük olması iyi uyum olduğuna işaret etmektedir. EVDTÖ' ait RMSEA değeri .057 olarak hesaplanmış, iyi bir uyumun varlığı görülmüştür. Model uyumu için bakılan üçüncü değer modelin örneklemdeki kovaryans matrisini ne oranda ölçtüğünü gösteren İyilik Uyum İndeksi (Goodness of Fit Index, GFI) ve paremetre tahminlerinin sayısı için GFI'nın gelişmiş hali olan Düzenlenmiş İyilik Uyum İndeksi (Adjusted Goodness of Fit Indeks, AGFI)'dir. Bu iki değerde 0 ile 1 arasında bir değer alır. EVDTÖ için bu değerler sırasıyla .88 ve .84'dür.

Ayrıca EVDTÖ'nin standardize edilmiş RMR uyum indeksi .047 olarak hesaplanmıştır. Bu değerin .08'in altında olması çok iyi bir uyumun varlığına işaret etmektedir. Bu değer açısından da EVDTÖ'nin iyi bir uyuma sahip olduğu görülmektedir. EVDTÖ için ele alınan son değerler Comparative Fit İndeks (CFI) ve Normed Fit İndeks (NFI)'dır. Bu iki değer sırasıyla .90 ve .78 olarak hesaplanmıştır. Bu değerlerden özellikle CFI indeksinin iyi bir uyuma işaret ettiği görülmektedir.

Bu veriler bütün bir halde ele alındığında sosyal bilgiler dersi etkin vatandaşlık öğrenme alanı için geliştirilen demokratik tutum ölçeği modelinin doğrulandığı söylenebilir. DFA ile doğrulanan ve araştırmanın gerçek uygulama sürecinde kullanılan etkin vatadaşlık demokratik tutum ölçeği (Ek-7)'te verilmiştir.

Sosyal bilgiler dersi etkin vatandaşlık öğrenme alanı öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri (öğretim materyalleri).

Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin bilişsel ve duyuşsal öğrenmeler üzerindeki etkisini incelemek amacıyla altıncı sınıf sosyal bilgiler dersi etkin vatandaşlık öğrenme alanına yönelik olarak çoklu öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri hazırlanmıştır. Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri oluşturulmadan önce öncelikle öğrenme amaçlı yazma öğretim (writing for learning & writing to learning) yönteminin kuramsal temelleri incelenmiştir. Ardından dünyada öğrenme amaçlı yazma çalışmaları üzerine literatür incelemesi (Balgopal & Wallace, 2016; Bangert-Drowns, *vd.*, 2004; Burke, *vd.*, 2006; Caukin, 2010; Greene, 2016; Günel, *vd.*, 2007; Hand, *vd.*, 2004; Hand, *vd.*, 2007; Hand, *vd.*, 2004; Hrina-Treharn, 2011; Hickerson, 2012; Hohenshell & Hand, 2006; Kieft, *vd.*, 2006; Kravchuk, 2015; Klein, *vd.*, 2007; Leffler, 2014; Nam, *vd.*, 2011; Nüekles, *vd.*, 2010; Nurnberg, 2017; Poock, *vd.*, 2007; Parsons, 2011; Putti, 2011; Parsons, 2011; Reilly, 2007; Rouse, *vd.*, 2017; Tarchichi, 2016) yapılmıştır. Daha sonra Türkiye'de öğrenme amaçlı yazma çalışmaları üzerine yapılmış çalışmalar (Akçay, *vd.*, 2014; Akkanca & Ozsevgec, 2019; Aktürk, 2018; Alev, 2010; Arı & Yıldırım, 2017; Atasoy, 2013; Bahadır, 2011; Baltacı, 2013;

Biber, 2012; Bozkurt, 2017; Bozat, 2014; Çömen, 2018; Erduran-Avcı & Akçay 2012; Daşdemir, 2018; Demirbağ, 2011; Demirbağ, *vd.,* 2015; Doğan & İlhan, 2016; Durmaz, 2011; Karaca, *vd.,* 2015; Kingir, 2013; Koçak, 2013; Koçak & Seven, 2016; Külekçi, 2018; Öğdük, 2011; Öz, 2015; Öztürk, 2014; Öztürk, *vd.,* 2016; Özyurt, 2011;Özturan-Sağırlı, 2010; Uzun, 2011; Uzun & Alev, 2013; Uzoğlu, 2010; Uzoğlu, 2014; Tekin-Aytaş, Uğurel, 2016; Yaman, 2018; Yerlikaya, 2019; Yeşildağ, 2009; Yeşildağ-Hasançebi, *vd.,* 2017;Yıldız, 2009; Yıldız, 2012; Yıldız & Büyükkasap, 2011; Yıldırım, 2016; Yılmaz, 2017) kapsamlı bir şekilde incelenmiştir. Yapılan çalışmalarda kullanılan öğrenme amaçlı yazma türleri titizlikle gözden geçirilmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda daha önce yapılan öğrenme amaçlı yazma çalışmalarında;

- ✓ Genellikle tek tip yazma türünün kullanıldığı
- ✓ Şiir, mektup, günlük yazma etkinliklerinin daha çok kullanıldığı
- ✓ Araştırmacı tarafından hazırlanan etkinliklerin az olduğu
- ✓ Öğrencileri yazmaya özendirecek, öğrencilerde merak uyandıracak yazma tasarımların az olduğu

gibi özelliklerin ön planda olduğu görülmüştür. Daha önceki çalışmalar göz önünde bulundurularak altıncı sınıf sosyal bilgiler dersi etkin vatandaşlık öğrenme alanına uygun çeşitli öğrenme amaçlı yazma örnekleri oluşturulmuştur. Hazırlanan her bir etkinlik etkin vatandaşlık öğrenme alanı kazanımları dikkate alınarak düzenlenmiştir. Ayrıca etkinlikler basit bir not tutma eylemi olarak değil de bir senaryo örgüsü içerisinde öğrencilerin dikkatini çekecek, öğrencileri yazmaya özendirecek şekilde hazırlanmıştır. Yine yazma etkinlikleri çeşitli görsellerle desteklenmiştir. Hazırlanan etkinlikler hakkında uzman görüşü almak için öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri uzman görüş formu hazırlanmıştır (Ek-8). Hazırlanan etkinlikler ile öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri uzman görüş formu bir dosya halinde uzmanlara (sosyal bilgiler eğitiminde iki doçent ve iki sosyal bilgiler öğretmeni) verilmiştir. Uzmanlardan hazırlanan öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini bilimsel ve biçimsel anlamda değerlendirmesi istenmiştir. Uzmanlardan alınan dönütlerle ile etkinlikler üzerinde gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Hazırlanmış öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini öğrencilerin nasıl anladığını, yazma eylemini gerçekleştirme düzeyini belirlemek, eksikliklerini görmek için Zonguldak ili Ereğli ilçesinde yer alan bir ortaokulun yedinci sınıf öğrencileri ile dört hafta (dört ders saati) pilot uygulama yapılmıştır. Pilot uygulamada sürecinde öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri ile ilgili gözlenen eksiklikler giderilerek öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri daha da zenginleştirilmiştir. Hazırlanan etkinlikler Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13. *6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlikleri*

Etkinlik Adı	Etkinlik Türü (Yazma Tipi)
Mektupla Öğreniyorum	Mektup Hazırlama (Ek-9)
Yönetimlerin Sesi	Konuşma Balonu Hazırlama (Ek-10)
Kavramların Dili	Kelime Köşesi Hazırlama (Ek-11)
Bir Demokrasi Masalı	Masal Üretme (Ek-12)
Üç Kuvvet	Şarkı Sözü Yazma (Ek-13)
Üç Kuvvet	Mektup Yazma (Ek-14)
Yöneticilerimiz ve Biz	Yapboz Parçası (Ek-15)
Demokratik Ülkem	Günlük Tutma (Ek-16)
Demokratik Yönetim El Kitabı	El Kitabı Tasarlama (Ek-17)
Biyografik Şiir	Biopoem Oluşturma (Ek-18)
Vefat İlanı	Obituary Hazırlama (Ek-19)
Gazeteden Yansımalar	Gazete Haberi Hazırlama (Ek-20)
Ne Kadar Hak O Kadar Özgürlük	Konuşma Balonu Hazırlama (Ek-21)
Kadın ve Toplum	Afiş Hazırlama (Ek-22)
Kadın ve Toplum	Kartpostal Hazırlama (Ek-23)
Demokrasi Kapısı	Resim Hazırlama (Ek-24)
Demokratik Tabelalar	Tabela İsmi Yazma (Ek-25)
Zihnimdeki Demokrasi	Karikatür Hazırlama (Ek-26)
Demokratik Uçurtmalar	Hikaye Yazma (Ek-27)
Kavramları Öğreniyorum	Bulmaca Hazırlama (Ek-28)

Tablo 13'te de görüldüğü gibi sosyal bilgiler dersinde bilişsel ve duyuşsal öğrenmelere katkı sağlaması amacıyla öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri hazırlanırken farklı yazma türleri tercih edilerek araştırma çok yönlü bir yapıya dayandırılmıştır. Altıncı sınıf sosyal bilgiler dersi etkin vatandaşlık öğrenme alanına yönelik hazırlanan çoklu öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri (Ek- 9-28)'da verilmiştir.

Sosyal bilgiler dersi öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini bütüncül (holistik) değerlendirme rubriği.

Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini altıncı sınıf öğrencilerine uygulamadan önce altıncı sınıf konularını öğrenmiş olan yedinci sınıf öğrencileri ile pilot bir uygulama gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulama sürecinde yapılan etkinliklerin, etkinlik türü dikkate alınmadan gelişigüzel yazıldığı görülmüştür. Yine öğrencilerin yazdığı yazılarda bilimsel açıdan yanlış olan ya da düzeltilmeye ihtiyaç duyulan bilgilerin varlığı tespit edilmiştir. Ayrıca etkinliklere dönüt verilince öğrencilerde gözlenen olumlu tutum yapılan her etkinlikten sonra etkinliklerin okunması ve dönütlerin verilmesini gerekli kılmıştır. Ancak verilen dönütlerin gelişigüzel bir dönütten ziyade bir kritere bağlı olması hem bilimsel hem de objektif bir değerlendirmeyi sağlayacağından alan yazında öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin nasıl

değerlendirildiği araştırılmıştır. Yapılan birçok çalışmada (Ay, 2018; Hasançebi, *vd.,* 2017; Daşdemir, 2018; Uzoğlu, 2014; Uzun & Alev, 2013) öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin çoktan seçmeli sorular üzerinden sonuca dayalı olarak değerlendirildiği görülmüştür. Ancak yapılandırmacı esaslar üzerine inşa edilen günümüz eğitim dünyasının öğrenme sonuçlarından ziyade öğrenme süreçlerini önceledeği bilinmektedir. Bu önceliğin bilincinde olan eğitimciler öğrenme süreçlerini değerlendirmede birçok araç geliştirmiştir. Öğrencilerin gösterdikleri performanslarını sürece dayalı değerlendiren ölçme araçlarından biriside analitik ve holistik (bütüncül) diye ikiye ayrılan değerlendirme rubrikleridir. Analitik rubrik gösterilen performansın alt bileşenlerini dikkate alarak değerlendirme yaparken, holistik rubrik gösterilen performansın bütününe bakarak değerlendirme yapılmaktadır (Güler, 2013; Kan, 2016; Turgut & Baykul, 2010). Bu araştırmada, öğrencilerin yaşların küçük olası, performansın boyutlarını ayırmanın zor olması, çalışmanın kısa sürede değerlendirilme gerekliliği (Sezer, 2005) yine çalışmanın bütününün parçaların toplamından daha önemli (Güler, 2013) olması nedeniyle öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini değerlendirmede bütüncül (holistik) değerlendirme rubriği tercih edilmiştir. Hazırlanan bu değerlendirme rubriği öğrenme amaçlı yazma sürecinin kuramsal temelleri üzerine inşa edilmiştir. Özellikle öğrenme amaçlı yazma üzerine yapılmış birçok çalışmaya kaynaklık eden Hand ve Prain (2002)'in öğrenme amaçlı sürecinin temel bileşenleri (amaç, konu, muhatap, yazı türü, yazma şekli) dikkate alınmıştır. Hazırlanan rubrik [4. Düzey ***(Çok Güçlü)***, 3. Düzey ***(Güçlü)***, 2. Düzey ***(Geliştirilebilir)***, 1. Düzey ***(Zayıf)***] olarak adlandırılan dört değerlendirme boyutundan oluşmaktadır. Hazırlanan bu bütüncül değerlendirme rubriği etkin vatandaşlık öğrenme alanında öğrencilere yaptırılan öğrenme amaçlı yazma etkinliklerin değerlendirilmesinde kullanılmıştır. Öğrencilerin gelişim süreci bu bütüncül değerlendirme rubriği sayesinde takip edilebilmiştir. Hazırlanan sosyal bilgiler dersi öğrenme amaçlı yazma bütüncül rubriği (Ek-29)'da verilmiştir.

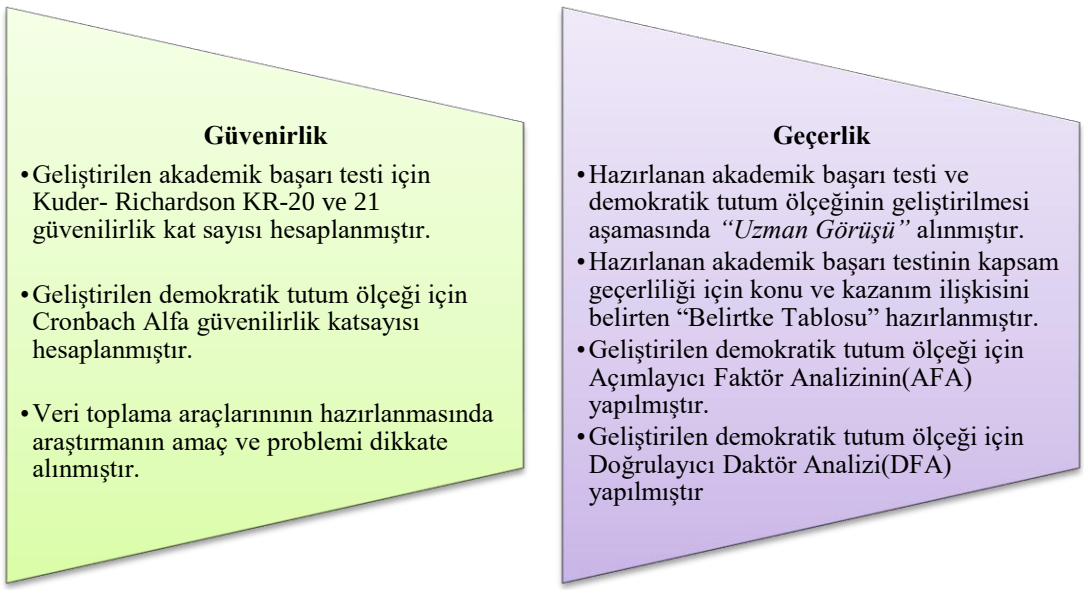
Yarı- yapılandırılmış görüşme formu.

Nitel araştırma süreçlerinde en çok tercih edilen veri toplama aracı olan görüşme (Yıldırım & Şimşek, 2011) en az iki kişi arasında gerçekleşen bir iletişim sürecidir (Büyüköztürk, *vd*., 2018). Bu iletişim sürecinde amaç herhangi bir konu hakkında insanların düşüncelerini ortya çıkarıp onların o konu hakkındaki bakış açılarını belirlemektir (Patton, 1992/2014). Bu belirleme işlemi ya esnikliğin olmadığı, soruların önceden belirlendiği, formel bir ortamda yürütülen yapılandırılmış görüşme ya esnekliğin olduğu soruların belirlenmediği derinlemesine bilgilerin elde edildiği yapılandırılmamış görüşme ya da esnekliğin olduğu soruların önceden belirlendiği yarı-yapılandırılmış görüşme süreçleriyle gerçekleştirilir (Karasar, 2016; Merrıam, 2015).

Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmanın bilişsel ve duyuşsal öğrenmeler üzerinde etkisi incelenirken nicel araştırma türlerinden yarı-deneysel deseni kullanarak öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin bilişsel ve duyuşsal öğrenmeler üzerinde ne kadar etkili olduğunun cevabı alınmıştır. Ancak bu süreçte *"öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri neden bilişsel ve duyuşsal öğrenmeler üzerinde etkili olmaktadır?"* sorunun cevabı eksik kalmıştır. İşte bu eksikliği gidermek için altıncı sınıf öğrencilerine yönelik yedi sorudan oluşan bir yarı-yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır (Ek-30). Bu görüşme formu hazırlanırken özellikle araştırmanın nicel boyutu içerisinde yer alan araştırma soruları dikkate alınarak öncelikle on farklı soru hazırlanmıştır. Hazırlanan yarı-yapılandırılmış görüşme formu hakkında uzman görüşü (sosyal bilgiler eğitiminde doçent) alınmıştır. Uzman görüşünde soru sayısının altıncı sınıf yaş grubu için fazla olduğu, bu sorulara bağlı olarak görüşme süresinin uzayacağı gibi sebepler dikkate alınarak üç soru görüşme formundan çıkarılmıştır. Geriye kalan yedi soru üzerinden on öğrenciyle birebir görüşme yapılmıştır. Görüşme süreci ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir.

Veri Toplama Araçlarının Geçerlik ve Güvenirliği

Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerin bilişsel ve duyuşsal öğrenmeler üzerine etkisini incelemek amacıyla geliştirilen akademik başarı testi, demokratik tutum ölçeği, öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri, öğrenme amaçlı yazma holistik değerlendirme rubriği, yarı-yapılandırılmış görüşme formu için bu araştırmada yürütülen geçerlik ve güvenirlik çalışmaları Şekil 15'te verilmiştir.

Şekil 15. Veri toplama araçlarında takip edilen güvenirlik ve geçerlik işlemleri.

Araştırmanın Uygulama Süreci

Bu araştırma, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Zonguldak ili Ereğli ilçesinde yer alan bir ortaokulda yürütülmüştür. Araştırma uygulaması pilot uygulama ve gerçek uygulama şeklinde iki aşamalı olarak gerçekleştirilmiştir.

Pilot uygulama.

Günümüzde ulusal veya uluslararası eğitim araştırmaları incelendiğinde görülmüştür ki yapılan birçok tez çalışmasında gerçek uygulama öncesi pilot uygulama yapılmıştır. Gerçek uygulama öncesi yapılan pilot uygulamnın araştırmanın niteliği üzerine oldukça önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Bu araştırmada araştırmacıyı pilot uygulama yapmaya yönelten birçok neden bulunmaktadır. Bu nedenler şöyle sıralanabilir;

- ✓ Gerçek uygulama sürecinde ortaya çıkabilecek aksaklık ve eksiklikleri tespit etmek.
- ✓ Hazırlanan öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin araştırmanın amacına uygunluğunu test etmek.
- ✓ Hazırlanmış olan ölçme araçlarının yeterliliği üzerine çıkarımlarda bulunmak.
- ✓ Gerçek uygulama öncesi sınıf iklimine alışmak.
- ✓ Okul ortamı ve okul kültürüne aidiyet kazanmak.

(çünkü sınıf iklimi ve okul aidiyetinin araştırmacının uygulama performansı üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir.)

- ✓ Etkinlikler hakkında sosyal bilgiler öğretmenleri istişarelerde bulunmak.

Bu gerekçeler dikkate alınarak 2018-2019 eğitim-öğretim yılının birinci yarıyılında araştırmanın pilot uygulaması yapılmıştır. Pilot uygulamanın özellikle çalışma sürecine gönüllü katılım sağlayacak, paylaşımlarda bulunabilecek, araştırmanın önemine inanmış sosyal bilgiler öğretmenleri ile yapılmasına özen gösterilmiştir. Yine pilot uygulamayı, etkin vatandaşlık öğrenme alanını daha önce öğrenmiş sınıflarda uygulamaya dikkat edilmiştir. Bu amaç ve temel ilkeler doğrultusunda pilot uygulama, sosyal bilgiler öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda akademik anlamda her düzey öğrenciyi barındırdığı ifade edilen bir yedinci sınıf şubesinde gerçekleştirilmiştir. Uygulama öncesi yapılan çalışmanın önemi, sosyal bilgiler eğitimine katkıları, uygulamanın nasıl yapılacağı, öğrenci ve öğretmen katılımın gönüllük esasına dayandığı vb. konularda bilgilendirme yapılmıştır. Pilot uygulama sosyal bilgiler öğretmeninin çalışma sürecini etkilemeyecek şekilde dört hafta (dört ders saati) olarak gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulama neticesinde araştırmaya derinlik kazandıracak çeşitli sonuçlara ulaşılmıştır. Bu sonuçlar şöyle ifade edilebilir:

- ❖ Hazırlanmış olan öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini değerlendirme sürecinden geçirip, öğrenciye dönüt verilmedikçe öğrencinin etkinliği önemsemediği,
- ❖ Yazma etkinliğinde öğrenci tarafından yazılan bilgi yanlışlığı düzeltilmedikçe sonraki etkinliklerde de bu durumun devam ediyor olduğu görülmüştür.
- ❖ Öğrencilerin öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin temel ilkelerine, etkinlik biçimine dikkat etmeden düz yazı yazar gibi yazma sürecini sürdürdükleri izlenmiştir.
- ❖ Uygulama sürecinde etkinlikler konunun hangi bölüme ekleneceği, öğretmen tarafından öğrenme sürecinin nasıl yürütüleceği belirsiz kalmıştır. Etkinliklerin belli bir düzen, plan içerisinde yürütülmesinin gerekliliği görülmüştür.
- ❖ Özellikle tasarım, resim ve çizim etkinliklerinden yeterince verim alınamadığı tespit edilmiştir.
- ❖ Ödev olarak verilen etkinliklerin yapılmadığı ya da unutulduğu görülmüştür. Ders esnasında yapılan etkinliklerin daha verimli sonuçlar ortaya çıkardığı tespit edilmiştir.
- ❖ Klasik yazma biçimi şeklinde deftere yazma etkinliğinin öğrenciler açısından çok sıkıcı bulunduğu ifade edilmiştir.
- ❖ Öğrenciler ile araştırmacı arasındaki bağın hemen oluşmadığı, bu bağın zaman aldığı ve bu durumun etkinliklere yansıdığı tespit edilmiştir.

Pilot uygulama ve gerçek uygulama arası yapılan işlemler.

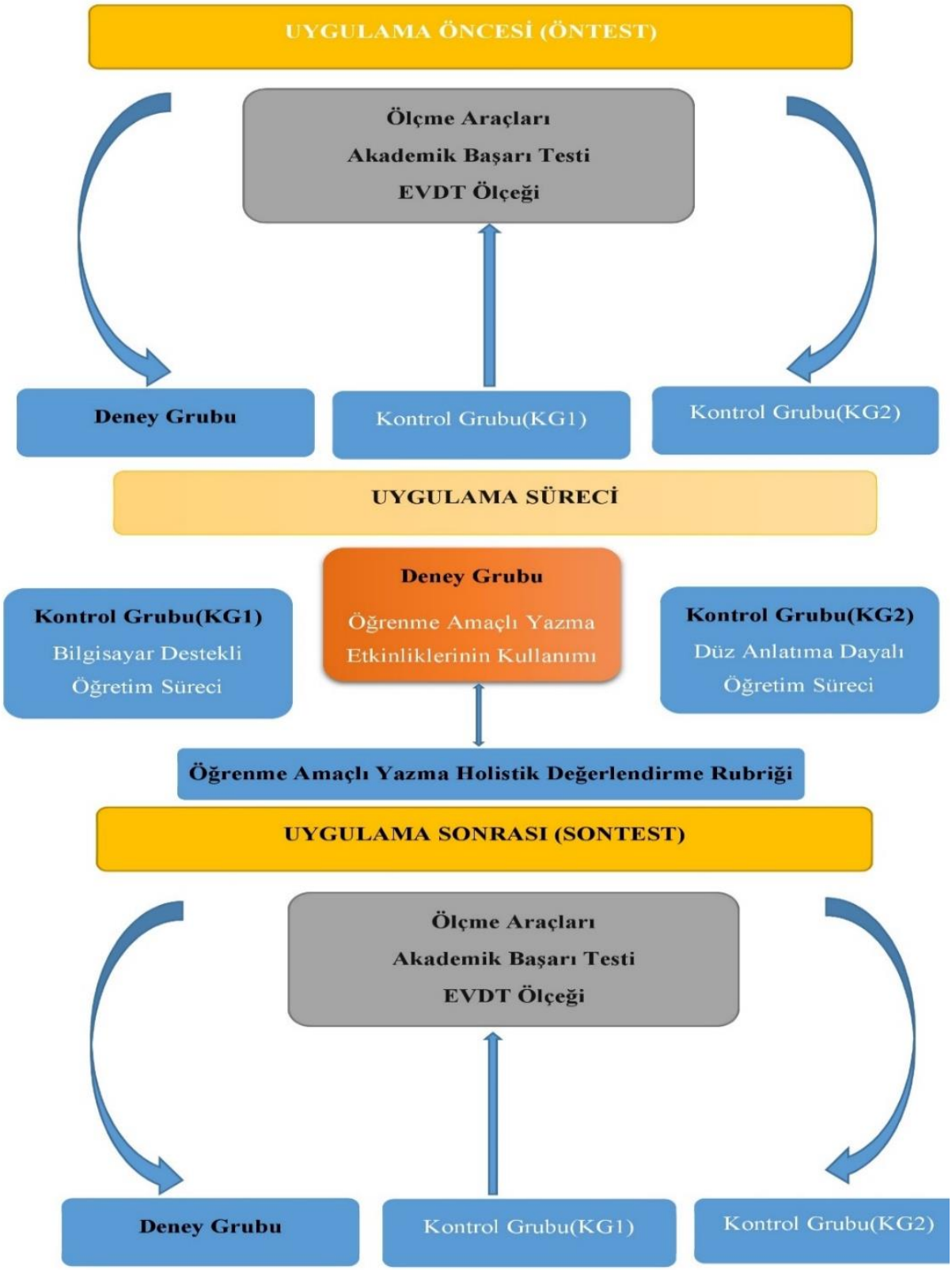
Pilot uygulama sürecinde yapılan tespitler ve görülen eksiklikler dikkate alınarak gerçek uygulama öncesi birtakım düzenlemeler yapılmıştır. Pilot uygulama ve gerçek uygulama arasında yapılan işlemler aşağıda maddeler halinde sunulmuştur.

- ➢ Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini sürece dayalı olarak değerlendirmek için süreç odaklı sosyal bilgiler dersi öğrenme amaçlı etkinlikleri holistik (bütüncül) değerlendirme rubriği hazırlanmıştır. Gerçek uygulamada yapılan tüm etkinlik bu rubrik ile değerlendirilmiş, öğrencilere dönütler verilmiştir. Böylece öğrencilerin gelişim süreci izlenmiştir.
- ➢ Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin etkin vatandaşlık öğrenme alanında uygulanması sürecinde araştırmacı ve öğretmene yol göstermesi için öğrenme amaçlı yazma etkinliklerine uygun 5E öğrenme modeli destekli öğretmen kılavuz kitabı hazırlanmıştır. Gerçek uygulama süreci bu kılavuz kitap üzerinden yürütülmüştür.
- ➢ Öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri içerisinde yer alan resim, çizim, tasarım etkinlik sayısı azaltılmıştır.

- Gerçek uygulama sürecinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini mümkün olduğunca sınıf içerisinde uygulamaya, ödev olarak vermeme kararı alınmıştır.
- Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini sosyal bilgiler defterine yazdırmak yerine, yapılan etkinlikleri öğrenme amaçlı yazma gelişim dosyası içerisinde toplamaya karar verilmiştir.
- Gerçek uygulama sürecinde, araştırmayı başından sonuna kadar verimli yürütmek için araştırma sınıflarında olabildiğince fazla zaman geçirmeye karar verilmiştir.

Gerçek uygulama.

Bu araştırmanın gerçek uygulaması, 2018-2019 eğitim-öğretim yılı Zonguldak ili Ereğli ilçesinde yer alan bir ortaokulun altıncı sınıfında öğrenin gören 99 öğrencinin gönüllü katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Bu sınıflar, öğretmen görüşleri, sınıf akademik başarı ortalamaları, sosyal bilgiler ders başarı ortalamaları dikkate alınarak Deney Grubu (DG), Kontrol Grubu (KG_1) ve Kontrol Grubu (KG_2) şeklinde belirlenmiştir. Sınıflar arasında anlamlı bir farkın olmadığı varsayılmıştır. Gerçek uygulama deney ve kontrol gruplarında 7 hafta toplam 21 saat sürdürülmüştür. Bu sürenin ilk ve son haftasında öntest-sontest uygulaması yapılmıştır. Beş hafta ve on beş saatlik süreçte deney grubunda öğrenme amaçlı yazma etkinliklerine dayalı öğretim süreci izlenirken, konrol gruplarında mevcut program takip edilmiştir. Kontrol Grubu (KG_1)'de bilgisayar destekli, Kontrol Grubu (KG_2)'de ise düz-anlatıma dayalı öğretim süreci yürütülmüştür. Uygulama süreci aşağıda Şekil 16'da verilmiştir.

Şekil 16. Gerçek uygulama süreci.

Şekil 16'da görüldüğü üzere; yedi hafta olarak sürdürülen gerçek uygulama aşamasına başlamadan önce deney grubu öğrencilerine çalışmanın amacı, önemi hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra araştırma sürecine katılımı sırasında uygulanan öğrenme amaçlı yazma etkinliklerine katılımın gönüllük esasına dayandığı anlatılmış, öğrencilerle sosyal bilgiler dersi öğrenme amaçlı yazma etkinliklerine katılım için gönüllülük sözleşmesi imzalanmıştır (Ek-31). Daha sonra DG, KG_1 ve KG_2 şubelerinde akademik başarı testi ve etkin vatandaşlık öğrenme alanı demokratik tutum ölçeği ön test olarak uygulanmıştır. Deney grubunda ve kontrol gruplarında beş haftalık öğretim süreci bitirildikten sonra üç araştırma grubuna da aynı ölçme araçları son-test olarak tekrardan uygulanmıştır. Deney grubunda öğrenme amaçlı yazma etkinliklerine dayalı olarak yürütülen haftalık öğretim süreci Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14. *Deney Grubu Öğrenme Amaçlı Yazma Uygulama Süreci*

Çalışmanın amacının belirtilmesi, gönüllük sözleşmesinin imzalanması ve ön-test uygulamasının yapılması			
Hafta	**Kazanım**	**Konu**	**Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlikleri**
1. Hafta	**SB.6.6.1.** Demokrasinin temel ilkeleri açısından farklı yönetim biçimlerini karşılaştırır.	Nasıl Bir Yönetim Yönetim Biçimleri	Kavramların Dili **(Kelime Köşesi),** Yönetimlerin Sesi **(Konuşma Balonu)** Bir Demokrasi Masalı **(Masal)**
2. Hafta	**SB.6.6.2.** Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde yasama, yürütme ve yargı güçleri arasındaki ilişkiyi açıklar.	Üç Kuvvet	Demokrasinin Tarihçesi **(Mektup),** Üç Kuvvet **(Mektup)** Üç kuvvet **(Şarkı sözü)**
	SB.6.6.3. Yönetimin karar alma sürecini etkileyen unsurları analiz eder.	Yöneticilerimiz ve Biz	Demokrasiye Güç Katanlar**(Yap-boz)**
3. Hafta	**SB.6.6.4.** Toplumsal hayatımızda demokrasinin önemini açıklar.	Hayatın İçinde Demokrasi, Şanlı Direniş	Demokratik Ülkem **(Günlük),** Demokratik Yönetim **(El Kitabı)** Rosa Parks **Biopoem Yazma** (ÖDEV)**,** Malcolm-X **Obituary** (**Vefat İlanı) Yazma** (ÖDEV)
	SB.6.6.5. Türkiye Cumhuriyeti'nin etkin bir vatandaşı olarak hak ve sorumluluklarının anayasal güvence altında olduğunu açıklar.	Haklarımın Bilincindeyim	Hak ve Özgürlükler Sınırı **(Konuşma Balonu)**, Gazeteden Yansımalar (**Gazete Haberi Hazırlama)**
4. Hafta	**SB.6.6.6.**Türk tarihinden ve güncel örneklerden yola çıkarak toplumsal hayatta kadına verilen değeri fark eder.	Kadın ve Toplum	Kadın ve Toplum **(Afiş),** Kadın ve Toplum **(Kartpostal Hazırlama)**
5. Hafta	**Genel Tekrar**		Demokrasi Kapısı **(Resimle Anlatım),** Zihnimdeki Demokrasi **(Karikatür Hazırlama),** Demokratik Tabelalar **(Tabela Yazısı Hazırlama),** Demokratik Uçurtmalar(Hikaye Yazma)
Son-test uygulamasının yapılması			

Tablo 14 incelendiğinde; deney grubunda öğretim sürecine başlanmadan önce yedi haftalık öğretim sürecinin planlaması yapılmış, öğrenme alanına ait kazanım ve konular tekrar gözden geçirilmiş haftalık kazanım-konu-etkinlik eşleştirilmesi yapıldıktan uygulamaya ait tüm işlemler bitirilmiştir. Pilot uygulama sürecinde öğretim sürecinin planlı ve düzenli bir akış içerisinde aktarımının faydalı olacağı görülmüştür. Bunun için öğrenme amaçlı yazma etkinliklerine en uygun öğretim strateji veya öğretim modeli üzerinde durulmuştur.

Öğretim sürecinin nasıl yürütüleceği konusunda günümüz eğitim süreçlerinde farklı öğretim strateji ve yöntemleri kullanılmaktadır. Bu strateji ve yöntemlerin uygulama süreçleri çeşitlilik gösterse de yapılandırmacı eğitim ortamlarında en çok tercih edilen R. Bybee'nin geliştirmiş olduğu 5E modelidir. Bu modelde öğretim sürecinde öğretmen ve öğrencilerin neler yapacağı adım adım ortaya konmaktadır. Öğretim süreci planlı bir şekilde sürdürülebilmektedir (Akınoğlu, 2014; Ocak, 2011). 5E öğrenme modelinin bu özellikleri dikkate alınarak öğretim bu araştırmanın uygulama sürecinin 5E öğrenme modeline göre tasarlanmasına karar verilmiştir. Bu araştırmada takip edilecek 5E öğrenme modelinin bileşen veya uygulama adımları Şekil 17'de verilmiştir.

Şekil 17. 5 E Öğrenme model şeması.

Şekil 17'ye bakıldığında; 5E öğrenme modeli; öğretmenin öğrencilerde merak uyandırdığı, öğrencilerin dikkatini çektiği, hazırbulunuşluk düzeyini ölçtüğü *giriş* aşaması ile başlar. Ardından öğretmenin öğrencileri fikirler üretmeleri için yönlendirdiği *keşfetme* aşaması ile devam eder. Sonra öğretmen, öğrencilerden yaptıkları etkinlikleri ya da konu hakkında fikirlerini *açıklamalarını* istediği üçüncü aşama ile ilerler. Dördüncü aşama olan *derinleşmede* öğrenciler konu hakkında yeni şeyler üretmeye çalışırlar. Beşinci basamakta öğrenciler yaptıkları etkinlikleri *değerlendirerek* süreç tamamlanır (Akınoğlu, 2014, s. 440). 5E öğrenme

modelinin uygulama yapısı öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini öğretim sürecine aktarılmasına oldukça kolaylık sağlayacağı düşünülerek deney grubunda (DG) beş haftalık uygulama süreci bu modele dayalı olarak yürütülmüştür. Uygulama sürecinin detaylı anlatımı araştırmacı tarafından hazırlanan 5E modeli destekli öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri öğretmen kılavuz kitabında yer almaktadır (Ek-32). Ayrıca deney gurubunda (DG) yapılan öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri öğrenme amaçlı yazma holistik (bütüncül) rubriği ile değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonuçları öğrenciler ile paylaşılmıştır. Beş haftalık süreç tamamlanmıştır.

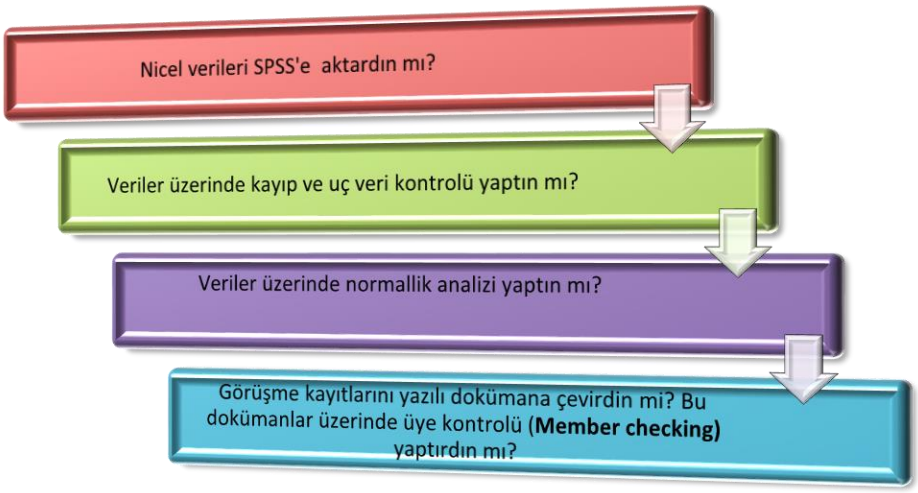
Deney gurunda öğretim sürecinde uygulama böyleyken Kontrol Grubu (KG_1)'de beş haftalık öğrenme süreci sınıflar içerisinde yer alan akıllı tahtaya (bilgisayar destekli eğitim) dayalı olarak yürütülmüştür. Sınıf içerisinde çoğunlukla soru- cevap ve tartışma öğretim yöntem ve teknikleri de kullanılmıştır. Ayrıca ders kitabı içerisinde yer alan etkinlikler tamamlanarak süreç sonlandırılmıştır. Ders öğretmenini tarafından yürütülen Kontrol Grubu (KG_2)'de ise öğretim sürecinin düz anlatım yer yer soru-cevap öğretim yöntem ve tekniklerine dayalı olarak sürdürüldüğü gözlemlenmiştir. Uygulama sürecinin özeti Şekil 18' de verilmiştir.

Şekil 18. Uygulama sürecinde gerçeleşen işlemler basamakları.

Verilerin Analizi

Bu araştırma karma araştırma yöntemine dayalı olarak gerçekleştirildiği için araştırmanın nicel boyutu ile nitel boyutlarında farklı analiz süreçleri takip edilmiştir. Hem nicel veri analiz süreci hem de nitel veri analiz süreci analiz işlemine başlamadan birtakım uygulamaları gerekli kılmaktadır. Analiz işlemine başlamadan önce araştırmacı kendisine birtakım sorular sorarak sürece başlamıştır. Araştırmacının analiz sürecine başlamadan cevap aradığı sorular Şekil 19'da verilmiştir.

Şekil 19. Analiz öncesi cevap aranan soru şeması.

Şekil 19'da ifade edilen sorular dikkate alınarak nicel boyutta toplanan tüm veriler SPSS 20. paket programına aktarılmış. Kayıp ve uç veri kontrolü yapıldıktan sonra tüm veriler normallik testine tabi tutulmuştur. Daha sonra bu veriler üzerinde betimsel ve kestirimsel istatistiksel analiz işlemleri gerçekleştirilmiştir. Nitel boyutta ise sesli kayıt cihazı ile kayıt altına alınan görüşme süreçleri yazılı doküman haline getirilip bu dokümanlar görüşme yapılan öğrencilere okutularak öğrencilerin onayı alınmıştır (Member checking). Daha sonra görüşme verileri üzerinde içerik analizi yapılmıştır. Nicel ve nitel boyuttta yürütülen veri analiz süreçleri aşağıda detaylı bir şekilde verilmiştir.

Nicel verilerin analizi.

Bu araştırmada, araştırma sorularına bağlı olarak farklı veri analiz süreçleri izlenmiştir. Analiz sürecinin başında yukarıda da ifade edilen sorular araştırmacı tarafından dikkate alınarak analiz işlemine başlanmıştır. Bu sorularla beraber nicel veri analiz işlemlerinde bazı ilkeler dikkate alınarak analiz işlemi gerçekleştirilmiştir. Belirlenen bu ilkeler aşağıda sıralanmıştır.

- ✓ Analiz işleminde hangi analiz türünün seçileceğine karar vermek için veriler üzerinde normallik analizi yapılmıştır. Alan yazında normallik değerleri için Akbulut (2010) veriler (n=30) ve üzerinde ise normallik testlerinden *"Kolmogorov Smirnov"* sonucunun kullanılmasını önerir iken Tabachnick ve Fidel (2013/2015) ise bir testin normal dağılım için basıklık ve çarpıklık değerinin -1.5 ile 1.5 arasında bir değeri taşıması gerektiğini ifade etmiştir. Bu iki ölçütle beraber histogam, normal Q-Q plot ve detrerned Q-Q plot grafiklerinin normal bir dağılıma sahip olup olmadığı normallik testi için önemlidir (Can, 2017). Bu araştırmanın normallik analizinde bu ölçütler bir bütün olarak dikkate alınmıştır.
- ✓ Yine tüm analiz işlemlerinde ölçüt olarak anlamlılık düzeyi 0.05 belirlenmiştir.

- ✓ DG, KG_1 ve KG_2 araştırma gruplarına ait tanımlayıcı bilgilerin aktarımında frekans ve yüzde (%) hesaplaması kullanılmıştır.
- ✓ Etki büyüklüğünde eta kare değeri eğer 0.01-0.06 arasında ise *küçük,* 0.06-0.14 arasında ise *orta*, 0.14 ve üstü ise büyük etki büyüklüğüne sahiptir (Can, 2017; Pallant, 2002/2017) ilkesi dikkate alınmıştır.
- ✓ Değişkenler arasındaki ilişki düzeyinin yorumlanmasında Büyüköztürk (2019, s. 12) korelasyon katsayısını .70 - 1.0 (yüksek düzey), .30 - .70 (orta düzey), .30 - 0.00 (düşük düzey) şeklinde açıklarken Cohen'den *akt*. Pallant (2017, s. 150) ise korelasyon katsayısını r =.10 - .29 (küçük ilişki), .30 - .49 (orta ilişki), .50 - 1.0 (büyük ilişki) biçiminde katagorize etmiştir. Bu araştırmada Pallant (2002/2017, s. 150) ölçüt olarak kabul edilmiştir.

Bu değerler dikkate alınarak yapılan normallik analizi sonucunda EVABT verilerin, EVDT ölçeğinin ön-test ve son-test değerlerinin normal dağılım dağılıma sahip olduğu görülmüştür. Normallik analizinden sonra bu araştırmanın nicel veri analizi sürecinde izlenen yollar aşağıda adım adım sunulmuştur.

Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmanın *"bilişsel öğrenmeler"* üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olup olmadığı belirlemek için yirmi sorudan oluşan toplam puan değeri 100 olan akademik başarı testi hazırlanmıştır. Hazırlanan bu akademik başarı testi DG, KG_1 ve KG_2 gruplarına ön-test ve son-test olarak uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS 20. 0 paket programına aktarılmıştır. Değişken sayının ikiden fazla olması, testin normal dağılım göstermesi, varyansların eşit olma durumu dikkate alınarak öğrencilerin ön-test puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için tek yönlü *ANOVA* analiz yöntemi tercih edilmiştir. Öğrencilerin son-test puanlarına göre gruplar arasında oluşan farkın yönünü belirlemek için Tek Yönlü *ANOVA'* da varyansların homojen olduğu durumlarda sıklıkla kullanılan Post-Hoc testlerinden *TUKEY* testi kullanılmıştır. Böylece gruplar arasındaki farkın yönü ortaya konmuştur. Daha sonra tek yönlü *ANOVA* testi sonucunda sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin bilişsel öğrenmeler üzerinde ne kadar bir etkiye sahip olduğunu belirlemek için etki büyüklüğü (eta kare) değeri hesaplanmıştır.

Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmanın *"duyuşsal öğrenmeler"* üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olup olmadığı belirlemek için yirmi maddeden oluşan maksimum puan değeri 100 minimum puan değeri 20 olan *EVDT* ölçeği hazırlanmıştır. Bu ölçek DG, KG_1 ve KG_2 gruplarına ön-test son-test olarak uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS 20. 0 paket programına aktarılmıştır. Değişken sayının ikiden fazla olması, varyansların eşit olması, verilerin normal dağılım göstermesi koşulları dikkate alınarak öğrencilerin ön-test

puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için tek yönlü *ANOVA* analiz yöntemi tercih edilmiştir. Ancak öğrencilerin son-test puanlarında normalliğin sağlandığı, varyansların homojenliği sağlanmadığı için son-test puanlarının analizinde tek yönlü *ANOVA*'nın nonparemetrik karşılığı olan *KRUSKAL WALLLS* analiz yöntemi tercih edilmiştir. Son-test puanlarına göre gruplara arasındaki farkın yönünü belirlemek için *MANN- WHITNEY U* testi yapılarak DG, KG_1 ve KG_2 grupları karşılaştırılmıştır. Oluşan farkın hangi grup veya gruplar lehine olduğu belirtilmiştir. Son olarak sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin duyuşsal öğrenmeler üzerinde ne kadar bir etkiye sahip olduğunu belirlemek için etki büyüklüğü (eta kare) değeri hesaplanmıştır.

Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmanın öğrencilerin *"öğrenme amaçlı yazma gelişim süreçleri"* üzerinde ne oranda etkili olduğunu belirlemek için öğrenme amaçlı yazma bütüncül rubriği kullanılmıştır. Yapılan haftalık öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri araştırmacı tarafından titizlikle okunarak öğrenme amaçlı yazma bütüncül rubriğine göre *[4. Düzey (Çok Güçlü), 3. Düzey (Güçlü), 2. Düzey (Geliştirilebilir), 1. Düzey (Zayıf)]* değerlendirilmiştir. Daha sonra oluşan değerlendirme puanları, exel programına aktarılmıştır. Bu program sayesinde öğrencilerin öğrenme amaçlı yazma gelişim süreci tablolarla açıklanmıştır. Öğrencilerin beş haftalık gelişim süreci bu tablolara göre yorumlanmıştır. Daha sonra öğrencilerin öğrenme amaçlı yazma gelişim süreci ile akademik başarı ve demokratik tutum düzeyleri arasında bir ilişkinin olup olmadığını belirlemek için öğrencilerin öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinden aldığı toplam puan ile EVABT son-test ve EVDT ölçeği son-test puanları arasındaki korelasyona bakılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkiyi ortaya koyan kolelasyon katsayısı -1 ile 1 arasında değer almaktadır. Korelasyon katsayısının eksi (-) değer alması değişkenler arasında negatif yönlü bir ilişkiyi ortaya koyarken korelasyon katsayının artı (+) bir değer alması değişkenler arasındaki pozitif yönlü bir ilişkiyi belirtir (Seçer, 2107, s.47). Ancak değişkenler arasındaki bu ilişkinin derecesi nasıl yorumlanacağı farklı araştırmacılar tarafından farklı şekillerde ifade edilmektedir. Bu araştırmada Pallant (2002/2017) tarafından açıklayan ölçüt dikkate alınarak değerişkenler arasındaki ilişki yorumlanmıştır.

Nitel verilerin analizi.

Bu araştırmanın nicel verileri yukarıda belirtildiği gibi analiz edilirken öğrenciler ile yapılan görüşmeler ile elde edilen nitel veriler ise içerik analizinde tabi tutulmuştur. Bu araştırmada görüşme yapılan öğrenciler amaçlı örneklem içerinde yer alan maksimum çeşitlilik örneklem türüne göre belirlenmiştir. Görüşme yapılan öğrencilere çalışmanın amacı, katılımdaki gönüllük esası, görüşme verilerin gizli tutulacağı, bilimsel araştırma amacı dışında kullanılmayacağı hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra belirlenen on öğrenci ile yapılan

görüşmelerin ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınması için öğrencilerin onayı alınmıştır. Öğrencilerle yapılan görüşmeler ortalama 15 dakika sürmüştür. Tüm öğrenciler ile gerekli görüşme yapıldıktan sonra görüşme kayıtları yazılı doküman haline getirilmiştir. Yazılı dokümanlar görüşme yapılan öğrenciler paylaşılmış veriler öğrenciler tarafından doğrulanmıştır. Daha sonra bu dokümanlar (Ö1, Ö2, Ö3…Ö10) şeklinde kodlanmıştır. Yazılı dokümanlar birkaç defa gözden geçirilmiştir. Veriler tam anlamıyla anlaşıldıktan sonra veriler üzerinde kod ve tema belirleme işlemi gerçekleştirilmiştir. Kod ve tema işlemi araştırmacı tarafından yapıldıktan sonra meslektaş yardımıyla çapraz kontrol yapılmıştır. Son olarak içerik analiz sonucu oluşan tüm verilerin daha anlaşılır olası için elde edilen veriler google e-tablolardan exel spreadsheet'e aktarılmış ve tablolaştırılmıştır. Tablolar araştırmacı tarafından özel olarak tasarlanmıştır. Yapılan tasarımda oluşturulan içerik analizi sonucu ortaya çıkan tema, kod, katılımcı, frekans değeri gibi boyutlara yer verilmiştir.

Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmanın bilişsel ve duyuşsal öğrenmeler üzerine olan etkisininin incelediği bu araştırda araştırma sorularına göre şekillenen veri analiz türleri bir bütün halinde Tablo 15'te verilmiştir.

Tablo 15. *Veri Analiz Süreci*

Araştırmanın Amaçları	**Çalışma Grubu**	**Veri Toplama Araçları**	**Çözümleme Tekniği**
Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri kullanmanın bilişsel öğrenmeler üzerinde anlamlı bir etkisi var mıdır?	6. sınıf Öğrencileri	Akademik Başarı Testi	Betimsel İstatistikler, Tek Yönlü Anova Testi, Kruskal Wallis Testi
Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri kullanmanın öğrencilerin duyuşsal öğrenmeleri üzerinde anlamlı bir etkisi var mıdır?		ETDTÖ	Betimsel İstatistikler, Tek Yönlü Anova Testi, Kruskal Wallis Testi
Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri kullanmanın öğrencilerin öğrenme amaçlı yazma gelişim süreçleri üzerinde ne oranda etkisi vardır?		Bütüncül (Holistik) Rubrik	Betimsel İstatistikler, (Frekas ve Yüzde)
Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmaya yönelik öğrencilerin görüşleri nelerdir?		Yarı-Yapılandırılmış Görüşme Formu	İçerik Analizi

Araştırmacının Rolü

6. sınıf sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmanın bilişsel ve duyuşsal öğrenmeler üzerine olan etkisinin incelendiği bu çalışmada araştırmacı;

- ✓ Etkin vatandaşlık öğrenme alanı akademik başarı testinin geliştirilme süresinde
- ✓ Etkin vatandaşlık öğrenme alanı demokratik tutum ölçeğinin geliştirilme sürecinde
- ✓ Sosyal bilgiler dersi öğrenme amaçlı yazma bütüncül(holistik) rubriğinin hazırlanmasında
- ✓ Etkin vatandaşlık öğrenme alanı öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin hazırlanma sürecinde
- ✓ Etkin vatandaşlık öğrenme alanı öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri öğretmen klavuz kitabının hazırlanma sürecinde
- ✓ Yarı-yapılandırılmış görüşme formunun hazırlanmasında
- ✓ Araştırmanın pilot uygulama sürecinde
- ✓ Araştırmanın gerçek uygulama sürecinde
- ✓ Öğrenciler ile yapılan görüşme sürecinde
- ✓ Araştırma sürecinde toplanan tüm verilerin analiz işleminde
- ✓ Araştırmanın raporlaştırılması sürecinde

doğrudan yer almıştır.

Araştırmanın Geçerliği ve Güvenirliği

Bilim, ancak aynı konunun farklı sınamalarında benzer sonuçlarının alınmasıyla saygınlık kazanır (Karasar, 2016). Bu saygınlıkta elde edilen bulguların gerçeği yansıtıp yansıtmaması, aynı araştırmanın farklı zamanlarda farklı kişilerce uygulandığında benzer sonuçlara ulaşması ile sağlanır. Bu yaklaşımlar araştırmanın güvenirlik özelliğine dikkat çekmektedir. Bir araştırmanın güvenirliği kadar geçerli olması da çok önemlidir. Geçerlik, ölçülmek istenen özelliğin başka özelliklere karıştırılmadan ölçülmesidir (Büyüköztürk *vd.*, 2018). Kısaca şu ifade edilebilir bir araştırma ölçmek istediği özelliği başka özelliklere karıştırmadan, gerçeğe uygun, tekrarlanabilir şekilde ne kadar ölçebiliyorsa o araştırma ancak o kadar geçerli ve güvenilirdir.

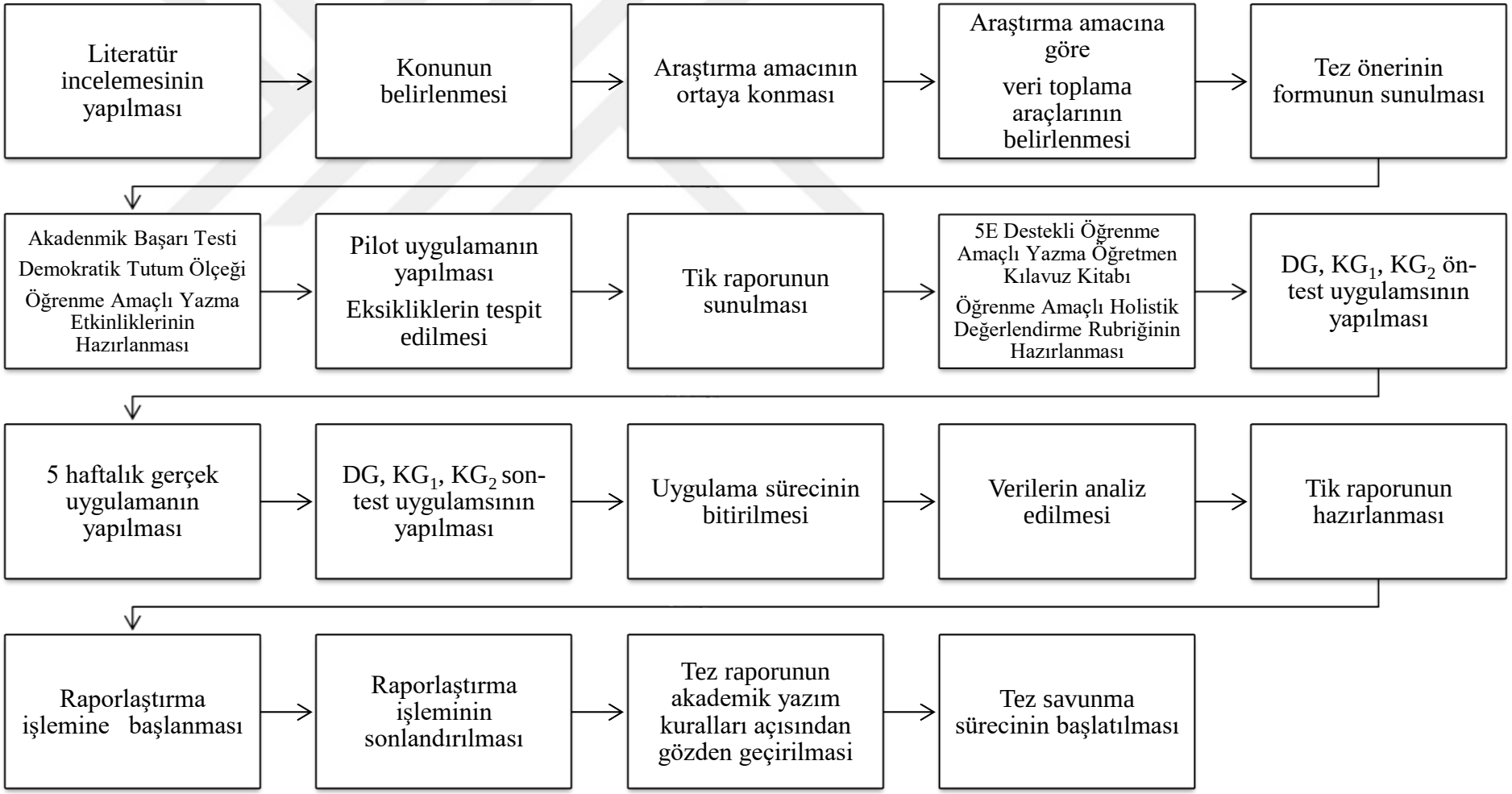
Öğrenme amaçlı yazma etkinlikleriyle zenginleştirilmiş sosyal bilgiler dersinin akademik başarı ve demokratik tutumlar üzerine etkisinin incelendiği bu araştırmada, karma araştırma yöntemi kullanıldığı için nicel ve nitel boyutların geçerlik ve güvenirliğini sağlama yolları çeşitlilik göstermiştir. Haliyle araştırmanın nicel ve nitel süreçlerinde uygulanan geçerlik ve güvenirlik çalışmaları farklılaşmıştır. Bu araştırmada kullanılan geçerlik ve güvenirlik çalışmaları Tablo 16'da verilmiştir.

Tablo 16. *Araştırmaya Ait Geçerlik Çalışmaları*

Süreç	Strateji	Önlem	Uygulama
Nicel	İç Geçerlik	Deneklerin özelliği	Araştırmada yer alan DG, KG_1, KG_2 gruplarınında yer alan öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyi, akademik başarı ortalaması açısından eşit olmasına dikkat edilmiştir. Grupların belirlenmesinde tamamen yansız bir atama gerçekleştirilmiştir.
		Denek Kaybı	Uygulama süresinde denek kaybı yaşanmamıştır. Uygulama DG (n=32), KG_1 (n=33), KG_2 (n=34) şeklinde başlayıp ve bitmiştir.
		Veri Toplama Araçları	Araştırmda kullanılan veri toplama araçlarında uygulama sürecinde bir değişim yaşanmamıştır.
		Uygulama	Uygulama süreçlerinde öğretim benzer sınıflarda benzer koşularda yapılıp, veriler sınıf ortamında toplanmıştır.
Nitel	İnandırıcılık	Uzman İncelemesi	Araştırmanın gerekli olan tüm süreçlerinde uzman görüşüne başvurulmuştur.
		Katılımcı Teyidi	Görüşme sürecinde ses kayıt cihazına kaydedilen görüşmeler yazılı hale çevrildikten sonra görüşme kayıtları görüşme yapılan öğrencilere okutularak öğrencilerin onayı alınmıştır.
		Uzun Süreli Etkileşim	Araştırma sürecinde veri toplama arçlarının hazırlanması, verilerin toplanması, verilerin analizi, verilerin raporlaştırılması sürecinde araştırmacı doğrudan yer almıştır.
Nicel	Dış Geçerlilik	Örnekleme etkisi	Araştrmada deney ve konrol gruplarında yeterli sayıda öğrenci olmasına özen gösterilmiştir. Araştırmada 99 altıncı sınıf öğrencisi yer almıştır.
		Beklentilerin etkisi	Yapılan araştırma süreci sınıf içersinde sürece dayalı yürütüldüğü için yürütülen işlem hakkında üç grup da bilgilendirilmiştir.
Nitel	Aktarılabilirlik (Transfer Edilebilirlik)	Ayrıntılı Betimleme	Araştırma süreci başından sonuna kadar detaylı bir şekilde açıklanmıştır.
		Amaçlı Örnekleme	Görüşme yapılan öğrenciler araştırmanın amacına uygun bir şekilde maksimum çeşitliliği sağlayacak şekilde belirlenmiştir.

Tablo 17. *Araştırmaya Ait Güvenirlik Çalışmaları*

Süreç	Strateji	Önlem	Uygulama
Nicel	İç Güvenirlik	Uygulama Koşulları ve Zaman	Tüm grupların uygulama koşulları açısından benzer şartlara sahip olduğu görülmüştür. Yine uygulama sürecinde etkin vatandaşlık öğrenme alanına tüm sınıflarda yıllık planda belirtilen zamanda başlanıp belirtilen zamanda bitirilmiştir.
		Grup Yapısı	Tüm gruplar, hem kendi içerinde hem de diğer gruplarla benzer özellikler taşımaktadır.
		Ölçme Araçlarının Yapısı	Araştırmada kullanılan ölçme araçlarının iç tutarlık katsayıları hesaplanmıştır.
Nitel	Tutarlık	Tutarlılık İncelemesi	Ölçme araçlarının hazırlanmasından toplanan verilerin analizine, etkinliklerin hazırlanmasından değerlendirdirilmesine kadar tüm süreçlerde araştırmaya dışarıdan bir gözle bakılması için uzman görüşü alınmıştır.
Nicel ve Nitel	Dış Güvenirlik (Tekrar Edilebilirlik) Teyit Edilebilirlik	Teyit İncelemesi	Araştırma sürecinde hazırlanan tüm veriler, veri toplama tutanakları, uzman görüş formları, toplanan veriler, görüşme kayıtları, görsel materyalare ait ham ve işlenmiş veriler araştırmacı tarafından korunmaktadır.

Şekil 20. Doktora tez süreci özet şeması.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde araştırma sorularına yönelik elde edilen bulgular verilmiştir. Bulguların daha anlaşılır olması için tablo, grafik gibi görsel materyallar kullanılmıştır. Araştırma sorulara bağlı oluşan analiz sonuçları aşağıda detaylı bir şekilde ortaya konmuştur.

Sosyal Bilgiler Dersine Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlikleri Kullanmanın Bilişsel Öğrenmeler Üzerindeki Etkisine İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, *sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmanın bilişsel öğrenmeler üzerinde anlamlı bir etkisi var mıdır?* Sorusuna cevap aranmıştır. Bu soruya cevap bulmak için hazırlanan etkin vatandaşlık akademik başarı testi DG, KG_1 ve KG_2 araştırma gruplarına ön-test ve son-test olarak uygulanmıştır. Toplanan akademik başarı testi verileri üzerinde adım adım aşağıda verilen analiz işlemleri yapılmıştır.

- ✓ Verilerin normal dağılıp dağılmadığını belirlemek için *Kolmogorov Smirnov* normallik testi yapılmıştır.
- ✓ Varyansların homojen olup olmadığını belirlemek için *Levene's Testi* yapılmıştır.
- ✓ DG, KG_1 ve KG_2 araştırma gruplarının akademik başarı açısından karşılaştırmasını yapmak için *Tek Yönlü ANOVA* testi yapılmıştır.
- ✓ Etki büyüklüğünü belirlemek için (Eta squared) hesaplanmıştır.
- ✓ Son-test sonucuna göre akademik başarı düzeylerinin hangi grup adına farklılaştığını ortaya çıkarmak için *Tukey* Test sonuçlarına bakılmıştır.
- ✓ Ortaya çıkan akademik başarı değişimleri grafik ve şekillerle gösterilmiştir.

Etkin vatandaşlık akademik başarı testi ön-test bulguları.

Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin bilişsel öğrenmeler üzerine etkisini ortaya çıkarmak için uygulama öncesi *EVAB* testi DG, KG_1 ve KG_2 araştırma gruplarına ön-test olarak uygulanmıştır. Toplanan veriler üzerinde normallik testi yapılmış, normallik grafikleri (Ek-33)'te verilmiştir. Grup sayıları *[(KG, n=32; KG_1, n=33; KG_2, n=34)]* n=30 ve üstünde bir değerde olduğu için Kolmogorov Smirnov normallik testi sonuçları dikkate

alınmıştır. Yapılan analiz göre oluşan Kolmogorov Smirnov normallik testi sonucu Tablo 18'de verilmiştir.

Tablo 18. *Etkin Vatandaşlık Akademik Başarı Testi Ön-Test Kolmogorov Smirnov Normallik Testi Sonucu*

Gruplar	İstatistik	sd	p
DG	.105	32	.20
KG_1	.134	33	.13
KG_2	.135	34	.12

Tablo 18'de yer alan Kolmogorov Smirnov normallik testi sonuçlarına bakıldığında; tüm gruplara ait ön-test verilerinin normal bir dağılıma sahip olduğu görülmüştür *DG (p= .20, p>.05), KG_1 (p=.13, p>.05), KG_2 (p=12, p>.05).*

Etkin vatandaşlık akademik başarı ön-test verilerinde varyansların homojen bir dağılıma sahip olup olmadığını belirlemek için Levene's Testi yapılmıştır. Levene's Testi sonuçları Tablo 19'da verilmiştir.

Tablo 19. *Etkin Vatandaşlık Akademik Başarı Testi Ön-Test Levene's Testi Sonuçları*

Ön-test	Levene's	Sd_1	Sd_2	p
	.637	2	96	.53

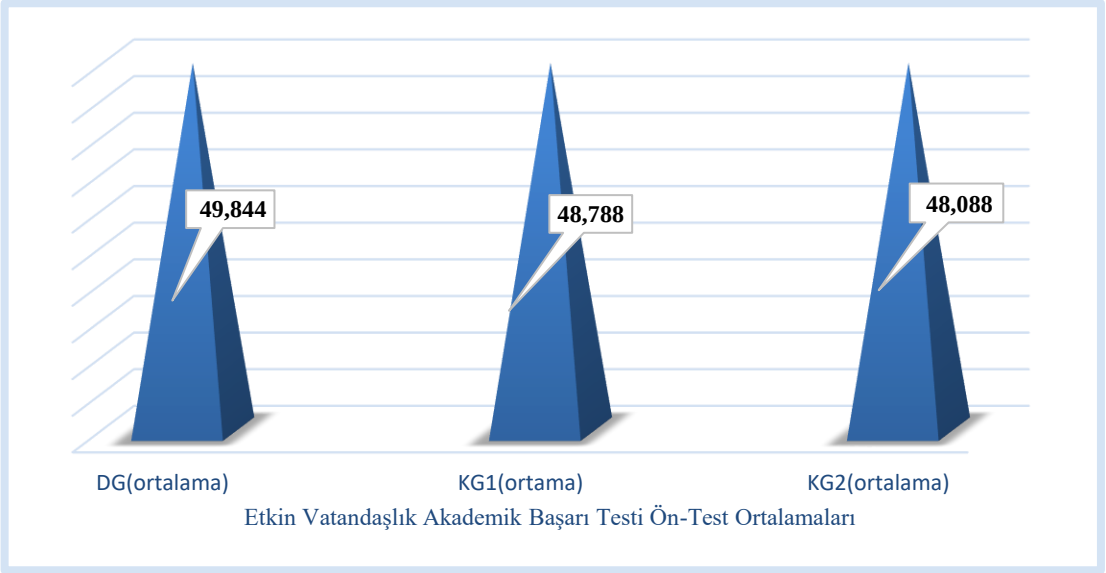
Tablo 19'da yer alan Levene's testi sonuçlarına göre varyansların homojen bir dağılıma sahip olduğu görüşmüştür *(p= .53, p> .05).*

Etkin vatandaşlık akademik başarı testi analiz sonuçlarında veriler normal dağılım gösterip, varyanslar eşit dağılınca DG, KG_1 ve KG_2 grupları arasında ön-test puanları açısından akademik başarı bakımından bir farkın olup olmadığını belirlemek oldukça önemlidir. Böyle bir durumun varlığını tespit etmek için ikiden fazla değişken olması durumunda tercih edilen tek yönlü *ANOVA* testi uygulanmıştır. *ANOVA* testi sonucundan önce DG, KG_1 ve KG_2 araştırma gruplarına ait betimsel istatistiklere ait verilerin belirtilmesi faydalı olacaktır. DG, KG_1 ve KG_2 araştırma gruplarına ait betimsel istatistiklere ait veriler Tablo 20'de verilmiştir.

Tablo 20. *Etkin Vatandaşlık Akademik Başarı Testi Ön-Test Sonuçlarına Ait Betimsel İstatistikler*

	Gruplar	n	$\bar{x}$	Ss
Ön-test	Deney Grubu (DG)	32	49.844	19.5301
	Kontrol Grubu (KG_1)	33	48.788	17.2767
	Kontrol Grubu (KG_2)	34	48.088	16.2842

Tablo 20'de yer alan akademik başarı ortalamaları Şekil 21' de daha anlaşılır bir grafikle aktarılmıştır.

Şekil 21. Etkin vatandaşlık akademik başarı testi ön-test ortalamaları.

Tablo 20 ve Şekil 21' de yer alan betimsel istatistik değerlerine bakıldığında; DG, KG_1 ve KG_2 araştırma gruplarının akademik başarı ortalamaları bakımından birbirlerinden farklı olmadığı denk grup özellikleri taşıdığı görülmüştür *[DG ($\bar{x}$=49.844), KG_1 ($\bar{x}$=48.788), KG_2 ($\bar{x}$=48.088)]*.

Tablo 20 ve Şekil 21'de yer alan grup ortalamalarının istatistiksek açıdan anlamlı bir fark oluşturup oluşturmadığı başka bir ifadeyle grup ortalamalarının anlamlı bir farka işaret edip etmediğini belirlemek için tek yönlü *ANOVA* testi yapılmıştır. Tek yönlü *ANOVA* sonuçları Tablo 21'de verilmiştir.

Tablo 21. *Etkin Vatandaşlık Akademik Başarı Testi Ön-Test ANOVA Sonucu*

Gruplar	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	51.309	2	25.654	.082	.922
Gruplar İçi	30126.469	96	313.817		
Toplam	30177.778	98			

Tablo 21'de yer alan tek yönlü *ANOVA* testi sonuçları incelendiğinde; DG, KG_1 ve KG_2 araştırma gruplarının akademik başarı ortalamalarının gruplar arasında anlamlı fark oluşturmadığı görülmüştür *($F_{(2,\ 96)}$ =.082, p=.92, p>.05)*. Yani etkin vatandaşlık öğrenme alanına başlarken DG, KG_1 ve KG_2 araştırma grupları akademik başarı düzeyleri açısından birbirine benzer özellikler taşımaktadır.

Etkin vatandaşlık akademik başarı testi son-test bulguları.

DG, KG_1 ve KG_2 araştırma gruplarına etkin vatandaşlık akademik başarı testi ön-test olarak uygulandıktan sonra KG araştırma grubunda öğrenme amaçlı yazma etkinliklerine dayalı öğretim süreci KG_1 ve KG_2 ise normal öğretim süreci baş haftada tamamlanmıştır. Daha sonra

DG, KG_1 ve KG_2 araştırma gruplarında etkin vatandaşlık akademik başarı testi son-test olarak tekrardan uygulanmıştır.

Toplanan veriler üzerinde normallik testi yapılmış, son-test normallik grafikleri (Ek-34)'te verilmiştir. Grup sayıları *[(KG, n=32; KG_1, n=33; KG_2, n=34)]* n=30 ve üstünde bir değerde olduğu için *Kolmogorov Smirnov* normallik testi sonuçları dikkate alınmıştır. Yapılan analiz göre oluşan Kolmogorov Smirnov normallik testi sonucu Tablo 22'de verilmiştir.

Tablo 22. *Etkin Vatandaşlık Akademik Başarı Testi Son-Test Kolmogorov Smirnov Normallik Testi Sonucu*

Gruplar	İstatistik	sd	p
DG	.195	32	.003
KG_1	.125	33	.20
KG_2	.134	34	.12

Tablo 22'de yer alan *Kolmogorov Smirnov* normallik testi sonuçlarına bakıldığında; *[DG (p= .003, p<.05), KG_1 (p=.20, p>.05), KG_2 (p=12, p>.05)]* şeklinde bir normallik değerine sahip olduğu görülmüştür. *Kolmogorov Simirnov* normallik test sonucuna göre deney grubunun normal dağılım göstermediği kontrol gruplarının normal bir dağılıma sahip olduğu görülmüştür. Ancak testin normallik ölçüsünün başka belirleyicileri olduğu için DG, KG_1 ve KG_2 araştırma gruplarına ait etkin vatandaşlık akademik başarı testi son-test sonuçlarının basıklık ve çarpıklık değerlerine bakılmıştır. Etkin vatandaşlık akademik başarı testi son-test basıklık ve çarpıklık değerleri tablo 23'te verilmiştir.

Tablo 23. *Etkin Vatandaşlık Akademik Başarı Testi Son-Test Çarpıklık ve Basıklık Değerleri*

Gruplar	sd	Çarpıklık	Basıklık
DG	32	-1.296	906
KG_1	33	.434	-1.002
KG_2	34	.388	-1.025

Tablo 23'te yer alan değerler incelendiğinde; DG, KG_1 ve KG_2 Tabachnick ve Fidel (2013/2015) nin belirttiği *(+1.5 -1.5)* değeri ile George ve Malley (2016)'nin ifade ettiği *(-2, +2)* değerleri arasında yer alarak normal bir dağılım göstermektedir. Yine Ek- 35'te sunulmuş olan histogram, Q-Q plot ve detrened plot grafiklerinde üç araştırma grubununda normal bir dağılımın olduğu görülmüştür.

Etkin vatandaşlık akademik başarı son-test verilerinde normallik analizinden sonra varyansların homojen bir dağılıma sahip olup olmadığını belirlemek için Levene's testi sonucuna bakılmıştır. Levene's Testi sonuçları Tablo 24'te verilmiştir.

Tablo 24. *Etkin Vatandaşlık Akademik Başarı Testi Son-Test Levene's Testi Sonucu*

Son-test	Levene's	Sd_1	Sd_2	p
	.894	2	96	.41

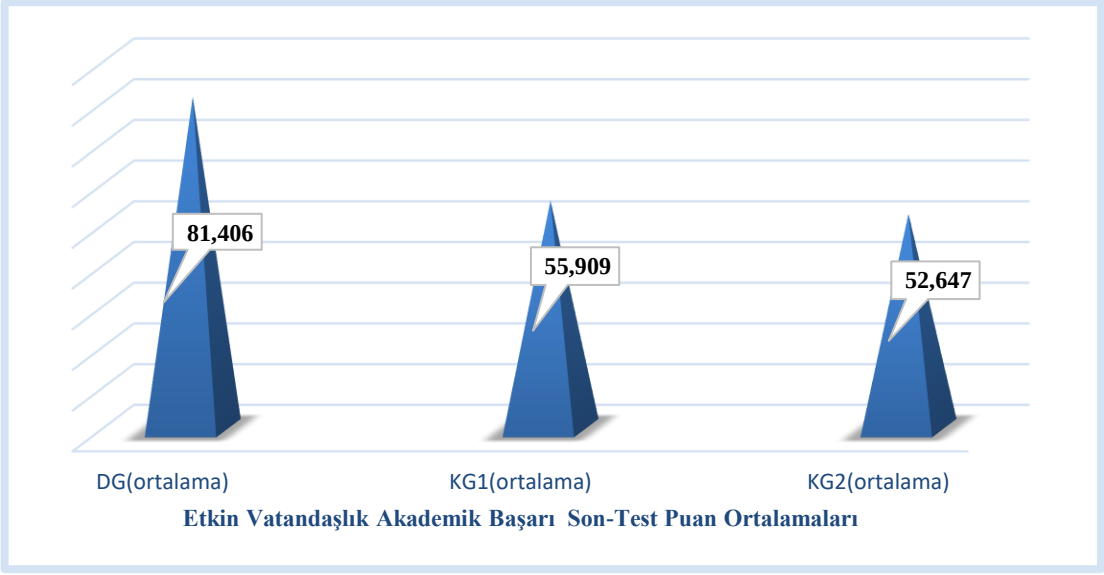
Tablo 24'te yer alan etkin vatandaşlık akademik başarı testi Levene's testi sonuçlarına göre varyansların homojen bir dağılıma sahip olduğu görüşmüştür *(p= .41, p> .05).*

Etkin vatandaşlık akademik başarı testi analiz sonuçlarında veriler normal dağılım gösterip, varyanslar eşit dağılınca DG, KG_1 ve KG_2 grupları arasında son-test puanları açısından akademik anlamda bir farkın olup olmadığını belirlemek oldukça önemlidir. Böyle bir durumun varlığını tespit etmek için ikiden fazla değişken olması durumunda rercih edilen tek yönlü *ANOVA* testi yapılmıştır. *ANOVA* testi sonucundan önce DG, KG_1 ve KG_2 araştırma gruplarına ait betimsel istatistiklere ait verilerin belirtilmesi faydalı olacaktır. DG, KG_1 ve KG_2 araştırma gruplarına ait betimsel istatistiklere ait veriler Tablo 25'de verilmiştir.

Tablo 25. *Etkin Vatandaşlık Akademik Başarı Son-Test Sonuçlarına Ait Betimsel İstatistikler*

	Gruplar	n	$\bar{x}$	Ss
Son-test	Deney Grubu (DG)	32	81.406	20.289
	Kontrol Grubu (KG1)	33	55.909	22.619
	Kontrol Grubu (KG2)	34	52.647	22.704

Tablo 25'te yer alan akademik başarı ortalamaları Şekil 22' de daha anlaşılır bir grafikle aktarılmıştır.

Şekil 22. Etkin vatandaşlık akademik başarı testi son-test ortalamaları.

Tablo 25 ve Şekil 22' de yer alan betimsel değerlere bakıldığında; DG, KG_1 ve KG_2 araştırma gruplarının akademik başarı ortalamaları bakımından birbirlerinden farklılaştığı görülmüştür *[DG ($\bar{x}$=81.406), KG_1 ($\bar{x}$=55.909), KG_2 ($\bar{x}$=52.647)].*

Tablo 25 ve Şekil 22'de yer alan grup ortalamaları istatistiksek açıdan anlamlı bir fark oluşturup oluşturmadığı başka bir ifadeyle grup ortalamalarının anlamlı bir farka işaret edip etmediğini belirlemek için tek yönlü *ANOVA* testi yapılmıştır. Tek yönlü *ANOVA* sonuçları Tablo 26'da verilmiştir.

Tablo 26. *Etkin Vatandaşlık Akademik Başarı Testi Son-Test ANOVA Sonucu*

Gruplar	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	16144.698	2	8072.349	16.793	.00
Gruplar İçi	46146.211	96	480.690		
Toplam	62290.909	98			

Tablo 26'da yer alan tek yönlü *ANOVA* testi sonuçları incelendiğinde; DG, KG_1 ve KG_2 araştırma gruplarının akademik başarı ortalamalarının *[DG ($\bar{x}$=81.406), KG_1 ($\bar{x}$=55.909), KG_2 ($\bar{x}$=52.647)]* gruplar arasında anlamlı fark oluşturduğu görülmüştür *($F_{(2,\ 96)}$ =.793, p=.00, p<.05)*. Daha açık ifadeyle ortaya koymak gerekirse sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerine dayalı yürütülen öğretim sürecinin öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmayan öğretim süreçlerine göre öğrencilerin bilişsel öğrenmelerinde daha etkili olduğu sayısal olarak görülmüştür. Ortaya çıkan bu sayısal farkın etki büyüklüğüne bakıldığında; etki büyüklüğü değeri (eta squared) $\boldsymbol{n^2}$= .25 hesaplanmıştır. Etki büyüklüğü aralığında .14 ve üzeri değerlerin büyük bir etki işaret ettiğinden ortaya çıkan etki büyüklüğü değerinin büyük bir etkinin varlığına işaret ettiği görülmektedir.

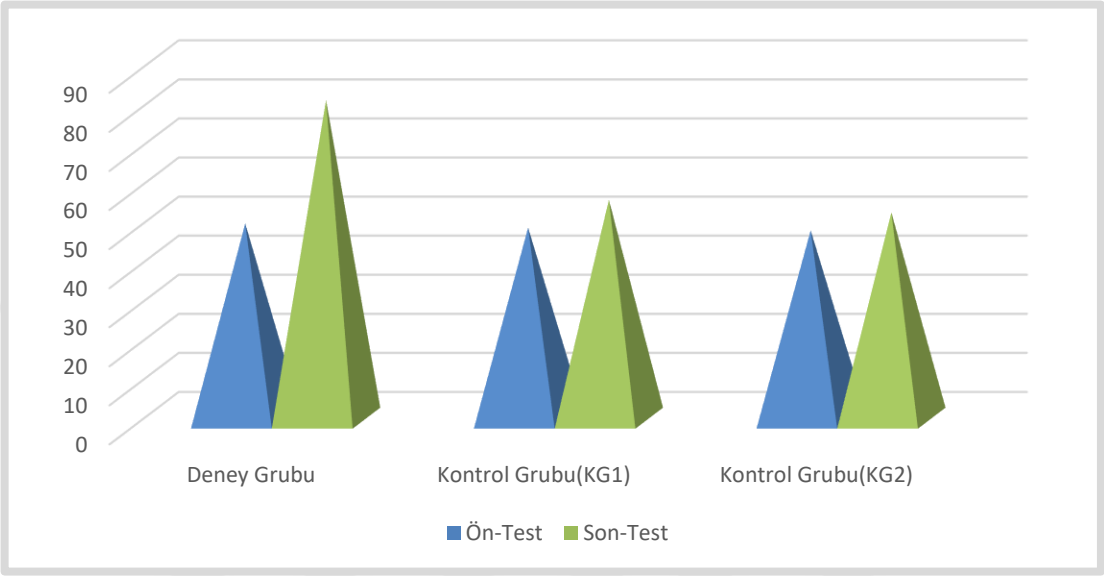
DG, KG_1 ve KG_2 araştırma grupları arasında hangi grup lehine bir farklılık olduğunu belirlemek çalışmaya daha da derinlik kazandıracaktır. Bu araştırmada gruplar arasındaki farkın yönünü belirlemek için parametrik testlerde varyansın homojen dağılması durumunda tercih edilen Post-Hoc *Tukey* testi yapılmıştır. Yapılan Tukey testi sonuçları Tablo 27'de verilmiştir.

Tablo 27. *Etkin Vatandaşlık Akademik Başarı Testi Son-Test Çoklu Karşılaştırma Tukey Testi Sonuçları*

Gruplar	Karşılaştırılan Gruplar	Ortalamalar Arası Fark	Standart Hata	P
Deney Grubu (DG)	KG_1	25.497*	5.439	.00*
	KG_2	28.759*	5.399	.00*
Kontrol Grubu (KG_1)	DG	-25.497*	5.439	.00*
	KG_2	3.262	5.357	.81
Kontrol Grubu (KG_2)	DG	-28.759*	5.399	.00*
	KG_1	-3.262	5.367	.81

Tablo 27'de yer alan Tukey testi sonuçları incelendiğinde; etkin vatandaşlık akademik başarı testi son- test puanları arasında oluşan anlamlı farklılığın deney grubu lehine olduğu

görülmüştür *[DG($\bar{x}$=81.406), p=0.05)]*.Kontrol grupları kendi aralarında karşılaştırıldığında KG_1 ve KG_2 araştırma grupları arasında bir anlamlı bir farklılaşma oluşmamıştır *[KG_1 ($\bar{x}$= 55.909; KG_2 $\bar{x}$= 52.647), p=.81)]* Son-test verilerine göre ortaya çıkan sonucu ön-test sonuçlarıyla karşılaştırmalı olarak bir grafikte belirtmek araştırma sonucunu daha belirgin hale getirecektir. Ön-test ve son-test sonuçlarına göre DG, KG_1 ve KG_2 araştırma gruplarında oluşan bilişsel öğrenme düzeylerindeki değişim Şekil 23 'te verilmiştir.

Şekil 23. Araştırma gruplarının bilişsel öğrenme gelişim düzey karşılaştırılması.

Şekil 23'te yer alan değerlere bakıldığında; tüm araştırma gruplarda bilişsel öğrenmeler açısından bir artışın var olduğu görülmektedir. Ancak istatistiksel olarak anlamlı bir değişimin sadece öğrenme amaçlı yazma etkinlikleriyle desteklenmiş olan deney grubunda (DG) olduğu tespit edilmiştir. Başka bir ifadeyle altıncı sınıf sosyal bilgiler dersi etkin vatandaşlık öğrenme alanında uygulanan öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri öğrencilerin bilişsel öğrenme düzeylerinde anlamlı bir düzeyde değişim meydana getirdiği görülmüştür.

Sosyal Bilgiler Dersine Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlikleri Kullanmanın Duyuşsal Öğrenmeler Üzerindeki Etkisine İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, *"sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmanın duyuşsal öğrenmeler üzerinde anlamlı bir etkisi var mıdır?"* araştırma sorusuna cevap aranmıştır. Bu soruya cevap bulmak için hazırlanan etkin vatandaşlık demokratik tutum ölçeği DG, KG_1 ve KG_2 araştırma gruplarına ön-test ve son-test olarak uygulanmıştır. Toplanan demokratik tutum ölçeği verileri üzerinde aşağıda sunulan analiz işlemleri yapılmıştır.

- ✓ Verilerin normal dağılıp dağılmadığını belirlemek için *Kolmogorov Smirnov* normallik testi yapılmıştır.

- ✓ Varyansların homojen olup olmadığını belirlemek için *Levene's Testi* yapılmıştır.
- ✓ DG, KG_1 ve KG_2 araştırma gruplarının demokratik tutum düzeyleri açısından karşılaştırmasını yapmak için ön-test için *Tek Yönlü ANOVA* son-test için *KRUSKAL WALLIS* testi yapılmıştır.
- ✓ Etki büyüklüğünü belirlemek için (Eta squared) hesaplanmıştır.
- ✓ Son-test sonucuna göre demokratik tutum düzeylerinin hangi grup adına farklılaştığını ortaya çıkarmak için *MANN WHITNEY U* testi sonuçlarına bakılmıştır.
- ✓ Ortaya çıkan araştırma sonuçları tablo ve grafiklerle gösterilmiştir.

Etkin vatandaşlık demokratik tutum ölçeği ön-test bulguları.

Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin duyuşsal öğrenmeler üzerine etkisini ortaya çıkarmak için uygulama öncesi *EVDT* ölçeği DG, KG_1 ve KG_2 araştırma gruplarına ön-test olarak uygulanmıştır. Toplanan veriler üzerinde normallik testi yapılmış, normallik grafikleri (Ek-35)'te verilmiştir. Grup sayıları *[(KG, n=32; KG_1, n=33; KG_2, n=34)]* n=30 ve üstünde bir değerde olduğu için *Kolmogorov Smirnov* normallik testi sonuçları dikkate alınmıştır. Yapılan analiz sonucuna göre oluşan *Kolmogorov Smirnov* normallik testi sonucu Tablo 28'de verilmiştir.

Tablo 28. *Etkin Vatandaşlık Demokratik Tutum Ölçeği Ön-Test Kolmogorov Smirnov Normallik Testi Sonuçları*

Gruplar	İstatistik	Sd	P
DG	.090	32	.20
KG_1	.096	33	.20
KG_2	.85	34	.20

Tablo 28'de yer alan *Kolmogorov Smirnov* normallik testi sonuçlarına bakıldığında; tüm gruplara ait ön-test verilerinin normal bir dağılıma sahip olduğu görülmüştür *[DG (p= .20, p>.05), KG_1 (p= .20, p>.05), KG_2 (p= .20, p>.05)]*.

Etkin vatandaşlık demokratik tutum ölçeği ön-test verilerinde varyansların homojen bir dağılıma sahip olup olmadığını belirlemek için Levene's testi yapılmıştır. Levene's Testi sonuçları Tablo 29'da verilmiştir.

Tablo 29. *Etkin Vatandaşlık Demokratik Tutum Ölçeği Ön-Test Levene's Testi Sonuçları*

Ön-test	Levene's	Sd_1	Sd_2	p
	2.530	2	96	.085

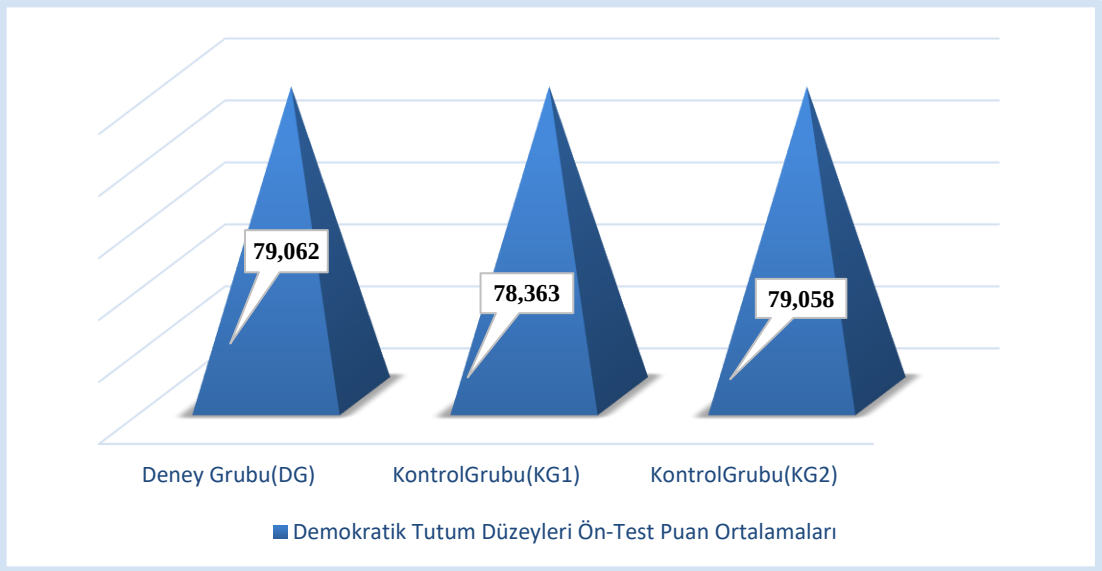
Tablo 29'da yer alan Levene's testi sonuçlarına göre varyansların homojen bir dağılıma sahip olduğu görüşmüştür *(p= .085, p>.05).*

Etkin vatandaşlık demokratik tutum ölçeği ön-test analiz sonuçlarında veriler normal dağılım gösterip, varyanslar eşit dağılınca DG, KG_1 ve KG_2 grupları arasında demokratik tutum düzeyleri açısından bir farkın olup olmadığını belirlemek oldukça önemlidir. Böyle bir durumun varlığını tespit etmek için ikiden fazla değişken olması durumunda tercih edilen tek yönlü *ANOVA* testi uygulanmıştır. *ANOVA* testi sonucunu ortaya koymadan önce DG, KG_1 ve KG_2 araştırma gruplarına betimsel istatistiklerin belirtilmesi faydalı olacaktır. DG, KG_1 ve KG_2 araştırma gruplarına ait betimsel istatistiklere ait veriler Tablo 30'da verilmiştir.

Tablo 30. *Etkin Vatandaşlık Demokratik Tutum Ölçeği Ön-Test Sonuçlarına Ait Betimsel İstatistikler*

	Gruplar	n	$\bar{x}$	Ss
Ön-test	Deney Grubu (DG)	32	79.062	6.247
	Kontrol Grubu (KG_1)	33	78.363	9.082
	Kontrol Grubu (KG_2)	34	79.058	8.642

Tablo 30'da yer alan akademik başarı ortalamaları Şekil 24'te daha anlaşılır bir grafikle aktarılmıştır.

Şekil 24. Etkin vatandaşlık demokratik tutum ölçeği ön-test ortalamaları.

Tablo 30 ve Şekil 24'te yer alan betimsel değerlere bakıldığında; DG, KG_1 ve KG_2 araştırma gruplarının demokratik düzey ortalamaları bakımından birbirlerinden farklı olmadığı görülmüştür *[DG ($\bar{x}$=79.062), KG_1 ($\bar{x}$=78.363), KG_2 ($\bar{x}$=79.058)]*.

Tablo 30 ve Şekil 24'te yer alan grup ortalamalarının istatistiksel açıdan bir fark oluşturup oluşturmadığı başka bir ifadeyle grup ortalamalarının anlamlı bir farka işaret edip etmediğini belirlemek için tek yönlü *ANOVA* testi yapılmıştır. Tek yönlü *ANOVA* sonuçları Tablo 31'de verilmiştir.

Tablo 31. *Etkin Vatandaşlık Demokratik Tutum Ölçeği Ön-Test Anova Sonucu*

Gruplar	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	10.687	2	5.344	.081	.922
Gruplar İçi	6331.394	96	313.817		
Toplam	6342.081	98			

Tablo 31'da yer alan tek yönlü ANOVA testi sonuçları incelendiğinde; DG, KG_1 ve KG_2 araştırma gruplarının demokratik düzey ortalamalarının gruplar arasında anlamlı fark oluşturmadığı görülmüştür *($F_{(2,\ 96)}$ =.081, p=.92, p>.05).* Diğer bir ifadeyle uygulama öncesi DG, KG_1 ve KG_2 araştırma gruplarının demokratik tutum düzeyleri açısından birbirine benzer özellikler taşıdığı görülmüştür.

Etkin vatandaşlık demokratik tutum ölçeği son-test bulguları.

DG, KG_1 ve KG_2 araştırma gruplarına etkin vatandaşlık demokratik tutum ölçeği ön-test olarak uygulandıktan sonra DG araştırma grubunda öğrenme amaçlı yazma etkinliklerine dayalı öğretim süreci KG_1 ve KG_2 ise normal öğretim süreci beş haftada tamamlanmıştır. Daha sonra DG, KG_1 ve KG_2 araştırma gruplarında etkin vatandaşlık demokratik tutum ölçeği son-test olarak tekrardan uygulanmıştır.

Toplanan veriler üzerinde normallik testi yapılmış, son-test normallik grafikleri (Ek-36)'da verilmiştir. Grup sayıları *[(KG, n=32; KG_1, n=33; KG_2, n=34)]* n=30 ve üstünde bir değerde olduğu için *Kolmogorov Smirnov* normallik testi sonuçları dikkate alınmıştır. Yapılan analiz göre oluşan normallik *Kolmogorov Smirnov* normallik testi sonucu Tablo 32'de verilmiştir.

Tablo 32. *Etkin Vatandaşlık Demokratik Tutum Ölçeği Son-Test Kolmogorov Smirnov Normallik Testi Sonuçları*

Gruplar	İstatistik	sd	P
DG	.805	32	.001
KG_1	.942	33	.075
KG_2	.957	34	.20

Tablo 32'de yer alan Kolmogorov Smirnov normallik testi sonuçlarına bakıldığında; *DG (p= .001, p<.05), KG_1 (p=.075, p>.05), KG_2 (p=12, p>.20)* şeklinde bir normallik değerine sahip olduğu görülmüştür. Kolmogorov Smirnov normallik test sonucuna göre deney grubunun normal dağılım göstermediği kontrol gruplarının normal bir dağılıma sahip olduğu görülmüştür.

Etkin vatandaşlık demokratik tutum ölçeği son-test verilerinde varyansların homojen bir dağılıma sahip olup olmadığını belirlemek için Levene's testi yapılmıştır. Levene's testi sonuçları Tablo 33'te verilmiştir.

Tablo 33. *Etkin Vatandaşlık Demokratik Tutum Ölçeği Son-Test Levene's Testi Sonuçları*

Son-test	Levene's	Sd_1	Sd_2	P
	8.496	2	96	.00

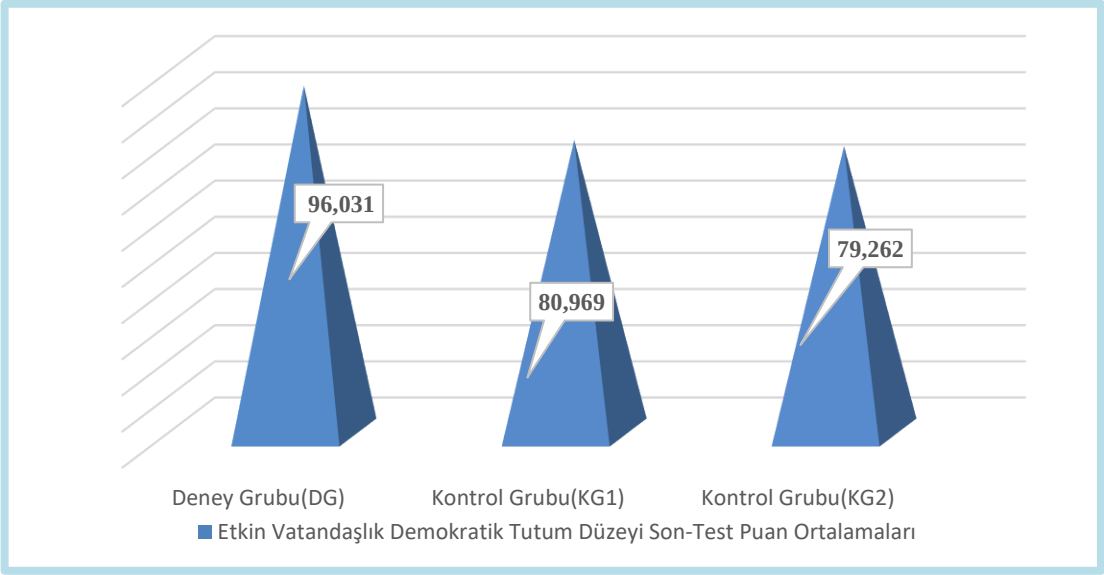
Tablo 33'te yer alan etkin vatandaşlık demokratik tutum ölçeği Levene's testi sonuçlarına göre varyansların homojen bir dağılıma sahip olmadığı görüşmüştür *(p= .00, p< .05).*

Etkin vatandaşlık demokratik tutum ölçeği son-test analiz sonuçlarında verilerin normal dağılım göstermediği, varyansların homojen bir dağılıma sahip olmadığı görülmüştür. Bu duruma bağlı olarak DG, KG_1 ve KG_2 grupları arasında son-test demokratik tutum düzeyleri açısından bir farkın olup olmadığını belirlemek oldukça önemlidir. Böyle bir durumun varlığını tespit etmek için ikiden fazla değişken olması durumunda uygulanan parametrik testlerden tek yönlü ANOVA'nın nonparemetrik karşılığı olan *KRUSKAL WALLIS* testi yapılmıştır. *KRUSKAL WALLIS* testi sonucundan önce DG, KG_1 ve KG_2 araştırma gruplarına ait betimsel istatistiklere ait verilerin belirtilmesi faydalı olacaktır. DG, KG_1 ve KG_2 araştırma gruplarına ait son test betimsel istatistikleri Tablo 34'te verilmiştir

Tablo 34. *Etkin Vatandaşlık Demokratik Tutum Ölçeği Son-Test Sonuçlarına Ait Betimsel İstatistikler*

	Gruplar	n	$\bar{x}$	Ss
Son-test	Deney Grubu (DG)	32	96.031	4.902
	Kontrol Grubu (KG1)	33	80.969	9.118
	Kontrol Grubu (KG2)	34	79.264	10.606

Tablo 34'de yer alan akademik başarı ortalamaları Şekil 25 'te daha anlaşılır bir grafikle aktarılmıştır.

Şekil 25. Etkin vatandaşlık demokratik tutum ölçeği son-test ortalamaları.

Tablo 34 ve Şekil 25'te yer alan betimsel değerlere bakıldığında; DG, KG_1 ve KG_2 araştırma gruplarının akademik başarı ortalamaları bakımından birbirlerinden farklılaştığı görülmüştür *[DG ($\bar{x}$=96.031), KG_1 ($\bar{x}$=80.969), KG_2 ($\bar{x}$=79.264)]*.

Tablo 33 ve Şekil 25'te yer alan grup ortalamaları istatistiksel açıdan anlamlı bir fark oluşturup oluşturmadığı başka bir ifadeyle grup ortalamalarının anlamlı bir farka işaret edip etmediğini belirlemek için tek yönlü AVOVA'nın non-parametrik karşılığı olan *KRUSKAL WALLIS* testi yapılmıştır. *KRUSKAL WALLIS* testi sonuçları Tablo 35'te verilmiştir.

Tablo 35. *Etkin vatandaşlık Demokratik Tutum Ölçeği Son-Test Kruskal Wallis Testi Sonuçları*

Gruplar	n	Sıra Ortalama	sd	X^2	P
Deney Grubu(DG)	32	79.52	2	50.274	.00
Kontrol Grubu(KG1)	33	37.55			
Kontrol Grubu(KG2)	34	34.31			

Tablo 35'te yer alan *KRUSKAL WALLIS* testi sonuçları incelendiğinde DG, KG_1 ve KG_2 araştırma gruplarının demokratik tutum son-test ortalamalarının *[DG ($\bar{x}$=96.031), KG_1 ($\bar{x}$=80.969), KG_2 ($\bar{x}$=79.264)]* gruplar arasında anlamlı fark oluşturduğu görülmüştür *[X^2 sd=2, n=99)=50.274, p< .05]*. Daha açık ifadeyle ortaya koymak gerekirse sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerine dayalı yürütülen öğretim sürecinin öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmayan öğretim süreçlerine göre öğrencilerin duyuşsal öğrenmelerinde daha etkili olduğu sayısal olarak görülmüştür. Ortaya çıkan bu sayısal farkın etki büyüklüğüne bakıldığında, etki büyüklüğü değeri (eta squared) $\boldsymbol{n^2}$= .43 hesaplanmıştır. Etki büyüklüğü aralığında .14 ve üzeri değerlerin büyük bir etki işaret ettiğinden ortaya çıkan etki büyüklüğü değerinin büyük bir etkinin varlığına işaret ettiği görülmektedir.

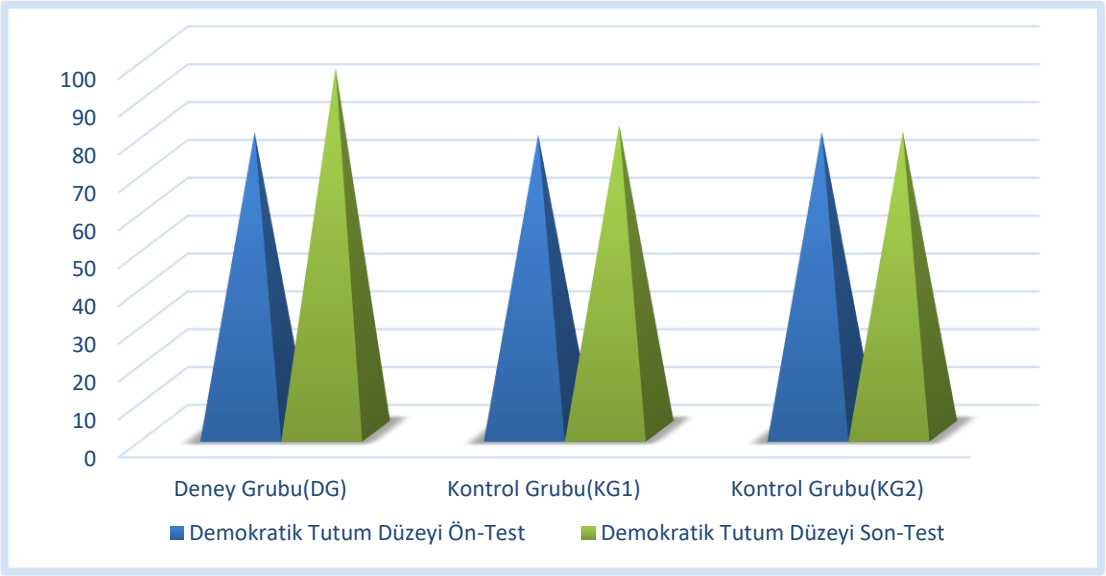
DG, KG_1 ve KG_2 araştırma grupları arasında hangi grup lehine bir farklılık olduğunu belirlemek çalışmaya daha da derinlik kazandıracaktır. Bu araştırmada gruplar arasındaki farkın yönünü belirlemek için *MANN WHITNEY U* testi yapılmıştır. Yapılan *MANN WHITNEY U* testi sonuçları Tablo 36'da verilmiştir.

Tablo 36. *Etkin Vatandaşlık Son-Test Mann Whitney U Testi Sonuçları*

Gruplar	n	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	P
DG	32	47.67	1525.50	58.500	.00*
KG_1	33	18.77	619.50		
DG	32	48.34	1547.00	69.000	.00*
KG_2	34	19.53	664.00		
KG_1	33	35.77	1180.50	502.500	.46
KG_2	34	32.28	1097.50		

Tablo 36'da yer alan *MANN WHITNEY U* testi çoklu karşılaştırmalar sonucunda elde edilen bulgular incelendiğinde; DG ve KG_1 arasında etkin vatandaşlık son-test puanları arasında deney grubu lehine anlamlı farklılık meydana gelmiştir *(U=58.500; p=.00).* DG ve KG_2 etkin vatandaşlık son-test puanları açısından karşılaştırdığımızda yine deney grubu lehine bir anlamlı farklılık oluşmuştur *(U= 69.00; p= .00)* . Kontrol grupları etkin vatandaşlık son-test puanları açısından karşılaştırıldığında KG1 ve KG2 arasında anlamlı bir farkın oluşmadığı görülmektedir *(U=502. 500; p= .46).*

Son-test verilerine göre ortaya çıkan sonucu ön-test sonuçlarıyla karşılaştırmalı olarak belirtmek araştırma sonucunu daha belirgin hale getirecektir. Ön-test ve son-test sonuçlarına göre DG, KG_1 ve KG_2 araştırma gruplarında oluşan duyuşsal öğrenme düzeylerindeki değişim Şekil 26'da verilmiştir.

Şekil 26. Araştırma gruplarının duyuşsal öğrenme gelişim düzey karşılaştırılması.

Şekil 26'da yer alan değerlere bakıldığında; tüm araştırma gruplarda duyuşsal öğrenmeler açısından bir artışın var olduğu görülmektedir. Ancak istatistiksel olarak anlamlı bir değişimin sadece öğrenme amaçlı yazma etkinlikleriyle desteklenmiş olan deney grubunda (DG) olduğu tespit edilmiştir. Diğer bir ifadeyle altıncı sınıf sosyal bilgiler dersi etkin vatandaşlık öğrenme alanında öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmanın öğrencilerin duyuşsal öğrenme düzeylerinin gelişiminde etkili olduğu görülmüştür.

Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmanın bilişsel ve duyuşsal öğrenmeler üzerindeki etkisini incelerken sadece sonuca dayalı verileri kullanarak bu değişimi açıklamak yeterli olmayacaktır. Yine yapılandırmacı öğrenme anlayışının temel ilkeleri dikkate alındığında çağdaş eğitim yaklaşımları sonuca dayalı bir değerlendirmeden ziyade sürece dayalı bir değerlendirmenin önemine işaret etmektedirler. Bu temel ilkelerle

beraber araştırmanın pilot uygulama döneminde araştırmanın sürece dayalı alternatif değerlendirme araçlarıyla değerlendirilmesinin araştırmaya derinlik kazandıracağı tespit edilmiştir. Bu tespite bağlı olarak araştırmacı *"öğrencilerin öğrenme amaçlı yazma gelişim süreçlerindeki değişim ile bilişsel ve duyuşsal öğrenme süreçlerindeki değişim arasında bir ilişki var mıdır?"* sorusunu gündeme getirmiştir. Bu durumu belirlemek için deney grubu (DG) öğrencilerine uygulanan öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini sosyal bilgiler dersi bütüncül değerlendirme rubriği ile haftalık olarak değerlendirmiştir. Öğrencilerin öğrenme amaçlı yazma süreçlerindeki gelişimi haftalık olarak grafiklerle açıklanmıştır. Daha sonra deney grubu öğrencilerin öğrenme amaçlı yazma gelişimi ile bilişsel ve duyuşsal öğrenme süreçleri arasındaki ilişki ortaya konmuştur.

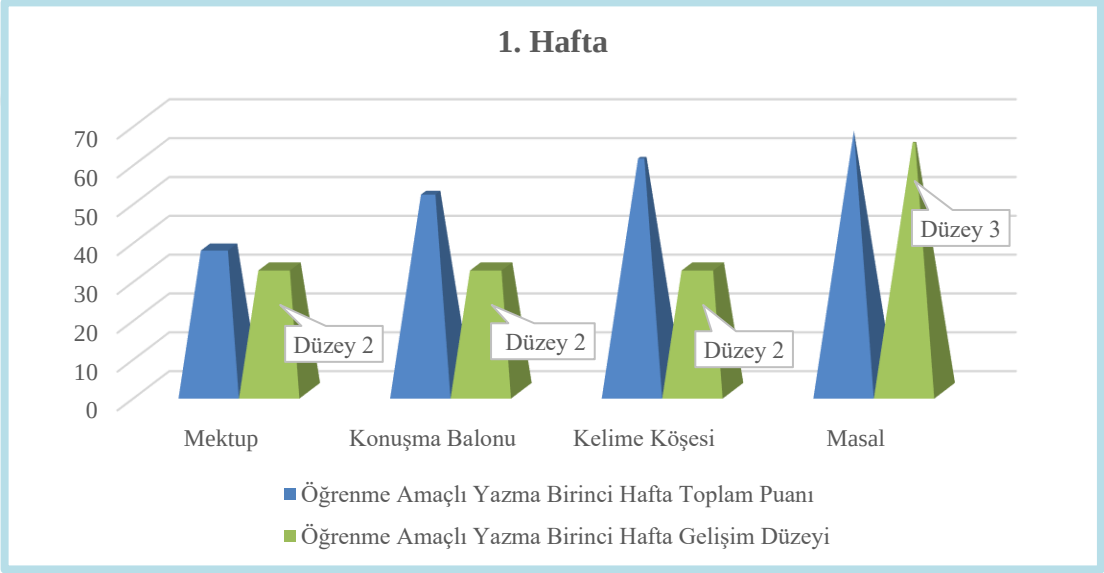
Öğrenme Amaçlı Yazma Gelişim Süreci ve Bilişsel ve Duyuşsal Öğrenmelerle İlişkisine Ait Bulgular

Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmanın bilişsel ve duyuşsal öğrenmeler üzerindeki etkisini incelerken sadece sonuca dayalı verileri kullanarak bu değişimi açıklamak yeterli olmayacaktır. Yine yapılandırmacı öğrenme anlayışının temel ilkeleri dikkate alındığında çağdaş eğitim yaklaşımları sonuca dayalı bir değerlendirmeden ziyade sürece dayalı bir değerlendirmenin önemine işaret etmektedirler. Bu temel ilkelerle beraber araştırmanın pilot uygula döneminde araştırmanın sürece dayalı alternatif değerlendirme araçlarıyla değerlendirilmesinin araştırmaya derinlik kazandıracağı tespit edilmiştir. Ardından araştırmacı *"öğrencilerin öğrenme amaçlı yazma gelişim süreçlerindeki değişim ile bilişsel ve duyuşsal öğrenme süreçlerindeki değişim arasında bir ilişki söz konusu mudur?"* sorusunu gündeme getirmiştir. Bu araştırma sorusuna cevap bulmak için Deney Grubu (DG) öğrencilerine uygulanan öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri haftalık olarak değerlendirmiştir. Daha sonra ortaya çıkan öğrenme amaçlı yazma gelişim sürecinin bilişsel ve duyuşsal öğrenmeler ile ilişkisi ortaya konmuştur.

6. sınıf sosyal bilgiler dersi etkin vatandaşlık öğrenme alanında deney grubunda yer alan öğrencilere haftalık olarak dört öğrenme amaçlı yazma etkinliği uygulanmıştır. Her uygulamadan sonra etkinlikler öğrenme amaçlı yazma bütüncül rubriğine göre değerlendirilmiştir. Bütüncül değerlendirme rubriği, *{4. Düzey, (Çok Güçlü), 3. Düzey, (Güçlü), 2. Düzey (Geliştirilebilir), 1. Düzey (Zayıf)}* dört düzeyden oluşmaktadır. Deney grubunda (n=32) yapılan her öğrenme amaçlı yazma etkinliğinden alınabilecek en yüksek puan (32 x 4) 128, en düşük puan (32 x 1) 32'dir. Deney grubunun öğrenme amaçlı yazma gelişim düzeyleri belirlenirken *[0-32 (Zayıf/1. Düzey), 32-64 (Geliştirilebilir/2. Düzey), 64-96 (Güçlü/3. Düzey), 96-128 (Çok Güçlü/4. Düzey)]* belirli puan aralıkları kriter olarak belirlenmiş değerlendirme

ona göre yapılmıştır. Daha sonra deney grubunun haftalık gelişim düzeyi *etkinlik toplam puanı/etkinlik sayısı* formülüyle hesaplanmıştır. Ortaya çıkan sonuca göre deney grubunun haftalık gelişim düzeyi *[0-32 (Zayıf/1. Düzey), 32-64 (Geliştirilebilir/2. Düzey), 64-96 (Güçlü/3. Düzey), 96-128 (Çok Güçlü/4. Düzey)]* şeklinde değerlendirilmiştir. Açıklamalarda kullanılan toplam puan (t_p), gelişim düzeyi (d_g) şeklinde kısaltılarak adlandırılmıştır.

Etkin vatandaşlık öğrenme alanı konuları, kazanımları, ders saati, öğrenci özelllikleri ve öğrenme amaçlı yazma türleri arasındaki bağıntı dikkate alınarak hazırlanan yirmi etkinlik deney grubu öğrencilerine uygulanmıştır. Daha sonra deney grubu öğrencilerin öğrenme amaçlı yazma süreçlerindeki gelişim düzeyleri haftalık olarak ayrıntılı bir şekilde sunulmuştur. Birinci hafta yapılan etkinlikler ve etkinliklere ait bulgular Şekil 27'de detaylı bir şekilde sunulmuştur.

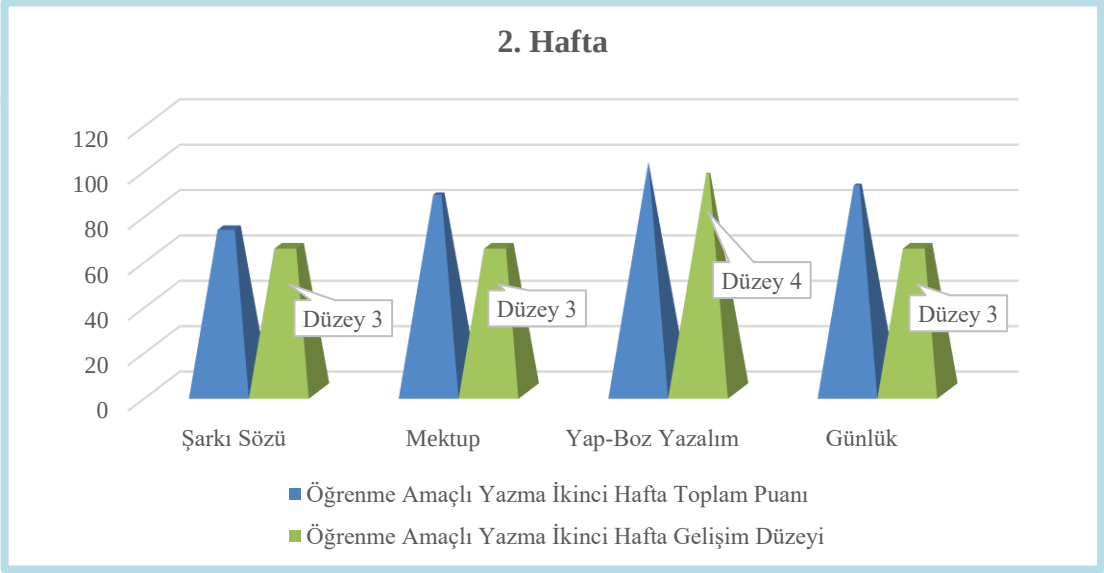

Şekil 27. Birinci hafta DG ait öğrenme amaçlı yazma etkinlik puanları ve gelişim düzeyleri.

Şekil 27 incelendiğinde; deney grubu öğrencilerine ilk hafta öğrenme amaçlı yazma türlerinden mektup yazma, konuşma balonu hazırlama, kelime köşesi oluşturma, masal yazma gibi etkinlikler yaptırılmıştır. Mektup etkinliğinde öğrencilerin öğrenme yazma niteliklerinden sadece el yazısı ile öğrendiklerini yazma özelliğine uygun bir yazı oluşturduğu görülmektedir. Yani öğrenme amaçlı yazma düzeyi açısından ikinci düzeydedir ($t_{p(Mektup)} = 37$, $g_d = 2$). İkinci öğrenme amaçlı yazma etkinliği olan konuşma balonu hazırlamada deney grubu öğrencileri öğrenme amaçlı yazma niteliğinden kendine özgü ifadelerle el yazısı yardımıyla bir yazı yazmaktadırlar. Bu açıdan konuşma balonu hazırlama etkinliğinde deney grubu öğrencileri, öğrenme amaçlı yazma açısından ikinci düzeydedir ($t_{p(Konuşma\ balonu)} = 51$, $g_d = 2$). Birinci haftanın üçüncü etkinliğinde deney grubu öğrencilerine öğrendiklerinden kelime köşesi oluşturma etkinliği yaptırılmıştır. Bu etkinlikte deney grubu öğrencileri, öğrenme amaçlı yazma niteliklerinden kendine özgü ifadeleri kullanarak el yazısı yardımıyla bir yazı yazma becerisi göstererek ikinci düzeydedir($t_{p(Kelime\ köşesi)} = 60$, $g_d = 2$). Birinci haftanın son etkinliğinde

öğrenme amaçlı yazma türlerinden öğrendiklerini bir masal örgüsü içerisinde aktarma etkinliği yapılmıştır. Bu etkinliği yazarken deney grubu öğrencileri yazma sürecinde muhatabın farkında, bilimsel açıdan doğru bilgi aktarmada başarılı, yazısında örneklendirmeler yapmakta, yazdığı etkinlik türünün farkında bir yazı yazmayı başarmışlardır. Bu özellikleri taşıyan deney grubu öğrencileri haftanın son etkinliğinde öğrenme amaçlı yazma nitelikleri açısından üçüncü düzeye ulaşmıştır *($t_{p(Masal)} = 72$, $g_d=3$).*

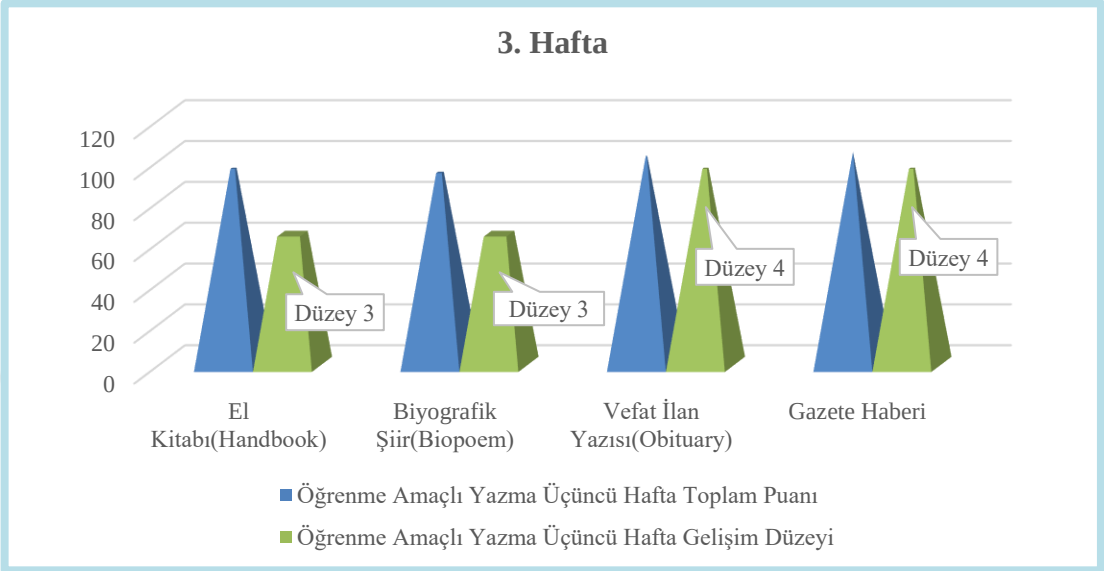
Deney grubu öğrencileri, ilk haftanın ilk üç etkinliğinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerine ait tasarıma alışmada güçlük çektiği görülse de haftanın son etkinliğinde başarılı bir yazı yazabilmişlerdir. Deney grubu öğrencilerine ikinci hafta yapılan etkinlikler ve etkinliklere ait bulgular Şekil 28'de detaylı bir şekilde sunulmuştur.

Şekil 28. İkinci hafta DG ait öğrenme amaçlı yazma etkinlik puanları ve gelişim düzeyleri.

Şekil 28 incelendiğinde; ikinci hafta deney grubu öğrencilerine öğrenme amaçlı yazma türlerinden şarkı sözü yazma, mektup yazma, yap-boz yazalım, günlük yazma gibi etkinlikler yaptırılmıştır. Deney grubu öğrencileri ikinci hafta; öğrendiklerini şarkı sözü yazarak aktarmada, günlük tutarak ifade etmede, mektup yazarak anlatmada öğrenme amaçlı yazmada üçüncü düzeydedir *[$t_{p\ (Şarkı\ sözü\ )} = 72$, $g_{d=}\ 3$; $t_{p\ (mektup)} = 87$, $g_{d=}\ 3$; $t_{p\ (Günlük)} = 91$, $g_{d=}\ 3$]*. Başka bir ifadeyle deney grubu öğrencileri bu etkinliklerde yazma sürecinde muhatabın farkında, bilimsel açıdan doğru bilgi aktarmada başarılı, yazısında örneklendirmeler ve açıklamalar yapmakta, yazdığı etkinlik türünün farkında kendine özgü ifadeleri kullanarak bir yazı yazmaktadır. Deney grubu öğrencileri ikinci haftanın üçüncü etkinliğinde öğrenme amaçlı yazma nitelikleri açısından güçlü bir düzeye ulaşmıştır *($t_{p\ (Yap\text{-}boz\ yazalım)} = 101$, $g_{d=}\ 4$)*. Deney grubu öğrencileri öğrendiklerini yap- boz parçalarının içerisine aktarırken bilimsel açıdan tutarlı ve doğru yazı yazmada çok başarılı, amaca uygun çok yönlü bir yazı oluşturmakta, çok sayıda örneklendirmeler ve açıklamalar yaparak yazı yazmaktadır.

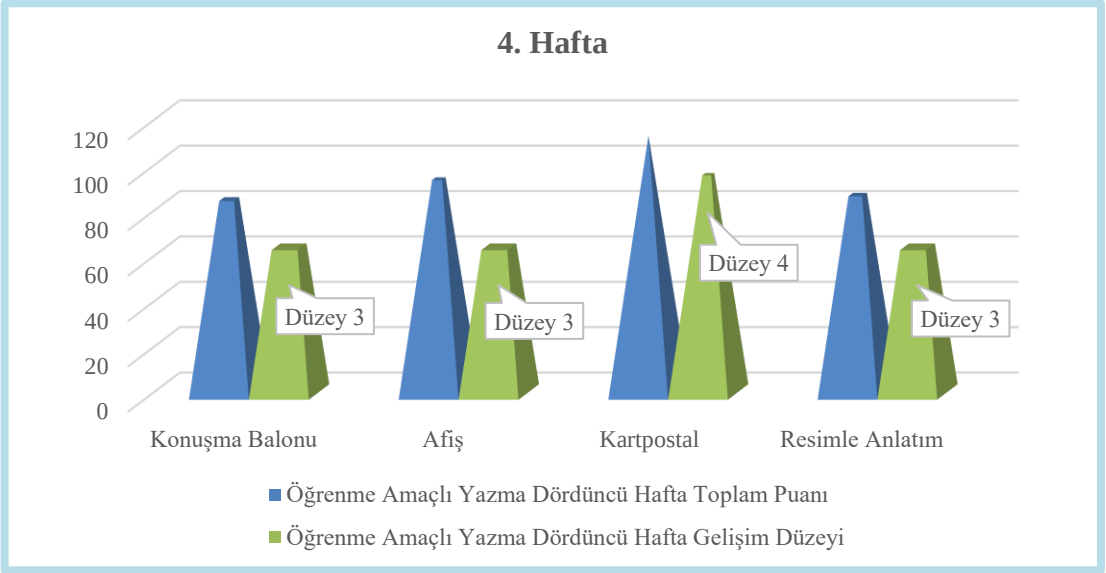
İkinci hafta deney grubu öğrencilerin öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin doğasını kavradığı ve ona göre yazı yazmada başarılı olduğu görülmektedir. Hatta farklı yazma türlerinde gösterdikleri gelişim, meydana gelen değişimin etkinlik türünden bağımsız bir ilerleme olduğuna da işeret etmektedir. Deney grubu öğrencilerine üçüncü hafta yapılan etkinlikler ve etkinliklere ait bulgular Şekil 29'da detaylı bir şekilde sunulmuştur.

Şekil 29. Üçüncü hafta DG ait öğrenme amaçlı yazma etkinlik puanları ve gelişim düzeyleri.

Şekil 29 incelendiğinde; uygulamanın üçüncü haftasında deney grubu öğrencilerine öğrenme amaçlı yazma türlerinden el kitabı, biyografik şiir, vefat ilan yazısı, gazete haberi gibi etkinlikler yaptırılmıştır. Deney grubu öğrencileri üçüncü hafta; öğrendiklerini el kitabı oluşturarak aktarmada, biyografik şiir ile ifade etmede öğrenme amaçlı yazma açısından üçüncü düzeydedir *[* $t_{p\ (El\ kitabı\ )}= 96, g_{d}= 3;\ t_{p\ (Biyografik\ şiir)}= 94]$. Başka bir ifadeyle deney grubu öğrencileri bu etkinliklerde yazma sürecinde muhatabın farkında, bilimsel açıdan doğru bilgi aktarmada başarılı, yazısında örneklendirmeler ve açıklamalar yapmakta, yazdığı etkinlik türünün farkında kendine özgü ifadeleri kullanarak bir yazı yazmaktadır. Deney grubu öğrencileri, üçüncü haftanın üçüncü ve dördüncü etkinliklerinde öğrenme amaçlı yazma nitelikleri açısından dördüncü düzeye ulaşmıştır *[*$t_{p\ (Vefat\ ilan\ yazısı)}=102, g_{d}= 4;\ t_{p\ (Gazete\ haberi)}=104, g_{d}= 4]$. Deney grubu öğrencileri öğrendiklerini vefat ilanı çerçevesine dönüştürüp aktarırken ve öğrendiklerinden yola çıkarak gazete haberi hazırlarken bilimsel açıdan tutarlı ve doğru yazı yazmada çok başarılı, amaca uygun çok yönlü bir yazı oluşturmakta, çok sayıda örneklendirmeler ve açıklamalar yaparak yazı yazmaktadır.

Üçüncü hafta deney grubu öğrencilerin öğrenme amaçlı yazma gelişim düzeyi açısından güçlü(g_d=3) ve çok güçlü(g_d=4) seviyelerine geldiği önemli bir gelişim süreci yaşadıkları görülmektedir. Deney grubu öğrencilerine dördüncü hafta yapılan etkinlikler ve etkinliklere ait bulgular Şekil 30'da detaylı bir şekilde sunulmuştur.

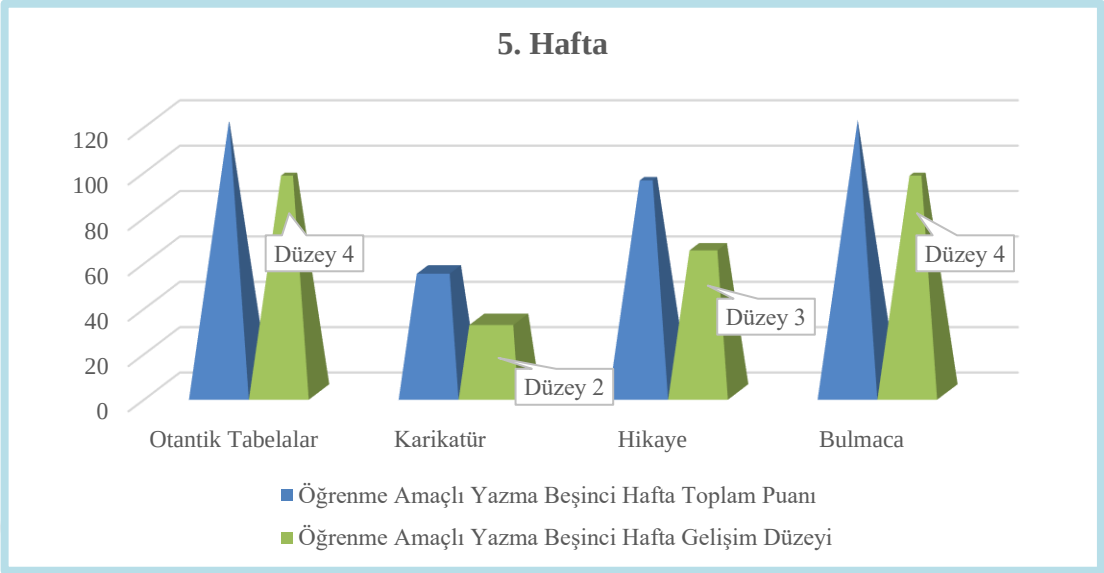
Şekil 30. Dördüncü hafta DG ait öğrenme amaçlı yazma etkinlik puanları ve gelişim düzeyleri.

Şekil 30 incelendiğinde; dördüncü hafta deney grubu öğrencilerine öğrenme amaçlı yazma türlerinden konuşma balonu hazırlama, afiş, kartpostal, resimle anlatım gibi etkinlikler yaptırılmıştır. Deney grubu öğrencileri dördüncü hafta; öğrendiklerini konuşma balonu yazarak aktarmada, afiş hazırlayarak ifade etmede, resim çizerek anlatmada öğrenme amaçlı yazmada üçüncü düzeydedir *[$t_{p\ (Konuşma\ balonu\ )}$= 85, g_{d}= 3; $t_{p\ (Afiş)}$= 94, g_{d}= 3; $t_{p\ (Resimle\ anlatım)}$=87, g_{d}= 3].* Başka bir ifadeyle deney grubu öğrencileri bu etkinliklerde yazma sürecinde muhatabın farkında, bilimsel açıdan doğru bilgi aktarmada başarılı, yazısında örneklendirmeler ve açıklamalar yapmakta, yazdığı etkinlik türünün farkında kendine özgü ifadeleri kullanarak bir yazı yazmaktadır. Deney grubu öğrencileri dördüncü haftanın üçüncü etkinliğinde öğrenme amaçlı yazma nitelikleri açısından dördüncü düzeye ulaşmıştır *($t_{p\ (Kartpostal)}$=113, g_{d}= 4).* Deney grubu öğrencileri öğrendiklerini kartpostal yoluyla aktarırken bilimsel açıdan tutarlı ve doğru yazı yazmada çok başarılı, amaca uygun çok yönlü bir yazı oluşturmakta, çok sayıda örneklendirmeler ve açıklamalar yaparak kendisine özgü bir yaklaşımla yazı yazmaktadır.

Deney grubu öğrencileri, dördüncü hafta yapılan etkinliklerde üçüncü haftaya benzer bir puan ortalaması elde etmiş, güçlü (g_d=3) ve çok güçlü (g_d=4) seviyelerini korumuşlardır. Bu da doğal olak deney grubu öğrencilerinin öğrenme amaçlı yazma tasarımına uygun yazı yazmada standart bir seviyeye ulaştıklarının göstergesi olabilir.

Deney grubu öğrencilerine son hafta günlük yaşamlarında karşılarına çıkan materyaller üzerinden öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri hazırlanmıştır. Hazırlanan etkinliklerin özellikle öğrenme alanınnın tamamını kapsayacak ve öğrencilerin öğrenciklerini bütüncül bir şekilde değerlendirecek nitelikte olmasına özen gösterilmiştir.

Deney grubu öğrencilerine beşinci hafta yapılan etkinlikler ve etkinliklere ait bulgular Şekil 31'de detaylı bir şekilde sunulmuştur.

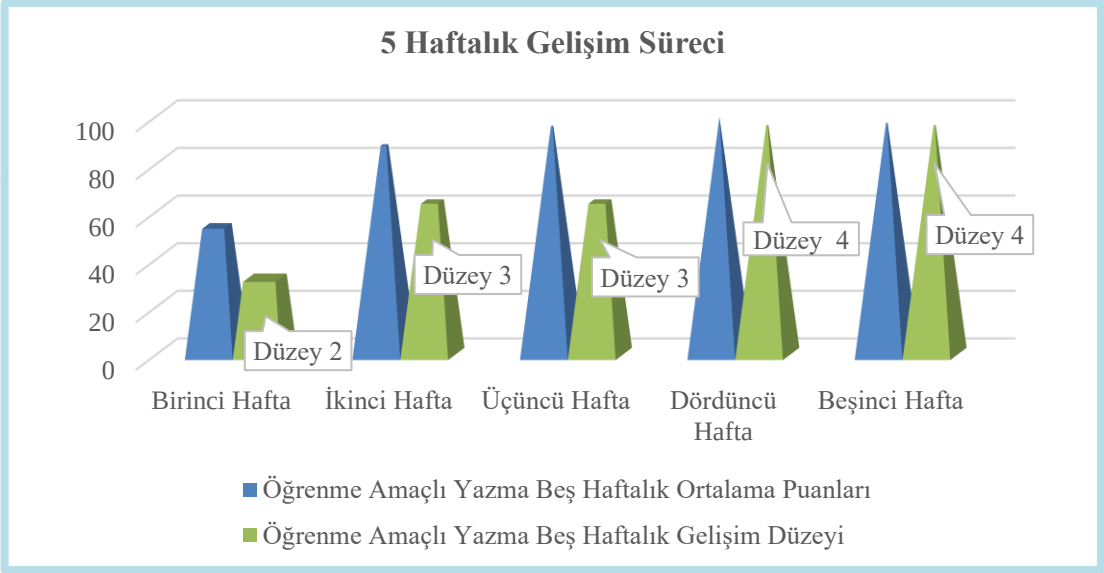
Şekil 31. Beşinci hafta DG ait öğrenme amaçlı yazma etkinlik puanları ve gelişim düzeyleri.

Şekil 31 incelendiğinde; beşinci hafta deney grubu öğrencilerine öğrenme amaçlı yazma türlerinden otantik tabela yazısı, karikatür, hikaye, bulmaca özellikle ünite sonu değerlendirme tarzı etkinlikler yaptırılmıştır. Deney grubu öğrencileri beşinci hafta; öğrendiklerini tabela yazısı yazarak aktarmada, bulmaca çözerek ifade etmede öğrenme amaçlı yazmada dördüncü düzeydedir *[$t_{p\ (Otantik\ tabelalar)}$=119, $g_{d=}$ 4; $t_{p\ (Bulmaca)}$=120, $g_{d=}$ 4]*. Başka bir ifadeyle deney grubu öğrencileri öğrendiklerini tabela yazısı şeklinde ve bulmaca şeklinde aktarırken bilimsel açıdan tutarlı ve doğru yazı yazmada çok başarılı, amaca uygun çok yönlü bir yazı oluşturmakta, çok sayıda örneklendirmeler ve açıklamalar yaparak kendisine özgü bir yaklaşımla yazı yazmaktadır. Deney grubu öğrencileri beşinci hafta; öğrendiklerini hikaye yazarak aktarmada, öğrenme amaçlı yazmanın üçüncü düzeyindedir *($t_{p\ (Hikaye\ )=}$ 94, $g_{d=}$ 3)*. Yani deney grubu öğrencileri hikaye etkinliğinde; yazma sürecinde muhatabın farkında, bilimsel açıdan doğru bilgi aktarmada başarılı, yazısında örneklendirmeler ve açıklamalar yapmakta, yazdığı etkinlik türünün farkında ve kendine özgü ifadeleri kullanarak bir yazı yazmaktadır. Son olarak deney grubu öğrencileri beşinci hafta; öğrendiklerini karikatürler yoluyla aktarmada öğrenme amaçlı yazmanın ikinci düzeyindedir *($t_{p\ (Karikatür)}$=54, $g_{d=}$ 2)*. Başka bir ifadeyle açıklayacak olursak karikatür etkinliğinde öğrenciler öğrenme amaçlı yazma açısından ikinci düzeyde kalabilmişlerdir.

Beşinci hafta deney grubu öğrencileri haftanın ile ve son etkinliğinde öğrenme amaçlı yazma gelişimi açısından dördüncü düzeyde yer almıştır. Ancak öğrencilerin öğrendiklerini bir karikatüre dönüştürme etkinliğinde dikkat çekici dir düşüş göstererek ikinci düzeye

gerilemişleridir. Ancak beşinci hafta bir bütün olarak değerlendirildiğinde deney grubu öğrencilerinin gelişim düzeylerinin gayet iyi olduğu görülmektedir.

Deney grubu öğrencilerine beş hafta içerisinde yirmi farklı öğrenme amaçlı yazma etkinliği uygulandıktan sonra elde edilen puanların gelişimi haftalık olarak aşama aşama verilmiştir. Ancak deney grubu öğrencilerinin öğrenme amaçlı yazma gelişim düzeylerini toplu halde ortaya koymak araştırmanın sürece dayalı değişimini açıklamada faydalı olacaktır. Deney grubu öğrencilerinin öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinden aldıkları haftalık toplam puan ortalamaları ve haftalık gelişim düzeyleri Şekil 32'de sunulmuştur.

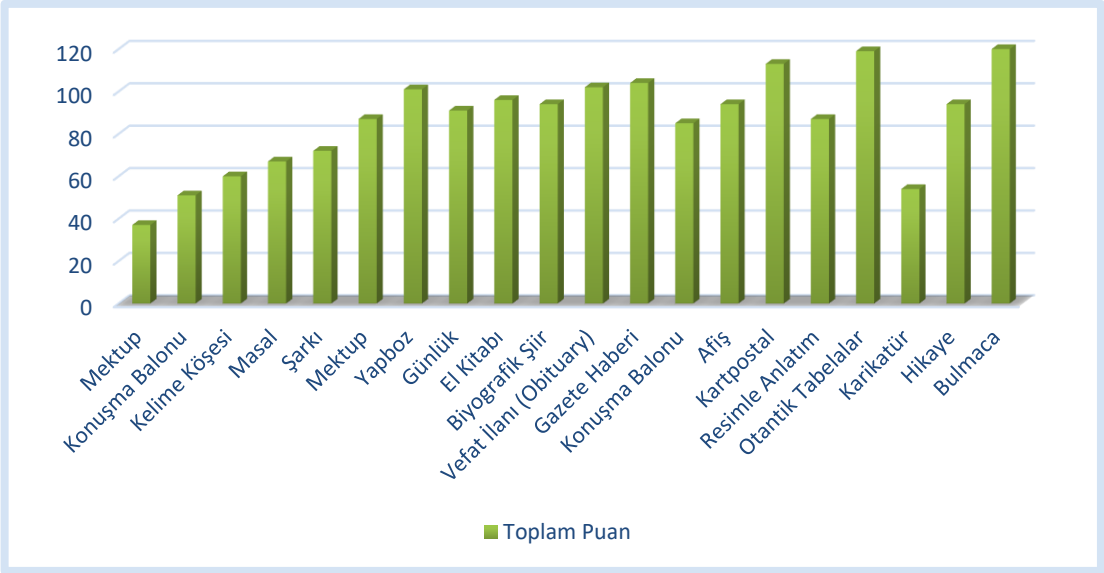
Şekil 32. Deney grubu öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri beş haftalık toplam puan ortalamaları ve gelişim düzeyleri.

Şekil 32 incelendiğinde; deney grubu öğrencilerinin beş haftalık öğrenme amaçlı yazma ortalama puanlarında *[(Birinci Hafta$_{(Ort.\ puan)}$ =53,75; İkinci Hafta$_{(Ort.\ puan)}$ =87,75; Üçüncü Hafta$_{(Ort.\ puan)}$ = 95,75; Dördüncü Hafta$_{(Ort.\ puan)}$ =99,5; Beşinci Hafta$_{(Ort.\ puan)}$ = 97)]* pozitif yönlü değişim olduğu görülmüştür. Deney grubu öğrencilerin beş haftalık öğrenme amaçlı yazma gelişim düzeylerine bakıldığında ise öğrenme amaçlı yazma ortalama puanlarında görülen pozitif yönlü değişimin öğrenme amaçlı yazma gelişim sürecine de yansıdığı tespit edilmiştir. *[Birinci Hafta$_{(Gelişim\ düzeyi)}$ =2(Geliştirilebilir); İkinci Hafta$_{(Gelişim\ düzeyi)}$ = 3(Güçlü); Üçüncü Hafta$_{(Gelişim\ düzeyi)}$ =3(Güçlü); Dördüncü Hafta$_{(Gelişim\ düzeyi)}$ = (Çok Güçlü); Beşinci Hafta$_{(Gelişim\ düzeyi)}$ =4(Çok Güçlü)].*

Gelinen aşamayı daha yalın bir ifadeyle açıklamak gerekirse; deney grubu öğrencilerinin, uygulama sürecinin ilk haftasında sadece el yazısı ile öğrendiklerini yazma özelliğine uygun bir yazı oluşturduğu görülmektedir. Zamanla öğrenme amaçlı yazma tasarımının temel ilkelerini kavrayan deney grubu öğrencilerinin, uygulamanın son haftasında öğrendiklerini bilimsel açıdan tutarlı ve doğru yazı yazmada çok başarılı, amaca uygun çok

yönlü bir yazı oluşturmakta, çok sayıda örneklendirmeler ve açıklamalar yaparak, kendisine özgü bir yaklaşımla bireysel olarak el yazısı ile yazı yazma seviyesine ulaştığı tespit edilmiştir.

Hem öğrenme amaçlı yazma ortalama puanları hem de öğenme amaçlı yazma gelişim düzeyindeki pozitif yönlü ilerleyiş dikkate alındığında sosyal bilgiler dersinde farklı öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmanın öğrencilerin öğrenme amaçlı yazma süreci üzerinde olumlu bir değişim meydana getirdiği tespit edilmiştir. Ancak *"hangi etkinlik ne oranda etkilidir ya da öğrenciler hangi etkinliği yaparken istenilen sonucu alamamıştır?"* sorusunu cevapsız bırakmamak için altıncı sınıf sosyal bilgiler dersi etkin vatandaşlık öğrenme alanında kullanılan tüm öğrenme amaçlı yazma etkinliklerine ait puanların tek bir grafikte sunulması öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini değerlendirmeye fayda sağlayacaktır. Altıncı sınıf sosyal bilgiler dersi etkin vatandaşlık öğrenme alanında uygulanan yirmi farklı öğrenme amaçlı yazma türüne ait bulgular Şekil 33'te sunulmuştur.

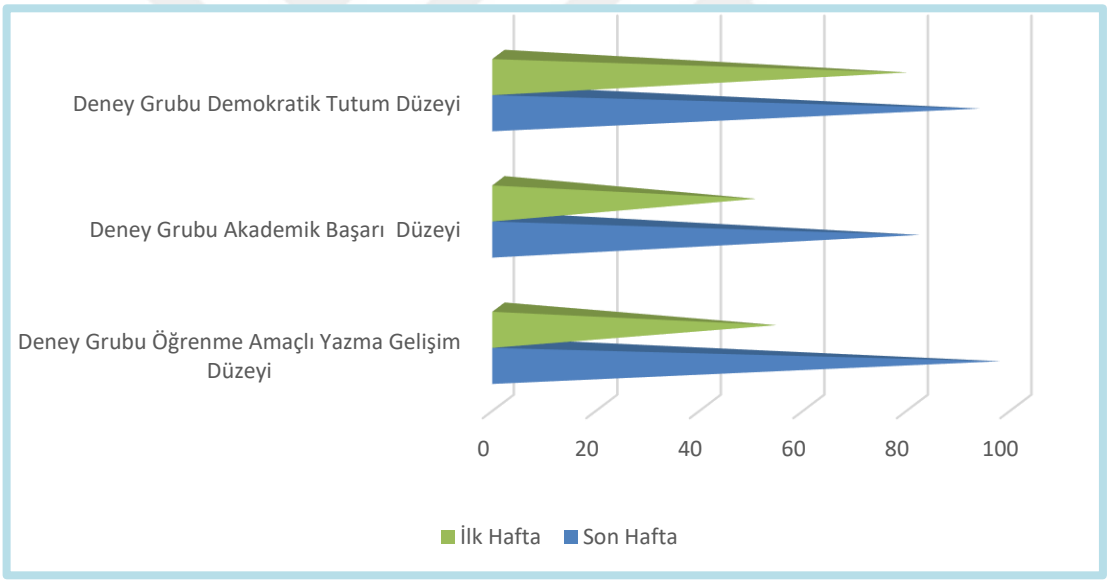

Şekil 33. Deney grubu öğrencileri öğrenme amaçlı yazma etkinlik türü ve toplam puanları.

Şekil 33 incelendiğinde; sosyal bilgiler dersinde bir çok çalışmada sıklıkla görülen *(mektup, günlük, hikaye, masal, bulmaca, afiş)* gibi öğrenme amaçlı yazma etkinlikleriyle beraber alternatif öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri *(şarkı, yapboz, biyografik şiir, vefat ilanı, kartpostal, karikatür)* kullanılmıştır. Kullanılan bu etkinliklerde öğrenciler bazı etkinliklerde öğrenme amaçlı yazma gelişim düzeyi açısından dördüncü seviyeye ulaşabilmişlerdir *[Öğrenme Amaçlı Yazma(Yapboz, biyografik şiir, kartpostal, bulmaca, vefat ilanı, otantik tabelalar)]*. Öğrenciler özellikle çizim ve tasarıma dayalı etkinliklerde öğrenme amaçlı yazma açısından daha düşük düzeylerde kalabilmiştir *[Öğrenme Amaçlı Yazma(Resimle anlatım, karikatür)]*.

Deney grubunda uygulanan beş haftalık süreç bir bütün olarak ele alındığında öğrencilerin öğrenme amaçlı yazma gelişim düzeyleri inişli çıkışlı bir seyir izlese de genel olarak bu gelişim düzeyi ilk haftadan son haftaya doğru pozitif yönlü bir değişim göstermiştir.

Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmanın bilişsel ve duyuşsal öğrenmeler üzerindeki etkisinin incelendiği bu çalışmada öncelikle öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin bilişsel ve duyuşsal öğrenmeler üzerindeki etkisi sayısal olarak ortaya konmuştur. Daha sonra öğrencilerin öğrenme amaçlı yazma sürecindeki değişim sunulmuştur. Öyle ki bilişsel öğrenme, duyuşsal öğrenme ve öğrenme amaçlı yazma gelişim süreçleri arasında bir ilişkinin var olup oladığını ortaya koymak araştırmaya ayrı bir derinlik kazandıracaktır. Bunun için bakılması gereken ilk değer deney grubu öğrencilerinin ilk ve son haftaya ait akademik başarı düzey ortalamaları, demokratik tutum düzey ortalamaları ve öğrenme amaçlı yazma etkinlik puan ortalamalrındaki değişimin yönüne bakmaktır. Deney grubu öğrencilerine ait öğrenme amaçlı yazma, bilişsel öğrenme ve duyuşsal öğrenme ilk ve son hafta puan ortalamaları Şekil 34'te gösterilmiştir.

Şekil 34. Deney grubu öğrenme amaçlı yazma, bilişsel öğrenme ve duyuşsal öğrenme ilk ve son hafta puan ortalamaları.

Şekil 34'te yer alan veriler dikkate alındığında; deney grubu öğrencilerinin öğrenme amaçlı yazma gelişim süreci, demokratik tutum ve akademik başarı puanları arasında pozitif yönlü bir ilişkinin varlığı söz konusudur. Ancak bu pozitif yönlü ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı bir farka işaret etmesi çok önemlidir. Ortaya çıkan bu sonucun istasistiksel olarak anlamlı sonucu ortaya çıkarıp çıkarmadığını belirlemek için öğrencilerin öğrenme amaçlı yazma etkinliklerindeki gelişim düzeyleri ile bilişsel öğrenme ve duyuşsal öğrenme düzeyleri arasındaki ilişkiye bakılması önemlidir. Bunun için deney grubu öğrencilerinin öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinden elde ettiği toplam puanları ile akademik başarı ve demokratik tutum son

test puanları arasındaki korelasyon hesaplanmıştır. Öğrenme amaçlı yazma yeterliliği ve akademik başarı düzeyi arasındaki ilişki düzeyi Tablo 37'de verilmiştir.

Tablo 37. *Öğrenme Amaçlı Yazma Yeterliliği ve Akademik Başarı Düzeyi Arasındaki Korelasyon Sonucu*

		Akademik Başarı Düzeyi	**Öğrenme Amaçlı Yazma Yeterliliği**
Akademik Başarı Düzeyi	r	1	.800**
	p		.000
	n	32	32
Öğrenme Amaçlı Yazma Yeterliliği	r	.800**	1
	p	.000	
	n	32	32

Korelasyon anlamlılık düzeyi 0.01

Tablo 37 incelendiğinde; sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin akademik başarı düzeyleri ile öğrenme amaçlı yazma yeterlilikleri arasında pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu görülmüştür (r= .800, p< 0.01). Bu değerin öğrenme amaçlı yazma yeterliliği ve akademik başarı düzeyi arasında büyük bir ilişkiye işaret ettiği tesbit edilmiştir. Deney grubu öğrencilerinin öğrenme amaçlı yazma yeterliliği ve demokratik tutum düzeyi arasındaki ilişki düzeyi Tablo 38'de verilmiştir.

Tablo 38. *Öğrenme Amaçlı Yazma Yeterliliği ve Demokratik Tutum Düzeyi Arasındaki Korelasyon Sonucu*

		Demokratik Tutum Düzeyi	**Öğrenme Amaçlı Yazma Yeterliliği**
Demokratik Tutum Düzeyi	r	1	.589**
	p		.000
	n	32	32
Öğrenme Amaçlı Yazma Yeterliliği	r	.589**	1
	p	.000	
	n	32	32

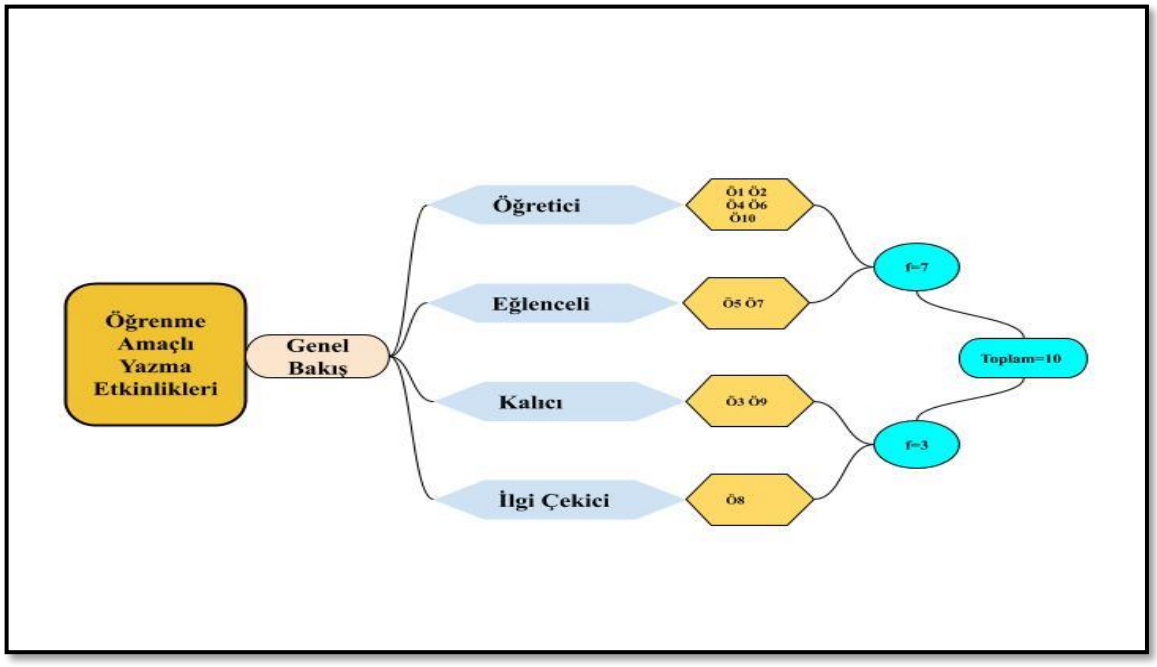
Korelasyon anlamlılık düzeyi 0.01

Tablo 38 incelendiğinde; sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin demokratik tutum düzeyleri ile öğrenme amaçlı yazma yeterlilikleri arasında pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu görülmüştür (r= .589, p< 0.01). Bu değerin öğrenme amaçlı yazma yeterliliği ve demokratik tutum düzeyi arasında büyük bir ilişkiye işaret ettiği tesbit edilmiştir.

Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinliklerini Kullanmaya Yönelik Öğrenci Görüşlerine Yansıyan Bulgular

Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmanın bilişsel ve duyuşsal öğrenmeler üzerine etkilerinin incelendiği bu araştırmada, öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri bilişsel ve duyuşsal öğrenmeler üzerine "ne kadar" etkilidir sorusunun cevabı nicel bulgulara dayalı olarak verilmiştir. Ancak öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri deney ve kontrol grupları arasında bu sayısal farkı nasıl meydana getirmiş sorununun cevabını ise "neden ve niçin" sorulara cevap arayan nitel bulgular ile ortaya koymuştur. Bu araştırmada nitel veriler deney grubu öğrencileri içerisiden maksimum çeşitliliğe göre belirlenen on öğrenci ile yapılan görüşme sonucu elde edilmiştir. Elde edilen veriler üzeride içerik analizi yapılmıştır. Daha sonra içerik analizi sonucunda ortaya çıkan tema ve kodlar, google e-tablodan exel spreadsheet'e aktarılmış ve görüşme sorusu, tema ve kodlar dikkate alınarak tablolaştırılmıştır. Tablolar ile ortaya koyan bütücül yapı, öğrenci görüşlerinden alınan doğrudan alıntılar ile desteklenmiştir.

Görüşme yapılan öğrencilere öncelikle *"Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin kullanımı hakkında neler söylersiniz?"* sorusu sorularak öğrencilerin beş haftalık süreçte öğrenme amaçlı yazma etkinliklerine yönelik genel izlenimleri belirlenmeye çalışılmıştır. Öğrencilerden gelen cevaplar uygun tema ve kod etrafında toplanmıştır. Ardından bu soruya ilişkin öğrenci görüşleri Şekil 35'te verilmiştir.

Şekil 35. Öğrencilerin öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri hakkındaki genel görüşleri.

Şekil 35 incelendiğinde; deney grubu öğrencilerinin % 50'si (f=5) öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini öğretici olarak değerlendirirken % 20'si (f=2) eğlenceli, % 20'si (f=2)

kalıcı öğrenmeyi sağlayıcı ve % 10'u (f=1) ilgi çekici bulmaktadır. Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmaya yönelik öğrenci görüşlerine ait örnekler doğrudan alıntılar yoluyla açıklanmıştır.

"Sınıfça derse ilgimiz daha çok arttı. Çünkü normal derslerde yazı yazmak ilgimizi çekmiyordu; ama bu derste farklı etkinliklerinin olması bizi daha çok etkiledi." (Ö/8).

"Normal sosyal bilgiler dersinde konuyu sadece bir kere işliyorduk. Ama bu etkinlikler sayesinde konuyu tekrar tekrar işlememiz konuyu kavramamızı artırdı. Düşünce hazinemizi geliştirdi." (Ö/9).

"Bence bu etkinliklerin bizim için çok büyük katkısı oldu. Çünkü söz uçar yazı kalır. Bu yüzden yazma etkinlikleriyle daha kolay öğreniyoruz." (Ö/4).

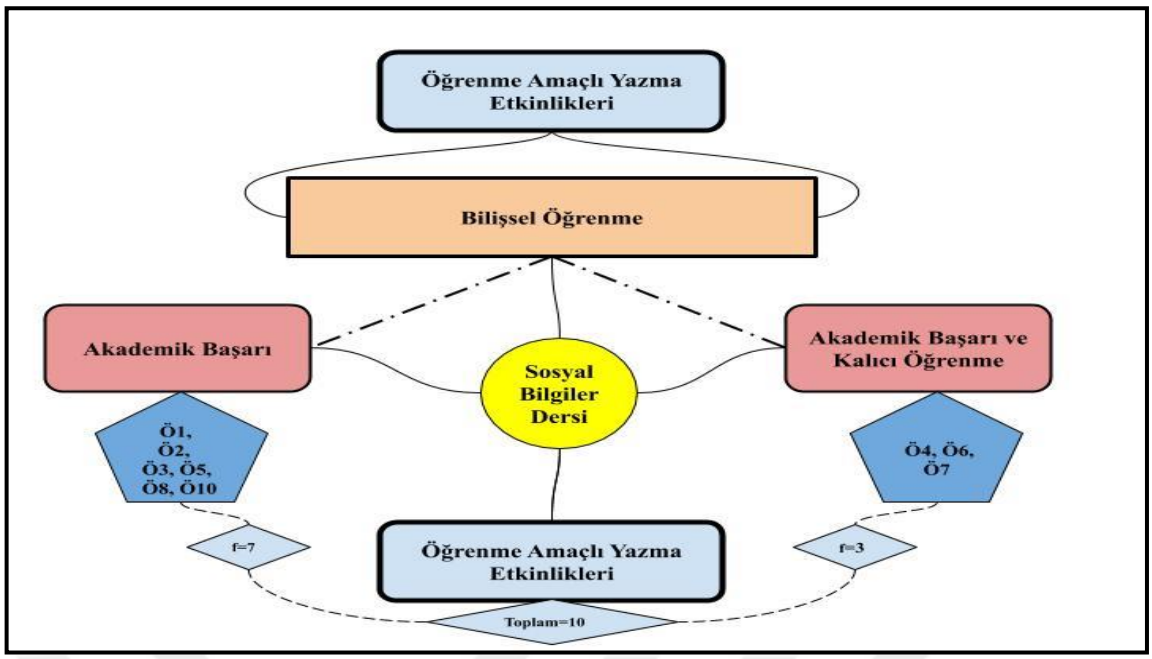
"Eğlenceli bir ders ortamı oluşturduğu için farklı bir eğlence kaynağı olduğunu düşünüyorum. Çünkü şiirsel ve karikatürel anlatım çok eğlenceli." (Ö/5).

"Yazmak faydalı mesala öğretmenimiz anlattığında sözel olarak az anlıyorsak yazarken çok anlıyoruz. Aslında yazmayı sevmem ama böyle etkinlikler yazmayı sevdirdi." (Ö/6).

"Etkinlikler oldukça eğlenceliydi. Sosyal bilgiler dersini hep dinlemek olmuyor. Ayrıca etkinliklerde öğrendiklerim daha kalıcı oluyor." (Ö/7) .

Öğrencilerin görüşleri incelendiğinde; Ö/7, Ö/4 ve Ö/9 genel olarak öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin öğrenilen bilgilerin kalıcı olamasında etkili bir yol olduğuna dikkat çekmişlerdir. Yine Ö/8, ise yapılan etkinlikleri ilgi ve dikkat çekici olduğunu ön plana çıkarmıştır. Ö/6 ise görüşlerinde, yapılan etkinliklerin yazı yazmayı sevdirdiğini ön plana çıkardığı görülmektedir.

Görüşme yapılan öğrencilere ikinci sorusu olarak bu çalışmanın araştırma sorularından olan ve öğrenme amaçlı yazma ile bilişsel öğrenme arasındaki ilişkiyi açıklayan *"Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinlerinin öğrenmene katkı sağladığını düşünüyor musun?"* bir soru yöneltilmiştir. Öğrencilerden gelen cevaplar uygun tema ve kod etrafında toplanmıştır. Ardıdan bu soruya ilişkin öğrencigörüşleri Şekil 36'da verilmiştir.

Şekil 36. Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin bilişsel öğrenmeler üzerindeki etkilerine yönelik öğrenci görüşleri.

Şekil 36 incelendiğinde; deney grubu öğrencilerinin % 70'si (f=7) öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin akademik başarı üzerinde etkili olduğunu belirtirken % 30'u (f=3) sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmanın hem akademik başarı hem de kalıcı öğrenmeler üzerinde etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmanın bilişsel öğrenmeler üzerine etkileri öğrenci görüşlerinden alınan doğrudan alıntılar yoluyla açıklanmıştır.

"Başarımı artırdığını düşünüyorum. Bu şekilde konuları daha rahat öğrendim." (Ö/1)

"Okul başarıma, sosyal bilgiler ders başarıma katkı sağladığını düşünüyorum. Çünkü konuşmak yerine yazmak, dinlemek yerine yazmak öğrenmemde daha etkili oldu." (Ö/5) *"Ders başarımın üzerinde etkili olduğunu düşünüyorum: çünkü yazdığımızda aklımızda daha çok kalıyor."* (Ö/6)

"Sosyal bilgiler dersinde başarımın arttığını düşünüyorum. Çünkü deneme sınavlarında bu konularda daha güzel sonuç alıyorum." (Ö/3).

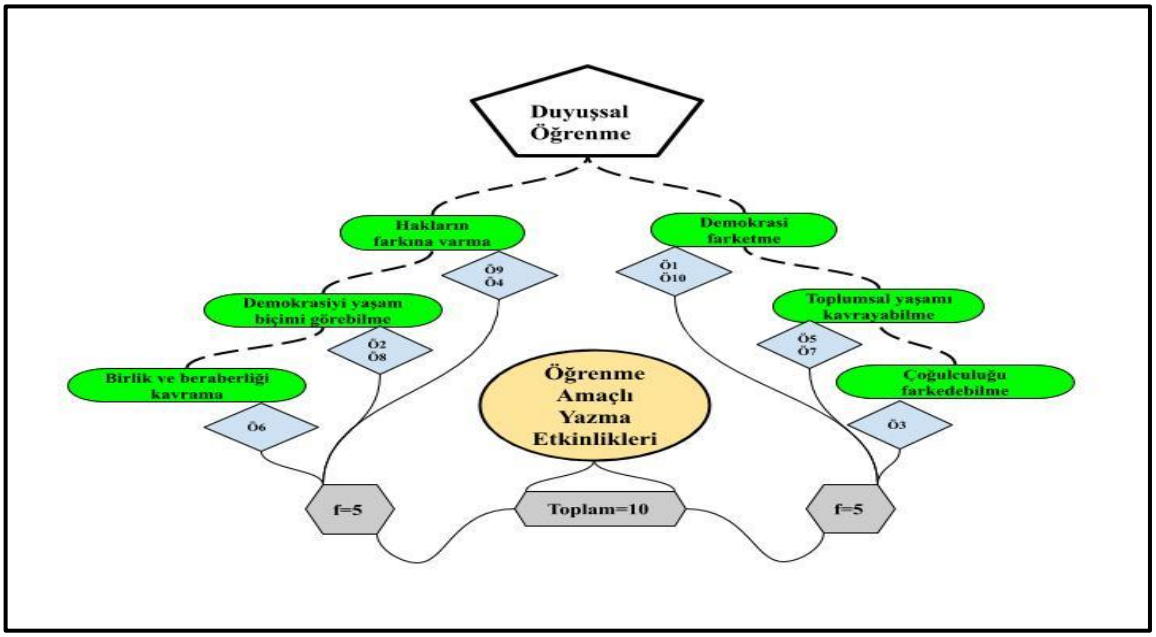
"Etkinlikler öğrenmeme katkılar sağladı. Çünkü etkinlikler ile daha iyi öğreniyorum. Yazdıkça ilgim konuya daha çok artıyor. Böylece öğrendiklerim kalıcı oluyor." (Ö/7).

"Sosyal bilgilerde başarımın artacağına inanıyorum; çünkü yazarak daha kolay öğrenen biriyim. Aklımda daha kolay kalıyor." (Ö/9).

"Başarımı biraz yükseltti; çünkü anlatınca hep akılda kalmıyor. Yazarak daha iyi pekiştiriyoruz. Farklı yazılar yazmak öğrenmmemize katkı sağladı." (Ö/4).

Öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri ile bilişsel öğrenmeler arasındaki bağlantı üzerine öğrenci görüşleri incelendiğinde; bazı öğrencilerde (Ö1,Ö3,Ö5,Ö6) öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin öğrenmeleri kolaylaştırdığını akademik başarıyı artırdığı yönünde bir görüş geliştiği görülmüştür. Bazı öğrencilerde (Ö4,Ö7,Ö9) öğrenme amaçlı yazma etkinliklerin kalıcı öğrenmelerin sağlanmasında etkili olduğu yönünde düşünce var olmuştur.

Görüşme yapılan öğrencilere üçüncü soru olarak bu çalışmanın araştırma sorularından olan ve öğrenme amaçlı yazma ile duyuşsal öğrenme arasındaki ilişkiyi açıklayan *"Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin seni hangi yönden geliştirdiğini düşünüyorsun?"* bir soru yöneltilmiştir. Öğrencilerden gelen cevaplar uygun tema ve kodlar etrafında toplanmıştır. Ardından bu soruya ilişkin öğrenci görüşleri Şekil 37'de verilmiştir.

Şekil 37. Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin duyuşsal öğrenmeler üzerindeki etkilerine yönelik öğrenci görüşleri.

Şekil 37 incelendiğinde; deney grubu öğrencilerinin % 100'ü (n=10) öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin demokratik tutumlar üzerinde etkili olduğunu belirtmiştir. Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmanın duyuşsal öğrenmeler üzerine yani demokratik tutumlara etkileri öğrenci görüşlerinden alınan doğrudan alıntılar yoluyla açıklanmıştır.

"Haklarımı aramaya daha çok heveslendim. Böyle geçiştirip geçmiyorum artık." (Ö/9).

"Demokrasiyi hayatımıza uygulamada bana katkı sağladı. Mesela haklar konusunda başkalarının düşüncelerini desteklemesek de onların düşüncelerini dinlemeliyiz. Sonra haklarımızın bilincin de olmalıyız." (Ö/4).

"Önceden sadece bana ne olacak diyordum. Şimdi başkalarına ne olacak diyorum. Yani şimdi toplumu biraz düşünüyorum." (Ö/5).

"Demokratik yönetimlere yönelik ilgi alanımı yükseltti. Eskiden demokrasinin sadece oy kullanma olduğunu düşünüyordum. Şimdi demokrasinin diğer yönlerini öğrendiğim için çok mutluyum." (Ö/2).

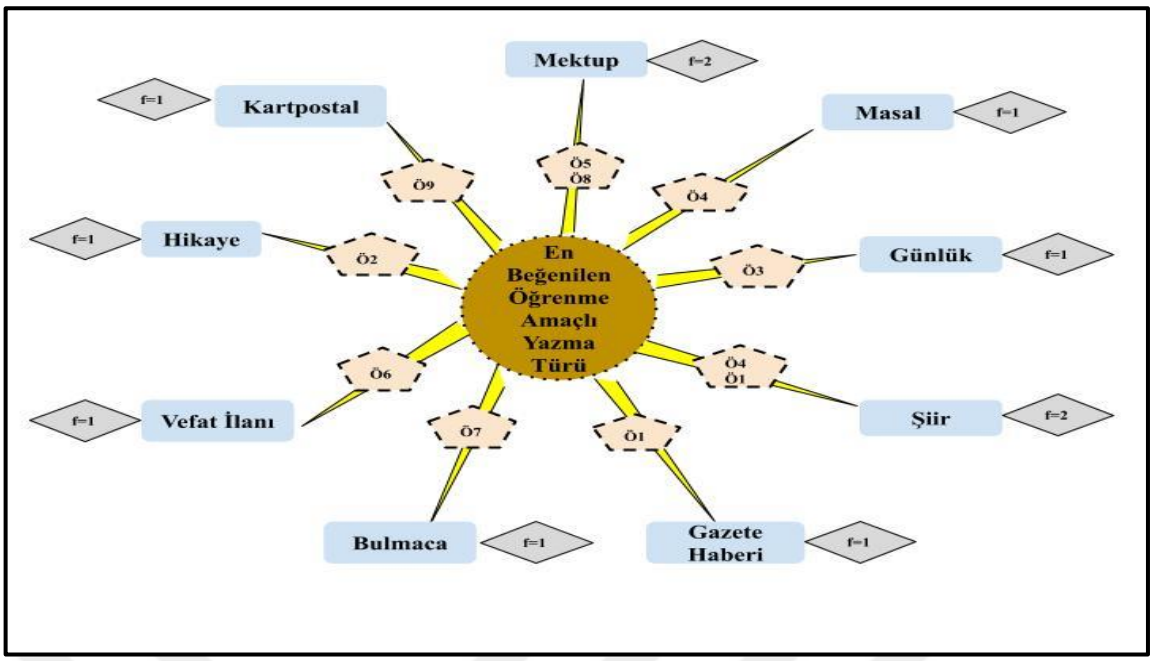
"Ülkemiz konusunda beni geliştirdi. Toplum, demokrasi, farkı yönetim biçimlerine bakışı geliştirdi." (Ö/1).

"Haklarımı arama, hoşgörü, ülke içinde birlik ve beraberlik yana olma konusunda beni geliştirdiğini düşünüyorum." (Ö/6).

"Sosyal hayatımda demokrasiye önem veriyorum. Çoğulculuk düşünce ve fikir hürriyeti noktasında düşüncelerimde değişim oldu." (Ö/3).

Öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri ile duyuşsal öğrenmeler arasındaki bağlantı üzerine öğrenci görüşleri incelendiğinde; öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin uygulandığı etkin vatandaşlık öğrenme alanına uygun bir öğrenme sürecinin geliştiği görülmüştür. Etkin vatandaşlık öğrenme alanında vurgulanan ve poliarşik demokrasilerin temelini oluşturan birçok kavram ve kazanımın öğrenciler tarafından dile getirildiği tespit edilmiştir. Öğrenci görüşlerine yansıyan kavramlar ele alındığında; çoğulculuk, düşünce ve fikir hürriyeti, hak ve özgürlükler, etkin katılım, toplumsal yaşama saygı, görev sorumluluklar gibi temel ilkeler dikkat çekicidir.

Görüşme yapılan öğrencilere dördüncü soru olarak bu çalışmanın uygulama kısmında tasarlanan farklı öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin öğrencilere yansımasını tespit etmek için *"Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri içerisinden en çok hangisini beğendin, neden?"* bir soru yöneltilmiştir. Öğrencilerden gelen cevaplar uygun tema ve kodlar etrafında toplanmıştır. Ardından bu soruya ilişkin öğrenci görüşleri Şekil 38'de verilmiştir.

Şekil 38. Öğrenme amaçlı yazma en beğenilen etkinlik türlerine yönelik öğrenci görüşleri.

(Görüşme yapılan öğrenciler birden çok etkinlik türünü belirttiği için her öğrenci bir etkinlikle eşleştirilmiştir.)

Şekil 38 incelendiğinde; deney grubu öğrencileri tarafından öğrenme amaçlı yazma $ÖAYE_{(\text{Mektup + günlük + şiir+ gazete haberi + bulmaca + vefat ilanı + hikaye, + kartpostal})}$ çeşitleri toplamda % 80 oranında (f=8) beğenilirken $ÖAYE_{(\text{masal})}$ % 20 oranında (f=2) tarafından beğenilmiştir. Sosyal bilgiler dersi etkin vatandaşlık öğrenme alanında kullanılan öğrenme amaçlı yazma etkinlik türlerine yönelik öğrenci görüşleri doğrudan alıntılar yoluyla açıklanmıştır.

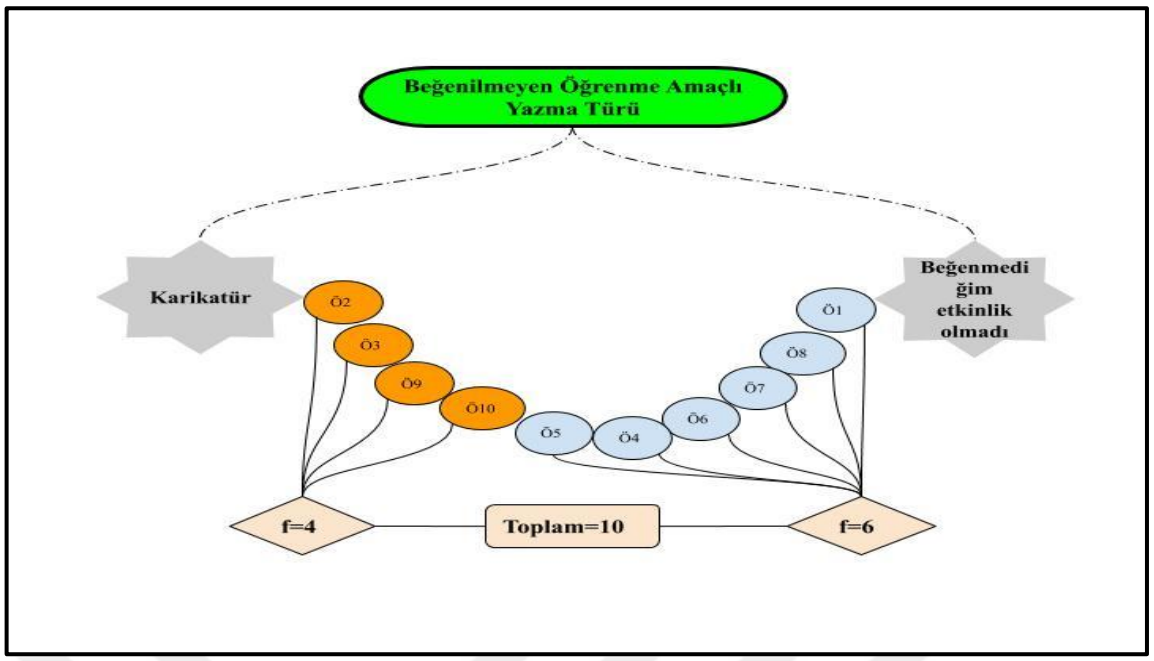
"En beğendiğim etkinlik masaldır. Çünkü masal yaratıcılık, hayal gücü gerektiriyor. Bende de hayal gücü çok." (Ö/5).

"En beğendiğim etkinlik masaldır. Çünkü çok eğlenceli oluyor. Ayrıca bulmacayı çok seviyorum." (Ö/7).

"Bulmacayı çok beğeniyorum; çünkü çocuklar bulmacayı çok sever." (Ö/6)

Etkin vatandaşlık öğrenme alanında uygulanan öğrenme amaçlı yazma türleri hakkında öğrenci görüşleri incelendiğinde; öğrencilerin günlük yaşamda (gazete haberi, vefat ilanı, kartpostal) veya özellikle dil öğretimi derslerinde karşılaşılan çeşitli öğretim materyallerinin sosyal bilgiler dersinde öğrenme amacı olarak kullanılması ilgisini çekmektedir. Öyleki bu tip öğrenme amaçlı yazma etkinliklerin beğenildiği de görülmektedir.

Öğrencilere dördüncü sorunun zıttı olan başka bir soru *"Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinden beğenmediğin bir etkinlik oldu mu, neden?"* yöneltilmiştir. Öğrencilerden gelen cevaplar uygun tema ve kod etrafında toplanmıştır. Ardıdan bu soruya ilişkin öğrenci görüşleri Şekil 39'da verilmiştir.

Şekil 39. Öğrenme amaçlı yazma beğenilmeyen etkinlik türlerine yönelik öğrenci görüşleri.

Şekil 39 incelendiğinde; deney grubu öğrencileri tarafından öğrenme amaçlı yazma $ÖAYE_{(Karikatür)}$ % 40 (f=4) oranında beğenilmeyen bir etkinlik olmuştur. Sosyal bilgiler dersi etkin vatandaşlık öğrenme alanında kullanılan; ancak beğenilmeyen öğrenme amaçlı yazma etkinlik türlerine yönelik öğrenci görüşleri doğrudan alıntılar yoluyla açıklanmıştır.

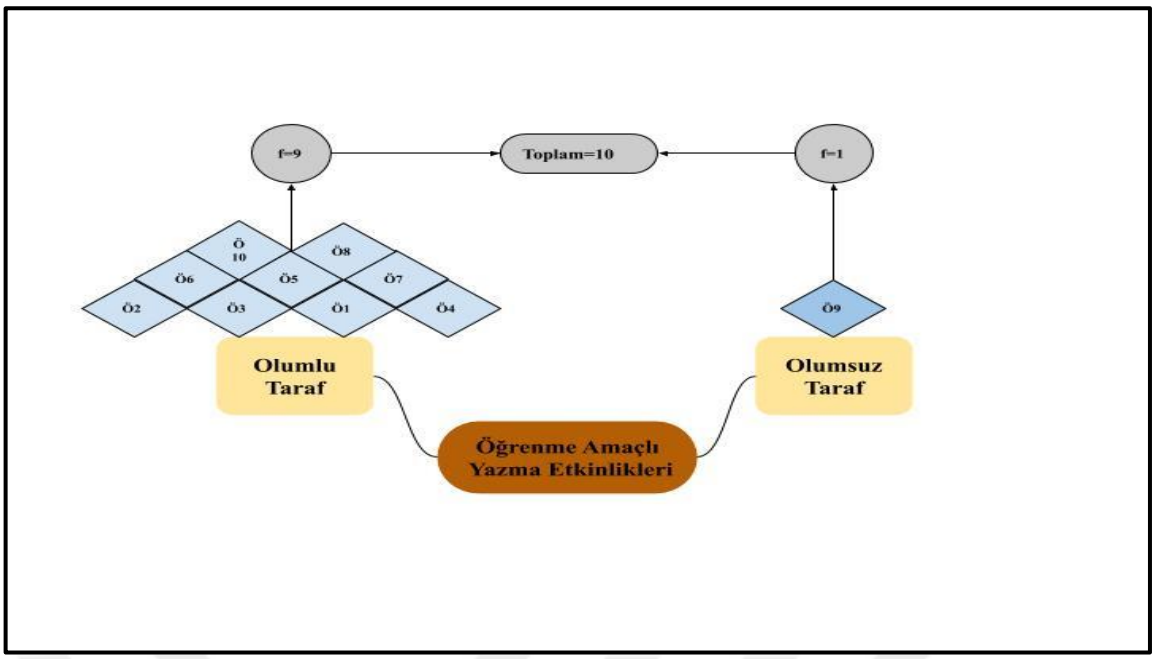
"Karikatür, resim çizmeyi çok sevmiyorum o yüzden." (Ö/2).

"*Çizim yapmayı sevmediğim için karikatür etkinliğini sevmedim. Ancak o da bana çok şey kattı."* (Ö/9).

"Çizimlere dayalı etkinliklerden ziyade yazma etkinliklerini daha çok seviyorum." (Ö/10).

Etkin vatandaşlık öğrenme alanında uygulanan öğrenme amaçlı yazma türleri hakkında öğrenci görüşleri incelendiğinde; yazı temelli etkinliklerin daha çok beğenildiği ancak çizim veya tasarıma dayanan etkinliklerin öğrenciler tarafından daha az ilgi gördüğü tespit edilmiştir.

Öğrencilerin öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri hakkında genel düşünceleri tespit edilip, bilişsel ve duyuşsal öğrenmeler ile ilişkisi ortaya konduktan sonra öğrenme amaçlı yazma türleri üzerinde durulmuştur. Görüşmenin sonunda öğrencilere iki soru *"Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmanın en olumlu yönünün ne olduğunu düşünüyorsun?"* ve *"Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinde olumsuz olarak ifade edebileceğin bir şey var mı?"* içe içe geçmiş bir şekilde yöneltilmiştir. Öğrencilerden gelen cevaplar uygun tema ve kod etrafında toplanmıştır. Ardıdan bu soruya ilişkin öğrenci görüşleri Şekil 40'da verilmiştir

Şekil 40. Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerine yönelik öğrenci yaklaşımları.

Şekil 40 incelendiğinde; sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri hakkında deney grubu öğrencilerin % 90'ı (f=9) olumlu bir yaklaşım sergilemiştir. Ancak öğrencilerin % 10'u (f=1) olumsuz bir yaklaşım göstermiştir. Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerine yönelik öğrenci yaklaşımları doğrudan alıntılar yoluyla belirtilmiştir.

Ö/9 *"Bazı etkinlikler uzun olabiliyor hatta zorlayıcı da olabiliyor. Fazla etkinlikten yerine az etkinlik daha iyi olurdu. Etkinliği okulda yapmak daha iyi çünkü okulda daha iyi motive oluyorum."* öğrenme amaçlı yazmanın olumsuz yönüne açıklık getirirken, Ö/2 öğrenme amaçlı yazmaya yönelik *" öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin olumsuz bir tarafının olduğunu düşünmüyorum"* ifadelerde bulunmuştur. Görüşülen diğer öğrencilerinde Ö/2'ye benzer ifadeler kullandığı tespit edilmiştir.

Öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri ile ilgili öğrenciler yapılan görüşler bir bütün halinde değerlendirildiğinde; öğrenme amaçlı yazmanın öğrencilerin öğrenme süreçlerine olumlu katkılar sağladığı, kalıcı öğrenmeleri güçlendirdiği görülmüştür. Yine etkin vatandaş için gerekli olan demokratik tutumların gelişiminde öğrenme amaçlı yazmanın farkıdalık sağladığı görülmüştür. Ayrıca öğenme amaçlı yazma türlerinden mektup, şiir gibi etkinlikler beğenilirken görselleştirmeye dayalı etkinliklerin beğenilmediği görülmüştür. Yine etkinlik sayısı ve tipi ile etkinliğin evde yapılması olumsuzluk olarak öğrenci görüşlerine yansımıştır.

Nicel ve nitel bulguların bir arada birbirini tamamlayacak şekilde kullanılması esasına dayalı olarak yürütülen bu çalışmada; öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin bilişsel ve duyuşsal öğrenmelere etkisi nicel ve nitel bulguların toplanması ve analiz edilmesi ile ortaya

konmuştur. Nicel bulgular yansıyan anlamlı farklılık nitel bulgularla daha açık ve net bir görüntüye kavuşmuştur.

Daha yalın bir ifadeyle; araştırmanın nicel bulgularında bilişsel öğrenme düzeyi açısından öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin kullanıldığı deney grubu adına anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Bilişsel öğrenme açısından ortaya çıkan farkın nereden kaynaklandığı, öğrenciler ile yapılan görüşmelere yansımıştır. Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin öğrencilerin ilgisini çektiği, merakını artırdığını, fikirlerini açıklama, öğrendiği konuyu bol bol tekrar etme fırsatlarını verdiği bu durumun doğal sonucu olarak akademik başarının arttığı görülmüştür. Yine aynı şekilde araştırmanın nicel bulgularında duyuşsal öğrenme düzeyi açısından öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin kullanıldığı deney grubu adına anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Duyuşsal öğrenme açısından ortaya çıkan farkın nereden kaynaklandığı, öğrenciler ile yapılan görüşmelere yansımıştır. Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin öğrencilerin etkin vatandaş nitelikleri açısından farkındalık kazanmalarında etkili olduğu bu farkındalığın da öğrencilerin demokratik tutum düzeylerinin gelişiminde etkili olduğu görülmüştür.

Kısaca açıklanacak olursa; araştırma sürecinde elde edilen bulgular, araştırma yönteminin temel ilkelerine uygun bir sürecin ortaya çıktığını göstermiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma sürecinde elde edilen bulgular, öğrenme amaçlı yazma alanyazını gözönüne alınarak tartışılmış, benzerlik ve farklılıklar ortaya konmuştur. Daha sonra araştırma neticesinde ulaşılan sonuç maddeler halinde sıralanarak görünür kılınmıştır. En son aşada ise bulgular neticesinde hem uygulayıcılara hem de araştırmacılara yönelik öneriler ayrı ayrı sunulmuştur.

Tartışma

Bu araştırmada 6. sınıf sosyal bilgiler dersi etkin vatandaşlık öğrenme alanında öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmanın öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal öğrenmeleri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Bu araştırma karma araştırma yöntemine bağlı olarak yapıldığından araştırma sürecinde elde edilen nicel ve nitel veriler birbirinden bağımsız bir şekilde değil aksine birbirlerinin tamamlayıcı bir öğesi olarak rol oynamıştır. Toplanan nicel ve nitel veriler bir bütünlük içerisinde sunulmuştur. Araştırmanın bu bölümünde sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin kullanıldığı deney grubu ve öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin kullanılmadığı kontrol grubu öğrencilerinin akademik başarı, demokratik tutum düzeyleri ön-test ve son-test puanlarına yansıyan nicel sonuçlar ortaya konmuştur. Ardından nicel sonuçları destekleyen nitel sonuçlara yer verilmiştir. Daha sonra elde edilen sonuçlar bütünlük içerinde yorumlanıp, ilgili literatür ile derinlemesine tartışılmıştır.

Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmanın bilişsel öğrenmeler üzerindeki etkisi.

Bu çalışma birden çok araştırma sorusu üzerine inşa edilmiştir. Bu araştırma sorularından biriside "*Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmanın öğrencilerin akademik başarı düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkisi var mıdır?"* araştırma sorusudur. Bu araştırma sorusuna cevap bulmak için araştırmada öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini uygulamaya koymadan önce etkin vatandaşlık öğrenme alanı akademik başarı testi hazırlanmıştır. Hazırlanan bu akademik başarı testi uygulama öncesinde deney ve kontrol gruplarına ön-test olarak uygulanmıştır. DG, KG_1 ve KG_2 araştırma grupların uygulama sürecine akademik başarı düzeyi açısından eşit düzeyde başlaması araştırmanın niteliği açısından önemlidir. Uygulama sonucunda araştırma gruplarına ait ön-test puan ortalamaları *[DG ($\bar{x}$=49.844), KG1 ($\bar{x}$=48.788), KG2 ($\bar{x}$=48.088)]* gruplar arasında anlamlı bir farklılık

ortaya çıkarmamıştır. Uygulama öncesinde araştırma gruplarının akademik başarı düzeyi açısından birbirine denk olduğu görülmüştür. Akademik başarı düzeyi açısından benzer olan gruplardan deney grubunda öğrenme amaçlı yazma etkinliklerine dayalı öğretim süreci yürütülürken kontrol gruplarına müdahale edilmemiştir. Araştırma sürecinde deney grubunda etkin vatandaşlık öğrenme alanında çok çeşitli öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri yapılmıştır. Ardından DG, KG_1 ve KG_2'de etkin vatandaşlık öğrenme alanı akademik başarı testi son-test olarak uygulanmıştır. Son-test puanlarına göre *[DG ($\bar{x}$=81.406), KG1 ($\bar{x}$=55.909), KG2 ($\bar{x}$=52.647)]* deney grubu, kontrol gruplarından daha başarılı bir sonuç elde etmiştir. Daha yalın bir ifadeyle sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmak öğrencilerin akademik başarı düzeylerinde anlamlı bir farklılık meydana getirmiştir. Son-test puanları göre araştırma grupları arasında ne kadar farklılık meydana geldiği ortaya konmuştur. Ancak *"sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmak neden DG, KG1 ve KG2* arasında *akademik başarı düzeyi açısından farklılıklar meydana getirmektedir."* sorusu deney grubu öğrencileri ile yapılan görüşme ile ortaya çıkmıştır. Deney grubu öğrencilerinden (Ö/5) *"Okul başarıma, sosyal bilgiler ders başarıma katkı sağladığını düşünüyorum. Çünkü konuşmak yerine yazmak, dinlemek yerine yazmak öğrenmemde daha etkili oldu."* yazmanın konuşma ve dinlemeden daha etkili olduğuna işaret ederken (Ö/7), *"Etkinlikler öğrenmeme katkılar sağladı. Çünkü etkinlikler ile daha iyi öğreniyorum. Yazdıkça ilgim konuya daha çok artıyor. Böylece öğrendiklerim kalıcı oluyor."* öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin sosyal bilgiler dersine karşı ilgiyi artırdığını, kalıcı öğrenmeleri sağladığını belirtmiştir. (Ö/4), ise sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazmanın *"Başarımı biraz yükseltti; çünkü anlatınca hep akılda kalmıyor. Yazarak daha iyi pekiştiriyoruz. Farklı yazılar yazmak öğrenmemize katkı sağladı."* anlatımdan daha etkili bir yol olduğuna vurgu yaparak farklı öğrenme amaçlı yazma türlerinin kullanımının öğrenme üzerindeki etkisi üzerinde durmuştur. Yine (Ö/6), sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin *"Ders başarımın üzerinde etkili olduğunu düşünüyorum: çünkü yazdığımızda aklımızda daha çok kalıyor."* öğrenmeler üzerindeki etkisini ortaya koyarak görüşme yapılan (Ö/7) gibi öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin kalıcı öğrenmelere yaptığı katkıyı açıklamıştır.

Bu araştırmada nicel bulgular öğrenme amaçlı yazmanın öğrenmeler üzerinde ne kadar etkili olduğunu açıklarken nitel bulgular niçin etkili olduğunu ortaya koymuştur. Öğrenme amaçlı yazma üzerine yapılan ulusal ve uluslararası alanyazın incelendiğinde yapılan birçok çalışmanın bu araştırmaya benzer sonuçlara ulaştığı, bu araştırmanın sonucunu desteklediği görülmüştür. Bu araştırmanın sonuçlarını destekleyen öğrenme amaçlı yazma ile ilgili alan yazındaki literatüre baktığımızda öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri üzerine çok farklı niteliklerde çalışmaların varlığı dikkat çekmektedir. Öğrenme amaçlı yazma çalışmaların

etkileri bazı araştırmalarda (Alharbi, 2015; Ashworth, 1992; Akcanca & Cerrah-Özsevgeç, 2019; Atasoy, 2013; Ay & Başıbüyük, 2018; Daşdemir, 2018; Demirbağ, *vd.,* 2015; Doğan & İlhan, 2016; Koçak, 2013; Koçak & Seven, 2016; Uzoğlu, 2014a; Ray Parsons, 2011; Slinger-Friedman & Petterson, 2012; Yeşildağ, 2009; Yıldız, 2009; Yıldız & Büyükkasap, 2011) üniversite öğretim süreci üzerinden açıklanırken bazı çalışmalarda (Hand, *vd*., 2007; Kiriş, 2009; Öztürk, 2014; Uzun, 2011; Pektaş, 2019) ise ortaöğretim süreci üzerinden açıklanmıştır. Ancak öğrenme amaçlı yazma etkinliklerin öğrenmelere etkisi üzerine yapılan araştırmaların (Aktürk, 2018; Akçay, Özyurt & Akçay, 2014; Arı & Yıldırım; Bahadır, 2011; Balgopal & Wallace, 2016; Bozkurt, 2017; Bozat, 2014; Baltacı, 2013; Biber, 2012; Çömen, 2018; Demirbağ, 2011; Durmaz, 2011; Eker & Coşkun 2012; İncirci, 2016; Karaca, *vd*., 2015; Kingir, 2013; Klein & Rose, 2010; Kieft, *vd.,* 2006; Klein, *vd.*, 2007; Karaçağıl, 2014; Kardaş, 2019; Köksal, 2019; Külekçi, 2018; Leffler, 2014; Nüekles, *vd.,* 2010; Noel, 1996; Öğdük, 2011; Öz, 2015; Özturan Sağırlı, 2010; Öztürk, *vd*., 2016; Özyurt, 2011; Pınar, 2019; Uzun & Alev, 2013; Uzoğlu, 2010; Uzoğlu, 2014; Tekin Aytaş & Uğurel, 2016; Tynjala, 1998; Yasul, 2019; Yaman, 2018; Yerlikaya, 2019; Yeşildağ Hasançebi, *vd*., 2017; Yıldız, 2012; Yıldırım, 2016; Yılmaz, 2017; Walp, 2013; Winstead Fry & Willagomez, 2012) büyük bir kısmı ilk ve ortaokul öğretim süreci içerisinde yapılan araştırmalara dayalı olarak yürütüldüğü görülmüştür. Yine öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri hakkında öğretmenlerin görüşlerini yansıtan çeşitli araştırmalar (Alev, 2010; Erduran Avcı & Akçay, 2012; Öztürk & Günel, 2015) ilgili literatürde yer almaktadır. Aycıca öğrenme amaçlı yazma türleri arasında yer alan [Science Writing Heuristic (SWH)] çok sayıda çalışma (Akkuş, *vd.,* 2007; Burke, *vd.,* 2006; Caukin, 2010; Chen, 2019; Hickerson, 2012; Hand, *vd.,* 2004; Hohenshell & Hand, 2006; Nam, *vd.*, 2011; Nurnberg, 2017; Poock, Burke, Greenbowe & Hand, 2007; Putti, 2011; Stephenson & Sadler-McKnight, 2016) öğrenme amaçlı yazma alan yazınında bulunmaktadır. Yine öğrenme amaçlı yazma çalışmalarına derinlik kazandırmak için çok kapsamlı çalışmalar (Greene, 2016; Hrina-Treharn, 2011; Kravchuk, 2015; Reilly, 2007; Tarchichi, 2016; Wethuizen, 2009) ilgili literatürde yer almıştır. Ayrıca öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri üzerine daha önce yapılmış çalışmaları bütüncül bir bakış açısıyla ele alan ve bundan çeşitli çıkarımlara ulaşan birçok çalışma da (Bangert-Drowns, Hurley & Wilkinson, 2004; Günel, *vd.,* 2007; Klein & Boscolo, 2016) bulunmaktadır. Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin akademik başarı düzeyi veya öğrenme üzerine etkilerini ortaya koyan çok sayıda çalışma fen ve matematik alanında yapılmış olsa da sosyal bilimlere yansıyan çeşitli çalışmalar (Ay & Başıbüyük, 2018; Ay, 2018;Champpell, 2006; Eker & Coşkun, 2012; Bristow Evans, 2018; Dummer *vd.*, 2008; Hooey & Bailey, 2005; İncirci, 2016; Klein & Rose, 2010; Kantrell, Fusaro & Dougherty, 2000; Karaçağıl, 2014; Kiriş, 2009; Maxim, 1998; Nejmaoui, 2019; Newell & Winograd, 1995; Noel, 1996; Pektaş, 2019;

Robinson, 2015; Slinger-Friedman & Petterson, 2012; Stewart, Myers & Culley, 2010; Şahin, 2019; Walp, 2013, Yasul, 2019) da bulunmaktadır.

Öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri üzerine yapılan çalışmaları incelediğimizde; sosyal bilgiler dersinde yansıtıcı yazma etkinlikleri kullanan Walp (2013), bu öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin sosyal bilgiler ders başarısını artırdığı ifade ederken dördüncü sınıf sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma türlerinden günlüğü kullanan Eker ve Coşkun (2012) sosyal bilgiler dersinde günlük yazmanın akademik başarı düzeyini artırdığı gibi öğrenilen bilgilerin kalıcılığı üzerinde etkili olduğuna vurgu yaparak bu çalışmanın sonuçlarına benzer bir sonuca ulaşmıştır. Yine öğrenme amaçlı yazma türlerinden şiir ve mektubu sosyal bilgiler dersinde kullanan Ay (2018) sosyal bilgiler dersinde şiir ve mektup kullanmanın öğrencilerin akademik başarıların artmasında etkili olduğu belirterek bu araştırmanın sonucunu derstekleyecek bir sonuca ulaşmıştır. Sosyal bilgiler dersi tarih konularının öğretiminde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanan Noel (1996) tarih konularının öğrenmelerinde öğrenme amaçlı yazma araçlarının etkili olduğuna dikkat çekerek bu çalışmanın sonucuna benzer bir sonuç elde etmiştir. Yedinci sınıf sosyal bilgiler dersinde tarih konularının öğretiminde Noel (1996) gibi öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanan Karaçağıl (2014) öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin sosyal bilgiler dersinde akademik başarıyı artırdığını belirmiştir. Böylece hem Noel (1996)'in ulaştığı sonucu hem de bu araştırmanın sonucunu desteklemiştir. Yine sosyal bilgiler dersinde yazma yoluyla öğrenme yeteneklerini geliştirmek için öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanan Klein ve Rose (2010) öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin öğrenme kabiliyeti üzerinde etkili olduğunu belirterek bu araştırmanın ulaştığı sonuca benzer sonuca ulaştığı görülmüştür. Sosyal bilgiler dersinde günlük kullanmanın öğrenmeler üzerindeki etkisini araştıran Kantrell, *vd.* (2000) öğencilerin belli bir düzen içerinde günlük yazma ile özet yapmalarını karşılaştırmıştır. Hem Eker ve Coşkun (2012) hem de bu araştımada olduğu gibi sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerin öğrenmeleri olumlu etkilediğini ortaya koymuştur. Robinson (2015) ortaokul sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma şiir özellikle de biopoem(biyografi şiir) kullanımı üzerinde araştırma yapmış, öğrenme amaçlı yazma türlerinden olan şiirin sosyal bilgiler öğretime olumlu katkılar sağladığını ifade ederek bu çalışma ile benzer bir sonuca ulaşmıştır.Yine sosyal bilgiler dersinde şiir kullanımının akademik başarı üzerine etkisini araştıran Ay (2018) ile Robinson (2015)'un araştırma sonuçlarının birbilerini desteklediği görülmüştür. Sosyal bilimler içerisinde yer alan ve sosyal bilgiler eğitimine temel olan oluşturan coğrafya kunularının öğretiminde yazının etkisini öğenci algı ve değerlendirmeleri üzerinden açıklayan Slinger-Friedman ve Petterson (2012) coğrafya dersinde öğrenme amaçlı yazı etkinliklerin öğrenmeler üzerinde önemli olacağını belirterek bu araştırma ile ortak bir

sonuca ulaşmıştır. Yine coğrafya konularının öğretiminde derin öğrenmeyi yansıtıcı günlükler üzerinden geliştirip değerlendirmek isteyen Dummer *vd.* (2008) yansıtıcı günlüklerin önemine işaret ederek bu araştırmanın sonucunu destekleyen bir sonuca ulaşmıştır. Ayrıca Dummer *vd.* (2008) öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinden birisi olan yansıtcı günlüklerin öğrenme sürecine esneklik ve inovatif bir yön kattığını, derin öğrenmeyi geliştirdiğini, öğrencilerin iletişim becerilerine katkı sağladığını, öğrencilerin eleştirel bir gözle kendilerini yansıttıklarını da ortaya koymuştur. Coğrafya konularının öğretiminde günlük kullanımı üzerinde duran Hooey ve Bailey (2005) çalışmalarında yeni sosyal bilgiler öğretim programında (MEB, 2018a) da yer alan mekansal düşünme becerilerin gelişiminde günlük yazmanın etkili bir yön olduğunu ortaya koyarak önceki çalışmalardan farklı bir yöne dikkat çekmiştir. Ayrıca hem daha önce belirtilen önceki çalışmalar (Dummer *vd.*, 2008; Eker & Coşkun, 2012; Kantrell, *vd*., 2000; Slinger-Friedman & Petterson, 2012) hem de bu çalışmanın sonucu ile paralel bir sonuca ulaşmıştır. Çok yakın bir zamanda sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinden dört kare yazma modelini beşinci sınıf öğrencilerine uygulayan Yasul (2019), öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin öğrencilerin akademik başarı düzeylerin gelişiminde olumlu etkilerinin olduğunu açıklamıştır. Yasul (2019)'un ulaştığı bu sonuç hem bu araştırmanın sonuçlarını hem de doğrudan sosyal bilgiler öğretimi ile öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini birleştiren farklı araştırmaların (Ay, 2018; Karaçağıl, 2014; Klein & Rose, 2010; Noel, 1996; Robinson, 2015) sonuçları ile benzer özellikler taşımaktadır. Yasul (2019) gibi kısa süre önce sosyal bilgiler bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmanın etkisini inceleyen Şahin (2019) sosyal bilgiler dersinde günlük tutmanın öğrencilerin ders başarıları üzerinde etkili olduğunu ayrıca kalıcı öğrenmelere önemli katkılar sağladığını ifade etmiştir. Şahin (2019)'in ulaştığı sonuç bu araştırmanın sonucu ile paralel bir özellik ortaya koyduğu gibi günlük kullanmanın etkisini inceleyen çeşitli çalışmalar (Dummer vd., 2008; Eker & Coşkun, 2012; Hooey & Bailey, 2005) ile de benzer sonuçları ortaya çıkarmıştır.

Alharbi (2015) anlama ve kavrama yeteneklerin gelişimi üzerinde öğrenme amaçlı yazmanın etkisi incelemiş, öğrenme amaçlı yazmanın öğrencilerin akademik başarıları üzerinde etkili olduğu belirterek bu araştırmayı desteklemiştir. Buna ek olarak öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin öğrencilerin iletişim becerileri, düşüncelerini paylaşma yeteneği üzerindeki etkisini ortaya koymuştur.

Öğretmen adaylarının öğrenmeleri üzerinde öğrenme amaçlı yazma türlerinden mektup ve broşür kullanmanın etkisini araştıran Koçak (2013) öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin öğrenmeler üzerinde anlamlı bir fark oluşturduğunu belirtmiştir. Böylece bu araştırmanın sonucu ile pararbel bir sonuç ortaya koymuştur. Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin

öğrenmeler üzerindeki etkisini inceleyen Hand *vd.* (2007) araştırma sonunda öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin öğrenmeler üzerinde anlamlı bir etki oluşturduğu belirterek bu araştırmaya benzer bir sonuca ulaşmıştır. Ayrıca Hand *vd.* (2007) öğrenme amaçlı yazma sürecinde yaşça daha küçük bir gruba yazı yazmanın yaşça daha büyük bir gruba yazmadan daha etkili olduğunu da belirtmiştir. Fen öğretiminde çoklu öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini (afiş, bulmaca, resim çizme, mektup, şiir, hikaye, köşe yazısı vb.) kullanmanın akdemik başarı üzerine etkisini inceleyen Akçay *vd.* (2014) çoklu yazmanın akademik başarı üzerinde pozitif bir etki yaptığını ifade ederek bu araştırmanın sonucunu desteklemiştir.Yine günlük tutmanın başarı üzerindeki etkisini ortaya koyan Bozkurt (2017) öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin akademik başarı düzeylerini geliştirmekle beraber öğrenilen bilgilerin daha kolay hatırlanmasını ve günlük yaşama aktarılmasını kolaylaştırdığını ifade etmiştir. Yine öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinde mektup yazmak akademik başarıyı artırmakla beraber öğrenilen bilgilerin kalıcı hale gelmesinde oldukça etkili olduğunu açıklayan Bozat (2014) bu araştırmanın deney grubunda görüşme yapılan öğrencilerinin de belirttiği gibi öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin kalıcı öğrenmeler üzerindeki etkisine işaret etmiştir.

Kingir (2013) geleneksel olmayan yazma türlerinden mektup kullanmanın öğrenmelere etkisini incelemekle beraber yazma sürecinde seçilen muhatabın rolünü ortaya koyduğu çalışmasında geleneksel olmayan yazmanın ders başarısında etkili yol bir olduğunu belirtmiş bu araştırmanın sonucunu desteklemiştir. Ayrıca yaşça küçük olan birisinin muhatap olarak seçilmesinin daha etkili bir yol olduğunu ortaya koyarak Hand *vd.* (2007)'nin belirtiği sonucu desteklemiştir. Öğrenme amaçlı yazma türlerinden hikaye yazmanın akademik başarıya etkisini inceleyen Külekçi (2018) öğrenilen bilgilerden hikaye yazmanın öğrencilerin akademik başarı düzeylerinde anlamlı bir değişim ortaya koyduğunu ifade ederek bu çalışmanın sonuçlarına benzer bir sonuç ortaya koymuştur. Yine günük yazmanın bilişsel öğrenmelere etkisini inceleyen Nüekles *vd.* (2010) günlük kullanmanın bilişsel öğrenmeleri geliştirdiğine dikkat çekerek öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kapsamlı bir şekilde ortaya koyan bu çalışma ile ortak bir noktada buluşmuştur. Öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri ile zenginleştirilmiş öğrenme ortamı üzerinde duran Uzun ve Alev (2013) yaptıkları çalışmada öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin öğrenci başarısı üzerinde etkili olduğunu açıklayarak, öğrenme amaçlı yazma üzerine yapılan birçok çalışma gibi bu araştımanın sonuçları ile ortak bir sonuca ulaşarak alan yazına katkı sağlamıştır. Farklı öğrenme amaçlı amaçlı yazma etkinlikleri üzeride duran Uzoğlu (2014b) öğrenme ortamlarında günlük tutmanın ve mektup yazarak öğrenmenin öğencilerin akademik başarılarını etkilediğini ortaya koyarak önceki çalışmalar gibi bu araştırma ile benzer bir sonuca ulaşmıştır. Tekin-Aytaş ve Uğurel (2016) tarafından matematik dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinden bilgilendirici yazı yazma ve günlük tutmanın

etkisi ele alınmış, bu araştırma sonucunda olduğu gibi öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin öğrenmeler üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Öğrenme amaçlı yazma üzerine yapılan bir çok çalışmaya öncülük eden Tynjala (1998) öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin öğrencilerin konuya ait kavramları öğrenme, öğrenilen konu hakkında düşüncelerin gelişimine önemli katkılar yaptığını ifade ederek bu çalışmaya benzer çalışmaların ulaştığı sonuçlara yirmi öncesinden işaret etmiştir. Öyle ki yapılan bir çok çalışma ortaya koyduğu sonuçlarla yirmi yıl öncesinden belirtilen sonuçları öğrenme ortamlarında deneyerek ispat etmiştir. Öğrenme amaçlı yazmanın öğrenmeler üzerine etkisi modern fizik konuları üzerinden açıklayan Yeşildağ-Hasançebi *vd.* (2017) modern fizik konularının aktarımında şiir ve broşürü kullarak öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin neden öğrenmeler üzerinde etkili olduğunu açıklamıştır. Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin öğrencileri araştırmaya yöneltiğini, öğrencilere özgün bir ürün ortaya koyma fırsatı tanıdığını, öğrencileri ayrıntılı çalışmaya teşvik ettiğini ifade ederek sadece etkili olup olmadığından ziyade neden etkili olduğunu açıklamıştır. Yeşildağ Hasançebi *vd.* (2017)'nin ortaya koyduğu geniş perspektif bu araştımada öğrenciler ile yapılan görüşme bulgularına da yansımıştır. Öğrenme amaçlı yazma bağlamında ele alınan argümantasyon ve özet yazma etkinliklerini fen dersinde ele alan Yaman (2018) öğrenme amaçlı yazma etkinliklerin öğrenmeler üzerinde etkili olduğunun ortaya koyarak bu çalışanın sonuçları ile paralel bir sonuca ulaşmıştır. Seçilen muhataba mektup yazarak öğrenmeler üzerine araştırma yapan Yıldız (2012) öğrenme amaçlı yazma etkinliklerininden mektup yazma etkinliğini kullanan çalışmalara (Ay, 2018; Bozat, 2014; Kingir, 2013; Koçak, 2013) benzer sonuca ulaştığı gibi bu araştımanın sonucunu da desteklemiştir. Yine ortaokul matematik derside öğrenme amaçlı yazma türlerinden mektup yazma ve günlük tutmanın akademik başarı üzine etkisini inceleyen Yıldırım (2016) öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin uzun vadede öğrenci başarısını artırdığını ifade ederek hem bu araştırmanın sonuçları hem de günlük tutma ve mektup yazma ile ilgili çalışmaların (Bozkurt, 2017; Eker & Coşkun, 2012; Nüekles *vd.*, 2010; Tekin Aytaş & Uğurel, 2016; Yıldız, 2012) sonuçlarına benzer bir sonuç elde etmiştir. Okul öncesi öğretmen adaylarının ders sürecinde yansıtıcı günlük kullanmaya yönelik görüşleri üzerinde duran Akcanca ve Cerrah-Özsevgeç (2019) okul öncesi öğretmen adaylarının yansıtıcı günlük kullanmanın öğrencilerin akademik başarı ve kalıcı öğrenmeleri üzerinde etkili olduğunu belirterek günlükler üzerine yapılan çeşitli çalışmalar (Uzoğlu, 2010; Nüekles *vd.*, 2010) ile benzer sonuçlara ulaşmıştır.

Öğrenme amaçlı yazma biçimlerinden olan science writing heuristic (SWH) yazma öğrenme üzerindeki etkisini kapsamlı bir şekilde ele alan Burke *vd.* (2006) ne kadar çok (SWH) yazma türüyle karşı karşıya gelirse başarısının o oranda artacağını belirtmiştir. Burke *vd.* (2006)'ye göre heuristic yazma öğrencileri araştırma sorusu oluşturma, kanıt kullanma, veri

toplama, iddia ortaya koyma, iddialarını savunma süreçlerinden geçirmektedir. Öyleki bu süreç öğrencileri etkili öğrenme iklimi ile kuşatmaktadır. Böylece etkili bir öğrenme gerçekleşmektedir. Burke *vd.* (2006) gibi öğrenme amaçlı yazma türlerinden olan heuristic yazma üzerinde duran Caukin (2010) heuistic yazmanın öğrencilerin akademik başarıları üzerinde oldukça etkili olduğuna dikkat çekmiştir. Yine heuristic yazmanin öğrenme üzerine etkisine eğilen bir başka çalışmada Hand *vd.* (2004) heuristic yazmanın öğrencilerin bilişsel farkındalık ve metabilişsel düzeylerini harekete geçirerek öğrenmeleri etkilediğini açıklayarak öğrenme amaçlı yazmanın önemine işaret etmiştir. Başka bir çalışmada Hohenshell ve Hand (2006) geleneksel yazma yerine heuristic yazmanın öğrencelerde farklı düşünme yollarını geliştirdiğini ifade edilerek heuristic yazmanın öğrenme sürece olumlu katkılar sunduğunu açıklanmıştır. Yine heuristic yazmanın öğrenmelere olan etkisine dikkat çeken farklı bir araştırmada da Nam *vd.* (2011) öğrenme amaçlı yazmanın etkili öğrenme süreçleri için önemli bir uygulama olduğunu belirterek bu araştırma veya öğrenme amaçlı yazma üzerine yapılmış birçok araştırma ile benzer sonuca ulaşmıştır.

Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin akademik başarı üzerinde etkili olduğu ifade eden çok sayıda çalışmanın varlığına rağmen akademik başarı düzeyinin gelişiminde öğrenme amaçlı yazmanın çok da etkilili olmadığını belirten çeşitli çalışmalar (Greene, 2016; Hickerson, 2012; Hrina-Treharn, 2011; Nurnberg, 2017; Ray Parsons, 2011; Rouse, *vd.* 2017) da bulunmaktadır. Ancak bu çalışmalardan Hickerson (2012) öğrenme amaçlı yazma etkinliklerin öğrenmeler üzerinde etkili olduğu belirterek bunun istatistiksel olarak yetersiz olduğunu belirtmiştir. Ayrıca Hickerson (2012)'a göre farklı örneklem gruplarında uygulama yapılabileceği gibi uygun araştırma süresinin daha farklı sonuçlar ortaya koyacağının da altını çizmiştir.

Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmanın duyuşsal öğrenmeler üzerindeki etkisi.

Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin duyuşsal öğrenmeler üzerine etkilerini inceleyen bu araştırmada *"Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmanın öğrencilerin demokratik tutum düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkisi var mıdır?"* araştırma sorusuna cevap bulmak için öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini uygulamaya koymadan önce etkin vatandaşlık öğrenme alanına yönelik demokratik tutum ölçeği hazırlanmıştır. Hazırlanan bu ölçek uygulama öncesinde araştırma süreci içinde yer alan deney ve kontrol gruplarına ön-test olarak uygulanmıştır. DG, KG_1 ve KG_2 araştırma grupların uygulama sürecine demokratik tutum düzeyi açısından eşit düzeyde başlaması araştırmanın niteliği açısından oldukça önemlidir. Yapılan ön-test uygulaması sonucunda araştırma

gruplarına ait ön-test puan ortalamaları *[DG ($\bar{x}$=79.062), KG1 ($\bar{x}$=78.363), KG2 ($\bar{x}$=79.058)]* gruplar arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkarmamıştır. Uygulama öncesinde grupların demokratik tutum düzeyi açısından birbirine denk olduğu görülmüştür. Demokratik tutum düzeyi açısından benzer olan gruplardan deney grubunda öğrenme amaçlı yazma etkinliklerine dayalı öğretim süreci yürütülürken kontrol gruplarında öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri üzerinden bir uygulama yapılmamıştır. Araştırmanın uygulama sürecinde deney grubunda etkin vatandaşlık öğrenme alanında öğretim süreci çok çeşitli öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri üzerinden yürütülmüştür. Ardından DG, KG_1 ve KG_2'de etkin vatandaşlık öğrenme alanı demokratik tutum ölçeği son-test olarak uygulanmıştır. Son-test puanlarına göre *[DG ($\bar{x}$=96.031), KG1 ($\bar{x}$=80.969), KG2 ($\bar{x}$=79.264)]* deney grubu, demokratik tutum düzeyi açısından kontrol gruplarından daha başarılı bir sonuç elde etmiştir. Daha yalın bir ifadeyle sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmak öğrencilerin demokratik tutum düzeylerinde anlamlı bir farklılık meydana getirmiştir. Son-test puanları ile araştırma grupları arasında ne kadar farklılık meydana geldiği ortaya konmuştur. Son-test puanları açısından araştırma grupları arasında demokratik tutum düzeyleri açısından neden bir farklığının meydana geldiği ise deney grubu öğrencileri ile yapılan görüşmelerde ortaya çıkmıştır. Görüşme yapılan (Ö/4) öğrenme amaçlı yazma etkinliklerine yönelik *"Demokrasiyi hayatımıza uygulamada bana katkı sağladı. Mesela haklar konusunda başkalarının düşüncelerini desteklemesek de onların düşüncelerini dinlemeliyiz. Sonra haklarımızın bilincin de olmalıyız."* düşüncelerinde sınıf içerisinde yapılan etkinliklerinin kendisinin demokratik nitelikler açısından geliştirdiğini ifade etmiştir. Ayrıca demokratik yönetimlerde önemli bir yer tutan hak ve sorumluluk ikilisinin öğrenme amaçlı yazma etkinlikleriyle daha da geliştiğini belirtmiştir. Yine görüşme yapılan (Ö/2)'nin belirttiği *"Demokratik yönetimlere yönelik ilgi alanımı yükseltti. Eskiden demokrasinin sadece oy kullanma olduğunu düşünüyordum. Şimdi demokrasinin diğer yönlerini öğrendiğim için çok mutluyum."* ifadeler öğrenme amaçlı yazma etkinliklerin etkin vatandaşlık öğrenme alanında ön plana çıkan demokratik anlayışın gelişiminde önemli rol oynadığını ortaya koymuştur.

Öğrenme amaçlı yazma üzerine yapılan ulusal ve uluslararası araştırmalara yönelik literatür incelendiğinde yapılan çalışmalarda demokratik tutumların gelişiminde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin etkisini doğrudan açıklayan araştırmalar yer almasada öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin tutumlar üzerindeki etkisi açıklayan çeşitli çalışmalar yer almıştır. Alan yazındaki çalışmalara (İncirci, 2016; Köksal, 2019; Öztürk, 2014; Pınar, 2019; Putti, 2011;Yıldırım, 2016) bakıldığında öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin farklı derslere yönelik olumlu tutumlar meydana getirdiği görülmüştür. Yapılan farklı çalışmaların sonuçları tutumların gelişiminde bu araştırmanın sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Ancak yedinci

sınıf öğrencileri üzerine araştırma yapan Uzoğlu (2014b), beşinci sınıf öğrencileri üzerinden çalışma yürüten Öz (2015), onuncu sınıf öğrencileri ile yabancı dil dersi üzerinden araştırma sağlayan Pektaş (2019) ve öğretmen adayların derse yönelik tutumlarını öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri ile geliştirmeye çalışan Daşdemir (2018) öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin derse yönelik tutumlar üzerinde etkili olmadığını ifade etmişledir. Tutumların gelişimi üzerine yapılmış bu çalışmalar demokratik tutumların gelişiminde etkili olan bu araştırmadan farklı bir sonuca ulaşmıştır. Böyle bir sonucun ortaya çıkmasında tutumların farklı nitelikte olmasından kaynaklandığı ifade edilebilir.

Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmaya yönelik görüşler.

Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmanın bilişsel öğrenmeler üzerindeki etkisini akademik başarı testi ile ortaya koyan bu araştırma öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin duyuşsal öğrenmelere olan etkisini ise demokratik tutum ölçeği ile açıklamıştır. Ardından sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin bilişsel ve duyuşsal öğrenmeler üzerinde nasıl ve niçin etkili olduğu ise araştırmanın deney grubundan seçilen farklı özellikteki on öğrenci ile yapılan ve kayıt altına alınan görüşme sonuçları ile ortaya çıkarmıştır. Görüşme yapılan (Ö/9)' a göre "*Normal sosyal bilgiler dersinde konuyu sadece bir kere işliyorduk. Ama bu etkinlikler sayesinde konuyu tekrar tekrar işlememiz konuyu kavramamızı artırdı. Düşünce hazinemizi geliştirdi."* öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri sayesinde konuların sarmal bir şekilde tekrar edilmesinin öğrenilen bilgileri kalıcı hale getirdiği belirtirken (Ö/4) veciz bir ifadeyle *"Bence bu etkinliklerin bizim için çok büyük katkısı oldu. Çünkü söz uçar yazı kalır. Bu yüzden yazma etkinlikleriyle daha kolay öğreniyoruz."* Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerin önemine dikkat çekmiştir. Yine görüşme yapılan (Ö/7) öğrenme amaçlı yazma etkinliklerin bilişsel ve duyuşsal öğrenmelere olan katkısını etkinliklerin eğlenceli olmasına *"Etkinlikler oldukça eğlenceliydi. Sosyal bilgiler dersini hep dinlemek olmuyor. Ayrıca etkinliklerde öğrendiklerim daha kalıcı oluyor."* bağlamıştır. (Ö/5) ise öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri için *"En beğendiğim etkinlik masaldır. Çünkü masal yaratıcılık, hayal gücü gerektiriyor. Bende de hayal gücü çok."* ifadeleri kullanıp öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin üst düzey düşünme becerilerini geliştirdiğini bunun doğal olarak öğrenmeler üzerinde etkili olduğuna vurgu yapmıştır.

Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin bilişsel öğrenmeler kadar duyuşsal öğrenmelere etkisini demokratik tutumlarının gelişimi üzerinden (Ö/1) *"Ülkemiz konusunda beni geliştirdi. Toplum, demokrasi, farkı yönetim biçimlerine bakışı geliştirdi."* bu ifadeler ile beyan ederken (Ö/3) *"Sosyal hayatımda demokrasiye önem veriyorum. Çoğulculuk*

düşünce ve fikir hürriyeti noktasında düşüncelerimde değişim oldu." demokratik yönetimlerin farklı özellikleri üzerinden öğrenme amaçlı yazma etkinliklerine açıklık kazandırmıştır. Görüşme yapılan öğrencilerden bazıları sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin olumlu taraflarını ön plana çıkarmakla beraber sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin uygulanması ile ilgili bazı uyarılarda da bulunmuştur. O uyarılardan birisine baktığımızda *"Bazı etkinlikler uzun olabiliyor hatta zorlayıcı da olabiliyor. Fazla etkinlikten yerine az etkinlik daha iyi olurdu. Etkinliği okulda yapmak daha iyi çünkü okulda daha iyi motive oluyorum."* (Ö/9) öğrenme amaçlı yazma etkinlik sayısına dikkat çektiği gibi yapılan etkinliklerinin ev ödevi şeklinden ziyade okulda sınıf içi etkinlik olarak uygulanması gerektiği vurgulamıştır.

Öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri üzerine yapılan araştırmalar incelediğinde (Ay & Başıbüyük, 2018; Bozat, 2014; Doğan & İlhan, 2016; Hand *vd*., 2004; Hohenshell & Hand, 2006; Kabataş-Memiş, 2014; Karaçağıl, 2014; Kingir, 2013; Koçak, 2013; Koçak & Seven, 2016; Köksal, 2019; Leffler, 2014; Özturan Sağırlı, 2010; Parsons, 2011; Pektaş, 2019; Uzun, 2011; Yıldız & Büyükkasap, 2011;Yasul, 2019; Winstead Fry & Willagomez, 2012) farklı sınıf seviyelerindeki öğrencilerin görüşlerini ele alan çalışmaların var olduğu görülmüştür. Ayrıca alan yazında öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin kullanımı ile öğretmelerin görüşlerini yansıtan çalışmalarda (Biber, 2012; Erduran Avcı & Akçay; Öztürk & Günel, 2015; Öztürk *vd.*,2016) da bulunmaktadır.

Yapılan çalışmalar incelendiğinde; bazı yazma etkinliklerinin etkilerini inceleyen Özturan-Sağırlı (2010)'un araştırmasında öğrencilerin yazmanın kavramların anlaşılmasında, eksik öğrenmelerin tespit edilmesinde etkili olduğu bu sayede öğrenilen konunun daha kalıcı hale geldiğini öğrencilerin bilişsel gelişim açısından önemli ilerlemeler sağladığını belirtilmiştir. Ortaya çıkan bu sonuç bu araştırmanın sonuçlarını desteklemektedir. Bilişsel gelişim için bu durumu ortaya koyan öğrenciler, öğrenme amaçlı yazmanın duyuşsal öğrenmeler açısından yapılan etkinliklerin derse karşı ilgi ve motivasyonu artırdığını ifade etmişlerdir. Ortaya konan bu sonuç hem bu araştırma hem de öğrenme amaçlı yazma üzerine yapılmış birçok çalışmanın sonucu ile benzerlik göstermektedir. Yine öğrenme amaçlı yazma türlerinden olan heuristic yazmanın önemi üzerinde duran Hand *vd.* (2004) yaptıkları araştırmada; öğrenciler yazma sayesinde bilişsel farkındalık düzeyinin attığını bu sayede daha etkili bir öğrenme oluştuğunu vurgulayarak bu araştırmanın ulaştığı sonuçları desteklemiştir.

Parsons (2011)'un öğrenme amaçlı yazma çalışmasına katılan öğrenciler öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin kavramları öğrenme ve akademik başarılarının gelişimine katkı yaptığını açıklamışlardır. Parsons (2011)'un çalışmasına yansıyan sonuç ile bu araştırmanın

sonuçları paralellik göstermektedir. Öğrenme amaçlı türlerinden şiir ve broşür kullanmanın önemi üzerinde öğretmen adaylarının görüşlerini inceleyen Koçak ve Seven (2016) öğrencilerin öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri ile öğrenilen konunun pekiştiğini, ayrıca yapılan etkinliklerde konunun görselleşmesinin daha kolay öğrenme sağladığını böylece kalıcı öğrenmelerin ortaya çıktığını ifade etmiştir. Ortaya çıkan bu sonucu bu araştıramaya katılan öğrencilerin verdiği cevaplarla karşılaştırdığımızda iki araştırmanın birbirlerini tamamlayan sonuçlara ulaştığı görülmektedir. Öğrenme amaçlı yazma türlerinden mektup kullanmanın etkilerine yönelik öğretmen adaylarının görüşlerine başvuran Doğan ve İlhan (2016) öğretmen adaylarının *"Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin kendilerinin konu alanı bilgisini artırdığını, araştırmaya sevk ettiğini, öğrenme sürecinde aktif hale getirdiğini, kalıcı öğrenmeyi sağladığını"* ifade ettiklerini belirterek hem bu araştırmayı hem de daha önce ifade edilen diğer araştırmaları desteklemiştir. Yine geleneksel olmayan yazma etkinlikleri hakkında üniverite öğrencilerinin görüşlerine başvuran Kabataş-Memiş (2014) öğrencilerin geleneksel olmayan yazma türlerini hem faydalı hem de öğretici bulduklarını ifade ederek bu araştırmanın sonucunu destekler bir sonuç ortaya koymuştur.

Yakın bir zamanda Pektaş (2019) tarafından onuncu sınıf öğrencileri ile öğrenme amaçlı yazma etkinliklerine bir çalışma yürütülmüştür. Bu çalışmada öğrenciler öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin öğrenmeler üzerinde olumlu etkiler yaptığını ifade ederek bu araştırmada görüşlerine başvurulan altıncı sınıf öğrencilerini ile ortak noktada buluşmuşlardır. Yine dayalı Köksal (2019) tarafından beşinci sınıf öğrencileri ile öğrenme amaçlı yazma türlerinden şiir yazma ve günlük tutma şeklinde yürütülen çalışmada öğrenciler bu etkinliklerin öğrenmeyi olumlu etkileyip farklı becerileri geliştirdiğini ifade ederek hem bu araştırmanın sonucunu hem de araştırmalarında farklı tür öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanan farklı çalışmaları (Doğan & İlhan, 2016; Koçak & Seven, 2016) destekeyen sonuca ulşamıştır.

Sosyal bilgiler dersinde tarih konularının öğretiminde öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri kullanan Karaçağıl (2014) yaptığı araştırmada öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri hakkında öğrencilerin öğrenilen konuyu daha kolay anladıklarını bununda öğrenmeler üzerinde olumlu etkilerinin olduğunu belirterek bu araştırma ile ortak bir sonuca ulaşmıştır. Öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri hakkında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının görüşleri üzerine araştırmasını inşa eden Ay ve Başıbüyük (2018) sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri hakkında olumlu düşünceye sahip olduklarını belirtmiştir. Yine sosyal bilgiler öğretmen adayları öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin öğrenmeyi kolaylaştırıp kalıcı öğrenmeyi sağladığını ifade etmişlerdir. Ayrıca öğrenme amaçlı yazmanın iletişim beceri ve yaratıcı düşünme üzerinde etkili olabileceğine dikkat çekilmiştir. Bu olumlu yaklaşımları

ortaya koyan Ay ve Başıbüyük (2018) sosyal bilgiler öğretmen adaylarının alternatif yazma türleri hakkında yeterince bilgi sahibi olmadıklarını da belirtmişlerdir. Ortaya çıkan bu sonuç sosyal bilgiler yedinci sınıf öğrencilerinin görüşlerini yansıtan Karaçağıl (2014) ve altıncı sınıf öğrencilerinin görüşlerine yer veren bu araştırmanın sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Beşinci sınıf öğrencilerine sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma türlerinden dört kare yazma etkinliği uygulayan Yasul (2019) öğrenci görüşlerinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin eğlenceli olduğu ve kalıcı öğrenmeleri sağlayan nitelikli öğrenme aracı olarak yer aldığını ifade etmiştir. Böylece Yasul (2019) hem sosyal bilgiler eğitimi üzerine yapılan çeşitli çalışmaları (Ay, 2018; Ay & Başıbüyük, 2018; Karaçağıl, 2014) hem de altıncı sınıf öğrencilerin görüşlerine yer veren bu çalışmanın ulaştığı sonucu desteklemiştir. Aycıca Yasul (2019) sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin not tutma ve özet çıkarma dışında farklı yazma türlerinden haberdar olmadıklarına vurgu yaparak Ay ve Başıbüyük (2018)'ün ulaştıkları sonuca benzer bir sonuç ortaya koymuştur.

Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin öğrenmeler üzerindeki etkisini araştıran Hohenshell ve Hand (2006) heuristic yazmanın öğrenci görüşlerinde kavramsal öğrenme ve farklı düşünme yollarının gelişi açısından olumlu bir izlenime sahip olduğunu belirterek heuristic yazmanın önemine işaret eden Hand *vd.* (2004) ile ortak bir noktada buluşmuştur. Ayrıca öğrenme amaçlı yazma konusuna derinlik kazandırmıştır. Öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri hakkında öğretmen görüşlerine yer veren Erduran-Avcı ve Akçay (2012) öğretmenlerin öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini faydalı ve gerekli bulduklarını ifade etmiştir. Ancak fen ve teknoloji öğretmenlerinin alternatif yazma türleri hakkında yeterli bilgi sahibi olmadıklarını belirtmiştir. Bu sonuç Ay ve Başıbüyük (2018)'ün sosyal bilgiler öğretmen adayları üzerine yaptığı çalışma sonuçlarını desteklemektedir.

Öğretmen bakış açısıyla öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini ele alan Biber (2012) öğretmenlerin öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri hakkında olumlu görüşlere sahip olsada öğretmenlerin alternatif yazma türlerini bilmediklerini ifade etmiştir. Bu sonuç daha önce belirtilen çalışmalarla (Ay & Başıbüyük, 2018; Hand *vd.*, 2004) benzer sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Matematik öğretmenlerinin öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri hakkındaki görüşlerine açıklık getiren Öztürk *vd.* (2016) matematik öğretmenlerinin yazmayı bir öğrenme süreci olarak gördüklerini, öğrenmeler üzerinde etkili bir yol olabileceğini belirtiklerini ifade ederek bu araştırma sonucu ile aynı sonuca ulaşmıştır. Ayrıca Öztürk *vd.* (2016)'de matematik öğretmenlerinin geleneksel yazma türüne yakın olduklarını belirterek daha önce ortaya konan çeşitli çalışmalar (Ay & Başıbüyük, 2018; Biber, 2012; Hand *vd.*, 2004) ile benzer sonuç elde etmişlerdir.

Sonuç

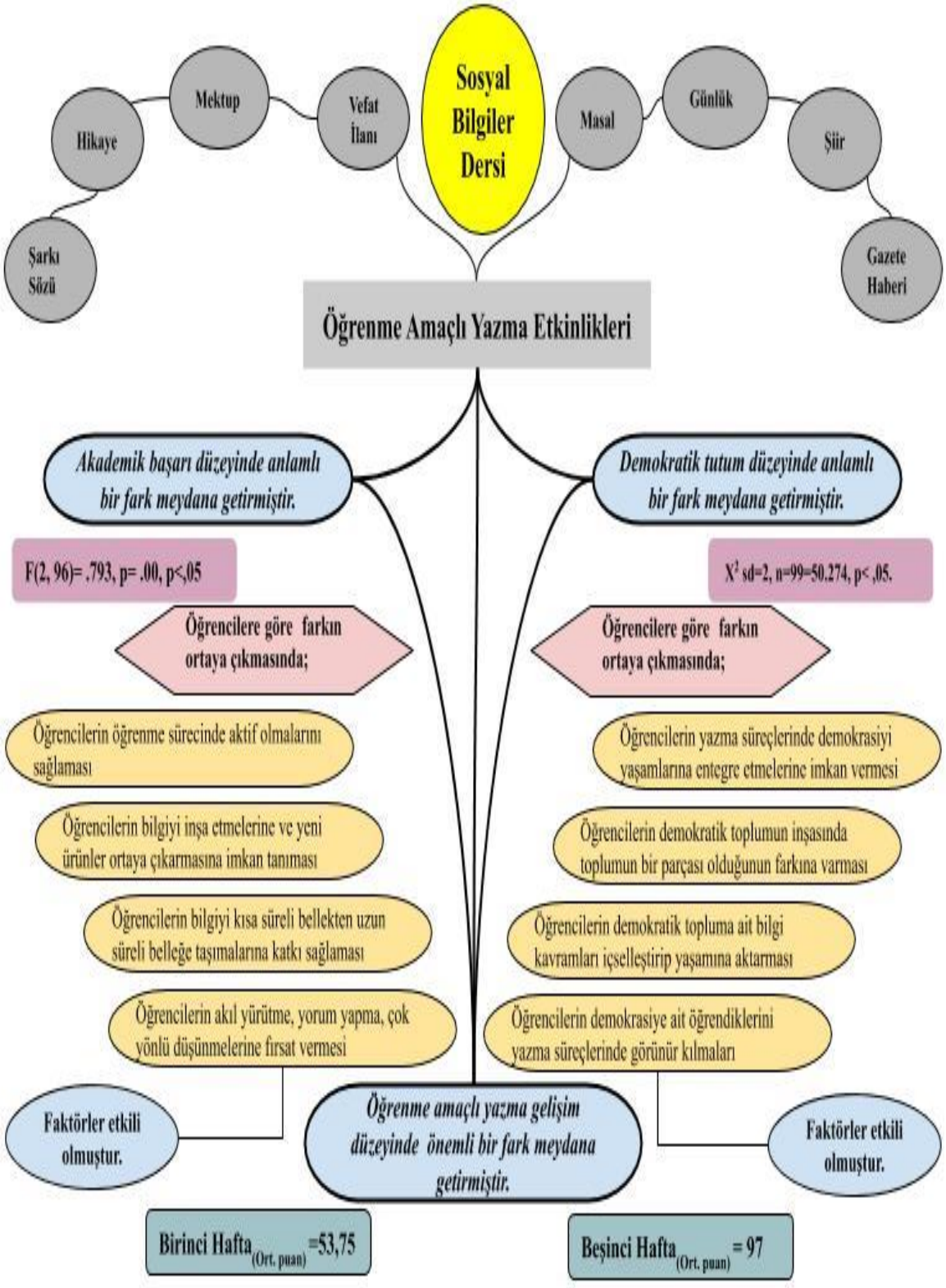
Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmanın öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal öğrenmeleri üzerindeki etkisinin çok yönlü incelendiği bu araştırmada öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini sosyal bilgiler dersinde kullanmanın olumlu sonuçlar ortaya çıkardığı görülmüştür. Bu sonuçlar incelediğinde;

- ✓ Sosyal bilgiler dersinde kullanılan öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri, öğrencilerin bilişsel öğrenme düzeylerinin geliştirilmesinde oldukça önemli bir fark ortaya çıkarabilmiştir. Araştırma grupları arasında akademik başarı düzeyi açısından ortaya çıkan fark istatistiksel olarak anlamlı bir değişiminin olduğunu göstermiştir. Araştrma grupları arasında akademik başarı farkının ortaya çıkmasında öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin öğrencilerinin ilgisini derse çekebilmesi, öğrencileri dinlemeden ziyade ders sürecinde öğrendiği bilgileri kendi düşünce yapısıyla yeniden inşa etmeye yöneltmesi oldukça etkilidir. Yine araştırma grupları arasında akademik başarı farkının oluşmasında öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri öğrenilen bilginin kısa süreli bellekten uzun süreli belleğe aktarımında etkili bir yöntem olup öğrenilen bilgilerin kalıcı olmasını sağlamaktadır. Ayrıca öğrenme sürecinde kullanılan farklı öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri öğrenilen bilginin tekrarından ziyade yeni bir formda ortaya çıkmasına öncülük ettiği için öğrenciler bilgiyi ezberlemekten kurtulup öğrenmenin doğal sürecinde aktif rol alabilmektedirler. Bu durum doğal olarak öğrencilerin akademik başarı düzeylerinin gelişimine de pozitif bir etki meydana getirmektedir. Yine öğrenme sürecinde kullanılanan farklı öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri (şiir, masal, köşe yazısı, karikatür, hikaye, kartpostal, vefat ilanı, biyografik şiir) öğrencileri farklı düşünme süreçlerine yönelterek öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerinin gelişimine katkı sağlamaktadır.
- ✓ Duyuşsal öğrenmeler sürece bağlı olarak değişim gösterebildiği gibi çoğu zaman bu değişimi belirgin bir şekilde ifade etmek de oldukça zordur. Ancak duyuşsal öğrenmeler öğrencilerin ilgi, tutum gibi içsel süreçlerin yansıması olarak ortaya çıkabilirler. Sosyal bilgiler dersinde etkin vatandaşlık öğrenme alanında öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri ile öğrencilerin duyuşsal öğrenmeleri geliştirilmeye çalışılmıştır. Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmanın demokratik tutum düzeyleri üzerinde önemli değişimler meydana getirdiği görülmüştür. Bu değişim sürecinde sosyal bilgiler dersinde kullanılan öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri demokrasinin hayat içerisinde uygulanmasında öğrenciye uygulama fırsatı vermektedir. Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinde öğrenciler demokratik bir toplumun inşasında

öğrendiklerinden yola çıkarak toplumsal sürecin bir parçası haline gelmektedirler. Öğrenciler, öğrenme sürecinde kazandığı bilgileri şiir, masal, hikaye, mektup, köşe yazısı, kartpostal, el kitabı gibi öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri ifade edebilmektedir. Öğrenme sürecinde kullanılan çok farklı öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri doğrudan veya örtük bir şekilde öğrencilerin demokratik tutumlarında bir değişim meydana getirmektedir. Sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin demokratik topluma özgü kavramları fark etmesi ve bu farkındalığı öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinde kullanması onların demokratik tutum düzeylerinin gelişimine katkı sağlamıştır.

- ✓ Sosyal bilgiler dersi etkin vatandaşlık öğrenme alanında kullanılan öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri beş haftalık uygulama sürecinde öğrencilerin öğrenme amaçlı yazma niteliklerinde çok büyük bir değişim meydana getirmiştir. İlk hafta yapılan etkinliklerde öğrenciler geleneksel yazma eyleminde olduğu gibi gelişigüzel bir yazı yazarken son hafta öğrenme amaçlı yazmanın doğasına uygun yapıda yazı yazma niteliği kazanmıştır. Daha yalın bir ifadeyle ilk haftalarda öğrenciler muhatabı dikkate almadan, araştırmanın amacına uygun olmayan, basit düzeyde yazı yazarken son haftada etkinlik türünün farkında, bilimsel açıdan doğru, çok sayıda örnek ve açıklamalar içeren amacına uygun bir yazı yazabilmişlerdir.
- ✓ Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin kullanılması hakkında öğrencilerin olumlu düşüncelere sahip olduğu görülmüştür. Öğrenciler sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmanın öğrendikleri konuları daha kolay öğrenmelerinde kendilerine yardımcı olduğunu belirtmiştir. Yine öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri öğrencilerin demokratik bir topluma bakış açılarında önemli bir değişim meydana getirdiği görüşme raporlarında yer almıştır.
- ✓ Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin sosyal bilgiler eğitiminde olduğu gibi diğer birçok alanlarda etkili bir öğretim yaklaşımı olduğu görülmüştür. Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin bilişsel ve duyuşsal öğrenmelere etkisi üzerine yapılan farklı alanlardaki araştırmaların sonuçları çok büyük bir oranda birbirini desteklemektedir.

Bu araştırmadan elde edilen sonucun bir bütün halde aşama aşama ortaya konması araştırmayı daha anlaşılır hale getirecektir. Bunun için sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmanın bilişsel ve duyuşsal öğrenmelere etkisi ve etki nedenleri Şekil 41'de verilmiştir.

Şekil 41. Araştırmanın sonucu.

Öneriler

Bu bölümde, araştırma sürecinden ve sonucundan hareketle hem öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini dersinde tercih edecek uygulamacılara hem de öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri üzerine çalışma yapacak araştırmacılara çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Uygulayıcılara (öğretmen, öğretmen adayı, akademisyen) yönelik öneriler.

Bu araştırmada dosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin etkisi incelenirken etkinliklerin tasarımından uygulama sürecine uzun bir zaman dilimini kapsamıştır. Bu süreç içerinde elde edilen kazanımlar, öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanacak veya uygulama yapıcılara öneriler olarak aşağıda sunulmuştur.

Öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri, geleneksel not tutma eylemi olarak değil de öğrenme sürecinin bir aracı olarak kullanılmalıdır.

Öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri, öğrenilen bilgileri tekrar yaptıran bir öğretim materyali olarak değil de bilgiyi inşa eden bir öğretim süreci olarak ele alınmalıdır.

Öğrenciye yaptırılan öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri mutlaka değerlendirmeye tabi tutulmalıdır. (Bu değerlendirme, öğrenme sürecini ön olana çıkaran alternatif değerlendirme araçlarıyla yapılmalıdır.) Çünkü değerlendirilmeyen etkinlikler zamanla işlevini kaybetmektedir.

Değerlendirme sürecinden geçen öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri hakkında öğrenciye mutlaka dönüt verilmedir. Bu sayede eksik ve yanlış öğrenmelerin önüne geçilmelidir. Çünkü dönüt verilmeyen etkinlikler zamanla öğrenci tarafından yapılmamaktadır.

Öğrencilere yaptırılan öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri öğrenme amaçlı yazma gelişim dosyasında tutulmalıdır. Bu dosya sayesinde öğrencilerde meydana gelen gelişim sürece dayalı olarak bir bütün halinde takip edilebilmektedir.

Öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri ev ödevi yerine ders içerinde yaptırılmalıdır. Çünkü ev ödevi olarak olarak verilen etkinlikler ya amacına hizmet etmenin dışına çıkmakta ya da öğrenci tarafından yapılmamaktadır.

Hazırlanan öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri öğrencinin dikkatini çekecek şekilde hazırlanmalıdır. Aksi takdirde içerisine öğrenciyi katmayan öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri öğrencinin ilgisini çekmemektedir.

Hazırlanan öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri görsel açıdan desteklenmeli, yazma süreci sıradan not tutma biçiminden uzaklaştırılmalıdır.

Öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri kazanım temelli hazırlanmalıdır. Ayrıca öğrenme alanında yer alan konuları kapsamalıdır. Gelişigüzel yapılan etkinliklerin öğrenciye bir katkısı olmayacaktır.

Öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri ile sürdürülen öğretim süreçlerinde ders planı iyi hazırlanmalıdır. Gelişigüzel yapılan etkinliklerden sonuç alınması mümkün değildir. Ders öncesi öğrenme amaçlı yazma etkinliklerin dersin hangi bölümünde yaptırılacağı önceden belirlenmelidir.

Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerden verim alabilmek için öğretim sürecini düzene koyabilecek öğretim modelleri kullanılmalıdır. 3E, 5E, 7E öğretim modelleri öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini uygulamada etkili modeller olabilirler (Bu araştırmanın uygulama süreci 5E öğrenme modeline dayalı olarak yürütülmüştür). Bu modeller kullanılabileceği gibi farklı öğrenme modelleri de tercih edilebilir.

Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanırken tek tip öğrenme amaçlı yazma (sadece şiir ya da sadece mektup) yerine farklı öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri (Şiir, masal, hikaye, mektup, günlük vb.) kullanmaya özen gösterilmelidir. Çünkü tek tip yazı türü birkaç etkinlikten sonra ilgi çekici olmaktan uzaklaşmaktadır.

Araştırmacılara yönelik öneriler.

Bu araştırmanı kuramsal temeli ve uygulama süreci tasarlanaırkan çok geniş bir alan yazın taraması yapımıştır. Öğrenme amaçlı yazma üzerine Türkiye ve dünyada yapılmış çalışmalar çok yönlü incelenmiştir. Öğrenme amaçlı yazma ile ilgili genelde tüm araştırmacılara özelde ise sosyal bilgiler eğitiminde öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri üzerine araştırma yapmak isteyen araştırmacılara öneriler aşağıda sunulmuştur.

Öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri üzerine yapılan akademik çalışmaların çoğunlukla fen ve matematik öğretim alanında olduğu görülmüştür. Sosyal bilimler alanında öğrenme amaçlı yazma üzerine çalışmalar yapılabilir.

Öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri üzerine yapılan çalışmalar, genel olarak akademik başarı ve derse yönelik tutumlar üzerine yoğunlaşmaktadır. Akademik başarı ve derse yönelik tutumların dışında farklı öğrenme süreçleri ile ilgili çalışmalar yapılabilir.

Öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri üst düzey düşünme becerilerin geliştirilmesi ile ilgili çalışmalarda kullanılabilir.

Sosyal bilgiler eğitiminde veya başka alanlarda öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri ile öğretim teknolojilerini birbirine entegre edilip bunun üzerine çeşitli araştırmalar yapılabilir.

Sosyal bilgiler eğitiminde yer alan farklı becerilerin geliştirilmesinde öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri üzerine araştırmalar yürütülebilir.

Sosyal bilgiler eğitiminde otantik öğrenme süreçlerini destekleyen öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri geliştirilip geliştirilen bu etkinliklerin otantik öğrenmelere etkisi üzerine araştırmalar yapılabilir.

Sosyal bilgiler eğitiminde kavramların öğretiminde öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri üzerine araştırmalar yapılabilir.

Öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri üzerine araştırmalar öğrenme amaçlı yazma türlerinden *mektup* üzerine yoğunlaşmış gözükmektedir. Mektubun dışında farklı öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri üzerine araştırmalar yapılabilir.

Öğrenme amaçlı yazma üzerine çalışmalar genelde öğrencilerinin bireysel yazma eylemine yoğunlaşmıştır. Öğrenme amaçlı işbirliğine dayalı yazma üzerine araştırmalar yapabilirler.

Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerine yönelik çalışmalar genelde deneysel araştırma niteliğindedir. Öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri üzerine nitel araştırma modeline dayalı kaliteli çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

Akan, Y. (2011). *Ortaöğretimde okuyan öğrencilerin demokrasi bilinci (Sakarya ili örneği)* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 328015)

Akbulut, Y. (2010). *Sosyal bilimlerde SPSS uygulamaları.* (1. baskı). İstanbul: İdeal Kültür.

Akcanca, N. & Ozsevgec, L.C. (2019). Okul öncesi öğretmen adaylarinin yansitici günlüklerin değerlendirilmesine yönelik görüşleri. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi, 13*(28), 214-233. doi: 10.29329/mjer.2019.202.13

Akçay, H., Özyurt, B.B., & Bezir Akçay, B. (2014). Çoklu yazma etkinliklerinin fen ve teknoloji dersi öğretiminde kullanılmasının öğrenci başarısı ve kavram öğrenmeye etkisi. *Bayburt Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 10*(2), 15-31. https://dergipark.org.tr/tr/pub/befdergi/issue/15929/167515 adresinden edinilmiştir.

Akınoğlu, O. (2011). Öğrenme-öğretmede yeni yönelimler. B. Oral (Ed.), *Öğrenme öğretme kuram ve yaklaşımları* içinde (1. baskı, *ss.* 413-476). Ankara: Pegem Akademi.

Akkus, R., Gunel, M., & Hand B. (2007) Comparing an ınquiry-based approach known as the science writing heuristic to traditional science teaching practices: are there differences? *International Journal of Science Education, 29*(14), 1745-1765, doi:10.1080/09500690601075629

Aktürk, F. (2018). *Ortaokul 5. ve 8. sınıf öğrencilerinin ısı ve sıcaklık konusundaki kavram yanılgılarının belirlenmesinde mektup yazma aktivitesinin kullanılması* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 514302)

Alev, N. (2010). Perceived values of reading and writing in learning physics in secondary classrooms. *Scientific Research and Essays, 5*(11), 1333-1345. http://www.academicjournals.org/app/webroot/article/article1380539799_Alev.pdf adresinden edinilmiştir.

Alharbi, F. (2015). Writing for learning to improve students' comprehension at the college level. *English Language Teaching, 8*(5), 222–234. doi:10.5539/elt.v8n5p222

Alkis Kucukaydin, M. (2018). Application of writing-to-learn in science to primary school students. *Cypriot Journal of Educational Science. 13*(3), 275–287. https://www.researchgate.net/publication/328049053 adresinden edinilmiştir.

Altınok, A. (2016). *Sosyal bilgilerde hizmet ederek öğrenmenin öğrencilerin iyi vatandaşlık algı, bilgi ve tutumlarına etkisi ve öğretmen görüşleri* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 550987)

Anderson, M. R. (2011). *Connectıng the past to the present: student meanıng makıng ın a mıddle school world hıstory classroom* (Doctoral Dissertation). Retrieved from http://d-scholarship.pitt.edu/9280/ (osu 08272011-204038).

Applebee, A.N. (1984). Writing and reasoning. *Review of Educational Research, 54* (4), 577-596. doi: 10.3102/00346543054004577

Arı, A. A., & Yıldırım, Z. (2017). Yazma etkinliklerinin ortaokul öğrencilerinin cebirsel ifadeler konusundaki akademik başarısına etkisi. *Social Sciences Studies Journal (SSSJournal), 3*(12), 2011-2019. http://www.sssjournal.com/DergiTamDetay.aspx?ID=269&Detay=Ozet adresinden edinilmiştir.

Ashworth, T. E. (1992). *Using writing-to-learn strategies in community college associated degree nursing programs* (Doctoral dissertation). Retrieved from https://vtechworks.lib.vt.edu (osu LD5655.V856_1992.A849).

Atasoy, Ş. (2013). Effect of writing-to-learn strategy on undergraduates' conceptual understanding of electrostaticseffect of writing-to-learn strategy on undergraduates' conceptual understanding of electrostatics. *The Asia-Pacific Education Researcher, 22*(4), 593-602. doi:10.1007/s40299-013-0062-4

Ateş, S. (2009). *Sosyal bilgilerde tarih diyagramlarının kullanım türlerinin öğrenci başarısına etkisi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 234462)

Atılgan, H. (2006). Test geliştirme. H. Atılgan (Ed.), *Eğitimde ölçme ve değerlendirme* içinde (1.baskı, ss. 378-403). Ankara: Anı.

Ay, A. (2018). *Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinliklerinden Mektup ve Şiir Kullanımının Öğrenci Başarısına Etkisi* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 486539)

Ay, A., & Başıbüyük, A. (2018). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri hakkında görüşleri. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 11*(1), 33-42. https://dergipark.org.tr/tr/pub/erzisosbil/issue/37685/435564 adresinden edinilmiştir.

Ayaz Can, H. (2005). *Altı şapka düşünme tekniğinin 6. sınıf sosyal bilgiler dersinde öğrenci başarısına etkisi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.160495)

Baeman, B. (2012). Writing to learn social studies. In A. R. Gere (Ed.), *Roots in the Sawdust: Writing to learn across the disciplines* (60-71). Retrieved from https://wac.colostate.edu/books/landmarks/sawdust/ (Original work published in 1985)

Baessa, Y., Chesterfield, R., & Ramos, T. (2002) Active learning and democratic behavior in guatemalan rural primary schools, compare. *A Journal of Comparative and International Education, 32*(2), 205-218, doi: 10.1080/03057920220143183

Bahadır, E. (2011). *İlköğretim 8. sınıf "maddenin halleri ve ısı ünitesi"nin öğretiminde işbirlikli öğrenme temelli bilimsel mektupların kullanılmasının öğrencilerin tutum, başarı ve bilimsel okuryazarlıklarına etkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 295512)

Baki, A. & Gökçek, T. (2012). Karma yöntem araştırmalarına genel bir bakış. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 11*(42), 001-021. https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/70397 adresinden edinilmiştir.

Balcı, A. (2010). *Sosyal bilimlerde araştırma. Yöntem, teknik ve ilkeler* (8. baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Balgopal, M. M., & Wallace, A. M. (2009). Decisions and dilemmas: using writing to learn activities to ıncrease ecological literacy. *The Journal of Environmental Education, 40*(3), 13-26. doi: 10.3200/JOEE.40.3.13-26

Baltacı, A. (2013). *Astronomi konusunun çoklu yazma etkinlikleri ve yaparak yazarak bilim öğrenme metodu kullanılarak öğretilmesinin değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 349126)

Bangert-Drowns, R.L., Hurley, M.M., & Wilkinson, M. (2004). The Effects of School-Based Writing-to-Learn Interventions on Academic Achievement: A Meta-Analysis. *Review of Educational Research, 74*(1), 29–58. doi: 10.3102/00346543074001029

Barr, R. D., Barth, J. L., & Shermis, S. S. (2013). *Sosyal bilgilerin doğası* (C. Dönmez, *çev. ed*.). Ankara: Pegem Akademi.(Çalışmanın orijinali 1978'de yayımlanmıştır.)

Başgil, A. F. (2017). *Demokrasi yolunda.* (5. baskı). İstanbul: Yağmur.

Bazerman, C., Little, J., Bethel, L., Chavkin, T., Fouquette, D., & Garufis,J. (2005). *Reference guide to writing across the curriculum.* Retrieved from https://wac.colostate.edu/docs/books/bazerman_wac/wac.pdf (Original work published in 2005)

Bekret, D. (2019). *Kanıt temelli güncel olayların sosyal bilgiler dersinde kullanımına yönelik bir eylem araştırması* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 553496)

Bereiter, C., & Scardamalia, M. (1987). The psychology of written composition. [e- book reader version]. Retrieved from https://www.taylorfrancis.com/books/9780203812310

Best, J. W., & Kahn, J. V. (2017). Eğitimde araştırma yöntemleri (O. Köksal, *çev. ed.*). Konya: Eğitim. (Çalışmanın orijinali 2006'da yayımlanmıştır.)

Beyer, B. K. (1982). Using writing to learn social studies. *The Social Studies, 73*(3), 100-105. doi : 10.1080/00377996.1982.9956147

Biber, B. (2012). *Fen ve teknoloji öğretmenlerinin yazmaya dair algıları ve öğrenme amaçlı yazma aktivitelerini uygulama düzeyleri* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 319665)

Bingöl, Y. (2011). *21. yüzyılda demokrasi tartışmaları.* Y. Bingöl (Ed.), (1. baskı). Kocaeli: Umuttepe.

Boscolo, P. & Mason, L. (2001). Writing to learn, writing to transfer. In P. Tynjaia, L. Mason & K. Lonka (Ed.) *Writing as a Learning tool: Integrating Theory and Practice,* (Vol. 7, *pp.*83104). Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/271429615_Writing_to_Learn_Writing_to_Transfer

Boyer, T. L. (2006). Writing to learn in social studies. *The Social Studies, 97*(4), 158-160. doi: 10.3200/TSSS.97.4.158-160

Bozbek, M. & Demir, S. B. (2014). Vatandaşlık ve demokrasi eğitimi dersine yönelik tutum ölçeği: Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 23*(2014), 323-351. https://www.researchgate.net/publication/267765244 adresinden edinilmiştir.

Bozat, Ö. (2014). *5. sınıf yaşamımızdaki elektrik ünitesinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinden mektubun başarıya etkisi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 366548)

Bozkurt, R. (2017). *Üst bilişsel aktivite ile desteklenmiş argümantasyon tabanlı bilim öğrenme yaklaşımının öğretmen adaylarının fen başarısına etkisi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 476111)

Burke K. A., & Greenbowe, T. J. (2006). İmplementing the science writing heuristic in the chemistry laboratory. *Journal of Chemical Education, 83*(7), 1032-1038. doi: 10.1021/ed083p1032

Büyüköztürk, Ş. (2019). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı. İstatistik, araştırma deseni SPSS uygulamaları ve yorum* (25. baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (24. baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Bristow Evans, M. (2018). *The ıntegration of reading, writing, speaking, and listening skills in the middle school social studies classroom* (Doctoral Dissertation). Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global. (UMI No. 10829609)

Can, A. (2017). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi* (5. baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Cantrell, R. J., Fusaro, J. A., & Dougherty, E. A. (2000). Explorıng the effectıveness of journal wrıtıng on learnıng socıal studıes: a comparatıve study. *Reading Psychology, 21*(1), 1-11. doi: 10.1080/027027100278310

Cansoy, R. (2018). Uluslararası çerçevelere göre 21.yüzyıl becerileri ve eğitim sisteminde kazandırılması. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 7* (4), 3112-3134. http://www.itobiad.com/issue/39481/494286 adresinden edinilmiştir.

Caukin, N. S. (2010). *Science writing heurisitc: A writing-to-learn strategy and its effect on student's science achievement, science self-efficacy, and scientific epistemological view* (Doctoral Dissertation). Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global. (UMI No. 3439048)

Chappell, A. (2006). Using the 'grieving' process and learning journals to evaluate students' responses to problem-based learning in an undergraduate geography curriculum. *Journal of Geography in Higher Education, 30*(1), 15-31. doi: 10.1080/03098260500499584

Chen, Y. C. (2019). Using the science talk–writing heuristic to build a new era of scientific literacy. *The Reading Teacher,*1-14. doi: 10.1002/trtr.1808

Creswell, J. W. (2017). *Karma yöntem araştırmalarına giriş* (M. Sözbilir, *çev. ed.*). Ankara: Pegem Akademi. (Çalışmanın orijinali 2014'da yayımlanmıştır.

Creswell, J. W., & Plano-Clark, V. L. (2007). *Designing and conducting mixed methods research.* Thousand Oaks, California: Sage Publications.

Crıck, B. (2012). *Demokrasi* (Ü. H. Yolsal, *çev.*). Ankara: Dost. (Çalışmanın orijinali 2002'de yayımlanmıştır.)

Çalışkan, H. (2008). *İlköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde araştırmaya dayalı öğrenme yaklaşımının derse yönelik tutuma, akademik başarıya ve kalıcılık düzeyine etkisi* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 214533)

Çengelci, T. (2005). *Sosyal bilgiler dersinde beyin temelli öğrenmenin akademik başarıya ve kalıcılığa etkisi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 187937)

Çiftçi, S. (2013). The relationships between students' attitudes towards social studies and their perceptions of democracy. *Educational Research and Reviews, 8*(3), 77-83. doi: 10.5897/ERR11.12.12-1080

Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2018). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve lisrel uygulamaları* (5. baskı). Ankara: Pegam Akademi.

Çömen, H. (2018). *Fen bilimleri 7. sınıf elektrik enerjisi ünitesi kapsamında öğrenme amaçlı yazma aktivitelerine dayalı geliştirilen hibrid kitabın etkilerinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 518013)

Dahl, R. A. (2015). *Demokrasi üzerine* (B. Kadıoğlu, *çev.*). Ankara: Siyasal. (Çalışmanın orijinali 1998'de yayımlanmıştır.)

Daşdemir, İ. (2017). Öğrenme amaçlı mektup yazma aktivitesinin öğrencilerin akademik başarısına, eleştirel düşünme becerilerine ve fizik tutumlarına etkisi. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi, 2*(2), 262-269. doi: 10.21733/ibad.2117

Daşdemir, İ. (2018). İşbirliğine dayalı öğrenme ve öğrenme amaçlı mektup yazma aktivitesinin öğretmen adaylarının kuvvet ve hareket konusunda akademik başarılarına ve tutumlarına etkisi. *Sakarya University Journal of Education, 8*(3), 205-221. doi:10.19126/süje.413543

Demir, S. B. (2011). *Sosyal bilgiler öğretim programına göre tasarlanmış hikâyelerin etkililiği* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 279899)

Demirbağ, M. (2011). *Argümantasyon tabanlı bilim öğrenme yaklaşımının kullanıldığı fen sınıflarında modsal betimleme eğitiminin öğrencilerin fen başarıları ve yazma becerilerine etkisi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 294859)

Demirbağ, M., Kingir, S., & Çepni, S. (2015). The relationship between prospective teachers' belief systems and writing-to-learn. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD), 16*(2), 423-442. https://www.researchgate.net/publication/281491416_The_Relationship_between_Prospective_Teachers'_Belief_Systems_and_Writing-to-Learn adresinden edinilmiştir.

Demircioğlu, İ. H., & Demircioğlu, E. (2015) Okul dışı sosyal bilgiler öğretiminde tarihsel çevrenin kullanımı. A. Şimşek & S. Kaymakçı (Eds.) *Okul dışı sosyal bilgiler öğretimi* içinde (1. baskı, ss.99-111). Ankara: Pegem Akademi.

Demirel, Ö. (2009). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme* (12. baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Dere, İ. (2017). *Sosyal bilgiler derslerinde bir öğrenme ve öğretme yöntemi olarak sözlü tarih* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 459564)

DeVellis, R. F. (2017). *Ölçek geliştirme. Kuram ve uygulamalar* (T. Totan, *çev. ed*.). Ankara: Nobel. (Çalışmanın orijinali 2012'de yayımlanmıştır.)

Doğan, İ. (2007). *Modern toplumlarda vatandaşlık, demokrasi ve insan hakları. İnsan haklarının kültürel temelleri.* Ankara: Pegem Akademi.

Doğan, Y. (2007). *Sosyal bilgiler öğretiminde tarihsel yazılı kanıtların kullanımı* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 211673)

Doğan, Y. & İlhan, N. (2016). Prospective Teachers' Views Related to Using Writing to Learn Activities in "Science and Technology Teaching" Course. *Adıyaman University Journal of Educational Sciences, 6* (1), 1-22. doi: 10.17984/adyuebd.30690

Dukewich, K. R., & Vossen, D. P. (2015). Toward accuracy, depth and ınsight: how reflective writing assignments can be used to address multiple learning objectives in small and large courses. *Collected Essays on Learning and Teaching, 8* (2015), 97–110. doi:10.22329/celt. v8i0.4258.

Duman, D., Gül, D. & Şahiner, S. (2008). İlköğretim sosyal bilgiler dersinde aktif öğrenme tekniklerinin demokratik tutumlara ve ders başarısına etkisi. *Dokuz Eylül Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, 24,* 135-146. https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/234881 adresinden edinilmiştir.

Duman, B. (2010). Correlation between the graduate-students' perception of educational philosophies and their democratic attitudes. *Procedia Social and Behavioral Sciences*

2(2010), 5830-5834. https://www.researchgate.net/publication/240448259 adresinden edinilmiştir.

Dummer, T. J. B., Cook, L.G., Parker, S. L., Barrett, G. A., & Hull, A. P. (2008). Promoting and assessing 'deep learning' in geography fieldwork: An evaluation of reflective field diaries, *Journal of Geography in Higher Education, 32*(3), 459-479. doi: 10.1080/03098260701728484

Duruhan, K., & Ersöz, Y. (2013). Ortaokulda demokrasi algıları ölçeği: geçerlik ve güvenirlik çalışması. Tarih Okulu Dergisi (TOD), 6(16), 657-672. doi: 10.14225/Joh355.

Duymaz, N. (2011). *Hücre konusunun öğrenilmesinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin kullanımı ve analoji üretme* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 290591)

Efe, Ü. (2010). *Sosyal bilgiler öğretiminde filmlerin kullanımı* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 262025)

Eker, C., & Coşkun, İ. (2012). Ders günlüğü yazmanın ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi akademik başarılarına etkisi. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal BilimlerEnstitüsü Dergisi, 29,* 110-120. http://www.acarindex.com/index.php?sayfa=sayidetay&id=2396 adresinden edinilmiştir.

Ellis-Robinson, T. (2015). *The effect of poetry as a write to learn Activity on content acquisition, content area writing proficiency, and classroom engagement in an inclusive middle school social studies setting: A mixed methods study* (Doctoral Dissertation). Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global. (UMI No. 3724673)

Emig, J. (1977). Writing as a mode of learning. *College Composition and Communication, 28*(2), 122-128. Retrieved from https://www.jstor.org/stable/356095

Er, H. (2010). *Sosyal bilgiler eğitimi kapsamında ilköğretim öğrencilerinin 'biyografi' kullanımına ilişkin görüşleri* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 279617)

Erbil, D. G., & Kocabaş, A.(2017). İlkokul 3. sınıf öğrencileri için bir ölçek geliştirme çalışması: demokratik tutum ölçeği. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 25*(1), 221-232. https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/297470 adresinden edinilmiştir.

Erduran Avcı, D., & Akçay, T. (2013). Fen ve Teknoloji Dersinde Yazma Etkinlikleri Üzerine Öğretmen Görüşleri. *Türk Fen Eğitimi Dergisi, 10*(2), 48-65. https://search.proquest.com/openview/b3790347476c0a892875f70cff63a0ca adresinden edinilmiştir.

Erkan, A. (2019). *İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde kullanılan eğitsel oyun ve dijital oyun öğretiminin öğrencilerin başarı ve tutumlarına etkisi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 567523)

Erkuş, A. (2006). *Sınıf öğretmenleri için ölçme ve değerlendirme. Kavramlar ve uygulamalar* (1. baskı). Ankara: Ekinoks.

Erkuş, A. (2016). Ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmalarındaki sorunlar ile yazım ve değerlendirilmesi. *Pegem Atıf İndeksi,* 0, 1221-1234. doi: 10.14527/9786053183563b2.074

Ersoy, A. F. (2014). Active and democratic citizenship education and its challenges in social studies classroom. *Eurasian Journal of Educational Research, 55,* 1-20. doi: 10.14689/ejer.2014.55.1

Fırat, M., Kabakçı Yurdakul, I., & Ersoy, A. (2014). Bir eğitim teknolojisi araştırmasına dayalı olarak karma yöntem araştırması deneyimi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi –*

ENAD, 2(1), 65-86. https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/63872 adresinden edinilmiştir.

Firek, H. (2006). Creative writing in the social studies classroom: promoting literacy and content learning. *Social Education, 70*(4), 183-186. Retrieved from https://www.socialstudies.org/publications/socialeducation/may-june2006

Fulwiler, T. (1997). Writing back and forth: class letters. *New Directions for Teaching and Learning 1997*(69), 15 – 25. doi: 10.1002/tl.6902

Flower, L., & Hayes, J. R. (1981). A cognitive process theory of writing. *College Composition and Communication,32*(4), 365-387. doi: 10.2307/356600

Fraenkel, J. R., & Wallen, N.E. (2009). *How to design and evaluate research in education* (7th ed.). New York: McGraw-Hill.

Galbraith, D., & Rijlaarsdam, G. (1999). Effective strategies for the teaching and learning of writing. *Learning and Instruction, 9*(2), 93-108. doi: 10.1016/S0959-4752(98)00039-5

George, D., & Mallery, P. (2016). *IBM SPSS Statistics 23 step by step. A simple guide and reference* [e-book version]. Retrieved from https://www.taylorfrancis.com/ books/e/9781315545899

Gıroux, H. A. (1978). Writing and critical thinking in the social studies. *Curriculum Inquiry 8*(4), 291-310. Retrieved from https://www.jstor.org/stable/1179734?

Gökçek, T. (2019). Karma araştırma yöntemi. H. Özmen & O. Karamustafaoğlu (Ed). *Eğitimde araştırma yöntemleri* içerisinde (1. baskı, *ss*. 391-432). Ankara: Pegem Akademi.

Gömleksiz, M. (1993). *Kubaşık Öğrenme İle Geleneksel Yöntemin Demokratik Tutumlar ve Erişiye Etkisi* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 032135)

Gömleksiz, M. N. & Kılınç, H. H. (2013). Vatandaşlık ve demokrasi eğitimi dersi kazanımları ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 8*(12), 555-568. https://www.researchgate.net/publication/314466011 adresinden edinilmiştir.

Gunel, M., Hand, B., & Prain, V. (2007). Writing for learning in science: A secondary analysis of six studies. *International Journal of Science and Mathematics Education, 5*(4), 615-637. Retrieved from https://link.springer.com/article/10.1007/s10763-007-9082-y

Güler, N. (2013). *Eğitimde ölçme değerlendirme* (5. baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Gümbür, Y. (2019). *Sosyal bilgiler dersinde artırılmış gerçeklik uygulaması kullanımının öğrencilerin akademik başarısına, tutumuna ve motivasyonuna etkisi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 545017)

Güven, A. (2005). *Tarih öğretiminde öğrencilerin demokratik tutumların çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 163021)

Glesne, C. (2014). *Nitel araştırmaya giriş* (A. Ersoy & P. Yalçınoğlu, *çev. eds.*). Ankara: Anı. (Çalışmanın orijinali 1992'de yayımlanmıştır.)

Greene, T. M. (2016). *Determining Elementary Students' Mathematical Self-Efficacy and Attitudes towards Mathematics through Journal Writing* (Doctoral Dissertation). Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global. (UMI No. 10106160)

Izgar, G., & Beyhan, Ö. (2015). Değerler eğitimi programının ilköğretim okulu 8.sınıf öğrencilerinin demokratik tutum ve davranışlarına etkisi. *Değerler Eğitimi Dergisi,*

13(29), 439- 470. http://ded.dem.org.tr/gorsel/pdf/ded-29-makale-15.pdf adresinden edinilmiştir.

İlhan, G. O. (2016). *Sosyal bilgiler öğretiminde çizgi romanların kullanımı* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 447716)

İncirci, A. (2016). *Öğrenme amaçlı "mektup yazma etkinliği"nin İngilizce dersinde akademik başarıya, derse karşı tutuma ve üstbiliş düzeyine etkisi.* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 426447)

Haley-James, S. (1982). Helping students learn through writing, *Language Arts*, *59*(7), 726-731. Retrieved from https://www.jstor.org/stable/41405105

Hand, B., & Praın, V. (2002). Teachers ımplementing writing-to-learn strategies in junior secondary science: a case study. *Science Education, 86*(6), 737-755. doi: 10.1002/sce.10016

Hand, B., Wallace, W. C., & Yang, E. (2004). Using a science writing heuristic to enhance learning outcomes from laboratory activities in seventh-grade science: quantitative and qualitative aspects. *International Journal of Science Education, 26*(2), 131-149. doi: 10.1080/0950069032000070252

Hand, B., Hohenshell, L., & Praın, V. (2006). Examining the effect of multiple writing tasks on Year 10 biology students' understandings of cell and molecular biology concepts. *Instructional Science, 35*(4), 343-373. doi: 10.1007/s11251-006-9012-3

Hand, B., Yang, O. E. M., & Bruxvoort, C. (2007). Using writing-to-learn science strategies to ımprove year 11 students' understandings of stoichiometry. *International Journal of Science and Mathematics Education*, *5*(1), 125-143. Retrieved from https://link.springer.com/article/10.1007/s10763-005-9028-1

Hasançebi, F., Koçak G., Köksal A. P., & Seven, S. (2017). Öğrenme Amaçlı Yazmanın Modern Fizik Konularını Öğrenmede ve Öğrenciler Üzerinde Etkisi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi, 12*(24), 649-666. adresinden edinilmiştir.

Heater, D. (2007). *Yurttaşlığın kısa tarihi* (M. D. Üst, *çev. ed*.). İstanbul: İmge. (Çalışmanın orijinali 2004'te yayımlanmıştır.)

Hebert, M., Simpson, A., & Graham, S. (2013). Comparing effects of different writing activities on reading comprehension: A meta-analysis. *Reading and Writing, 26*(1), 111-138. Doi: 10.1007/s11145-012-9386-3

Hensberry, K. K. R., & Jacobbe, T. (2012). The effects of Polya's heuristic and diary writing on children's problem solving. *Mathematics Education Research Journal, 24*(1), 59-85. doi: 10.1007/s13394-012-0034-7

Hobson, E., & Schafermeyer, K. (1994). "Writing and critical thinking: writing to learn in large classes. *American Journal of Pharmacological Education. 58*, 423-7. Retrieved from http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.537.8893&rep=rep1&type=pdf

Hohenshell. M. L., & Hand, B. (2006) Writing-to-learn strategies in secondary school cell biology: a mixed method study. *International Journal of Science Education, 28*(2-3), 261-289. doi: 10.1080/09500690500336965

Hohenshell, L., Hand, B., & Staker, J. (2004). Promoting conceptual understatnding of biotechnology: Writing to a younger audience. *American Biology Teacher, 66(5),* 333-338. Retrieved from https://www.jstor.org/stable/pdf/4451686.pdf

Hooey, C. A., & Bailey, T. J. (2005). Journal writing and the development of spatial thinking skills, *Journal of Geography*, 104(6), 257-261. doi: 10.1080/00221340508978647

Hrina-Treharn, T. L. (2011). *Mathematically gifted students' attitudes toward writing in the math classroom: A case study* (Doctoral Dissertation). Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global. (UMI No. 3493181)

Jaafar, R. (2016). Writing-to-learn activities to provoke deeper learning in calculus, *PRIMUS(Problems, Resources, and Issues in Mathematics Undergraduate Studies), 26*(1), 67-82. doi: 10.1080/10511970.2015.1053642

Jani, J. S., & Mellinger, M. S. (2015). Beyond "writing to learn": factors ınfluencing students' writing outcomes. *Journal of Social Work Education, 51*(1), 136-152. doi: 10.1080/10437797.2015.977177

Kabataş-Memiş, E. (2014). Students' views about the non-traditional writing. *Procedia - Social and Behavioral Sciences. 116* (2014), 1735 – 1738. Retrieved from https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042814004819

Kaldırım, E. (2005). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin demokrasi algıları. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 25*(3), 143-162. http://www.gefad.gazi.edu.tr/tr/download/article-file/77233 adresinden edinilmiştir.

Kan, A. (2008). Ölçme aracı geliştirme. S. Tekindal (Ed.), *Eğitimde ölçme değerlendirme* içinde (2. baskı, *ss.* 240-278). Ankara: Pegem Akademi.

Karaca, E. (2008). Test ve madde analizi. S. Erkan ve M. Gömleksiz (Eds.), *Eğitimde ölçme değerlendirme* içinde (1. baskı, *ss.* 240-306). Ankara: Nobel.

Karaca, M., Oner Armagan, F., & Bektas, O. (2015). The use of the reflective diaries in science lessons from the perspectives of eighth grade students. *International Journal of Environmental &Science Education, 11*(2), 53-74. doi: 10.12973/ijese.2016.289a

Karaçağıl, C. (2014). *Sosyal bilgiler derslerinde öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri kullanımının öğrenci akademik başarısına etkisi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 377621)

Karaçağıl, C., & Avaroğulları, A. K. (2017). The effect of using writing to learn activities in social studies on students' academic achievement. *International Journal of Innovative Research in Education, 4*(2), 54-59. https://www.academia.edu/35018332/ adresinden edinilmiştir.

Karadeniz, O. (2012). *Sosyal bilgiler proje fuarının sosyal bilgiler dersine ilişkin tutumlara etkisi ve sürece yönelik öğrenci, öğretmen ve veli görüşleri* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 317057)

Karakuş, F. (2006). *Sosyal bilgiler öğretiminde yapıcı öğrenme ve otantik değerlendirme yaklaşımlarının öğrencilerin akademik başarı, kalıcılık ve sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarına etkisi* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 205449)

Karaman, B. (2018). *Ters yüz sınıf modelinin sosyal bilgiler 7. sınıf yaşayan demokrasi ünitesinde uygulanması* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 516108)

Kardaş, S. (2019). *Bilimsel hikâyelerin hücre ve organeller konusunda 6. sınıf öğrencilerinin akademik başarı, bilimin doğasını anlama ve yazma kaygısına etkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 583344)

Karpat, K. (2017). *Türk demokrasi tarihi. sosyal, kültürel, ekonomik temeller* (8. baskı). İstanbul: Timaş.

Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi. Kavramlar ilkeler teknikler* (31. baskı). Ankara: Nobel

Kartal, A. (2011). *Zihin haritalama tekniğinin sosyal bilgiler dersinde öğrenci başarısı, tutumu ve kalıcılığına etkisi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.294136)

Kayaalp, F., Karameşe, E. N. & Karadeniz, O. (2018). Prospective Social Studies Teachers' Perceptions on the Concept of "Citizen(Ship)", *International Journal of Eurasia Social Sciences, 9*(34), 2051-2068. http://www.ijoess.com/OncekiSayilarDetay.aspx?Sayi=34 adresinden edinilmiştir.

Kaymakcı, S. (2010). *Sosyal bilgiler öğretiminde çalışma yaprakları kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına ve derse karşı tutumlarına etkisi* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 279661)

Keçe, M. (2013). *Sosyal bilgiler öğretiminde yararlanılan sınıf içi tarihi roman kullanım tekniklerinin öğrencilerin tarih okuryazarlığı düzeylerine etkisi* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 333488)

Keçe, M., & Dinç, E. (2015). Demokratik katılım ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi GEFAD / GUJGEF, 35*(1), 177-207. http://www.gefad.gazi.edu.tr/tr/issue/6771/91137 adresinden edinilmiştir.

Keys, C. W., Hand, B., Praın, V., & Collins, S. (1999). Using the science writing heuristic as a tool for learning from laboratory ınvestigations in secondary science. *Journal of Research in Scıence Teachıng, 36*(10), 1065–1084. doi: 10.1002/(SICI)1098 2736(199912)36:10<1065: AID-TEA2>3.0.CO;2-I

Kieft, M., Rijlaarsdam, G., & Van den Bergh, H. (2006). Writing as a learning tool: Testing the role of students' writing strategies. *European Journal of Psychology of Education* 21(1), 17-34. Retrieved from https://springer.com/article/10.1007/BF03173567

King, B., Raposo, D., & Gimenez, M. (2016). Promoting student buy-in: using writing to develop mathematical understanding. *Georgia Educational Researcher,* 13(2), 33-52. doi: 10.20429/ger.2016.130202

Kingir, S. (2013). Using non-traditional writing as a tool in learning chemistry. *Eurasia Journal of Mathematics, Science & Technology Education, 9*(2), 101-114. doi: 10.12973/eurasia.2013.922a

Kiriş, A. (2009). *Tarih eğitimi ve tarihçilik mesleği: lise tarih derslerinde yazma becerilerinin kullanılması ve geliştirilmesi* (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 278345)

Koçak, G. (2013). *Tek boyutta hareket konusunda öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin uygulanmasının fen bilgisi öğretmenliği 1. sınıf öğrencilerinin akademik başarısına ve kalıcılığa etkisi düzeyleri* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 331715)

Koçak, G., & Seven, S. (2016). Fen bilgisi öğretmen adaylarının öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri hakkındaki görüşleri: tek boyutta hareket örneği. *Ekev Akademi Dergisi, 20* (65), 253-268. http://www.ekevakademi.org/DergiArama.aspx? adresinden edinilmiştir.

Köksal, A. P. (2019). *Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin beşinci sınıf öğrencilerinin elektrik konusundaki akademik başarılarına, kalıcılığa ve fen bilimleri dersine karşı tutumlarına etkisi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 582870)

Köseoğlu, M. (2009). *Sosyal bilgiler dersinde karikatür kullanımının eleştirel düşünmeye etkisi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 249759)

Külekçi, Z. (2018). *Hikaye yazmanın 8. sınıf öğrencilerinin maddenin yapısı ve özellikleri ünitesindeki akademik başarılarına ve tutumlarına etkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 543910)

Klein, P. D. (1999). Reopening Inquiry into Cognitive Processes in Writing-To-Learn. Educational Psychology Review, 11(3), 203-270. Retrieved from https://link.springer.com/article/10.1023/A:1021913217147

Klein, P. D., Piacente-Cimini, S., & Williams, A. L. (2007). The role of writing in learning from analogies. *Learning and Instruction, 17*(6), 595-6 doi: 10.1016/j.learninstruc.2007.09.006

Klein, P.D., & Rose, M.A. (2010). Teaching argument and explanation to prepare junior students for writing to learn. *Reading Research Quarterly, 45*(4), 433–461. 10.2307/20779540

Klein, P. D., & Boscolo, P. (2016). Trends in research on writing as a learning activity. *Journal of Writing Research, 7*(3), 311- 350. doi: 10.17239/jowr-2016.07.3.01

Kravchuk, D. A. (2015). *The effectiveness of professional development in teaching writing-to-learn strategies for science: An evaluative case study* (Doctoral Dissertation). Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global. (UMI No. 3742977)

Langer, J. A., & Applebee, A. N. (2007). *How Writing Shapes Thinking: A Study of Teaching and Learning*. Retrieved from https://wac.colostate.edu/books/landmarks/langer-applebee/ (Original work published in 1987)

Lawwill, K. S. (1999). *Using writing to learn strategies: Promoting peer collaboration among high school science teachers* (Doctoral Dissertation). Retrieved from https://vtechworks.lib.vt.edu/handle/10919/28374 (osu 072399-183948)

Leffler, K. A. (2014). *Writing in the elementary science classroom: teacher belıefs and practices wıthın a narrowing currıculum* (Doctoral dissertation). Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global. (UMI No. 3619236)

Mason, L., & Boscolo, P. (2000). Writing and conceptual change. What changes? *Instructional Science, 28*(3), 199-226. Retrieved from https://link.springer.com/content/pdf/10.1023%2FA%3A1003854216687.pdf

Maxim, G. (1998). Writing poetry in the elementary social studies classroom. *Social Education, 62*(4), 207-211. Retrieved from https://www.socialstudies.org/sites/default/files/publications/se/6204/620404.html

McDermott, M. (2010). More than wiriting-to-learn. *The Science Teacher, 77*(1), 32- 36. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/234668577

Meral, E. (2018). *Argümantasyon tabanlı bilim öğrenme yaklaşımının öğrencilerin akademik başarılarına eleştirel düşünme eğilimlerine ve argüman oluşturma becerilerine etkisi* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.524362)

Merrıam, S. B. (2015). Nitel araştırma desen uygulama için bir rehber (S. Turan, *çev. ed.*). Ankara: Nobel. (Çalışmanın orijinali 2009'da yayımlanmıştır.)

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2018a). *Sosyal bilgiler öğretim programı(ilkokul, ortaokul 4,5,6,7).* http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=354 adresinden edinilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2018b). *Akademik becerilerin izlenmesi ve değerlendirilmesi.* http://abide.meb.gov.tr/ adresinden edinilmiştir.

Nalçacı, A., & Ercoşkun, H. (2006). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının demokratik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi(KKEFD),* 14, 242-257. https://www.researchgate.net/publication/304309084 adresinden edinilmiştir.

Nam, J., Choi, A., & Hand, B. (2011). Implementation of the science writing heuristic (SWH) approach in 8th grade science classrooms. *International Journal of Science and Mathematics Education, 9*(5), 1111-1133. Retrieved from https://link.springer.com/article/10.1007/s10763-010-9250-3

Nejmaoui, N. (2019). Improving EFL learners' critical thinking skills in argumentative writing. *English Language Teaching, 12*(1), 98-109. doi: 10.5539/elt.v12n1p98

Newell, G. E., & Winograd, P. (1995). Writing about and learning from history texts: The effects of task and academic ability. *Research in the Teaching of English, 29*(2), 133-163.Retrieved from https://www.jstor.org/stable/40171246?seq=1#metadata_info_tab_contents

Noel, K. A. (1996). *Writing as a tool for learning in a grade seven social studies classroom* (Doctoral Dissertation). Retrieved from https://search.proquest.com/pqdtglobal/results/D0EC3950B919480BPQ/1?accountid=17396 (UMI No. NN11820)

Nurnberg, D. (2017). *Writing-to-Learn in High-School Chemistry: The Effects of Using the Science Writing Heuristic to Increase Scientific Literacy* (Doctoral Dissertation). Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global. (UMI No. 10608491)

Nückles, M., Hübner, S., Dümer, S., & Renkl, A. (2010). Expertise reversal effects in writing-to-learn. *Instructional Science, 38*(3), 237-258. doi: 10.1007/s11251-009-9106-9

Ocak, M. A. (2011). Öğretim tasarımı modelleri. M. A. Ocak (Ed.). *Öğretim tasarımı kuramlar, modeller ve uygulamalar* içerisinde (1.baskı, *ss.* 30-267). Ankara: Anı.

Okutan, M. (2010). Türk eğitim sisteminde demokrasi eğitimi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 7*(1), 938-945. http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423936671.pdf adresinden edinilmiştir.

Oruç, Ş. (2007). *Sosyal bilgiler öğretiminde mizah* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.221596)

Ozturk, B., & Gunel, M. (2015). Writing and its Use as a learning tool through teacher's perspective: Instrument development and a pilot implementation. *Elementary Education Online, 14*(2), 713-33. doi: 10.17051/io.2015.60822

Öğdük, A. (2011). *İlköğretim ikinci Kademede Fen ve Teknoloji Dersinde Öğrenme Amaçlı Yazma Aktivitelerinde Kullanılan Modsal Betimlemelerin Akademik Başarıya Etkisi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 299756)

Öz, M. (2015). *Öğrenme amaçlı yazma aktivitelerinde çoklu modsal betimleme kullanımının 5. sınıf öğrencilerinin öğrenmelerine, bilimsel süreç becerilerine, eleştirel düşünmelerine ve fen bilimlerine yönelik tutumlarına etkisi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 447052)

Özçelik, D. A. (2011). *Ölçme ve değerlendirme* (4.baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Özdamar, K. (2017). *Eğitim, sağlık ve davranış bilimlerinde ölçek ve test geliştirme yapısal eşitlik modellemesi(IBM SPSS, IBM AMOS ve MINITAB) uygulamalı* (2. baskı). Eskişehir: Nisan.

Özdemir, Y., Şimşek, U., & Aktaş, E. (2006). "Demokrasi üzerine". *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi,* 14, 259-269. https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/31537 adresinden edinilmiştir.

Özel, E. (2013). *Sosyal bilgiler dersi kapsamında yer alan tarih konularının öğretiminde teknoloji kullanımı* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 332169)

Öztaşkın, B. Ö., & İçen, M. (2015).Ortaokul öğrencilerinin hoşgörü eğilimleri ile demokrasi algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. [Hüseyin Hüsnü Tekışık Özel Sayısı]. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi.* 39-56. https://www.researchgate.net/publication/281586141_ adresinden edinilmiştir.

Öztürk, C. (2014). Sosyal bilgiler öğretimi. C. Öztürk, S. C. Keskin & R. Otluoğlu (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretiminde edebi ürünler ve yazılı materyaller* içinde (6. baskı, *ss.* 1-25). Ankara: Pegem Akademi.

Öztürk, C. (2015). Sosyal bilgiler: toplumsal yaşama disiplinlerarası bir bakış. C. Öztürk (Ed.) *Sosyal bilgiler öğretimi demokratik vatandaşlık eğitimi* içinde (4. baskı, *ss.* 2-31). Ankara: Pegem Akademi.

Öztürk, F., Öztürk, B., & Işık, A. (2016). Ortaokul Matematik Öğretmenlerinin Yazmaya ve Öğrenme Amaçlı Yazma Aktivitelerine Bakış Açılarının Belirlenmesi. *Journal of Bayburt Education Faculty, 11*(2), 307-328. https://www.researchgate.net/publication/312038760 adresinden edinilmiştir.

Öztürk, S. (2014). *Lise-1 düzeyindeki öğrencilerin modsal betimlemeleri tanıyıp öğrenme amaçlı yazmada kullanmalarının fizik dersi dalgalar ünitesindeki akademik başarıya etkisi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 366546)

Özyurt, B. B. (2011). *Canlılarda üreme büyüme ve gelişme ünitesinin çoklu yazma etkinlikleri kullanılarak öğretilmesinin değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.298540)

Pallant, J. (2017). *SPSS kullanma klavuzu. SPSS ile adım adım veri analizi* (S. Balcı & B. Ahi *çev. ed*.). Ankara: Anı. (Çalışmanın orijinali 2002'de yayımlanmıştır.)

Pamuk, A., & Alabaş, R. (2016). Vatandaşlık ve sosyal bilgiler. D. Dilek (Ed.), *Sosyal bilgiler eğitimi* içerisinde (1. baskı, *ss.* 333-350). Ankara. Pegem Akademi.

Parker, W. C. (2001). Educating democratic citizens: A broad view. *Theory Into Practice, 40*(1), 6-13. doi: 10.1207/s15430421tip4001_2.

Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (S. B. Demir, *çev. ed.*). Ankara: Pegem Akademi. (Çalışmanın orijinali 1992'de yayımlanmıştır.)

Pektaş, S. (2019). *Yabancı dil öğretiminde öğrenme amaçlı yazma tekniğinin öğrencilerin akademik başarı, tutum ve öz-yeterliklerine etkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 586336)

Pınar, E. (2019). *Dördüncü sınıf fen bilimleri dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinden günlüğün başarıya ve fen tutumuna etkisi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 584533)

Pitard, P. (2011). Writing in the social studies classroom, *e-Newsletter*, 1-6. Retrieved from https://www.history.org/history/teaching/enewsletter/volume9/mar11/writing.pdf

Polatcan, A. (2016). *Öğretmen görüşlerine göre sosyal bilgiler öğretiminde fotoğraf kullanımı* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 436947)

Poock, J. R., Burke, K. A., Greenbowe, T. J. & Hand, B. M. (2007). Using the science writing heuristic in the general chemistry laboratory to ımprove students' academic performance. *Journal of Chemical Education, 84*(8), 1371-1379. doi.org/10.1021/ed084p1371

Putti, A. (2011). High school students' attitudes and beliefs on using the science writing heuristic in an advanced placement chemistry class. *Journal of Chemical Education, 88*(4), 516-521. doi: 10.1021/ed100135w

Ray Parsons, M. (2011). *Effects of writing to learn in pre-calculus mathematics on achievement and affective outcomes for students in a community college setting: A mixed methods approach* (Doctoral Dissertation). Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global. (UMI No. 3454629)

Reilly, E. M. (2007). *Writing to learn mathematics: A mixed method study* Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global. (UMI No. 3284291)

Rivard, H.R. H. (2016). *How to develop and support the academıc wrıtıng of our students ın the scıence classroom* (MSc Thesis). Retrieved from https://digitalcommons.hamline. edu/hse_all (osu. 4194).

Ross, E. W. (2006). The struggle for the social studies curriculums. In Wayne Ross (Eds.), *The social studies curriculum purposes, problems, possibilities.* (3rd., *pp.* 17-37) Newyork: State University of New York Press.

Rouse, A. G., Graham, S., & Compton, D. (2017) Writing to learn in science: effects on grade 4 students' understanding of balance. *The Journal of Educational Research, 110*(4), 366-379. doi: 10.1080/00220671.2015.1103688

Sağırlı, M. Ö. (2010). The Examination of the Educational Effects of Some Writing Activities in the Light of Student Opinions. *Educational Sciences: Theory & Practice 10* (4), 2501-2530. https://scholar.google.com.tr/citations?user=a5lCwuEAAAAJ&hl=tr&oi=sra adresinden edinilmiştir.

Samanci, O. (2010). Democracy education in elementary schools. *The Social Studies, 101*(1), 30-33, doi: 10.1080/00377990903285499.

Seçer, İ. (2015). *Psikolojik test geliştirme ve uygulama süreci. SPSS ve LISREL uygulamaları* (1. baskı). Ankara: Anı.

Seçer, İ. (2017). *SPSS ve LIREL ile pratik veri analizi. Analiz ve raporlama* (3.baskı). Ankara: Anı.

Sedita, J. (2015). Learning to write and writing to learn. In Hougen, M.C. (Ed.) *Foundamentals of literacy instruction and assessment: 6-12,* (1nd ed., *pp.* 97-115). Baltimore, MD: Brooks Publishing Company.

Sefakat, G. (2014). *Sosyal bilgiler öğretiminde fıkraların kullanımı* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 357544)

Sessions, L., Kang, M.O., & Womack, S. (2016). The neglected "R": Improving writing ınstruction through iPad Apps. *TechTrend, 60,* 218-225. doi:10.1007/s11528-016-0041-8

Sever, R. (2015). Sosyal bilgiler öğretimine giriş. R. Sever (Ed.) *Sosyal bilgiler öğretimi* içinde (1. baskı, ss. 4-24). Ankara: Nobel.

Sezer, S. (2005). Öğrencinin akademik başarısının belirlenmesinde tamamlayıcı değerlendirme aracı olarak rubrik kullanımı üzerinde bir araştırma. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 18, 61-69. http://pauegitimdergi.pau.edu.tr/DergiTamDetay.aspx? ID=90&Detay=Ozet adresinden edinilmiştir.

Sielaff, C. K., & Washburn, E. K. (2015). The PEA strategy: One teacher's approach to integrating writing in the social studies classroom. *The Social Studies, 106*(4), 178-185. doi:10.1080/00377996.2015.1043616

Sinaga, P., & Feranie, S. (2017). Enhancing critical thinking skills and writing skills through the variation in non-traditional writing task. *International Journal of Instruction, 10*(2), 69-84. doi: 10.12973/iji.2017.1025a

Subaşı, Y. (2017). *Türkiye ve İran sosyal bilgiler ders kitaplarında edebi ürünlerin kullanımı* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 485895)

Süngü, H. (2016). Ortaokul öğrencilerinin demokratik değerlere bağlılık düzeyleri. *Sakarya University Journal of Education, 6*(1), 158-169. doi: 10.19126/suje.11227

Savage, T. V., & Amstong, D. G. (1996). *Effective teaching in elementary social studies*. (3rd ed.) New Jersey: Prentice Hall, Inc.

Slinger-Friedman, V., & Patterson L. M. (2012). Writing in geography: Student attitudes and assessment. *Journal of Geography in Higher Education, 36*(2), 179-195. doi: 10.1080/03098265.2011.599369

Stephenson, N. S., & Sadler-McKnight, N. P. (2016). Developing critical thinking skills using the Science Writing Heuristic in the chemistry laboratory. *Chemistry Education Research and Practice, 17*(1), 72-79. doi: 10.1039/c5rp00102a

Stewart, T. L., Myers, A. C., & Culley, M. R. (2010). Enhanced learning and retention through "writing to learn" in the psychology classroom. *Teaching of Psychology, 37*(1), 46–49. doi: 10.1080/00986280903425813

Şahin, B. (2008). *Demokrasi teorisinde güncel tartışmalar*. B. Şahin (Ed.). Ankara: Orion.

Şahin, S. (2019). Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinden ders günlüğü kullanımının öğrenci başarısına ve kalıcılığa etkisi (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 406019)

Şekerci, H. (2018). *Sosyal bilgiler öğretiminde storyline yaklaşımının etkililiğinin incelenmesi* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 504030)

Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2015). *Çok değişkenli istatistiklerin kullanımı* (M. Baloğlu, *çev. ed.*) Ankara: Nobel. (Çalışmanın orijinali 2013'te yayımlanmıştır.)

Tarchichi, R. M. (2016). *The impact of mathematics, science and language arts writing to learn strategies on the culture of learning in primary and secondary students* (Doctoral Dissertation). Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global. (UMI No. 10255051)

Teddlie, C., & Tashakkkori, A. (2015). *Karma yöntem araştırmalarının temelleri* (Y. Dede & S. B. Demir, *çev. ed.*). Ankara: Anı. (Çalışmanın orijinali 2009'da yayımlanmıştır.)

Tekin-Aytaş, Ç., & Uğuel, I. (2016). Bir matematik sınıfındaki yazma aktivitelerine dayalı öğretim uygulamasının öğrencilerin öğrenmeleri üzerindeki etkileri. *Milli Eğitim Dergisi, 45*(211), 113-146. https://dergipark.org.tr/tr/pub/milliegitim/issue/36139 adresinden edinilmiştir.

Tezbaşaran, A. (2008). *Likert tipi ölçek hazırlama klavuzu.* (1. baskı). Ankara: Türk Pedagoglar Derneği.

Tilly, C. (2014). *Demokrasi* (E. Arıcan, *çev.*). Ankara: Phoenix. (Çalışmanın orijinali 2007'de yayımlanmıştır.)

Tokcan, H. (2007). *Sosyal bilgiler öğretiminde bütünsel beyin yaklaşımı ile modellendirilmiş etkinliklerin akademik başarı ve tutumlar üzerine etkisi* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 206940)

Toraman, Ç., & Gözütok, F. D. (2014). İlköğretim 8. sınıf vatandaşlık ve demokrasi eğitimi ders programı'nın (2010) değerlendirilmesi. *Elementary Education Online, 13*(3), 954-979. http://ilkogretim-online.org.tr/index.php/io/article/view/2156 adresinden edinilmiştir.

Torun, F. (2015). *Sosyal bilgiler dersinde argümantasyon temelli öğretim ve karar verme becerisi arasındaki ilişki düzeyi* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 421458)

Topkaya, Y. (2014). *Vatandaşlık ve demokrasi eğitimi dersinde eğitici çizgi roman kullanımının bilişsel ve duyuşsal öğrenmelere etkisi* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 366519)

Turgut, M. F., & Baykul, Y. (2010). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme* (1. baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Thompson, G., Pilgrim, A., & Oliver, K. (2005). Self-assessment and Reflective Learning for First-year University Geography Students: A Simple Guide or Simply Misguided?, *Journal of Geography in Higher Education, 29*(3), 403-420. doi: 10.1080/03098260500290959

Tynjala, P. (1998). Writing as a tool for constructive learning: students' learning experiences during an experiment. *Higher Education, 36*(2), 209–23. Retrieved from https://link.springer.com/article/10.1023/A:1003260402036

Uğurlu B., N. (2014). What they think about democracy? Sample of 8th grade American and Turkish students. *MEVLANA International Journal of Education (MIJE), 4*(1), 16-29. doi: 10.13054/mije.13.65.4.1

Ural, S. N., & Sağlam, H. İ. (2011). İlköğretim öğrencilerinin demokratik tutum düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi, 9*(22), 161-180. https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/302452 adresinden edinilmiştir.

Uzoğlu, M. (2010). *Öğrenme amaçlı yazma aktivitelerinin kullanımının ilköğretim seviyesinde kuvvet ve madde ünitesini öğrenmeye etkisinin araştırılması* (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 269319)

Uzoğlu, M. (2014a). Farklı Öğrenme Amaçlı Yazma Aktivitelerinin Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Akademik Başarılarına, Laboratuar Tutumlarına ve Eleştirel Düşünme Becerilerine Etkisi.[Karedeniz Özel Sayısı]. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi, 6,* 195-209. https://scholar.google.com.tr/citations?user=R0jxEFcAAAAJ&hl=en adresinden edinilmiştir.

Uzoğlu, M. (2014b). Determining the effects of using different writing activities on the academic achievements secondary school 7th grade students and their attitudes towards the course. *Educational Research and Reviews, 9*(20), 1065-1070. doi: 10.5897/ERR2014.1861

Uzun, S. (2011). *Öğrenme amaçlı okuma-yazma etkinlikleri ile zenginleştirilmiş ortamların fizik öğrenme üzerindeki etkisi: Enerji ünitesinde bir uygulama* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.300382)

Uzun, S., & Alev, N. (2013). Öğrenme amaçlı okuma-yazma etkinlikleri ile zenginleştirilmiş ortamların öğrenci başarısına etkisi. *Journal of Turkish Science Education, 10*(2), 138-154. https://www.researchgate.net/publication/319832311 adresinden edinilmiştir.

Uzunkol, E., & Toğrulca, H. Ş. (2019). İlkokul öğrencilerinin demokrasi algılarının çizdikleri resimler aracılığı ile incelenmesi. *Journal of Interdisciplinary Education: Theory and Practice, 1*(1), 59-75. https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/709542 adresinden edinilmiştir.

Ünlüer, G. (2008). *Sosyal bilgiler dersinde gazete kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına ve tutumlarına etkisi* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 229176)

Walker, B., Shippen, M. E., Alberto, P. Houchins, D.E., & Cihak, D.F. (2005). Using the expressive writing programme to improve the writing skills of high school students with learning disabilities. *Learning Disabilities Research and Practice 20*(3), 175 – 183. doi: 10.1111/j.1540-5826.2005.00131.x

Walp, D. (2013). *Reflectıve wrıtıng ın a hıgh-abılıty mıddle school socıal studıes classoom* (MSc thesis). Retrieved from https://www.moravian.edu/education/research/med-thesis/2013

Washburn, E., Sielaff, C., & Golden, K. (2016). The use of a cognitive strategy to support argument-based writing in a ninth grade social studies classroom, *Literacy Research and Instruction, 55*(4), 353-374. doi: 10.1080/19388071.2016.1165319

Winstead Fry, S., & Villagomez, A. (2012). Writing to learn: benefits and limitations, *College Teaching, 60*(4), 170-175. doi: 10.1080/87567555.2012.697081

Wright, K. L., Hodges, T. S., Zimmer W. K., & McTigue, E. M. (2019). Writing-to-learn in secondary science classes: for whom is it effective?, *Reading & Writing Quarterly, 35*(4), 289-304. doi: 10.1080/10573569.2018.1541769

Yaman, F. (2018). Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinliklerinin Ortaokul 6. Sınıf Öğrencilerinin Madde ve Isı Ünitesindeki Kavramsal Anlamalarına Etkisi. *Sakarya University Journal of Education, 8*(4), 89-108. doi: 10.19126/suje.425308

Yasul, A. F. (2019). *Sosyal bilgiler dersinde kullanılan öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin akademik başarıya, öğrenmenin kalıcılığına ve yazmaya yönelik tutuma etkisi* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 585447)

Yerlikaya, A. (2019). *7. sınıf vücudumuzdaki sistemler ünitesinin araştırma sorgulama temelli öğreniminin programdaki öğrenme alanlarına etkisi* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 553096)

Yeşil, R. (2010). Demokratik öğretmen davranış kararlılığı ölçeğinin geçerlik ve güvenirliği. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri/Educational Sciences: Theory & Practice, 10* (4), 2665-2692. https://toad.halileksi.net/olcek/demokratik-ogretmen-davranis-kararliligi-olcegi adresinden edinilmiştir.

Yeşildağ, F. (2009). *Modern fizik öğretiminde öğrencilerin çoklu modsal betimlemeleri algılamaları ve modsal betimlemelerle hazırladıkları yazma aktivitelerini değerlendirme sürecinin öğrenmeye etkisi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 238226)

Yeşildağ-Hasançebi, F., Koçak, G., Köksal, A.P., & Seven, S. (2017). Öğrenme amaçlı yazmanın modern fizik konularını öğrenmede ve öğrenciler üzerinde etkisi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi, 12*(4), 649-666. https://dergipark.org.tr/tr/pub/befdergi/issue/33599/287908 adresinden edinilmiştir.

Yıldırım, N. (2012). Madde analizi ve test geliştirme. M. Küçük ve Y. Geçit (Eds.), *Eğitimde ölçme değerlendirme* içinde (1. baskı, *ss.* 87-107) Ankara: Nobel.

Yıldırım, Z. (2016). *Yazma etkinliklerinin ortaokul öğrencilerinin matematik başarılarına ve tutumlarına etkisi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 423760)

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. baskı). Ankara: Seçkin.

Yıldırım, C., & Türkoğlu, A. (2017). Democratic citizenship attitude scale: A validity and reliability study. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 46*(2), 649-664. doi: 10. 14812/cuefd.303672

Yıldırım, A., Doğanay, A., & Türkoğlu, A. (2009). *Okulda başarı için ders çalışma ve öğretme yöntemleri* (2. Baskı). Ankara: Seçkin.

Yıldız, A. (2009). *Üniversite öğrencilerinin kuantum fiziği konularını anlama düzeyleri ve öğrenme amaçlı yazma aktivitelerinin akademik başarıya etkisi* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 246914)

Yıldız, A. (2012). Letter as a writing to learn activity and the addressee. *Mevlana International Journal of Education (MIJE), 2*(2), 10-30. http://www.acarindex.com/search-results/tag/Writing+to+learn adresinden erişilmiştir.

Yıldız, A., & Büyükkasap, E. (2011). Öğretmen adaylarının fotoelektrik olayını anlama düzeyleri ve öğrenme amaçlı yazmanın başarıya etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 11*(4), 2259-2274. http://www.idealonline.com.tr/IdealOnline/search Results.xhtml adresinden edinilmiştir.

Yılar, B. (2015). *Sosyal bilgiler dersinde işbirlikli öğrenme yöntemlerinin öğrencilerin akademik başarılarına, demokratik tutumlarına ve sosyal becerilerine etkileri* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.389160)

Yılmaz, N. (2017). *Ortaokul beşinci sınıf öğrencilerinin modsal betimlemeleri kullanma becerilerinin değişimi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 494546)

Yiğit, Ö. E., & Çolak, K. (2010). Democratic attitudes of social studies pre-service teachers. *Educational Research Association the International Journal of Research in Teacher Education, 1*(special ıssue), 82-95. https://pdfs.semanticscholar.org/f0ba/cf68aafd13c335dc9b0eec208c5e1439fd32.pdf adresinden edinilmiştir.

Yüksel, İ., Bağcı Ş., & Vatansever, E. (2013). İlköğretim son sınıf öğrencilerinin demokratik değerlere sahip olma düzeylerinin belirlenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6*(12), 310-334. https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/15140 adresinden edinilmiştir.

Zarillo, J. J. (2016). *Sosyal bilgiler öğretimi ilkeler ve uygulamalar.* (B. Tay & S. B. Demir, *çev. ed*.). Ankara: Anı. (Çalışmanın orijinali 2000'de yayımlanmıştır.)

EKLER

EK-1. 6. Sınıf Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Akademik Başarı Testi

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi
"Etkin Vatandaşlık" Öğrenme Alanı
Akademik Başarı Testi

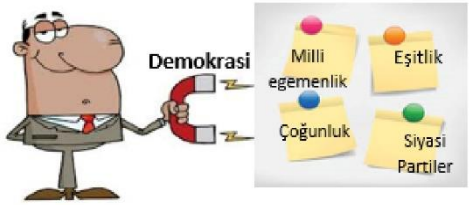
SORULAR

Yönetim biçimleri durağındaki taksilere binmek isteyen Ufuk Bey, taksilerin yerlerinde yanlışlık olduğunu fark etmiştir.

1)Yukarıdaki taksilerden hangileri yer değiştirirse doğru bir yerleşim meydana gelir?

A) Demokrasi- Monarşi
B)Teokrasi- Oligarşi
C) Demokrasi- Teokrasi
D) Demokrasi- Oligarşi

Demokrasi mıknatısını eline alan Hamdi Bey, demokrasiye ait özellikleri bir araya toplamaya çalışmaktadır.

2)Aşağıda yer alan demokrasi parçalarından hangisi Hamdi Bey'in mıknatısına <u>yapışmaz?</u>

A) Milli egemenlik B) Eşitlik
C) Çoğunluk D) Siyasi Partiler

3) Aşağıda verilen vatandaşlık tiplerinden hangisi demokratik vatandaş özelliğini <u>yansıtmaz?</u>

A) Mehmet Bey, seçimlerde oy kullanmanın vatandaşlık görevi olduğunu bilir; ancak seçimlerde oy kullanmaz.
B) Ayşe Hanım, devlet hizmetlerinin daha iyi olması için vergi vermenin önemini bilir, vergisini verir.
C) Hatice Hanım, komşusu ile yaşadığı sorunu hukuki yollardan çözmeye çalışır.
D) Mustafa Bey, çocukları arasında kız-erkek ayrımı yapmadan eşit okul harçlığı verir.

Sosyal Bilgiler dersini çok seven Sosyal Tayfa ekibi, farklı yönetim biçimlerini öğrendikten sonra mahallede şöyle bir tartışma yapmıştır. Sosyal Tayfa ekibinden

Hayri, ben devleti tek başıma yönetirim. Çünkü güçlü olan devletin başına geçer.
Mert, ben devleti din adamlarına bırakırdım. Çünkü onlar iyi ve güzel olanı bilirler.
Kamil, bence devleti bir grup yönetmeli mesela sosyal tayfa grubu neden olmasın.
Akın, bence yönetim halkın olmalı, herkes özgür ve eşit bir şekilde temsilcisini seçmelidir.

ifadelerini kullanmışlardır.

4) Aşağıdaki seçeneklerden hangisinde Hayri ve Akının savunduğu yönetim biçimleri <u>sırasıyla</u> doğru şekilde <u>verilmiştir?</u>

A) Demokrasi ve Monarşi
B) Teokrasi ve Oligarşi
C) Teokrasi ve Demokrasi
D) Monarşi ve Demokrasi

Demokratik yönetimlerde ülke yönetimi farklı devlet organları tarafından yürütülür. Bu organların görevleri
I. Kanun yapmak, kanunları değiştirmek. **(Yasama)**
II. Yapılan kanunları uygulamak. **(Yürütme)**
III. Yapılan faaliyetlerinin hukuka uygunluğunu inceleyip karara bağlamak**. (Yargı)**

şeklinde belirlenmiştir.

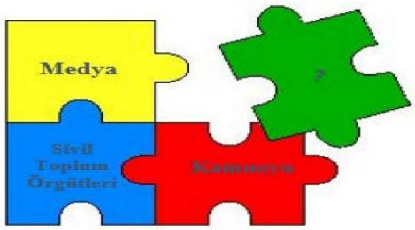
5) Bu görevlerden yola çıkarak demokratik devletler için hangisini <u>söyleyebiliriz?</u>

A) Ülke yönetiminde belli bir düzen yoktur.
B) Güçler birliği söz konusudur.
C) Tüm görevler tek elde toplanmıştır.
D) Ülke yönetiminde görevler paylaşılmıştır.

Madde 138. Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz.

6) Anayasamızın 138. maddesi ile demokratik devletin hangi özelliği <u>vurgulanmaktadır?</u>

A) Seçimler
B) Hukukun üstünlüğü
C) Hakim ve savcılar
D) Mahkemelerin bağımsızlığı

- ✓ Demokrasinin vazgeçilmez unsurudur.
- ✓ Toplumdaki farklı görüşler meclise onun sayesinde taşınır.
- ✓ Aynı düşünceye sahip kişileri bir araya getirir.

7) Demokrasi yapbozunda (?) işareti ile gösterilen ve özellikleri yukarıda verilen demokrasi unsuru aşağıdakilerden hangisidir?
A) Sendika
B) Bakanlar Kurulu
C) Siyasi Partiler
D) TBMM

I. "Yunan medeniyetinde halk *Site* denilen şehirlerde yaşardı. Bu şehirlerde insanlar yöneticilerini kendileri seçerler; ancak seçime 20 yaşına gelmiş özgür erkekler katılabilirdi."
II. "Türk milleti en eski tarihlerinde, meşhur kurultaylarıyla bu kurultaylarda devlet yöneticilerini seçmeleriyle demokrasi fikrine ne kadar bağlı olduklarını göstermişlerdir."

8) Bu bilgilere göre eski dönemlere ait demokrasi uygulamaları ile ilgili aşağıdakilerden hangisine <u>ulaşılabilir?</u>
A) Demokrasi tam anlamıyla uygulanmaktadır.
B)Ülke yönetiminde tüm vatandaşlar eşit söz hakkına sahiptirler.
C)Eski çağlarda sınırlı da olsa demokratik uygulamalar görülmektedir.
D)Demokrasi, sadece Yunan medeniyetine özgü bir yönetim biçimidir.

- Ali Bey okuduğu gazete ve izlediği televizyon programın etkisinde kalarak oy kullanmıştır.
- Hasan Bey, gittiği miting konuşmalarının etkisinde kalarak oy kullanmıştır.
- Ayşe Hanım, üyesi olduğu bir meslek kuruluşunun etkisiyle oy kullanmıştır.
- Emine Hanım, üyesi olduğu siyasi partinin yönlendirmesi ile oy kullanmıştır.

9) Yukarıda verilen örnekleri dikkate alarak çıkarılabilecek en kapsamlı sonuç aşağıdakilerden hangisidir?
A) Demokratik yönetimlerde insanların kararlarını değiştirmek çok zordur.
B) Demokratik yönetimlerde farklı görüşten insanların bir arada yaşaması mümkündür.
C) Demokratik yönetimlerde insanlar arasında etkileşim çok güçlüdür.
D) Demokratik yönetimlerde insanların kararlarını etkiyen çeşitli araçlar söz konusudur.

10) Kağan'ın sorduğu soruya Hakan aşağıdaki

cevaplardan hangisini verirse doğru <u>cevap olmaz?</u>

A) çünkü; o toplumda eşitsizlik vardır.
B) çünkü; o toplumda insanlar düşüncelerini özgürce ifade edemiyordur.
C) çünkü; o toplumda yöneticiler seçimle belirleniyordur.
D) çünkü; o toplumda kanun ve anayasa mevcut değildir.

11) Verilen tabloda "?" yerine aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?
A) Toplumsal alanda yapılan yenilikler
B) Türk tarihinde demokrasinin gelişimi
C) Cumhuriyet döneminde yayımlanan siyasi belgeler
D) Kanunların ve fermanların çeşitleri

Ayşe Öğretmen: Demokrasi, toplumsal yaşamda uygulandıkça güçlenen bir yönetim biçimidir.

Peki demokrasiyi günlük yaşamda nasıl uygulayabiliriz? Sorusuna;

Öğrenciler: …….

Ahmet: Hak ve özgürlüklerimizi anayasa ve kanunlara uyarak savunabiliriz.
Yağız: Oynayacağımız oyunu belirlerken erkeklerinin isteklerine göre karar veririz.
Fırat: Komşularımızı rahatsız etmeden özgürce müzik dinleyebiliriz.
Yılmaz: Aile içerisinde sadece büyüklerin fikirlerine saygı göstermeliyiz.

gibi cevaplar vermiştir.

12) Yukarıda verilen öğrenci cevaplarından hangisi demokratik yaşama <u>uygun değildir?</u>

A) Ahmet ve Fırat B)Yağız ve Yılmaz
C) Fırat ve Yılmaz D)Yılmaz ve Ahmet

- **"Ben Müslüman'ı camide, Hristiyan'ı kilisede, Musevi'yi havrada görmek isterim."**
  (II. Mahmud)
- **Fatih Sultan Mehmed'in Sırp kralına "Her caminin yanına bir kilise yaptıracağım."**

13) Yukarıdaki ifadeleri dikkate alarak aşağıdaki yargılardan hangisine <u>ulaşamayız?</u>

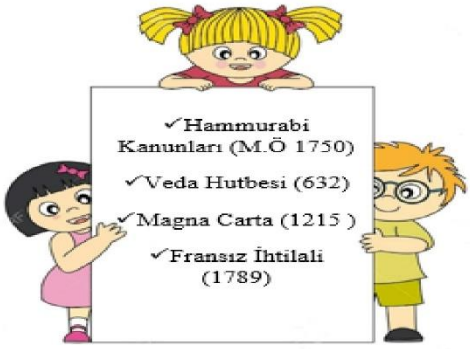
A) İnsanlar dini yaşamlarında serbesttirler.
B) Dini hoşgörü esastır.
C) Osmanlı Devleti içerisinde sadece Müslümanlar yaşamaktadır.
D) Din ve vicdan hürriyeti söz konusudur.

14) Demokrasi anlayışının egemen olduğu toplumlarda, bireylerin düşünce ve ifade özgürlüğüne sahip olması istenir.
İstenilen bu durumun gerçekleşmesinde izlenecek en <u>etkili yol,</u> aşağıdakilerden <u>hangisidir?</u>

A) Sadece güçlü olanları konuşturmak.
B) Farklı fikre sahip kişilerin görüşlerini dikkate almamak.
C) Fikirlerimizi eleştiren kişileri dinlememek.
D) Farklı görüşlere sahip olan insanlara konuşma hakkı vermek.

15) Almila'nın yukarıda özelliklerini açıkladığı temel hak ve özgürlük aşağıdakilerden hangisidir?
A) Din ve vicdan hürriyeti
B) Yaşama hakkı
C) Düşünce ve fikirlerini açıklama hakkı
D) Yerleşme ve seyahat hakkı

Ece, Ege, Müge Sosyal bilgiler dersinde insan haklarının gelişimine katkı sunan çok önemli olayları pankart haline getirmişlerdir.

16)Yukarıdaki pankarta yazılı olan olaylara bakarak aşağıda verilen yargılardan hangisi veya hangilerine ulaşabiliriz?

I. Bugün sahip olduğumuz haklarının uzun bir geçmişi vardır.
II. İnsan hakları evrensel bir çabanın ürünüdür.
III. İnsanların hak arama çabası süreklilik (devamlılık) göstermiştir.

A) Yalnız I B) Yalnız II
C) I ve II D) I, II ve III

6. sınıf öğrencisi Eylül, sosyal bilgilerde demokrasi üzerine tartışırken konuşması arkadaşları tarafından sürekli engellenmiştir. Eylül bu duruma hazırladığı bir pankart ile cevap vermiştir.

17)Yukarıdaki yazıyı dikkate alarak Eylül hakkında aşağıda verilen özeliklerden hangisini söyleyemeyiz?

A) Düşünce ve ifade özgürlüğüne inanır.
B) İnsan haklarına saygılıdır.
C) Düşüncelerini her zaman açıklar.
D) İnsanlar arasında eşitliğe inanır.

18) Osmanlı Devleti Dönemi'nde Türk kadınları, kurdukları vakıflarla birçok cami, hastane, hamam, çeşme gibi yapılar inşa etmişlerdir. İstanbul'da Mihrişah Valide Sultan'ın yaptırdığı Sıbyan Mektebi, Hürrem Sultanın yaptırdığı Çifte Hamam bunlardan bazılarıdır.

Bu bilgileri dikkate alarak Türk kadınları;

I. toplumsal faaliyetlerde bulunmuşlardır.
II. toplum sağlığına önem vermişlerdir.
III.sadece eğitim faaliyetlerine yönelik çalışmalar yapmışlardır.

yargılardan hangisini ya da hangilerine ulaşabiliriz?

A)Yalnız II B)I ve II
C) I ve III D) I, II, III

Ha kutuplarda bir eskimo genci
Ha Afrika'da garip bir zenci
Fark etmez ne dili ne rengi
Mademki insandır saygımız vardır.

İnsanı insandan ayırmam ki
Bu bizden diyerek kayıramam ki
Sanmayın sesimi duyuramam ki
İnsanız insana saygımız vardır.

19) Yukarıda verilen resim ve şiiri dikkate alarak aşağıdaki yargılardan hangisi ya da hangilerine ulaşabiliriz?

I. İnsanlar arasında dil, din, ırk ayrımı olmalıdır.
II. Her insan değerlidir.
III. İnsanların rengi, ortak bir dünya için engel olmamalıdır.

A) Yalnız I B) I ve II
C)II ve III D) I, II, III

Orta Asya Türk devletlerinde kadının saygın bir yeri vardı. Kurultayda hakanın yanında yer alıyor, elçileri kabul ediyorlardı. Devletin aldığı karar okunurken "hakan ve hatun emrediyor ki…" diye başlardı. Hatta imzalanan fermanlarda Hatunun mührü de yer alırdı.

20) Metne göre Orta Asya Türk devletlerinde kadınla ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Aile reisliğinin hatunda olduğu
B) Ekonomide kadının önemli yerinin olduğu
C) Kadının yönetimde sorumluluk aldığı
D) Kadının toplumsal değişime etkisi olduğu

"İnsan topluluğu kadın ve erkek denilen iki cinsten oluşur. Kabil midir bu kütlenin bir kısmını ilerletelim, ötekini ihmal edelim de kütlenin bütünü ilerleyebilsin? Mümkün müdür ki bir cismin yarısı toprağa bağlı kaldıkça öteki yarısı göklere yükselebilsin?"

21) M. Kemal Atatürk'ün verilen sözü ile aşağıdakilerden hangisine ulaşabiliriz?

A)Ülkelerin kalkınmasında kadınların rolü daha büyüktür.
B) Toplumlar ancak kadınlar sayesinde kalkınabilirler.
C)Toplumsal kalkınma erkekler kadar kadınlarda etkilidir.
D) Ülke yönetiminde erkekler daha etkili olmalıdır.

Aşağıda verilen yönetim şekilleri ve özellikleri tablosunu incelediğimizde;

Yönetim	Yönetimde Etkin
Monarşi	Kral
Oligarşi	Bir grup
Teokrasi	Din adamları
Cumhuriyet	Milletin temsilcileri

I. Geçmişten günümüze farklı yönetim biçimleri var olmuştur.

II. Yönetim biçimleri değişse de yöneticiler değişmemiştir.

III. En iyi yönetim biçimi cumhuriyettir.

22)Yukarıda verilen ifadelerden hangisi ya da hangilerine ulaşabiliriz?

A)Yalnız I B)Yalnız III
C) II ve III D) I,II ve III

23)Aşağıda ülkemizin yönetim sistemiyle ilgili verilen;

I. Seçilen milletvekilleri, sadece kendisine oy veren kişileri temsil eder.
II. Kanun yapmak, kaldırmak ve değiştirmek TBMM'nin görevidir.
III. Ülkemiz 24 Haziran 2018 de yapılan seçimlerin ardından Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçmiştir.
IV. Genel ve özel af çıkarma yetkisi Bakanlar Kuruluna aittir.

bilgilerden hangisi ya da hangileri yanlıştır?

A) Yalnız I B) I ve III
C)II ve III D) I ve IV

24)Demokrasi caddesinde yürüyen Ezgi, yol sonunda demokrasi hakkında çeşitli çıkarımlar yapıp bunu günlüğüne yazmıştır. Aşağıda verilen yargılardan hangisi Ezginin günlüğünde yer alamaz?

A)Demokrasinin gelişiminde birden çok araç etkili olmaktadır.
B)Demokrasilerin gelişiminde siyasi partilere ihtiyaç vardır.
C)Demokrasilerde toplumsal birlik ve beraberlik çok önemlidir.
D) Demokrasi yazılı ve görsel medyadan olumsuz bir şekilde etkilenmektedir.

25)Aşağıda verilen ifadelerden hangisi demokrasinin toplumsal yaşam üzerinde etkili olduğuna örnek olarak gösterilemez?

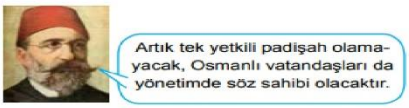
A) Ali, yaşadığım haksızlığa karşı hakkımı sonuna kadar ararım.
B) Mehmet, toplumsal kurallar benim için geçerli değildir.
C)Hasan, benim özgürlüğüm başkalarının özgürlüğünün başladığı yerde sona erer.
D) Furkan, farklı görüşten insanlarla saygılı bir şekilde iletişim kurarım.

"Toplum içerisinde yeri daha zayıf olan koruyup kollamaktır. Bu amaç için devletler zaman zaman özel kanunlar çıkarabilmektedir. Böylece kadınların, çocukların, yaşlıların korunması daha kolay olmaktadır."

26) Yukarıda verilen ifadeyi dikkate alarak aşağıdaki yargılardan hangisine **ulaşabiliriz?**

A)Toplum içerisinde negatif bir ayrım yapılmaktadır.
B) Toplumsal ihtiyaçlar dikkate alınmamaktadır.
C)Kanunlar toplumsal ihtiyaçları dikkate almamaktadır.
D) Toplum içerisinde pozitif ayrımcılık söz konusudur.

27-

Mithat Paşa'nın yukarıda bahsettiği, "bir hükümdarın başkanlığı altında parlamento yönetimine dayanan yönetim biçimi" **aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Meşrutiyet B) Mutlak Monarşi
C) Demokrasi D) Oligarşi

28- Hz. Muhanmed, Veda hutbesinde insanlara şu öğütlerde bulunmuştur.

- Arap'ın Arap olmayana, Arap olmayanın da Arap' üstünlüğü yoktur.
- İnsanların malları, canları ve namusları kutsaldır.
- Erkeklerin kadınlar üzerinde hakları, kadınların da erkekler üzerinde hakları vardır.

Buna göre veda hutbesi ile ilgili aşağıdaki yorumlardan hangisine ulaşılamaz?

A)İnsanlar arası eşitlikten söz edilmiştir.
B)İnsanların hayatının değerli olduğu vurgulanmıştır.
C)Kadın ve erkeklerin karşılıklı haklarından bahsedilmiştir.
D)İnsanlar ticaret yapmaya özendirilmiştir.

29- Demokratik yönetimlerin dayandığı bazı temel ilkeler vardır. Bu temel ilkeler tüm demokratik ülkelere yerleşmiştir.
Buna göre aşağıda verilenlerden hangisi bu temel ilkelerden birisi değildir?

A) Çok partili hayat
B) Bağımsız medya
C) İnsan hakları
D) Tek parti yönetimi

30-Aşağıda yer alan yasama, yürütme ve yargı kavramlarıyla ilgili yapılan eşleştirmelerden hangisi doğrudur?

	Cumhurbaşkanı Bakanlar Kurulu	TBBM	Bağımsız Mahkemeler
A)	Yürütme	Yargı	Yasama
B)	Yasama	Yürütme	Yargı
C)	Yürütme	Yasama	Yargı
D)	Yargı	Yasama	Yürütme

Not:
Sınav süresi 40 dakikadır.
Her soru eşir puana sahiptir.

Başarılar…

Cevap Anahtarı:

1-B 2-C 3-A 4-D 5-D

6-D 7-C 8-C 9-D 10-C

11-B 12-B 13-C 14-D 15-B

16-D 17-C 18-B 19-D 20-C

21-C 22-A 23-D 24-D 25-B

26-D 27-A 28-D 29-D 30-C

EK-2. Akademik Başarı Testi Uzman Görüş Formu

6. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİ *"ETKİN VATANDAŞLIK"* ÖĞRENME ALANI AKADEMİK BAŞARI TESTİ UZMAN GÖRÜŞ FORMU

Değerlendirmenize sunulan bu ölçme ve değerlendirme aracı, 6. Sınıf sosyal bilgiler dersinde yer alan *"Etkin Vatandaşlık"* öğrenme alanını daha etkili bir şekilde değerlendirmek için hazırlamış olduğumuz 30 farklı sorudan oluşan akademik başarı testidir.

Sizden beklenen öğrencilerin akademik başarılarını ölçmeye çalışan bu tersi bir bütün halinde değerlendirmenizdir. Eğer akademik başarı testi belirtilen nitelikler açısından uygun ise 3, uygun ancak geliştirilir ise 2, uygun değil ise 1 düzeyini işaretleyiniz. Uygun olmadığını düşündüğünüz soruları ilgili kriterin olduğu sütundaki açıklamalar kısmına soru numarasını yazarak belirtiniz. Ayrıca en alt bölümünde yer alan genel değerlendirme kısmına akademik başarı testine yönelik görüş ve düşüncelerinizi yazabilirsiniz.

Çalışmama yaptığınız katkılar için çok teşekkür ederim.

Arş. Gör. Fatih KAYAALP

Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
Ereğli Eğitim Fakültesi
Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Türkçe ve Sosyal Bilimler Anabilim dalı
Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim dalı Doktora Öğrencisi
fatihkayaalp25@gmail.com

Değerlendirme Yapan Uzmanın	
Adı Soyadı :	
Uzmanlık Alanı :	
İletişim Bilgileri Mail :	

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Akademik Başarı Testi Uzman Görüş Formu				
Kriter	**Düzey**			**Açıklama**
	1	2	3	
Sorular kapsam geçerliliği açısından uygundur.				
Sorular dil ve anlaşılırlık açısından uygundur.				
Sorular görünüş geçerliliği açısından uygundur.				
Soru sayısı yeterli düzeydedir.				
Soruların dağılımı kazanımlara uygun olarak düzenlenmiştir.				
Sorular öğrenme alanına uygun olarak düzenlenmiştir.				
Sorularda yer alan bilgiler bilimsel açıdan doğrudur.				
Hazırlanan soruların soru kökleri anlaşılırdır.				
Sorularda kullanılan çeldiriciler yeterli düzeydedir.				
Sorular öğrencilerin bilişsel seviyelerine uygun düzeydedir.				
Sorularda kullanılan görseller amacına uygundur.				
Sorularda kullanılan yazı tipi ve boyutu öğrenci seviyesine uygundur.				
Akademik Başarı Testi Hakkında Genel Görüş ve Düşünceler				

EK-3. Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Demokratik Tutum Ölçeği Uzman Görüş Formu

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK DEMOKRATİK TUTUM ÖLÇEĞİ
UZMAN GÖRÜŞ FORMU

Değerlendirmenize sunulan bu çalışma, ortaokul öğrencilerinin demokratik tutum düzeylerini belirlemek amacıyla geliştirilmeye çalışılan demokratik tutum ölçeğidir.

Sizden beklenen öğrencilerin demokratik tutumlarını belirlemeye çalıştığımız bu ölçeği madde madde değerlendirmenizdir. Eğer madde demokratik tutum özelliklerini ölçme açısından uygun ise 3, uygun ancak geliştirilebilir ise 2, uygun değil ise 1 düzeyini işaretleyiniz. Ayrıca madde üzerinde düzeltilmesini düşündüğünüz kısımları her maddenin karşısında yer alan açıklamalar bölümüne yazabilirsiniz. Son olarak en alt bölümünde yer alan genel değerlendirme kısmına ölçek hakkında genel görüş ve düşüncelerinizi belirtebilirsiniz.

Çalışmama yaptığınız katkılar için çok teşekkür ederim.

Arş. Gör. Fatih KAYAALP

Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
Ereğli Eğitim Fakültesi
Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Türkçe ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı
Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Doktora Öğrencisi
fatihkayaalp25@gmail.com

Değerlendirme Yapan Uzmanın	
Adı- Soyadı :	
Uzmanlık Alanı :	
İletişim Bilgileri Mail :	

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK DEMOKRATİK TUTUM ÖLÇEĞİ				
Kriter	**Düzey**			**Açıklamalar**
	1	**2**	**3**	
1.Demokratik yönetimlerde sadece eğitimli kişilerin oy kullanması gerekir.				
2.Demokratik yönetimlerde kanunlar, herkese eşit mesafede olmalıdır.				
3.Demokratik yönetimlerde çok sayıda siyasi partinin bulunması demokrasi için bir zenginliktir.				
4.Demokratik yönetimlerde ne kadar çok fikir ve görüş ülke yönetimine yansır ise o ülkede demokrasi o oranda geriler.*				Olumsuz madde
5.Demokratik yönetimlerde vatandaşlar her ne olursa olsun seçimlere katılmalıdır.				
6.Demokratik yönetimlerde sivil toplum kuruluşlarının(Tema, Yeşilay vb.) sayısı arttıkça demokrasi de gelişim gösterir.				
7.Demokratik yönetimlerde farklı görüşten basın-yayın organlarının (gazete, televizyon vb.) varlığı demokrasi kültürü için bir kazançtır.				
8.Demokratik yönetimlerde vatandaşlar, talep ve düşüncelerini ortak bir sesle yöneticilere daha kolay bildirirler.				
9.Demokratik yönetimlerde herkes dini tercihlerinde serbest olmalıdır.				
10.Demokratik yönetimlerde insanların inançları eleştirilebilir.*				Olumsuz Madde
11. Demokratik yönetimler, karşı görüşlere yer verdikçe gelişir.				
12. Demokratik yönetimlerde sadece yöneticilerin görev ve sorumlulukları vardır.				
13. Demokrasi, sınırsız özgürlüğün yaşandığı yönetim şeklidir.				
14.Demokratik yönetimlerde vatandaşların güvencesi, sahip oldukları makam ve mevkidir.				
15.Demokratik yönetimlerde vatandaşların güvencesi, devletin anayasasıdır.				
16.Demokratik yönetimlerde herkes sadece insan olduğu için her türlü hakka sahip olmalıdır.				
17.Demokratik yönetimlerde dil, din, ırk ayrımı yapılmaksızın her insan değerlidir.				
18.Demokratik yönetimlerde kanunlar, haklı olanı korumalıdır.				
19.Demokratik yönetimlerde kanunlar, güçlüden yana olmalıdır.*				Olumsuz madde

20. Demokratik yönetimlerde insanlar arasındaki dayanışma demokrasiyi zayıflatır.*				Olumsuz madde
21. Demokratik yönetimlerde yasama, yürütme ve yargı yetkisi tek kişide olmalıdır.*				Olumsuz madde
22.Kanunların annemi daha çok koruması gerektiğini düşünürüm.				
23.Ülkeme karşı sorumluluklarımın olduğunu düşünmüyorum.*				Olumsuz madde
24.Bana yapılan her türlü eleştiriyi hoşgörüyle karşılarım.				
25.Demokratik yönetimlerde her konunun özgürce tartışılmasını doğru bulmam.*				Olumsuz madde
26. Dünya üzerinde insan kadar diğer canlıların da haklarının olduğunu düşünürüm.				
27.Seçimi kaybeden partinin seçimi kazanan partiye saygı duyması gerektiğini düşünürüm.				
28.Bana veya bir başkasına yapılan haksızlığa sessiz kalmam.*				Olumsuz madde
29.Haklarımı nasıl arayacağımı bilirim.*				
30. Kurallara uygun yaşamayı sevmem.*				Olumsuz madde
31.Farklı dini inanca sahip kişilerle arkadaşlık kurmayı doğru bulmam. *				Olumsuz madde
32.Benimle aynı görüşü ve fikri taşımayan yazılı ve görsel medyayı takip etmem.*				Olumsuz madde
33.Bana karşı yapılan haksızlığı kendi kurallarımla çözerim.*				Olumsuz madde
34. Herhangi bir konuda karar vermeden önce farklı kişilerin de görüşlerini alırım.				
35.Beni veya toplumu ilgilendiren bir konuda ortak hareket etmenin daha etkili bir yol olduğunu düşünürüm.				
36. İnsanların ülke yönetimine katkı sağlaması için sivil toplum kuruluşlarına üye olmalarını önemserim.				
37.Benim özgürlüğüm, başkalarının özgürlük alanını kısıtladığı yerde sona ermelidir.				
38.Bir kişi benimle aynı dil, din ve ırka sahip olmasa da benimle aynı haklara sahip olmalıdır.				
39.Benimle aynı görüşü paylaşmayan bir kişinin görüşünü açıklamasını sonuna kadar savunurum.				
40. Günlük yaşamda işlerimi yalnız yapmayı tercih ederim.				
41.İnsanlar arasında birlik ve beraberliğin olması beni mutlu eder.				
42.Farklı görüş ve fikirlere sahip insanların varlığından* rahatsız olurum.				Olumsuz madde
43.Beni ilgilendiren konularda düşüncelerimi her zaman açıklarım.				
Demokratik Tutum Ölçeği Hakkında Genel Görüş ve Düşünceler				

EK-4. Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Demokratik Tutum Ölçeği İlk Taslak

Sevgili öğrenciler,

Yaptığımız bu çalışmanın amacı, "*sosyal bilgiler dersi sayesinde geliştirdiğiniz demokratik tutum düzeyinizi belirlemektir.*" Vermiş olduğunuz cevaplar bu çalışmaya çok önemli katkılar sağlayacaktır. Verdiğiniz cevaplar araştırmacı tarafından saklı tutulacak sadece bilimsel bir çalışma içerisinde kullanılacaktır. Sorulara içten ve samimi cevaplar vermeniz beklenmektedir. Size verilen form üzerine isim yazmayınız.
Çalışmama yapacağınız katkılar için çok teşekkür ederim.

Arş. Gör. Fatih KAYAALP
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
Ereğli Eğitim Fakültesi

Okul:

Cinsiyet: Kız ( ) Erkek ( )

	Hiç Katılmıyorum	Biraz katılıyorum	Kararsızım	Oldukça Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Demokratik yönetimlerde sadece eğitimli kişilerin oy kullanması gerekir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2. Benimle aynı görüşü ve fikri taşımayan yazılı ve görsel (gazete, dergi, televizyon) medyayı takip etmem.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3. Demokratik yönetimlerde çok sayıda siyasi partinin bulunması demokrasi için bir zenginliktir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4. Farklı görüş ve fikirlere sahip insanların varlığından rahatsız olurum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5. Demokratik yönetimlerde vatandaşlar her ne olursa olsun seçimlere katılmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6. Haklarımı nasıl arayacağımı bilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7. Demokratik yönetimlerde sivil toplum kuruluşlarının(Tema, Yeşilay vb.) sayısı arttıkça demokrasi de gelişim gösterir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8. Demokratik yönetimler, karşı görüşlere yer verdikçe gelişir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9. Demokratik yönetimlerde vatandaşlar, talep ve düşüncelerini ortak bir sesle yöneticilere daha kolay bildirirler.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10. Demokratik yönetimlerde herkes dini tercihlerinde serbest olmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11. Herhangi bir konuda karar vermeden önce farklı kişilerin de görüşlerini alırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12. Demokratik yönetimlerde kanunlar, güçlüden yana olmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13. Demokratik yönetimlerde sadece yöneticilerin görev ve sorumlulukları vardır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14. Demokrasi, sınırsız özgürlüğün yaşandığı yönetim şeklidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15. Demokratik yönetimlerde herkes sadece insan olduğu için her türlü hakka sahip olmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

	Hiç Katılmıyorum	Biraz katılıyorum	Kararsızım	Oldukça Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
16. Benimle aynı görüşü paylaşmayan bir kişinin görüşünü açıklamasını sonuna kadar savunurum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17. Beni ilgilendiren konularda düşüncelerimi her zaman açıklarım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18. Demokratik yönetimlerde dil, din, ırk ayrımı yapılmaksızın her insan değerlidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19. Demokratik yönetimlerde insanların inançları eleştirilebilir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20. Beni veya toplumu ilgilendiren bir konuda ortak hareket etmenin daha etkili bir yol olduğunu düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
21. Demokratik yönetimlerde insanlar arasındaki dayanışma demokrasiyi zayıflatır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
22. Ülkeme karşı sorumluluklarımın olduğunu düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
23. Bu seçeneği boş bırakınız	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
24. Kurallara uygun yaşamayı sevmem.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
25. Bir kişi benimle aynı dil, din ve ırka sahip olmasa da benimle aynı haklara sahip olmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
26. Bana yapılan her türlü eleştiriyi hoşgörüyle karşılarım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
27. Demokratik yönetimlerde her konunun özgürce tartışılmasını doğru bulmam.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
28. Dünya üzerinde insan kadar diğer canlıların da haklarının olduğunu düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
29. Demokratik yönetimlerde vatandaşların güvencesi, devletin anayasasıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
30. Bana veya bir başkasına yapılan haksızlığa sessiz kalmam.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
31. Demokratik yönetimlerde farklı görüşten basın-yayın organlarının (gazete, televizyon vb.) varlığı demokrasi kültürü için bir kazançtır	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
32. Kanunların annemi babamdan daha çok koruması gerektiğini düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
33. Demokratik yönetimlerde kanunlar, herkese eşit mesafede olmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
34. Bana karşı yapılan haksızlığı kanunları dikkate almadan çözerim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
35. Demokratik yönetimlerde vatandaşların güvencesi, sahip oldukları makam ve mevkidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
36. Farklı dini inanca sahip kişilerle arkadaşlık kurmayı doğru bulmam.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
37. İnsanların ülke yönetimine katkı sağlaması için sivil toplum kuruluşlarına üye olmalarını önemserim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
38. Benim özgürlüğüm, başkalarının özgürlük alanını kısıtladığı yerde sona ermelidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
39. Demokratik yönetimlerde yasama, yürütme ve yargı yetkisi tek kişide olmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
40. İnsanlar arasında birlik ve beraberliğin olması beni mutlu eder.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
41. Demokratik yönetimlerde ne kadar çok fikir ve görüş ülke yönetimine yansır ise o ülkede demokrasi o oranda geriler.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
42. Demokratik yönetimlerde kanunlar, haklı olanı korumalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

EK-5. Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Demokratik Tutum Ölçeği İkinci Taslak

Sevgili öğrenciler,

Yaptığımız bu çalışmanın amacı, "*sosyal bilgiler dersi sayesinde geliştirdiğiniz demokratik tutum düzeyinizi belirlemektir.*" Vermiş olduğunuz cevaplar bu çalışmaya çok önemli katkılar sağlayacaktır. Verdiğiniz cevaplar araştırmacı tarafından saklı tutulacak sadece bilimsel bir çalışma içerisinde kullanılacaktır. Sorulara içten ve samimi cevaplar vermeniz beklenmektedir. Size verilen form üzerine isim yazmayınız.
Çalışmama yapacağınız katkılar için çok teşekkür ederim.

Arş. Gör. Fatih KAYAALP
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
Ereğli Eğitim Fakültesi

Okul:

Cinsiyet: Kız ( ) Erkek ( )

	Hiç Katılmıyorum	Biraz katılıyorum	Kararsızım	Oldukça Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1.Demokratik yönetimlerde dil, din, ırk ayrımı yapılmaksızın her insan değerlidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2.Toplumsal konularda ortak hareket etmenin daha etkili olacağını düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3. Demokratik yönetimlerde insanlar arasındaki dayanışma demokrasiyi zayıflatır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4. Demokratik yönetimlerde farklı görüşlerin olması demokrasiye zarar verir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5.Demokratik yönetimlerde vatandaşlar her ne olursa olsun seçimlere katılmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6. Demokratik yönetimlerde sivil toplum kuruluşlarının olması (Tema, Yeşilay vb.) demokrasiyi güçlendirir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7. Demokratik yönetimlerde herkes dini yaşamında serbest olmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8. Demokratik yönetimlerde kanunlar, zenginden yana olmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9. Demokratik yönetimlerde sadece yöneticilerin görev ve sorumlulukları vardır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10. Demokrasi, sınırsız özgürlüğün olduğu yönetim şeklidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11. Benimle aynı görüşü paylaşmayan bir kişinin düşüncelerini açıklamasına saygı duyarım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

	Hiç Katılmıyorum	Biraz katılıyorum	Kararsızım	Oldukça Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
12. İnsanlar dışında diğer canlıların da haklarının olduğunu düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13.Demokratik yönetimlerde farklı görüşten basın-yayın organlarının (gazete, televizyon vb.) olması, demokrasiyi güçlendirir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14.Kanunların kadınları erkeklerden daha çok koruması gerektiğini düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15. Demokratik yönetimlerde kanunlar, herkese eşit olmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16. Demokratik yönetimlerde yasama, yürütme ve yargı yetkisi bir kişide olmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17. Demokratik yönetimlerde çok sayıda siyasi parti olmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18.Demokratik yönetimlerde vatandaşların haklarını devletin koruması gerekir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19. Ülke sorunlarına karşı toplumda birlik ve beraberliğin olmasından mutlu olurum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20. Haklarımı nasıl arayacağımı bilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
21. Kurallara uygun yaşamayı sevmem.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
22. Bana yapılan her türlü eleştiriyi hoşgörüyle karşılarım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
23. Bana veya bir başkasına yapılan haksızlığa sessiz kalmam.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
24.Farklı görüş ve fikirlere sahip insanların söylediklerinden rahatsız olurum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
25. Benim özgürlüğüm, başkalarının özgürlüğünü kısıtlamamalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
26. Farklı dini inanca sahip kişilerle arkadaşlık kurmayı doğru bulmam.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
27. Ülkeme karşı sorumluluklarımın olduğunu düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
28. Beni veya ülkemi ilgilendiren konularda düşüncelerimi her zaman açıklarım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
29. Bir kişi benimle aynı dil, din ve ırka sahip olmasa da benimle aynı haklara sahip olmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

EK-6. Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Demokratik Tutum Ölçeği Üçüncü Taslak

Sevgili öğrenciler,

Yaptığımız bu çalışmanın amacı, "*sosyal bilgiler dersi sayesinde geliştirdiğiniz demokratik tutum düzeyinizi belirlemektir.*" Vermiş olduğunuz cevaplar bu çalışmaya çok önemli katkılar sağlayacaktır. Verdiğiniz cevaplar araştırmacı tarafından saklı tutulacak sadece bilimsel bir çalışma içerisinde kullanılacaktır. Sorulara içten ve samimi cevaplar vermeniz beklenmektedir.

Size verilen form üzerine isim **yazmayınız.**

Çalışmama yapacağınız katkılar için çok teşekkür ederim.

Arş. Gör. Fatih KAYAALP
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
Ereğli Eğitim Fakültesi

Okul:

Cinsiyet: Kız ( ) Erkek ( )

	Hiç Katılmıyorum	Biraz katılıyorum	Kararsızım	Oldukça Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1.Demokratik yönetimlerde her insan değerlidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2.Toplumsal konularda ortak hareket etmenin daha etkili olacağını düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3. Demokratik yönetimlerde insanlar arasındaki dayanışma demokrasiyi zayıflatır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4. Demokratik yönetimlerde farklı görüşlerin olması demokrasiyi zenginleştirir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5.Demokratik yönetimlerde seçimlere katılım önemlidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6. Demokratik yönetimlerde sivil toplum kuruluşlarının olması (Tema, Yeşilay vb.) demokrasiyi güçlendirir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7. Demokratik yönetimlerde herkes dini yaşamında serbest olmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8. Demokratik yönetimlerde kanunlar, haklıdan yana olmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9. Demokratik yönetimlerde tüm vatandaşların görev ve sorumlulukları vardır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10. Demokrasi, **sınırsız** özgürlüğün olduğu yönetim şeklidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11. Demokratik yönetimlerde çok sayıda siyasi parti olmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

	Hiç Katılmıyorum	Biraz katılıyorum	Kararsızım	Oldukça Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
12. İnsanlar dışında diğer canlıların da haklarının olduğunu düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13.Demokratik yönetimlerde farklı görüşten basın-yayın organlarının (gazete, televizyon vb.) olması, demokrasiyi güçlendirir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14. Demokrasilerde kadın-erkek eşitliğinin olması gerektiğini düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15. Demokratik yönetimlerde kanunlar, herkese eşit olmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16. Demokratik yönetimlerde görev ve sorumluluklar paylaşılmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17. Benimle aynı görüşü paylaşmayan bir kişinin düşüncelerini açıklamasına saygı duyarım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18. Demokratik yönetimlerde vatandaşların haklarını devletin koruması gerekir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19. Ülke sorunlarına karşı toplumda birlik ve beraberliğin olmasından mutlu olurum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20. Haklarımı nasıl arayacağımı bilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
21. Kurallara uygun yaşamayı severim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
22. Bana yapılan eleştirileri hoşgörüyle karşılarım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
23. Bana veya bir başkasına yapılan haksızlığa sessiz kalmam.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
24. Farklı görüş ve fikirlere sahip insanların söylediklerini önemserim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
25. Benim özgürlüğüm, başkalarının özgürlüğünü **kısıtlamamalıdır.**	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
26. Ülkeme karşı sorumluluklarımın olduğunu düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
27. Beni veya ülkemi ilgilendiren konularda düşüncelerimi her zaman açıklarım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
28. Herkesin benimle aynı haklara sahip olması gerektiğini düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

EK-7. Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Demokratik Tutum Ölçeği Son Hali

Etkin Vatandaşlık Demokratik Tutum Ölçeği(EVDTÖ)	Hiç Katılmıyorum	Biraz katılıyorum	Kararsızım	Oldukça Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Benim özgürlüğüm, başkalarının özgürlüğünü kısıtlamamalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2. Benimle aynı görüşü paylaşmayan bir kişinin düşüncelerini açıklamasına saygı duyarım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3. Bana yapılan eleştirileri hoşgörüyle karşılarım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4. Demokrasilerde kadın-erkek eşitliğinin olması gerektiğini düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5. Demokratik yönetimlerde vatandaşların haklarını devletin koruması gerekir.					
6. Demokratik yönetimlerde farklı görüşten basın-yayın organlarının (gazete, televizyon vb.) olması, demokrasiyi güçlendirir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7. Demokratik yönetimlerde sivil toplum kuruluşlarının olması (Tema, Yeşilay vb.) demokrasiyi güçlendirir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8. Demokratik yönetimlerde çok sayıda siyasi parti olmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9. Demokratik yönetimlerde her insan değerlidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10. İnsanlar dışında diğer canlıların da haklarının olduğunu düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11. Bana veya bir başkasına yapılan haksızlığa sessiz kalmam.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12. Beni veya ülkemi ilgilendiren konularda düşüncelerimi her zaman açıklarım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13. Ülkeme karşı sorumluluklarımın olduğunu düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14. Haklarımı nasıl arayacağımı bilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15. Demokratik yönetimlerde insanlar arasındaki dayanışma demokrasiyi zayıflatır.*	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16. Demokratik yönetimlerde herkes dini yaşamında serbest olmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17. Demokratik yönetimlerde farklı görüşlerin olması demokrasiyi zenginleştirir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18. Demokratik yönetimlerde kanunlar, herkese eşit olmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19. Demokrasi, sınırsız özgürlüğün olduğu yönetim şeklidir.*	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20. Demokratik yönetimlerde seçimlere katılım önemlidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

*Olumsuz madde

EK-8. Etkin Vatandaşlık Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlikleri Uzman Görüş Formu

SOSYAL BİLGİLER DERSİ ÖĞRENME AMAÇLI YAZMA ETKİNLİKLERİ UZMAN GÖRÜŞ FORMU

Değerlendirmenize sunulan bu çalışma, 6. Sınıf sosyal bilgiler dersinde yer alan "Etkin Vatandaşlık" öğrenme alanının daha etkili öğretimi ve öğrencilerin demokratik tutum düzeylerin geliştirilmesi amacındadır. Bu amaca uygun olarak etkin vatandaşlık öğrenme alanını kapsayan yirmi farklı öğrenme amaçlı yazma etkinliği hazırlanmıştır.

Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin değerlendirmesi biçimsel ve bilimsel açıdan yapılacaktır. Sizden beklenen öğrencilerin akademik başarıları ve demokratik tutumlarını geliştirmeye yönelik hazırladığımız yirmi etkinliği bir bütün halinde değerlendirmenizdir. Eğer etkinlikler belirtilen nitelikler açısından uygun ise 3, uygun ancak geliştirilir ise 2, uygun değil ise 1 düzeyini işaretleyiniz. Bu seçeneklere ek olarak belirtmek istediğiniz olursa bunları her bir kriter için ayrılan açıklamalar sütununa yazabilirsiniz. Ayrıca en alt bölümünde yer alan genel değerlendirme kısmına etkinliklerin geneli ile ilgili görüş ve düşüncelerinizi yazabilirsiniz.

Çalışmama yaptığınız katkılar için çok teşekkür ederim.

Arş. Gör. Fatih KAYAALP

Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
Ereğli Eğitim Fakültesi
Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Türkçe ve Sosyal Bilimler Anabilim dalı
Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim dalı Doktora Öğrencisi
fatihkayaalp25@gmail.com

Değerlendirme Yapan Uzmanın	
Adı- Soyadı :	
Uzmanlık Alanı :	
İletişim Bilgileri Mail :	

Sosyal Bilgiler Dersi Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlikleri Uzman Görüş Formu					
	Kriter	**Düzey**			**Açıklamalar**
		1	**2**	**3**	
Biçimsel	Etkinlikler genel olarak amaca uygundur				
	Etkinlikler dikkat çekici özelliktedir.				
	Etkinlikler yazı ve biçim açısından uygundur.				
	Etkinliklerde kullanılan görseller amacına uygundur.				
	Etkinliklerin genel tasarımı kullanmaya elverişlidir.				
Bilimsel	Öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri kazanımlara uygun hazırlanmıştır.				
	Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinde yer alan bilgiler bilimsel açıdan doğrudur.				
	Öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri öğrenme eksikliklerini giderecek niteliktedir.				
	Öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri öğrencileri araştırma- incelemeye yöneltecek niteliktedir.				
	Öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri öğrencileri çok yönlü düşünmeye sevk edecek niteliktedir.				
	Öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri öğrencileri öğrenilen konuya farklı bir bakış açısı kazandıracak niteliktedir.				
	Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin kapsamı öğrenme alanına uygun olarak düzenlenmiştir.				
	Öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri konu içerikleri ile ilişkilidir.				
	Öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri araştırmanın amacına uygun hazırlanmıştır.				
	Öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri, kalıcı öğrenmeye katkı sağlayacak niteliktedir.				
	Öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri sosyal bilgiler dersi öğretiminde etkili bir alternatif yoldur.				
Görüş ve Düşünce					

EK-9. Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik/1(Mektupla Öğreniyorum)

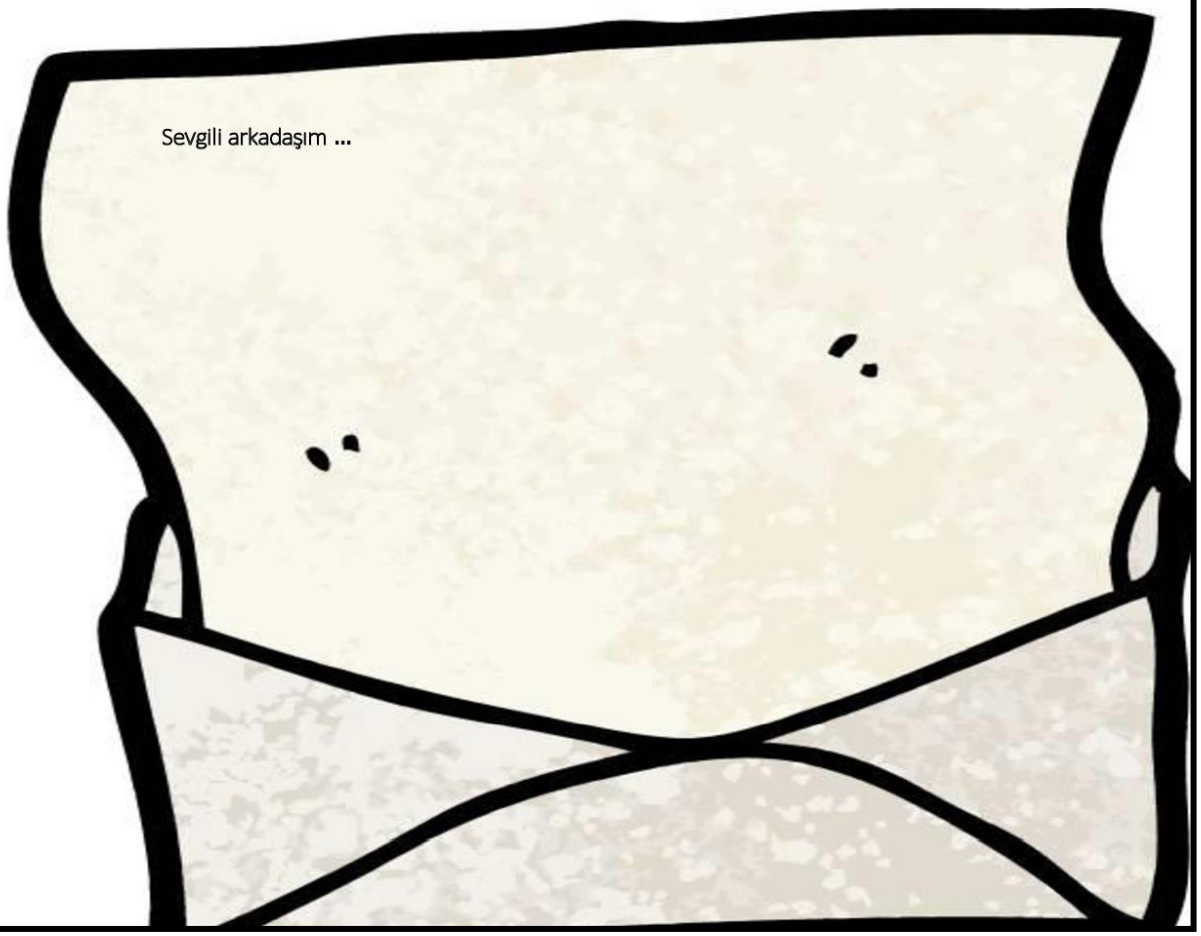
6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi

Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik "1"

MEKTUPLA ÖĞRENİYORUM

Erzurum Haşim İşcan Ortaokulu'nda sosyal bilgiler öğretmeni olan Volkan Bey, yoğun kar yağışı nedeniyle okula zor gelebilmişti. 6/A sınıfına gittiğinde sınıfın yarıya yakının kar nedeniyle okula gelemediğini gördü. İki saatlik dersini işlerken bir yandan da gelmeyen öğrencilere bu konuyu nasıl anlatacağını düşünüyordu. Bu sırada cep telefonuna gelen mesaja bakarken, gelmeyen öğrencilere gelen öğrencilerin mektup yazmasının faydalı olacağını fikri zihninde canlandı. Öğrencilerinden kendi evlerine yakın olan bir arkadaşına bu konuyu anlatacakları bir mektup yazmasını, eve gidince mektubu arkadaşına vermesini istedi.

Demokrasinin tarihçesini okula gelmeyen bir arkadaşına mektup yazarak anlatsaydın mektubun nasıl olurdu?

EK-10. Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik/2 (Konuşma Balonu Hazırlama)

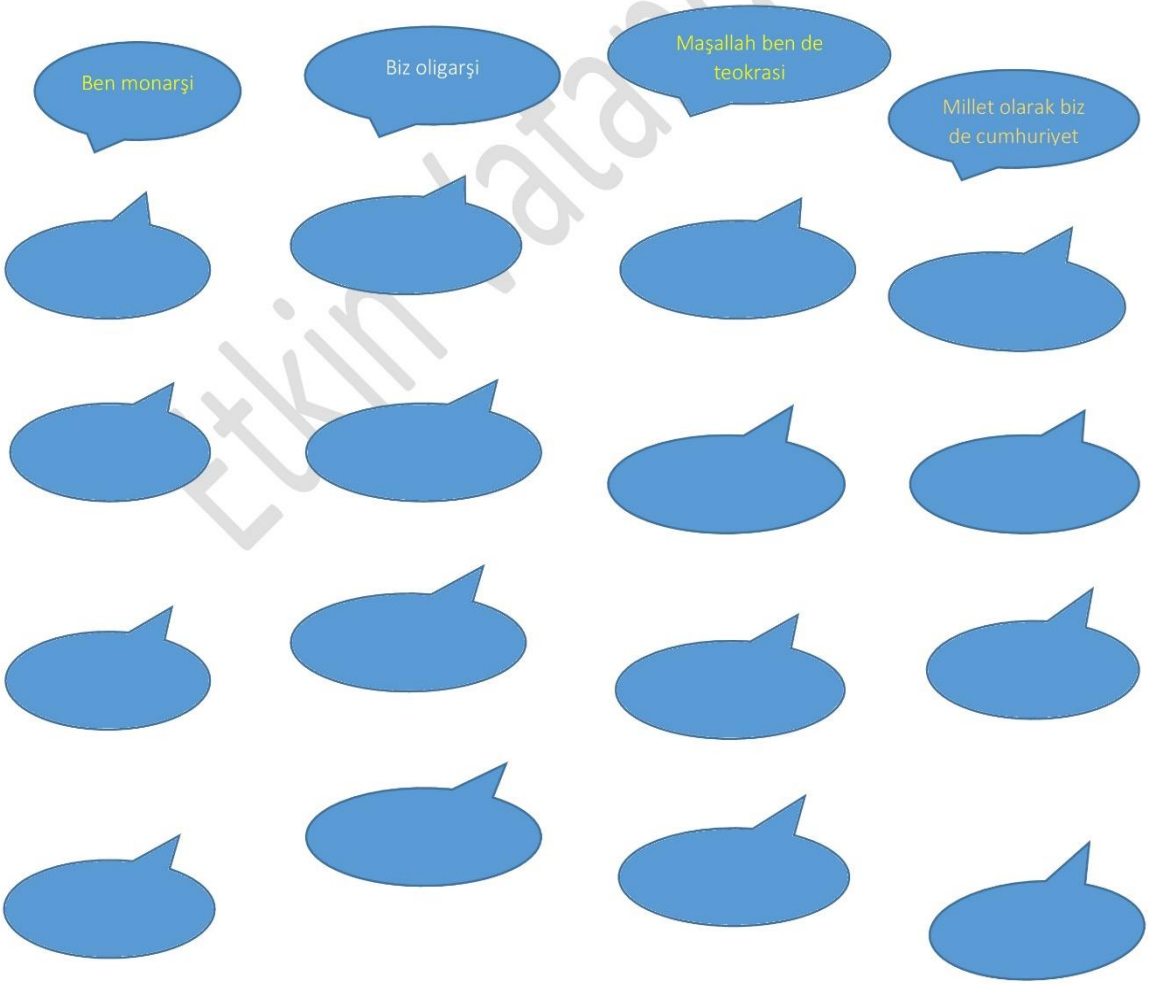
6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi

Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik "2"

YÖNETİMLERİN SESİ

7. sınıfa giden Yağız kardeşi Almıla'nın sosyal bilgiler yazılısına çalışırken konuları anlamakta zorlanması dikkatini çekmiştir. Kardeşine nasıl yardım edeceği konusunda çareler ararken kardeşinin yatağı üzerinde çok sevdiği çizgi roman kitaplarını görmüştür. Ardından kardeşi için çizgi roman diyaloğu şeklinde hazırlanmış konuşma balonları hazırlayıp kardeşinin masasına bırakmıştır. Almıla bu ilginç konuşma diyaloglarını görünce çok şaşırmıştır. Abisinin hazırladığı bu öğretici konuşma balonlarını kısa sürede okuyan Almıla, yatağa girip uyumaya çalıştığında yarınki sınava hazır olmanın huzuruyla uykuya dalmıştır.

Siz de Yağız gibi yönetim biçimlerini konuşma balonları üzerinden anlatacak olsaydınız monarşi, oligarşi, teokrasi ve cumhuriyet arasında geçen nasıl bir konuşma yazardınız? *Hadi Yazalım…*

Etkin Yatandaşlık

EK-11. Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik/3 (Kelime Köşesi Hazırlama)

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi

Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik "3"

KAVRAMLARIN DİLİ

Fen Lisesini kazanan ikiz kardeş Murat ve Eren'e babaları Ali Bey, ödül olarak Murat'a Monarşi, Eren'e Demokrasi adlı cep telefonu almıştır. Telefonlarına kavuşan Murat ve Eren heyecanlı bir şekilde arkadaş listesi oluşturmuştur. Birkaç gün sonra aldığı telefonları inceleyen Ali Bey, telefon listesindeki bu farklığa bir anlam veremeyip çocuklarından arkadaş listesinde yer alan kişiler hakkında bilgi almıştır.

Sizce Murat ve Eren'in arkadaş listesine Ali Bey neden şaşırmıştır. Sizce Murat ve Eren'in arkadaş listesinde kimler yer alıyordur? Neden? Bunu Ali Bey'e <u>yazarak</u> açıklayabilir misiniz?

Ali Bey'in şaşırmıştır. Çünkü;

<u>Murat'ın Arkadaş Listesi</u>

1- Eşitsizlik, çünkü;

<u>Eren'in Arkadaş Listesi</u>

1- Eşitlik, çünkü;

EK-12. Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik/4 (Masal Yazma)

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi — Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik "4"

BİR DEMOKRASİ MASALI

Yağız küçükken masal dinleyerek uyumayı seven bir çocuktu. Biraz büyüyünce masal anlatmaya merak salmıştı. Gördüğü, duyduğu, öğrendiği bilgileri masal haline getirerek aktarmayı çok eğlenceli buluyordu. Bugün okulda sosyal bilgiler dersinde "Etkin Vatandaşlık" öğrenme alanında geçmişten günümüze yönetim biçimlerini öğrenmişti. Annesi, akşam kardeşi Almıla'yı uyutuyordu. Yağız annesine Almıla'yı masal anlatarak uyutmanın daha kolay olacağını söyledi. Annesinden masal anlatmak için izin alan Yağız, bugün öğrendiği geçmişten günümüze yönetim biçimleri konusunu bir masal örgüsü içerinde anlatarak kardeşini uyutmayı başardı.

Siz Yağız'ın yerinde olsaydınız yönetim biçimlerini bir masal örgüsüyle nasıl anlatırdınız? Kardeşinize anlatacağınız bir masal yazmaya ne dersiniz?

Bir varmış bir yokmuş...

EK-13. Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik/5 (Şarkı Sözü Yazma)

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi

Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik "5"

ÜÇ KUVVET

Sosyal Bilgiler öğretmeni Hakan Bey, derslerinin daha eğlenceli, öğretici ve kalıcı olması için çareler ararken "Sosyal Bilgiler Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar" isimli bir kitapta şarkıların, türkülerin öğrenme aracı olarak kullanılabileceğini okumuştur. Hakan Bey var olan şarkı ve türküler yerine öğrencilerin üreteceği şarkıların daha etkili olacağını düşünerek yarın işleyeceği 3 kuvvet konusunda öğrencilerine şarkı yazdırmaya karar vermiştir. Ertesi gün 3 kuvvet konusunu işledikten sonra öğrencilerine 3 y KURALI adlı bir şarkı yazdırmıştır. Ardından en beğendiği şarkı sözlerini öğrencileriyle beraber sınıfta okumuştur.

Sosyal bilgiler dersi *"Etkin Vatandaşlık"* öğrenme alanında öğrendiğiniz bilgilere bağlı kalarak *"3 y Kuralı"* isimli bir şarkı yazacak olsaydık nasıl bir şarkı yazardın?

3 y KURALI

Y

Y

Y

EK-14. Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik/6 (Mektup Yazma)

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi

Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik "6"

ÜÇ KUVVET

Zonguldak'ta yaşayan Ayşe, Çorum'da bulunan kuzeni Aylin ile telefonda görüşürken bu hafta hasta olduğu için okula gidemediği Sosyal bilgiler dersinden geri kaldığını bu duruma da çok üzüldüğünü söylemiştir. Kuzeni gibi 6. sınıfta olan Aylin kuzenine bu hafta sosyal bilgiler dersinde hangi konuları gördüklerini sormuştur. Ayşe, üç kuvvet konusunda kaldıklarını söyleyince o konuyu yeni öğrenmiş olan Aylin telefonda gülümsemiştir. Ayşe neden gülümsediğini sorduğunda Aylin yakında benden haber bekle diyerek telefonu kapatmıştır. Aylin o gece kuzeni Ayşe'ye "Üç Kuvvet" konusunda öğrendiklerini anlatan bir mektup yazmış, ertesi gün postaneden Zonguldak'taki kuzenine göndermiştir.

Ayşe için "Üç Kuvvet" konusu anlatan bir mektubu nasıl yazardın? Mektup yazarak Ayşe'nin bu konuyu öğrenmesinde yardımcı olur musun?

EK-15. Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik/7 (Yapbozu Tamamlayalım)

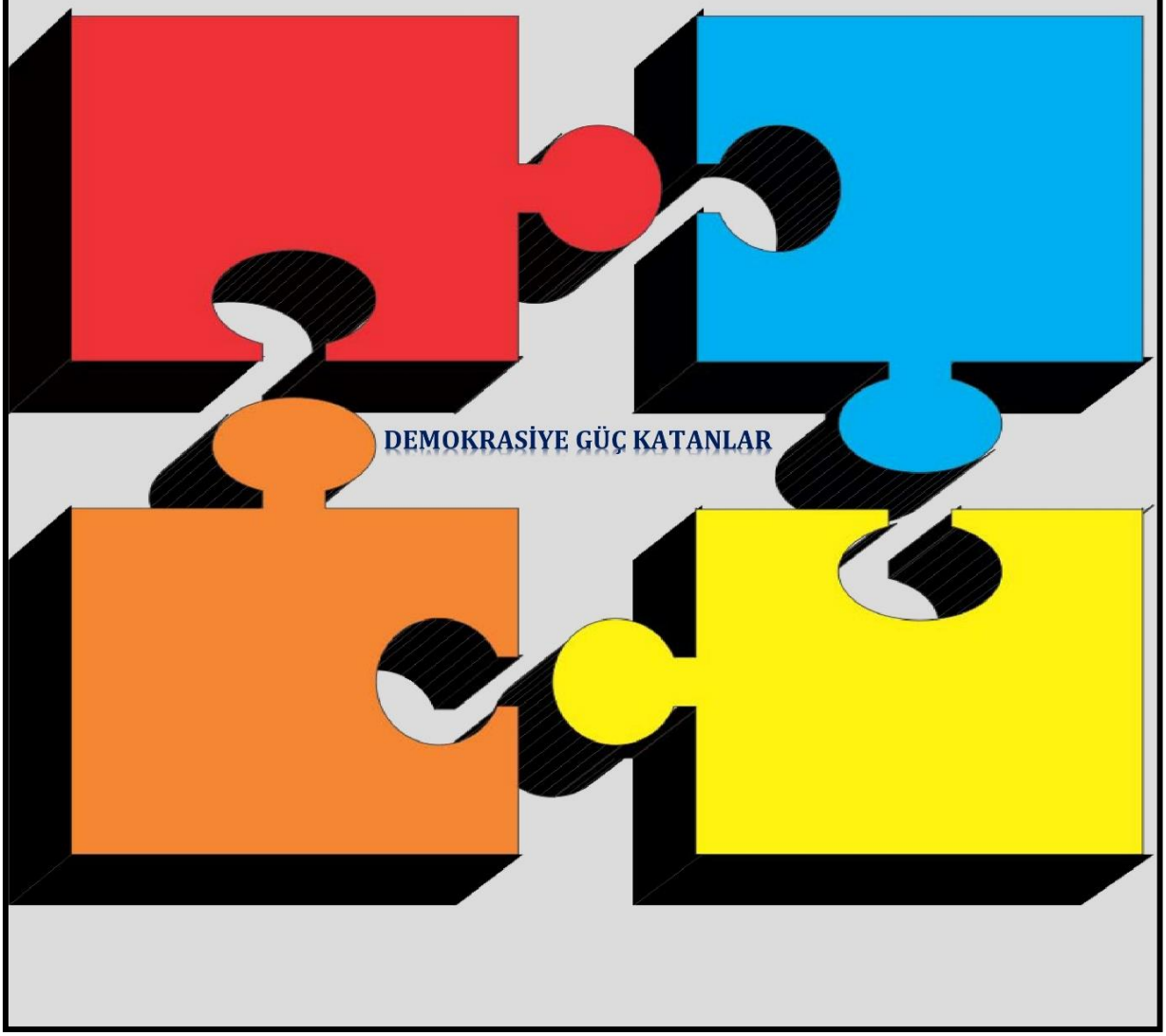
6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi

Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik "7"

YÖNETİCİLERİMİZ VE BİZ

Sosyal Bilgiler öğretmeni Oğuzhan Bey, 6. sınıf öğrencilerine demokrasiyi anlatırken tahtaya bir yapboz çizmiş, çizdiği yapbozu parçalarına ayırmıştır. Öğrencileri bu durumu anlamaya çalışırken Oğuzhan Bey "Demokratik yönetimler toplum içerisinde yer alan çeşitli unsurların bir araya gelmesiyle güçlenir" (Tıpkı yapboz parçaları gibi) ifadesini kullanmıştır. Ardından öğrencilerine sizce bu unsurlar neler olabilir sorusunu sormuştur?

Siz Oğuzhan Bey'in sorusuna nasıl bir cevap verip yapbozu birleştirirdiniz? Yapbozun birleşmesi için her bir parçanın üzerinin yazılması gerekmektedir. Yazı yazalım demokrasiye güç katalım.

EK-16. Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik/8 (Günlük Yazma)

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi — Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik "8"

DEMOKRATİK ÜLKEM

Ailesi ile farklı ülkelere seyahat eden Ülkü, bu yıl babasıyla beraber demokratik yönetime sahip olmayan bir ülkeye gitmişti. Ülkü bu ülkeyi gezdikçe, insanlarla sohbet ettikçe hayretle içinde kalıyordu. Çünkü anlatılanlar, gördüğü ve yaşadıkları Türkiye'den oldukça farklıydı. Bu ülkenin neden böyle olduğunu anlaya çalışıyor, babasına sonu gelmez sorular soruyordu. Akşam olduğunda öğrendiklerin yorgunluğu ile kaldıkları otele dönen Ülkü, yatmadan önce yanında taşıdığı günlüğüne şu satırları yazdı.

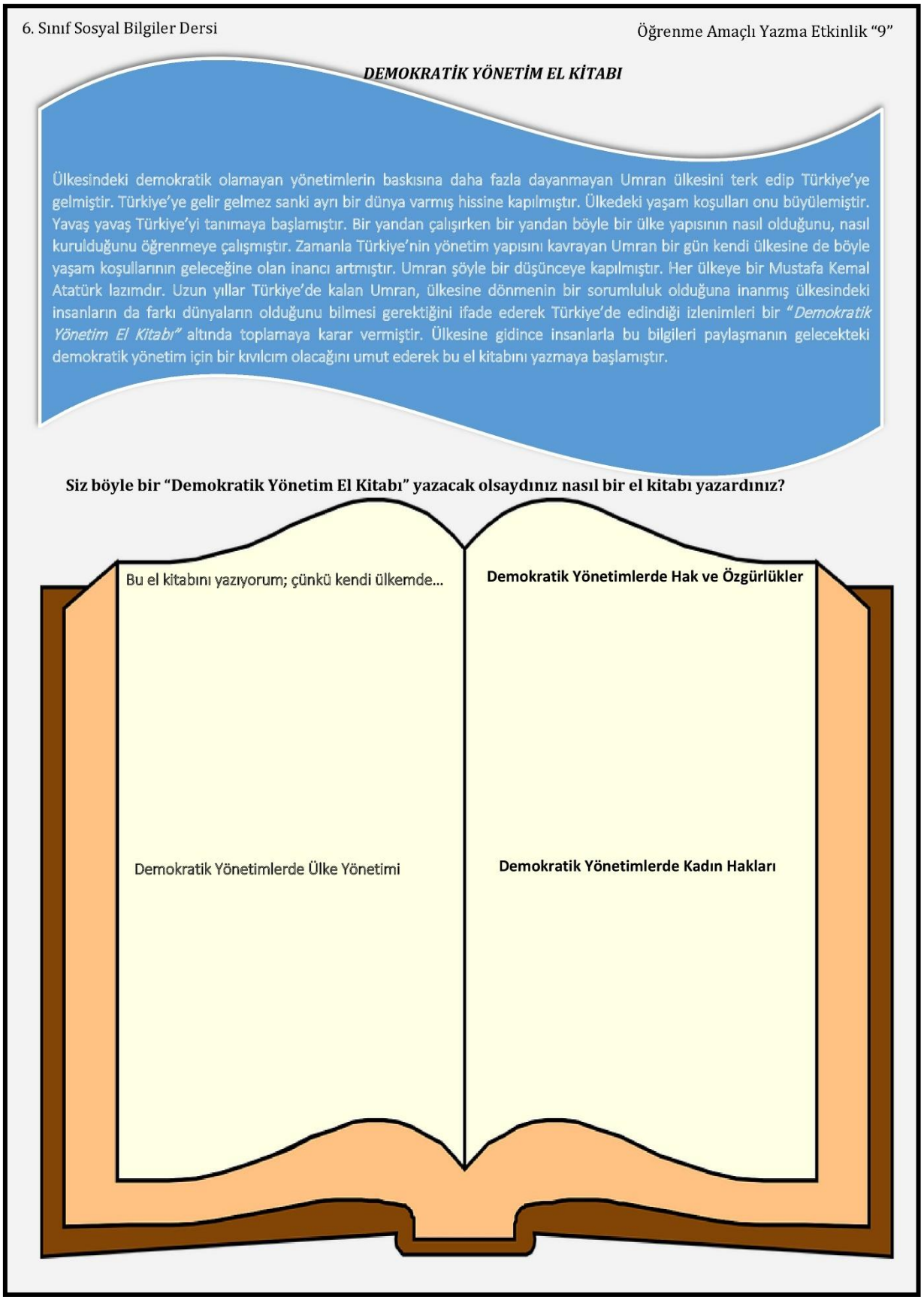
Ülkü'nün yerine siz böyle bir seyahat yapsaydınız nasıl bir günlük tutmuş olurdunuz? Ülkü'nün boş bıraktığı yerleri uygun bir şekilde siz tamamlayarak Ülkü'nün bu durumu anlamasına yardımcı olur musunuz?

Sevgili günlük,

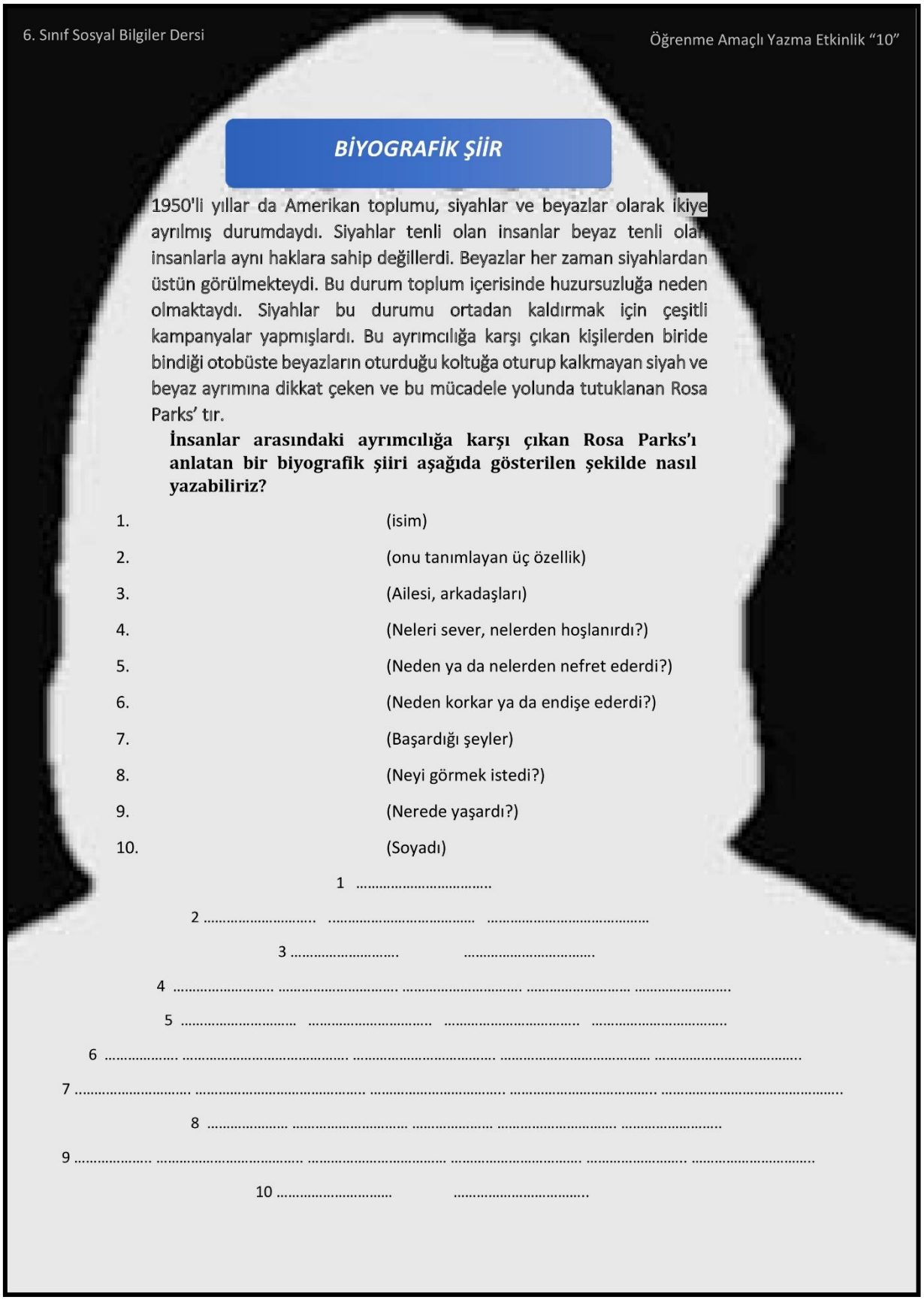
Bugün sabah babamla geziye çıktığımda çok neşeli ve heyecanlıydım. Yeni yerler yeni insanlar tanıyacak olmanın mutluluğu içindeydim. Ancak gördüklerimden sonra neşemin yerini korku ve hayret almaya başladı. Çünkü

Demokratik olmayan bu ülkede gördüğüm olumsuzluklardan sonra Türkiye'de yaşamanın mutluluğunu içimde bir kez daha hissettim çünkü benim ülkem...

EK-17. Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik/9 (El Kitabı Hazırlama)

EK-18. Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik/10 (Biyografik Şiir Yazma)

EK-19. Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik/11 (Vefat İlanı Yazma)

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi — Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik "11"

OBİTUARY(Vefat İlanı)

Sosyal bilgiler dersinde ırkçılık, eşitsizlik, hak, özgürlük gibi kavramları anlatan Erhan bey, hak ve özgürlük için mücadele edip ırkçılığa karşı çıkan önemli kişilerden birisi olan Malcolm X' i dersinde anlatmıştır. Ardından hak, özgürlük ve eşitlik arayan bu yolda bir ömür harcayan Malcolm X 'i unutturmamak için gazetede onun adına onu gelecek nesillere tanıtacak bir vefat ilanı yayımlatmak istemiştir. Vefat ilanında yer alacak yazı için 6. sınıf öğrencilerini görevlendirmiştir.

Siz Malcolm X için bir vefat ilanı yazsaydınız nasıl bir ölüm ilanı yazardınız?

EK-20. Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik/12 (Gazete Haberi Yazma)

6. Sosyal Bilgiler Dersi

Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik "12"

GAZETEDEN YANSIMALAR

Sosyal Bilgiler kitap yazarı Halil Bey, etkin vatandaşlık öğrenme alanında yer alan düşünce ve ifade özgürlüğü için kitabına koyacak bir bölüm oluşturamıyor. Bu bölüm için 6. Sınıf öğrencilerinden fikir almak için sosyal bilgiler öğretmeni olan arkadaşı Serkan Bey'in sınıfını ziyaret ederek öğrencilerin yardımı ile çok güzel bir gazete haberi oluşturmuşlardır.

Siz kitap yazarı Halil Bey' örnek olması için kitabınızda düşünce ve ifade özgürlüğünü yansıtan nasıl bir gazete haberi görmek isterdiniz? Örnek bir gazete haberi hazırlar mısınız?

EK-21. Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik/13 (Konuşma Balonu Yazma)

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi

Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik "13"

NE KADAR HAK, NE KADAR ÖZGÜRLÜK?

Sosyal bilgiler öğretmeni olan Selim Bey, gece boyunca üst komşusundan gelen müzik sesinden uyuyamamış, sabah evden çıkarken karşı komşunun kapı önüne bıraktığı çöplerin kokusuyla kendine gelmişti. Okula giderken hız ihlali yapan araçlara maruz kalmış, kazadan kıl payı kurtulmuştu. Öğretmenler odasındaki sesli konuşmalar, koridorlardaki öğrenci koşuşturmaları Selim Bey'i iyice rahatsız etmişti. 6/A sınıfında Hak, Özgürlük ve Eşitlik konusuna "Sizce hak ve özgürlükler sınırsız olmalı mıdır? sorusu ile giriş yapmıştır. Selim Bey'in sorusu sınıfta güzel bir tartışma ortamı meydana getirmiştir. Farklı görüşlere söz hakkı veren Selim Bey demokratik bir ortamda dersini işlemişti.

Selim Bey'in bu sorusuna karşı sizin görüşünüz ne olurdu. Görüşünüzü ifade eden bir yazı yazar mısınız?

EK-22. Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik/14 (Afiş Hazırlama)

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi

Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik "14"

KADIN VE TOPLUM

Sosyal bilgiler öğretmeni Hatice Hanım, 8 Mart dünya kadınlar gününde kadının değeri konusuna yönelik toplumsal farkındalığı artırmak için Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bir proje hazırlamak istemektedir. Ancak ne yapacağı konusunda karasızlık yaşamaktadır. Aksam eve giderken kırmızı ışıkta aracıyla beklerken ilan panolarındaki afişler dikkati çekmiştir. Proje için etkili bir afiş hazırlamanın doğru olacağına karar veren Hatice Hanım, ertesi gün okulda afiş hazırlamak için öğrencilerinden yardım istemiştir. Öğrencilerin yardımıyla çok dikkat çeken bir afiş hazırlayabilmiştir.

Siz kadınının değerini ön plana çıkaran bir afiş hazırlamış olsaydınız nasıl bir afiş hazırlardınız?

EK-23. Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik/15 (Kartpostal Hazırlama)

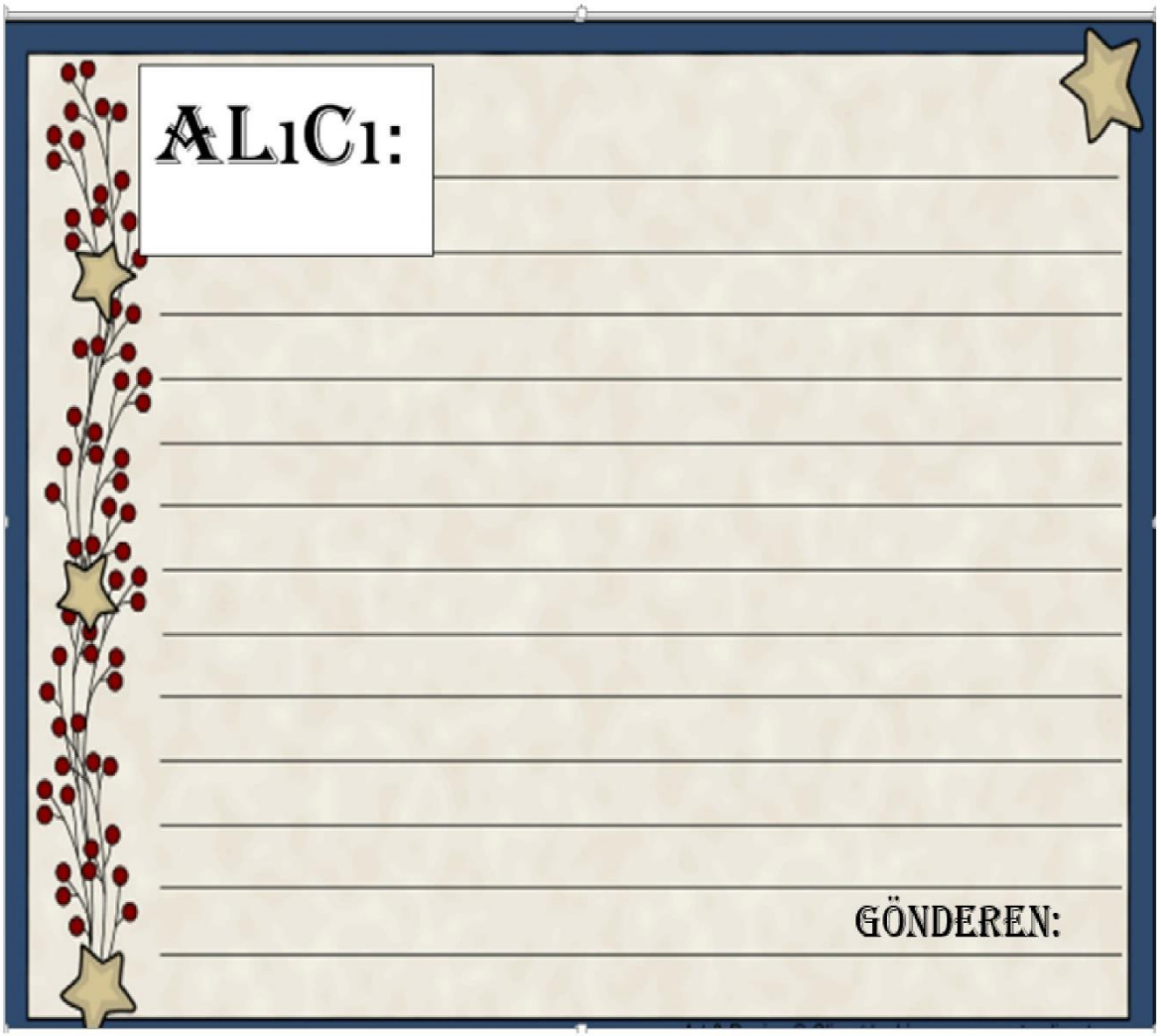
6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi

Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik "15"

KADIN VE TOPLUM

Sosyal bilgiler öğretmeni Mehmet Bey, 6. sınıf sosyal bilgiler dersinde geçmişten günümüze kadının önemini anlatırken sınıfında farkındalık oluşturmak için günümüzde kullanılmayan ancak geçmişte çok değerli olan bir materyali ders malzemesi olarak kullanmak istemiştir. Bunun için dolabında saklı tuttuğu geçmişe ait kartpostalları sınıfına getirmiştir. Kadın ve toplum konusunu anlattıktan sonra kartpostal hakkında bilgi vermiştir. Ardından kadın ve toplum konusunda öğrendikleri önemli kadın şahsiyetlerden birine kartpostal yazmalarını istemiştir.

Siz Kadın ve Toplum konusunda öğrendiğiniz hangi kadın şahsiyete bir kartpostal göndermek isterdiniz ve nasıl bir kartpostal yazardınız?

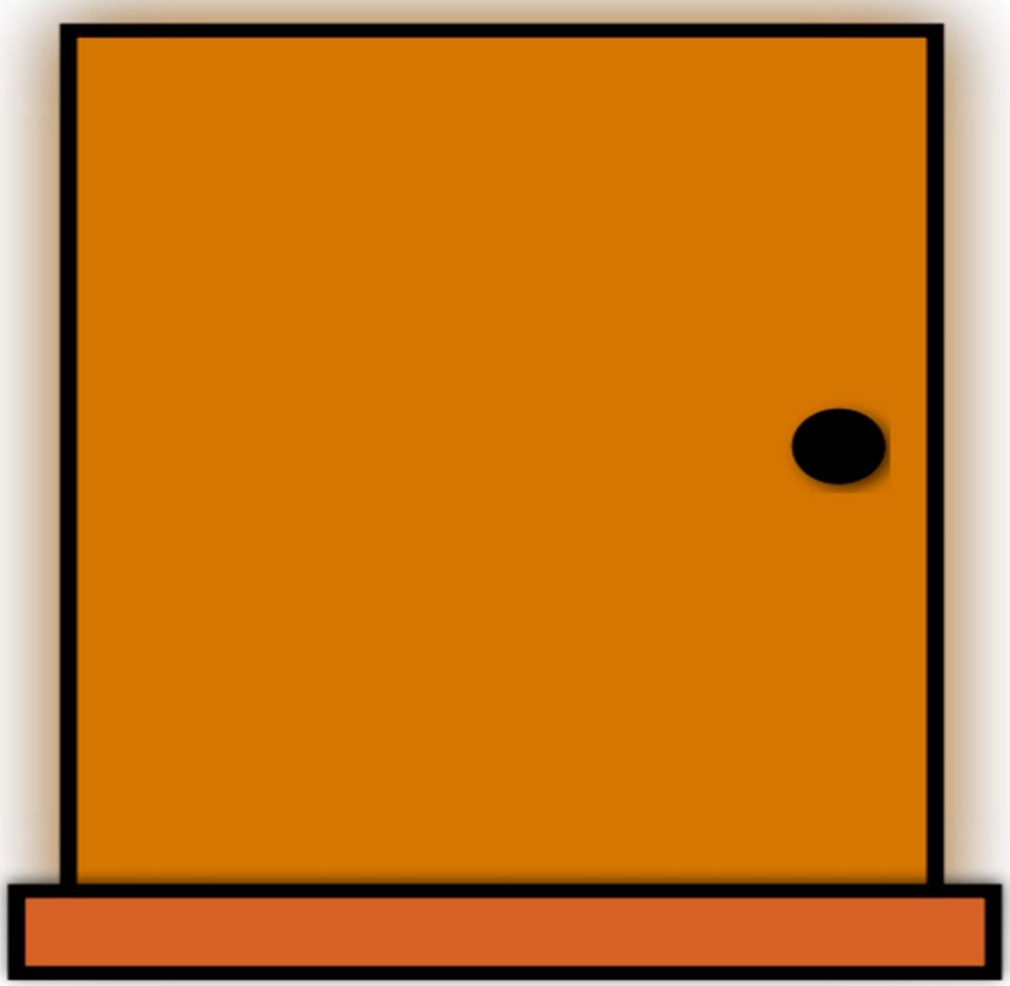
EK-24. Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik/16 (Resimle Anlatım)

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi — Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik "16"

DEMOKRASİ KAPISI

Sosyal Bilgiler öğretmeni Selçuk Bey, bu yıl kendine verilen sosyal bilgiler sınıfını düzenlerken sosyal bilgiler derslik kapısının sosyal bilgiler dersine yakışır bir kapı olmasını istemiştir. Kapının dış yüzeyini "Etkin Vatandaşlık" öğrenme alanına uygun kaplamayı planlamıştır. Planlamayı yaparken ünitede kazandırılması gereken kazanımı ön plana çıkarmak için girdiği sınıflar arasında Etkin Vatandaşlık öğrenme alanını anlatan bir resim yarışması yapmaya karar vermiştir. Ayrıca en güzel çizimin sınıf kapısında yer alacağını duyurmuştur. Yarışmayı kazanan kişiyi ise sınıflar arasında yapılacak oylamanın belirleyeceğini ifade etmiştir.

Böyle bir yarışmaya katılacak olsaydınız Sosyal bilgiler derslik kapısını "Etkin vatandaşlık" öğrenme alanına uygun olarak nasıl tasarlardınız? Tasarlayalım, yarışmayı kazanalım.

EK-25. Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik/17 (Tabela Yazısı Hazırlama)

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi

Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik "17"

DEMOKRATİK TABELALAR

"Etkin Vatandaşlık Şehrini" ziyaret eden Oligarşi, Monarşi ve Teokrasiye ülkesini tanıtan devlet başkanı Demokrasi, ülkesine ait özellikleri yansıtan dokuz farklı sokağı misafirlerine göstermek istemektedir. Ancak sokaklara ait sokak isimlerinin yazılı olduğunu tabelaları ziyaret öncesi değiştirip hem isimlerin hem de açıklamalarının yer aldığı yeni tabelalar astırmıştır. Tabelaları hazırlayan usta, sokakların özelliklerini yazıp sokak isimlerini yazmayı unutmuştur.

Aşağıda demokratik ülkeye ait özellikleri yansıtan tabela isimlerini siz hazırlamış olsaydınız bu isimler neler olurdu? Tabela isimlerini yazarak misafirlere yardımcı olur musunuz?

1. Tüm vatandaşlar kanun önünde aynı haklara sahiptir.

2. İnsanların en öncelikli ve en temel hakkıdır.

3. Ülkeyi yönetmek için aynı görüşü paylaşan kişilerin bir araya gelerek oluşturduğu demokrasilerin vazgeçilmez unsurudur.

4. Gelirlerini bağışlarla karşılayan, kar amacı gütmeyen demokrasilere güç katan oluşumlardır.

5. Para bastırmak, kanun çıkarmak benim görevimdir.

6. Yasama, yürütme ve yargı yetkilerinin farklı devlet organları tarafından yerine getirilmesidir.

7. Ülkemizin 24 Haziran 2018'de geçtiği hükümet sisteminin adıdır.

8. Demokratik ülkelerde vatandaşları hak ve hürriyetlerinin güvencesidir.

9. Demokratik ülkelerde vatandaşların ortak taleplerini gündeme taşımak için birlikte hareket etmeleridir.

EK-26. Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik/18 (Karikatür Hazırlama)

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi

Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik "18"

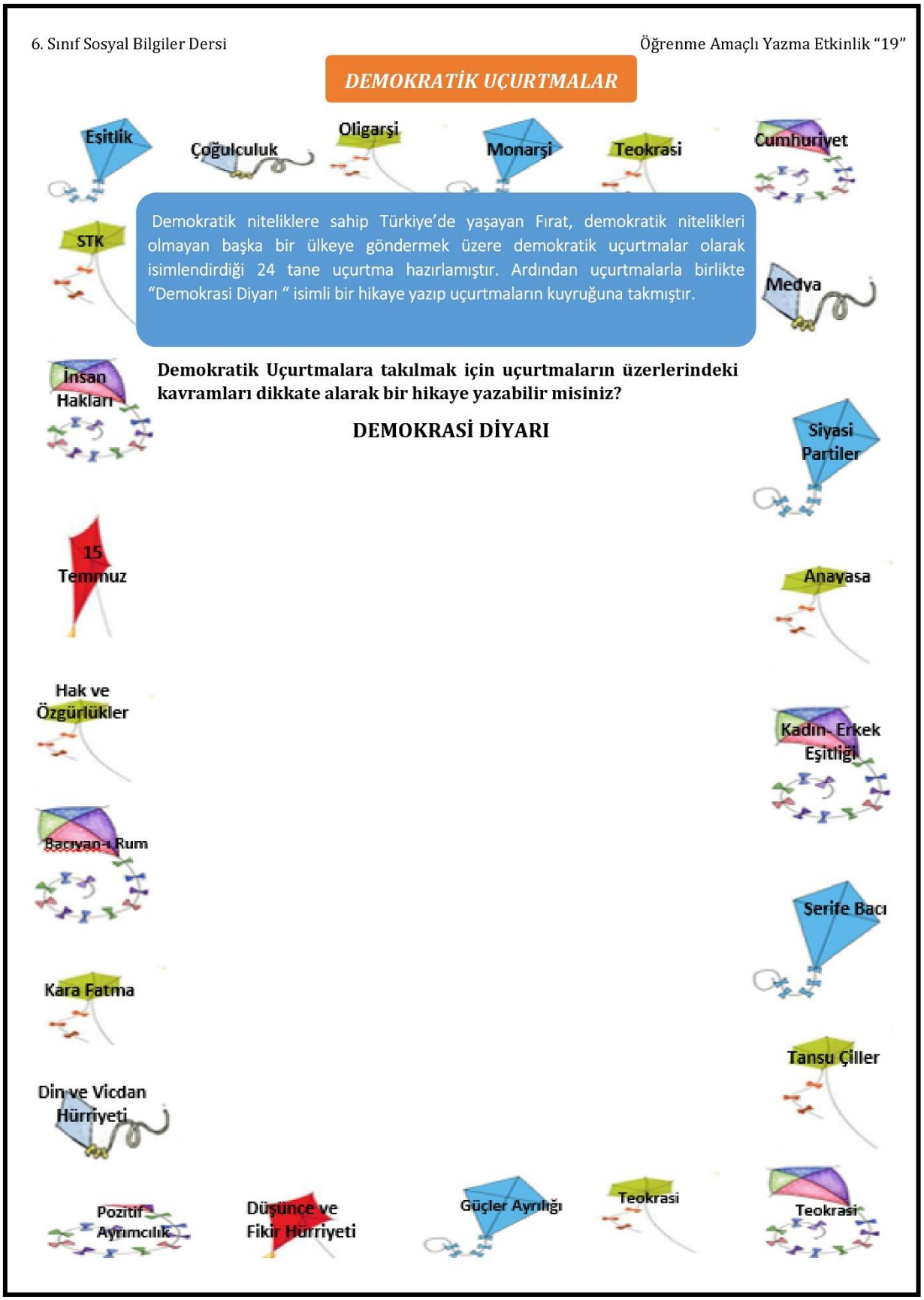
ZİHNİMDEKİ DEMOKRASİ

Sosyal Bilgiler ders kitabı yazarı Metin Bey; demokrasinin, çocukların zihinlerine ekilen bir tohum olduğunu ifade ederek demokrasinin yaşaması, hayatımızda uygulanabilmesi için çocuklara farklı şekillerde öğretilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bunun için demokrasi kavramının ortaokul öğrencilerinin zihinlerinde nasıl bir görünüme sahip olduğunu anlamak amacıyla ortaokul öğrencileri arasında "Zihnimdeki Demokrasi" adlı bir karikatür yarışması yapmaya karar vermiştir. Metin Bey, yarışmada birinci seçilen karikatürü 2020 yılında çıkacak olan 6. sınıf Sosyal bilgiler ders kitabının kapak resmi yapılacağını ifade etmiştir.

Sosyal Bilgiler ders kitabı ders kitabına kapak resmi olabilecek "Zihninizdeki Demokrasi" temasına uygun bir karikatür tasarlar mısınız?

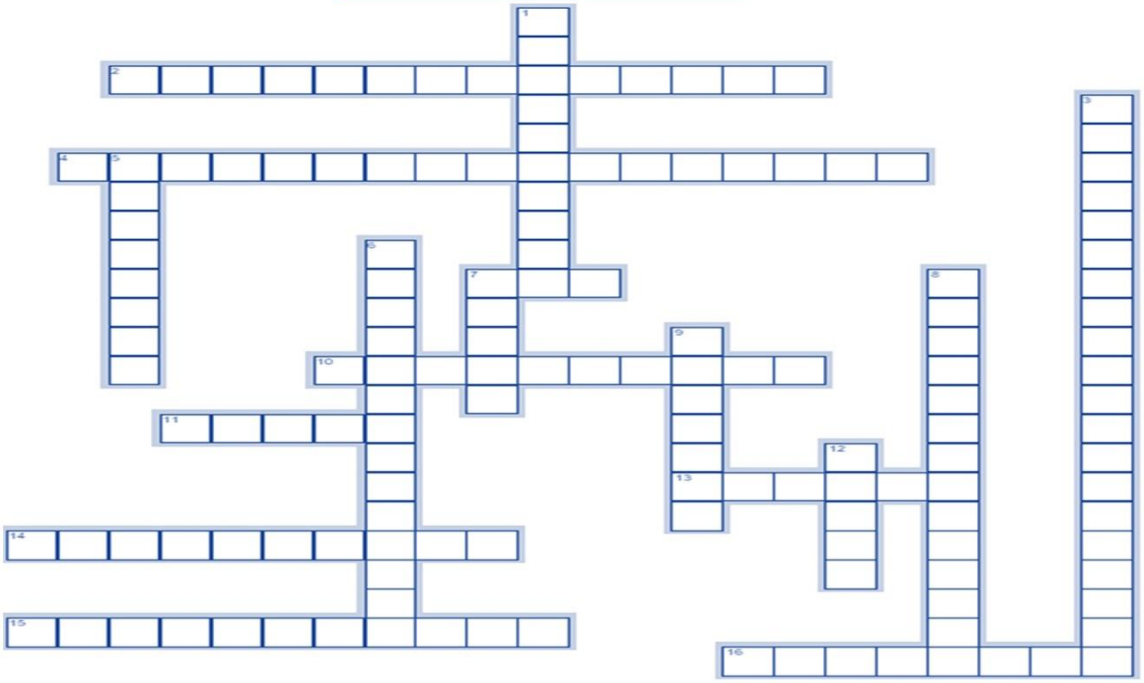
EK-27. Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik/19 (Hikaye Yazma)

EK-28. Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik/20 (Bulmaca Çözme)

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi — Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik "20"

KAVRAMLARI ÖĞRENİYORUM

Sosyal bilgiler öğretmeni Adnan Bey, dersinde kavram bulmacalarını kullanarak dersini eğlenceli hale getirmektedir. Ancak hazırladığı kavram bulmacasını öğrencilerine çözdürmeden kontrol etmek istiyor. Adnan Bey'in bulmacasını çözerek siz kontrol edebilir misiniz?

1. Halkın kendi yöneticisini kendi iradesine bağlı olarak belirlediği yönetim şeklidir.
3. Demokratik yönetimlerde insanların dini yaşamında serbest olmasıdır.
5. Ülke yönetiminin tek bir kişide toplanmasıdır.
6. Yasama, yürütme ve yargı yetkisinin farklı organlar tarafından yürütülmesidir.
7. Demokratik yönetimlerde yöneticileri belirleme yöntemidir.
8. Demokratik yönetimlerin vazgeçilmez unsurudur.
9. Demokratik yönetimlerde toplumsal konularda vatandaşların bir araya gelerek taleplerini dile getirmeleridir.
12. Bağımsız mahkemelerce yerine getirilen görevdir.

2. Devleti yönetme yetkisinin millete ait olmasıdır.
4. Demokratik yönetimlerde çocuk, yaşlı ve kadınlara tanınan ayrıcalıktır.
7. Demokratik yönetimlerin gelişmesine yardımcı olan bağımsız kuruluşların kısaltılmış ismidir.
10. Kurtuluş Savaşı yıllarında Batı Karadeniz Bölümün' de Milli Mücadeleyi destekleyen kadın kahraman.
11. Demokratik yönetimlerde dördüncü güç olarak ifade edilen unsur.
13. TBMM'nin kanun yapma yetkisidir.
14. Demokratik yönetimlerde farklı fikir ve görüşlere yer verilmesidir.
15. Dünyanın ilk kadın teşkilatıdır.
16. Ülke yönetiminin din adamlarının elinde olduğu yönetim şeklidir.

EK-29. Sosyal Bilgiler Dersi Öğrenme Amaçlı Yazma Bütülcül Değerlendirme Rubriği

SOSYAL BİLGİLER DERSİ ÖĞRENME AMAÇLI YAZMA ETKİNLİĞİ BÜTÜNCÜL DEĞERLENDİRME RUBRİĞİ
Çok Güçlü (4)
Yazma eyleminde muhatabının (kime yazdığının) farkındadır. Yazma eyleminde konuyu mantıklı, tutarlı ve bilimsel açıdan doğru bir şekilde aktarmada oldukça başarılıdır. Yazma eyleminde ulaşılmak istenen amaca ve içeriğe uygun çok yönlü bir yazı oluşturabilmektedir. Yazma eyleminde amaca ve içeriğe uygun çok sayıda örnek, açıklama ve görsel kullanabilmektedir. Yazma eyleminde konuyu kendine veya gruba özgü ifadelerle etkili bir şekilde yazabilmektedir. Yazma eyleminde konuyu açık ve akıcı bir şekilde el yazısı veya bilgisayar ile aktarmada oldukça başarılıdır. Yazma eyleminde kullanılan etkinlik türünün farkında ve bu etkinlik türüne özgü bir yazı oluşturabilmektedir.
Güçlü (3)
Yazma eyleminde muhatabının (kime yazdığının) farkındadır. Yazma eyleminde konuyu mantıklı, tutarlı ve bilimsel açıdan doğru bir şekilde aktarabilmektedir. Yazma eyleminde ulaşılmak istenen amaca ve içeriğe uygun bir yazı oluşturabilmektedir. Yazma eyleminde amaca ve içeriğe uygun örnek, açıklama ve görsel kullanabilmektedir. Yazma eyleminde konuyu kendine veya gruba özgü ifadelerle açıklayabilmektedir. Yazma eyleminde konuyu açık ve akıcı bir şekilde el yazısı veya bilgisayar ile aktarabilmektedir. Yazma eyleminde kullanılan etkinlik türünün farkında ve bu etkinlik türüne özgü bir yazı oluşturabilmektedir.
Geliştirilebilir (2)
Yazma eyleminde muhatabının (kime yazdığının) farkında ancak muhatabı dikkate almadan yazmaktadır. Yazma eyleminde konunun mantıklı, tutarlı ve bilimsel açıdan doğru olmasına dikkat etmeden yazmaktadır. Yazma eyleminde ulaşılmak istenen amaca ve içeriğe yeterince uygun bir yazı oluşturamamaktadır. Yazma eyleminde amacı ve içeriği bilmekte ancak amaç ve içeriğe özgü örnek, açıklama ve görsel kullanmamaktadır. Yazma eyleminde konuyu kendine veya gruba özgü ifadelerle açıklayabilmektedir. Yazma eyleminde konuyu açık ve akıcılıktan uzak bir şekilde el yazısı veya bilgisayar ile aktarabilmektedir. Yazma eyleminde kullanılan etkinlik türünün farkındadır ancak bu etkinlik türüne özgü bir yazı oluşturmamaktadır.
Zayıf (1)
Yazma eyleminde muhatabının (kime yazdığının) farkında değildir. Yazma eyleminde konuyu mantıklı, tutarlı ve bilimsel açıdan doğru bir şekilde aktarmada başarılı değildir. Yazma eyleminde ulaşılmak istenen amaca ve içeriğe uygun bir yazı oluşturamamaktadır. Yazma eyleminde amaca ve içeriğe uygun örnek, açıklama ve görsel kullanmada yetersizdir. Yazma eyleminde konuyu kendine veya gruba özgü ifadelerle açıklayamamaktadır. Yazma eyleminde konuyu açık ve akıcı bir şekilde el yazısı veya bilgisayar ile aktarmada yetersizdir. Yazma eyleminde kullanılan etkinlik türüne özgü bir yazı oluşturamamaktadır.

EK-30. Yarı-yapılandırılmış Öğrenci Görüşme Formu

6. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİ ÖĞRENME AMAÇLI YAZMA ETKİNLİKLERİNİ DEĞERLENDİRME ÖĞRENCİ GÖRÜŞME FORMU

Görüşme Zamanı:	
Görüşme Yeri:	

Merhaba,

Ben Fatih KAYAALP, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi bölümünde araştırma görevlisiyim. Aynı zamanda Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal Bilgiler Eğitiminde doktora öğrencisiyim. Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri üzerinde araştırma yapıyorum. Bu araştırma amacına yönelik olarak sizinle Etkin vatandaşlık öğrenme alanı üzerine görüşme yapmak istiyorum. Bu görüşmedeki amacım, öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini sosyal bilgiler dersinde kullanmanın etkisini ortaya çıkarmaktır. Görüşme süresince elde ettiğim tüm bilgiler gizli kalacaktır. Görüşmeye ait bilgileri başkalarının görmesi mümkün değildir. Araştırma raporunu düzenlerken isminiz raporda kesinlikle yer almayacaktır. Görüşmeye başlamadan önce söylemek istediğiniz bir şey var mı? İzin verirseniz görüşmeyi kaydetmek istiyorum. Sizce bir sakıncası var mı? Bu görüşme yaklaşık 25 dakika sürecektir. İzniniz olursa sorulara başlamak istiyorum.

6. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİ ÖĞRENME AMAÇLI YAZMA ETKİNLİKLERİ GÖRÜŞME SORULARI

S-1 Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin kullanımı hakkında neler söylersiniz?

S-2 Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinlerinin öğrenmene katkı sağladığını düşünüyor musun?

S-3 Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin seni hangi yönden geliştirdiğini düşünüyorsun?

S-4 Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri içerisinden en çok hangisini beğendin? Neden?

S-5 Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinden beğenmediğin bir etkinlik oldu mu? Neden?

S-6 Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmanın en olumlu yönünün ne olduğunu düşünüyorsun?

S-7 Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinde olumsuz olarak ifade edebileceğin bir şey var mı?

EK-31. Araştırmaya Gönüllü Katılım Sözleşmesi

GÖNÜLLÜ KATILIM SÖZLEŞME FORMU

Sevgili öğrenci;

Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilimdalı'nda Doç. Dr. Ufuk ŞİMŞEK danışmanlığında doktora öğrenimimi sürdürmekteyim. Aynı zamanda Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi'nde araştırma görevlisi olarak çalışmaktayım. *"6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinliklerini Kullanmanın Bilişsel ve Duyuşsal Öğrenmelere Etkisi"* adlı doktora tez çalışmasını yürütmekteyim. Bu çalışmadaki amacımız, sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin bilişsel ve duyuşsal öğrenmeler üzerine olan etkisini incelemektir. Bu amaç için sizlerin görüşleri ve katılımları oldukça önemlidir. Bu tez kapsamında sizlere etkin vatandaşlık öğrenme alanı ile ilgili akademik başarı testi, demokratik tutum ölçeği, öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri ve yarı- yapılandırılmış görüşme formu uygulanacaktır. Araştırmaya katılımda tamamen ***gönüllük*** esastır. Araştırmaya katılım göstermeme ve araştırmanın herhangi bir aşamasında katılımı bırakma gibi hakkınız ***bulunmaktadır.*** Araştırma süresince elde edilen veriler sadece bilimsel araştırma için kullanılacaktır. Bu amacın dışında kullanım kesinlikle söz konusu değildir. Araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin isimleri gizli tutulup araştırma içerinde **kesinlikle belirtilmeyecektir.** Araştırma için Atatürk Üniversitesi, Zonguldak İl Milli Eğitim Müdürlüğü'den gerekli yasal izinler alınmış olup, uygulama süreci okul idaresi ve ilgili ders öğretmeninizin kontrolünde yapılacaktır.

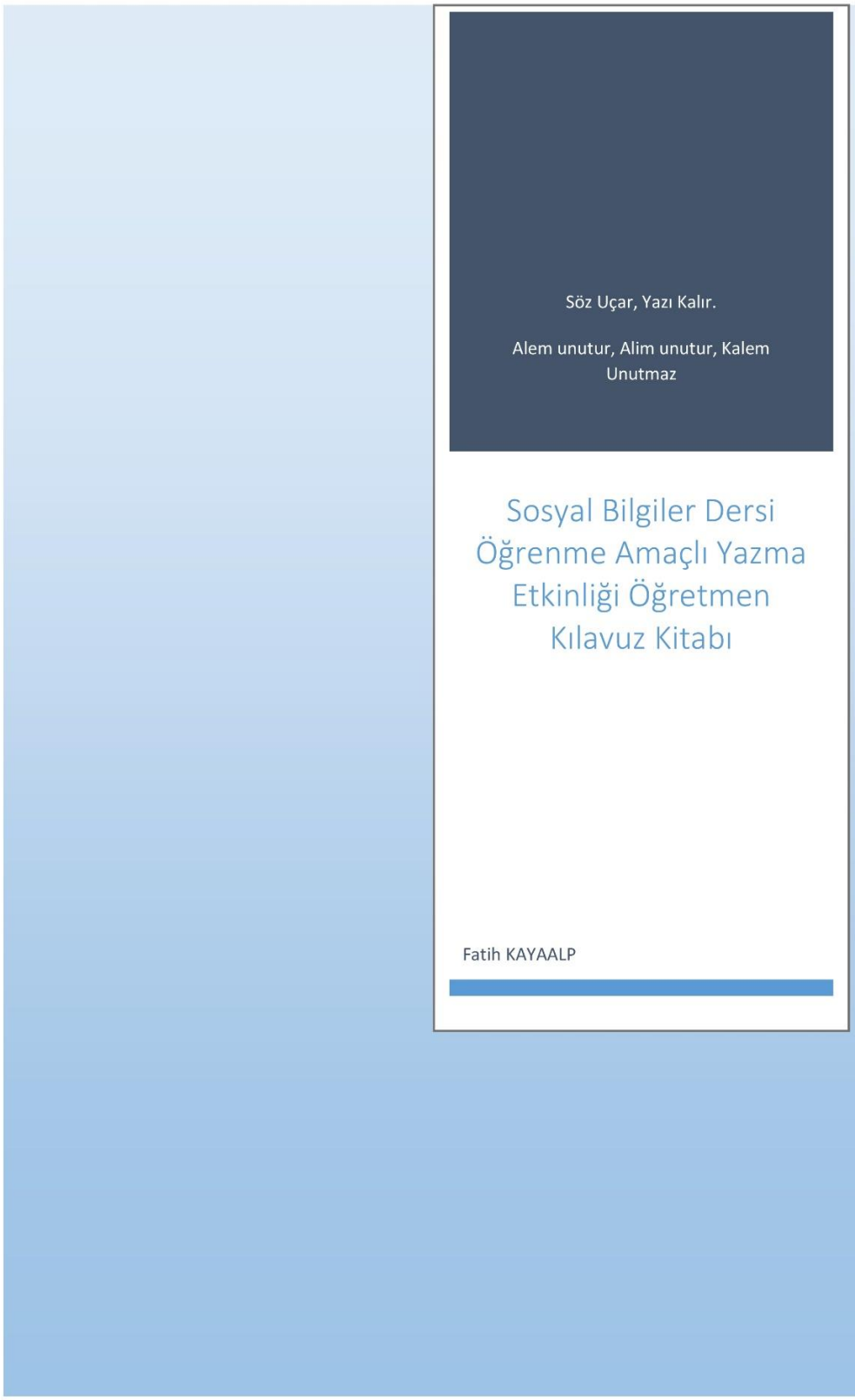
Araştırmaya yaptığınız katkılar için teşekkür ederim. **Fatih KAYAALP**

Not: Araştırma ile ilgili bilgi almak için fatihkayaalp25@gmail.com ve danışmanım Doç. Dr. Ufuk Şimşek ufuk@atauni.edu.tr ile iletişim kurabilirsiniz.

"6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinliklerini Kullanmanın Bilişsel ve Duyuşsal Öğrenmelere Etkisi" adlı doktora tez çalışmasının uygulama sürecinde gönüllü olarak yer almak istiyorum.

İmza:

EK-32. Sosyal Bilgiler Dersi Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlikleri Uygulama Öğretmen Kılavuz Kitabı

ÖNSÖZ

Değerli sosyal bilgiler öğretmenleri,

Bir gün John Dewey bir mağazadan çeşitli işlerde kullanılmak üzere okul için birkaç malzeme satın almak istedi. İstediğine uygun bir şey bulamadığını gören satıcı dedi ki "korkarım ki aradığınız şeyleri bizde bulamayacaksınız. Siz çocuklarının iş görmesine yarayacak şeyler arıyorsunuz. Hâlbuki bizdeki şeylerin hepsi yalnız dinlemek için yapılmıştır. Bu söz üzerine J. Dewey "Bu cevap bütün geleneksel eğitimi betimlemekte ve onun tarihini kısaca anlatmaktadır." İşte bu bağlamdan hareketle günümüz eğitim süreçlerinde geleneksel olamayan sınıf ortamı ve öğretim materyallerini kullanmak zorunluluk haline gelmiştir. Bu zorunluluk dikkate alındığında sosyal bilgiler öğretim atmosferine farklılık katacak çocukların bilişsel ve duyuşsal öğrenme süreçlerini etkileyecek öğretim metodlarından birisi de öğrenme amaçlı yazmadır.

Sosyal bilgiler öğretmenliğim sürecinde öğrenilen konuların yazıya aktarılmasının öğrenmeler üzerinde etkili bir yol olduğunu tecrübe etmiş olmakla beraber birçok sosyal bilgiler sınıfında yazının öğretim sürecinin dışında tutulduğuna şahit oldum. Yazı bazen tahtaya yazılan bilgilerin deftere aktarımı, bazen de ünite sonunda yer alan değerlendirme sorularını cevaplama sürecinde akla gelen sıradan bir öğretim materyali olarak algılana gelmiştir. Ancak yazı bunlardan çok daha fazlasını ifade etmektedir. Hatta yazı öğrenme amaçlı yazma modelinin öncüsü J. Emig tarafından öğrenmenin eşsiz bir yolu olarak ifade edilmiştir. Öğrenme amaçlı yazma öğretim modelinde sıradan deftere yazı yazmanın yerine öğrenilen bilgileri başka bir forma dönüştürme esastır. Öyle ki öğrenilen konu; şiir, mektup, hikaye, masal, ölüm ilanı, kartpostal, günlük, afiş, karikatür gibi çok öğrenme amaçlı yazma formuna dönüştürülebilir. Bu dönüştürme sürecinde öğrenciler yazma eyleminin ana noktasını oluşturmaktadırlar. Böylece yazı sayesinde öğrenciler sosyal bilgiler eğitimine ait birçok bilgi, kavram, beceri ve değeri kolaylıkla kazanabilmektedir.

Elinizde bulunan sosyal bilgiler dersi öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri öğretmen kılavuz kitabı, 6. Sınıf sosyal bilgiler dersi etkin vatandaşlık öğrenme alanında konunun öğrenilmesinde ve kalıcı hale gelmesinde öğrenme alanına ait beceri, değer ve tutumların geliştirilmesinde size rehberlik edecektir.

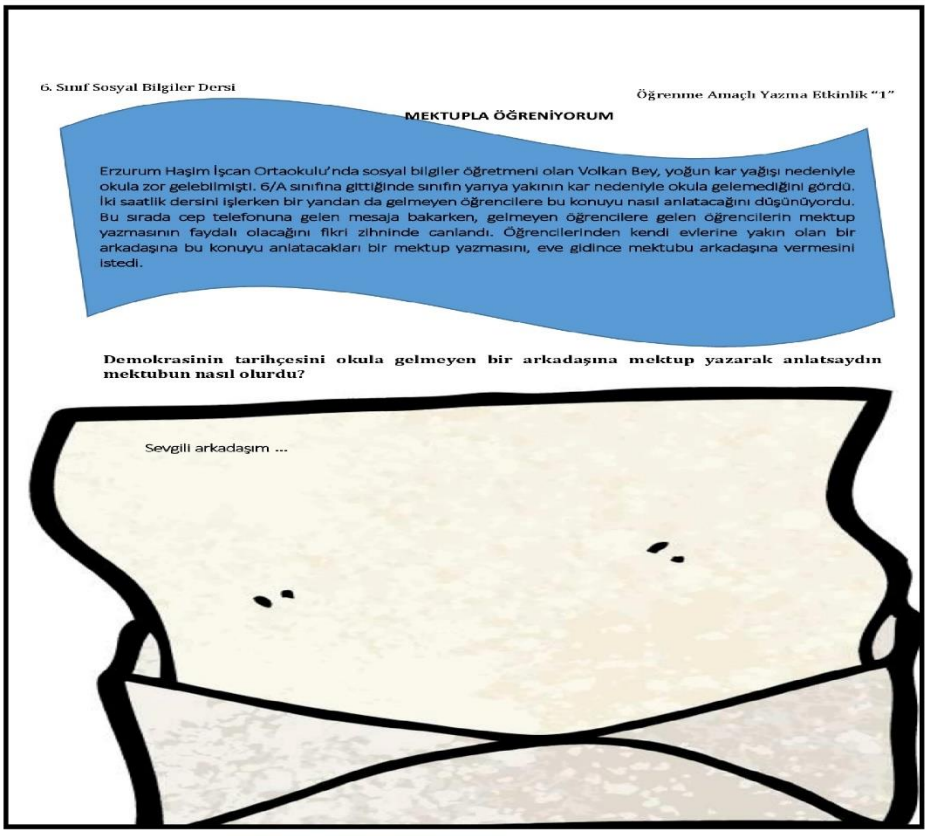
6. sınıf etkin vatandaşlık öğrenme alanı öğrenme amaçlı yazma kılavuz kitabı, öğrenme alanı kazanımları, haftalık ders yükü dikkate alınarak 5E öğrenme modelinin içerine yerleştirilmiştir. Öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini nasıl yürüteceğiniz haftalık olarak adım adım verilmiştir. Öğretmen kılavuz kitabının sonunda yapılan etkinlikleri değerlendirmeniz için sosyal bilgiler dersi öğrenme amaçlı yazma bütüncül rubriği eklenmiştir.

Fatih KAYAALP

Ders	Sosyal Bilgiler	**Sınıf:**	6. Sınıf
Konu	Nasıl Bir Yönetim		
Öğrenme Alanı	Etkin Vatandaşlık		
Kazanım	SB.6.6.1. Demokrasinin temel ilkeleri açısından farklı yönetim biçimlerini **karşılaştırır.**		
Araç-Gereç, Materyal	6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabı, 1 tencere, 6 adet bakliyat dolu kavanoz, 6 adet hazırlanmış yapışkanlı etiket, öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri		
Süre	40+40 (80 Dakika)		

GİRİŞ (ENGAGE)

Öğrencilerin dikkatini çekmek için sınıf içerisine daha önceden hazırladığımız bir tencere, demokrasinin temel ilkelerini temsil edecek içi bakliyat dolu altı farklı kavanoz ve demokrasinin temel ilkelerinin yazılı olduğu sınıf tahtasına yapışacak etiket ile girilir. Bu malzemeler öğretmen masasına bırakılır. Ardından önceki hafta verdiğimiz *ÖAYE1(Mektupla öğreniyorum)* etkinliği kontrol edilir.

KEŞFETME (EXPOLARE)

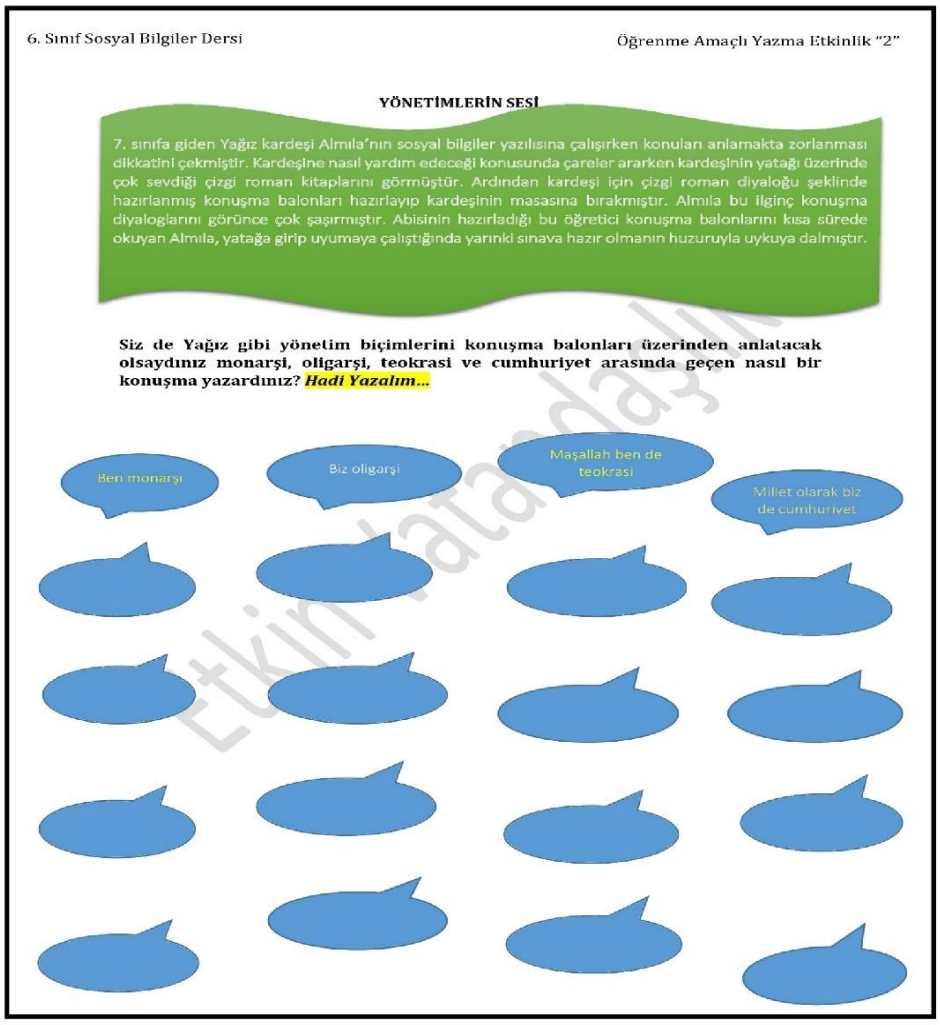
Öğrencilere bugünkü konumuzla bu malzemeler arasında nasıl bir ilişki olabileceği sorusu sorulur. Gelen cevapları göz önüne alarak öğrencilerin dikkati demokrasi ve demokrasinin temel ilkelerine çekilir. "*Demokrasinin temel ilkeleri nelerdir?"* sorusu sorularak bu konu üzerine odaklanılır. Gelen her doğru cevaptan sonra bir kavanozun kapağı açılarak tencereye boşaltılır. Tüm bakliyatlar tencereye döküldükten sonra karıştırılır. Ardından tıpkı bu karışım gibi demokrasinin temel ilkelerin demokrasiler için önemi benimsetilir. Öğrencilerin bu temel ilkeleri unutmamaları için demokrasinin temel ilkelerinin yazılı olduğu etiketler tahtaya asılır.

AÇIKLAMA (EXPLAIN)

Bu ilkeler tahtada asılı iken öğrencilere "*Demokratik ilkelere kavuşmadan ya da demokratik yönetimlere geçmeden önce insanlar nasıl yönetilmiş olabilir?"* sorusu sorulur. Bu noktada öğrencilerin kişisel görüşlerini almak, demokratik tutumları ortaya çıkarmak için *"Siz bir ülke kurmuş olsaydınız nasıl bir yönetim anlayışı benimserdiniz?"* sorusu ile devam edilir. Öğrenciler düşünmeye sevk edilir. Bu arada sınıf tahtası dörde bölünür. Öğrencilerden gelen cevaplar yönetim biçimlerinin özellikleri dikkate alınarak ilgili yere yazılır. Ardından demokrasinin temel ilkeleri ile cumhuriyet yönetim biçimi ilişkilendirilir. Ardından tahtada yazılı olan özellikler ile yönetim biçimleri eşleştirilir. Ders kitabında geçen yönetim biçimleri (cumhuriyet, monarşi, oligarşi, teokrasi) üzerinde gerekli açıklamalar yapılarak bu yönetim biçimleri arasındaki farklar kavratılır.

DERİNLEŞTİRME (ELABORATE)

Demokrasinin temel ilkeleri ve farklı yönetim biçimleri anlatıldıktan sonra öğrencilerin konu üzerinde yoğunlaşmaları, bireysel anlamda aktif katılım göstermeleri için *ÖAYE2 (Yönetimlerin Sesi), ÖAYE3(Kavramların Dili)* etkinlikleri yaptırılır. Öğrencilere etkinlikleri yazmaları için yeterli süre verilir.

ÖAYE2 bitirildikten sonra bu etkinlik üzerinde gerekli değerlendirmeler yapılıp *ÖAYE3*'e geçilir.

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi

Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik "3"

KAVRAMLARIN DİLİ

Fen Lisesini kazanan ikiz kardeş Murat ve Eren'e babaları Ali Bey, ödül olarak Murat'a Monarşi, Eren'e Demokrasi adlı cep telefonu almıştır. Telefonlarına kavuşan Murat ve Eren heyecanlı bir şekilde arkadaş listesi oluşturmuştur. Birkaç gün sonra aldığı telefonları inceleyen Ali Bey, telefon listesindeki bu farklığa bir anlam veremeyip çocuklarından arkadaş listesinde yer alan kişiler hakkında bilgi almıştır.

Sizce Murat ve Eren'in arkadaş listesine Ali Bey neden şaşırmıştır. Sizce Murat ve Eren'in arkadaş listesinde kimler yer alıyordur? Neden? Bunu Ali Bey'e yazarak açıklayabilir misiniz?

Ali Bey'in şaşırmıştır. Çünkü;

Murat'ın Arkadaş Listesi

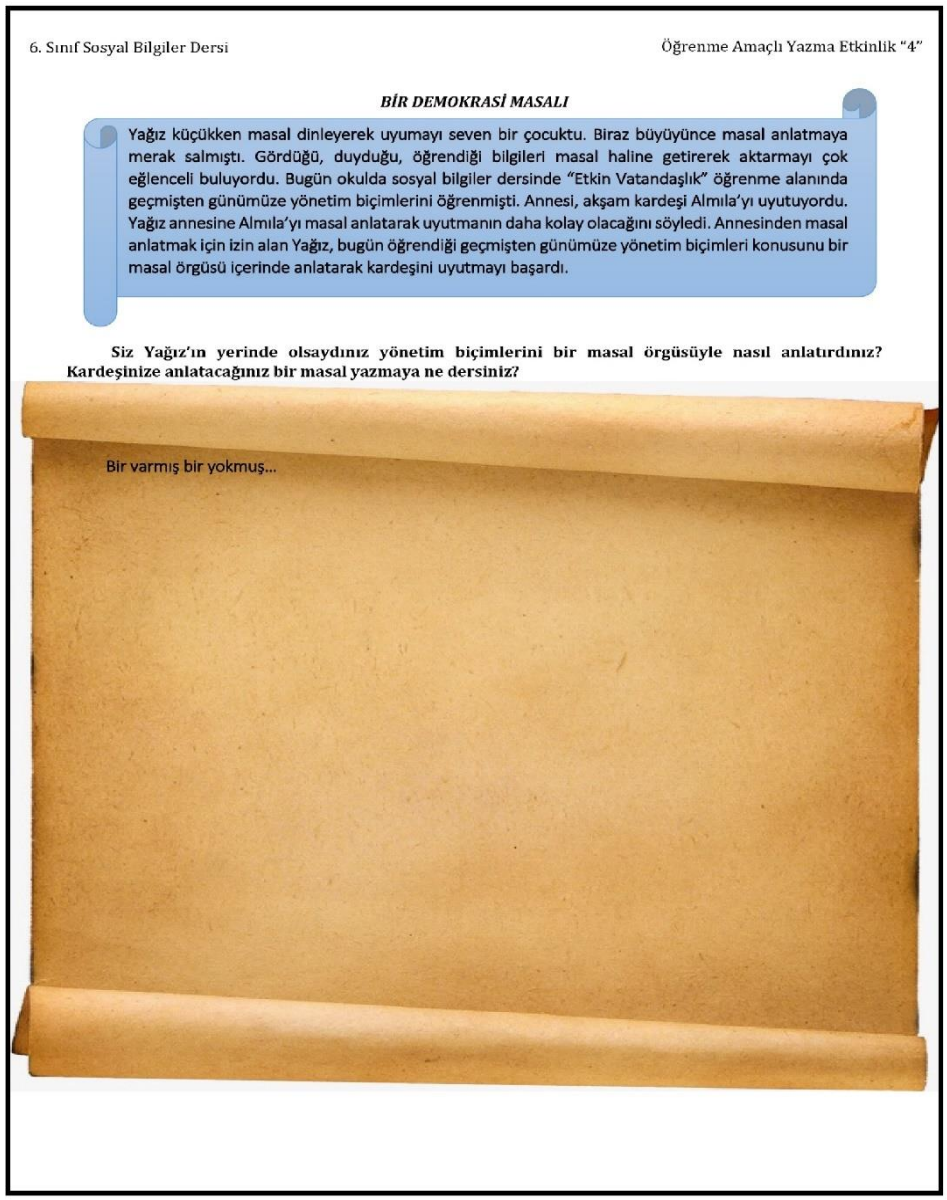
1- Eşitsizlik, çünkü;

Eren'in Arkadaş Listesi

1- Eşitlik, çünkü;

DEĞERLENDİRME (EVALUATE)

ÖAYE2 ve *ÖAYE3* etkinlikleri üzerinde gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra ders kitabı 191. sayfada yer alan anlam çözümleme tablosu öğrenciler ile beraber yapılır. Ardından *ÖAYE4 (Bir Demokrasi Masalı)* ödev olarak verilir.

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi — Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik "4"

BİR DEMOKRASİ MASALI

Yağız küçükken masal dinleyerek uyumayı seven bir çocuktu. Biraz büyüyünce masal anlatmaya merak salmıştı. Gördüğü, duyduğu, öğrendiği bilgileri masal haline getirerek aktarmayı çok eğlenceli buluyordu. Bugün okulda sosyal bilgiler dersinde "Etkin Vatandaşlık" öğrenme alanında geçmişten günümüze yönetim biçimlerini öğrenmişti. Annesi, akşam kardeşi Almıla'yı uyutuyordu. Yağız annesine Almıla'yı masal anlatarak uyutmanın daha kolay olacağını söyledi. Annesinden masal anlatmak için izin alan Yağız, bugün öğrendiği geçmişten günümüze yönetim biçimleri konusunu bir masal örgüsü içerinde anlatarak kardeşini uyutmayı başardı.

Siz Yağız'ın yerinde olsaydınız yönetim biçimlerini bir masal örgüsüyle nasıl anlatırdınız? Kardeşinize anlatacağınız bir masal yazmaya ne dersiniz?

Bir varmış bir yokmuş...

Bir sonraki derste verilen ödevlerin kontrol edileceği noktasında öğrenciler bilgilendirilip ders bitirilir.

Ders	Sosyal Bilgiler	**Sınıf:**	6. Sınıf
Konu	Üç Kuvvet		
Öğrenme Alanı	Etkin Vatandaşlık		
Kazanım	SB.6.6.2. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde yasama, yürütme ve yargı güçleri arasındaki ilişkiyi **açıklar.**		
Araç- Gereç, Materyal	6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı, Öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri		
Süre	40+40 (80 Dakika)		

GİRİŞ (ENGAGE)

Ders başlangıcında diğer ders öğrenilen bilgileri tekrar etmek ya da öğrenilen bilgilerin ne kadar kalıcı olduğunu anlamak için bil-otur etkinliği ile derse başlanır. Tüm öğrenciler ayağı kaldırılır. Hızlıca kısa cevaplı sorularla önceki konu tekrar edilir. Her öğrenciye soru sorulmaya çalışılır. Böylece öğrenciler yeni konuya hazır hale getirilir. Öğretmen tarafından *"Her işi ben mi yapacam?"* adlı yaratıcı drama sergilenerek öğrencilere demokratik yönetimlerin vazgeçilmez kuralı olan kuvvetler ayrığı prensini sezdirilmeye çalışılır.

KEŞFETME (EXPOLARE)

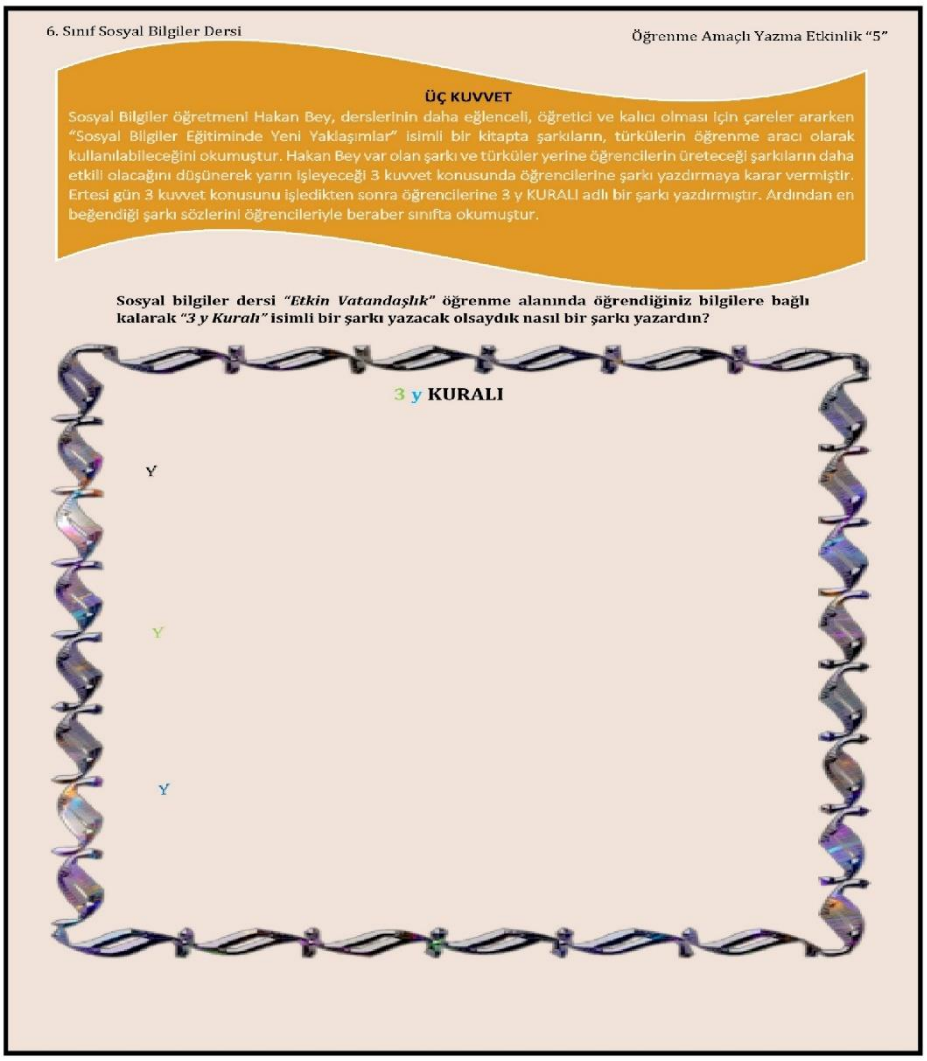
Öğrencilere *"Kimin evinde görev paylaşımı yapılmaktadır?"* sorusu sorularak konu ile günlük yaşam arasında bağ kurulur. Gelen cevaplar doğrultusunda *"Görev paylaşımı olmalı mıdır ya da görev paylaşımının faydaları nelerdir?"* soruları ile öğrenciler asıl konuya bir adım daha yaklaştırılır.

AÇIKLAMA (EXPLAIN)

Demokratik bir ülke ile demokrasi ile yönetilmeyen bir ülkede ülke yönetimi nasıl olabileceği sorusu sorularak öğrenciler düşünmeye sevk edilir. Ülke yönetimi üzerinde kısa bir beyin fırtınası yapıldıktan sonra demokratik ülkelerde görev ve yetkilerin paylaşıldığını, yasama, yürütme ve yargı yetkisinin farklı organlar tarafından yürütüldüğü öğrencilere ifade edilir. Ardından akıllı tahta uygulamasından TBMM, Cumhurbaşkanlığı, Anayasa mahkemesinin görselleri gösterilerek konu iyice somutlaştırılır. Ardından 24 Haziran 2018'de ülkemizin yeni bir yönetim sistemine geçtiği vurgulanır. Yasama, yürütme ve yargının hangi görevleri üstlendiği açıklanır. Daha sonra öğrencilerin çokça karıştırdığı "kuvvetler birliği ve kuvvetler ayrığı kavramlarından hangisinin demokratik bir ülkeye yakışacağı sorusu ile öğrencilerin fikirleri alınır. 3 kuvvet(yasama, yürütme ve yargı) ve kuvvetler ayrılığı ilkesinin demokratik ülkeler için çok önemli olduğu vurgulanır.

DERİNLEŞTİRME (ELABORATE)

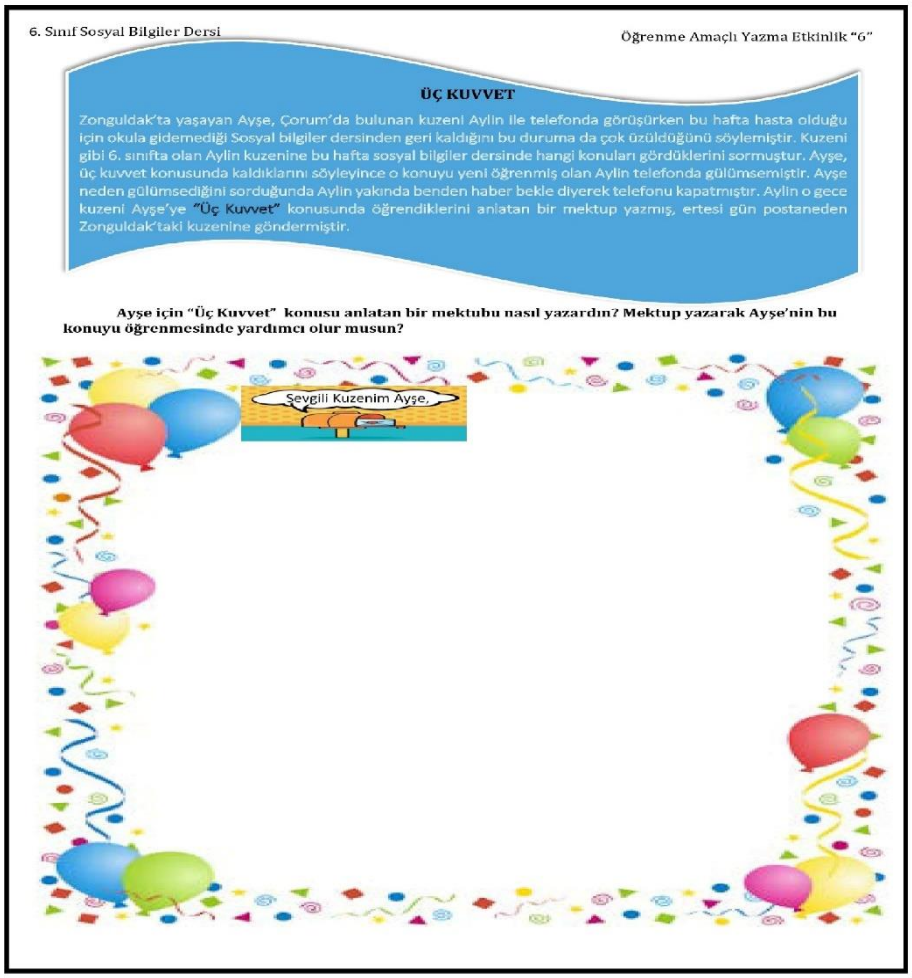
Öğrencilerin öğrendiği bilgileri kullanarak yeni bir ürün oluşturabilmelerine katkı sağlamak, öğrenilen bilgileri daha kalıcı hale getirmek ve bilgiden bilgi üretilmek maksadıyla *ÖAYE5 (3 y Kuralı)* etkinliği yaptırılır. Öğrencilere yazmaları için yeterli süre verilir.

Yazdığı şarkı sözünü okumak isteyen öğrencilere söz hakkı verilerek konunun ne kadar öğrenildiği anlaşılmaya çalışılır. Beğenilen bir şarkı sözü sınıfta okunur. Ardından öğrencilerin yazdığı şarkı sözleri değerlendirilmek üzere toplanır.

DEĞERLENDİRME (EVALUATE)

Öğrenilen bilgileri değerlendirmek için ders kitabı 195.sayfada yer alan yasama yürütme ve yargı organları temsil eden kavramların yer aldığı eşleştirme testi ve iki adet açık uçlu soru öğrenciler ile beraber yapılır. Ardından *ÖAYE6(Üç Kuvvet)* adlı mektup etkinliği öğrencilere yaptırılır.

Öğrenciler tarafından yazılan bu mektuplar daha önceden hazırlanmış ve öğrencilere ilan edilmiş olan öğrenme amaçlı yazma etkinliği bütüncül değerlendirme rubriği ile değerlendirilmek üzere toplanır, ardından ders bitirilir.

Ders	Sosyal Bilgiler	SINIF:	6. Sınıf
Konu	Yöneticilerimiz ve Biz		
Öğrenme Alanı	Etkin Vatandaşlık		
Kazanım	**SB.6.6.3.** Yönetimin karar alma sürecini etkileyen unsurları **analiz eder.**		
Araç- Gereç, Materyal	Yapboz, 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı, Öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri		
Süre	40+40 (80 Dakika)		

GİRİŞ (ENGAGE)

Geçen ders öğrenilen konuları tekrar etmek için sür-gitsin oyunu ile derse başlanır. Sınıf içerinde bir öğrenciye soru sorularak soruyu cevaplayan öğrencinin arkadaşına bir soru sorması istenerek sorular sınıf içerinde cevaplandıktan sonra öğrencilerin ülke yönetimi üzerinde farklı unsurların etkili olabileceğine yönelik kanaatlerinin oluşmasına dikkat edilir. Ders için getirdiğimiz yapboz parçaları öğrencilere gösterilir. Öğrenciler konu ile yapbozlar arasındaki ilişkiye çekilir.

KEŞFETME (EXPOLARE)

Öğrencilere *"Günlük yaşamda verdiğiniz veya vereceğiniz kararları nasıl alıyorsunuz? Ya da verdiğiniz kararları etkileyen birileri var mı sorusu sorulur?"* Öğrencilerin kendi yaşamlarından yola çıkarak örneklendirmeleri beklenir. Gelen cevaplar ile konu arasındaki bağlantı öğrencilere sezdirilmeye çalışır. Günlük yaşamda bizim kararlarımızı etkileyen birçok faktör söz konusu iken demokratik ülke yönetiminde yöneticilerin kararlarını etkileyebilecek çeşitli unsurların var olabileceği ifade edilir. Öğrencilere *"Siz ülkemizi idare eden yöneticilerimizin alacağı kararları etkilemek veya değiştirmek isteseydiniz bunu nasıl yapardınız?"* sorusu ile öğrencilere demokratik ülkelerde yöneticilerin kararlarını etkileyen siyasi partiler, sivil toplum kuruluşları, medya, kamuoyu gibi çeşitli unsuların olabileceği bu unsurların isimlerini söylenmeden buldurulur.

AÇIKLAMA (EXPLAIN)

Öğrenciler yöneticiler ile bizler arasında bağ kuran bu unsurların daha iyi anlaşılması için tahtaya "Birimiz hepimiz hepimiz birimiz için, Bir elin nesi var iki elin sesi var, yalnız taştan duvar olmaz, Evimizdeki ve elimizdeki güç" diye yer yer atasözlerini barındıran sloganlar yazılır. Bu sloganlar ile siyasi partiler, STK, medya, kamuoyu arasındaki benzerlik öğrencilere açıklatılır. Ardından demokratik yönetimlerin olmazsa olmazı olan yönetimler üzerinde etkili olan demokrasilerin vazgeçilmez unsuru siyasi partiler, gönüllü kuruluşlar STK'lar, dayanışma kültürü olan kamuoyu, demokrasilerde dördüncü güç olarak anlam bulan medya etraflıca anlatılır. Daha kalıcı olması için bu unsurların özellikleri kısa notlar şeklinde tahtaya yazılır. Ardından öğrencilere *"Yöneticileri hangi konuda etkilemek için bir sivil*

toplum kuruluşu, hangi amaçları benimseyecek bir parti, hangi yayınlara öncelik verecekleri medya organları, nasıl bir konuda kamuoyu oluşturmak isterdiniz?" sorusu ile öğrencilerin demokratik vatandaşlık özellikleri şekillendirilmeye çalışılır.

DERİNLEŞTİRME (ELABORATE)

Daha önce öğrencilere gösterilmiş yapboz parçaları tekrar gösterilir. Ardından bu yapboz parçaları bir araya geldiğinde demokratik yönetimlerin güçlendiğini bu unsuların olmadığı ya da yöneticilerin kararlarını etkileyecek siyasi parti, STK, farklı medya kuruluşları, kamuoyunun etkili çalışmadığı ülkelerde demokrasinin yeterince gelişim gösteremeyeceği ifade edilir. Daha sonra öğrencilerin onu üzerinde öğrendiklerini uygulamada görmek için *ÖAYE7 (Yöneticilerimiz ve biz)* etkinliği öğrencilere dağıtılır.

Öğrencilerin bu etkinliği yazmaları için gerekli süre verilir. Yazma işlemi bittikten sonra birkaç öğrenciye yazdıklarını okumaları için söz hakkı verilir. Ardından öğrenme amaçlı yazma etkinliği, değerlendirilmek üzere öğrencilerden toplanılır.

DEĞERLENDİRME (EVALUATE)

Öğrenilen konunu ile ders kitabı arasındaki bağlantıyı dengeli ve etkili tutmak amacıyla dersimizin son bölümünde ders kitabı s. 199'da yer alan yönetimin karar alma sürecinde yer alan unsurları içeren boşluk doldurma etkinliği ve yine aynı sayfada yer alan kavram öğretimi etkinliği öğrencilerle beraber cevaplandırılır. Ardından öğrencilerin sorusu olup olmadığı öğrenilir. Ders bitirilir.

Ders	Sosyal Bilgiler	**Sınıf:**	6. Sınıf
Konu	Hayatın İçinde Demokrasi, Şanlı Direniş		
Öğrenme Alanı	Etkin Vatandaşlık		
Kazanım	**SB.6.6.4.** Toplumsal hayatımızda demokrasinin önemini **açıklar.**		
Araç-Gereç, Materyal	6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı, Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik		
Süre	40+40 (80 Dakika)		

GİRİŞ (ENGAGE)

Önceki derslerde işlenmiş olan konular öğrencilerle tekrar edilir. Tekrar edilirken söz hakkı verilen öğrenci sözünü bitirmeden diğer öğrenciye geçilir. Bu durum üç beş defa tekrar edilerek öğrencilerin konuşma ve fikirlerini açıklama hakkı göz ardı edilir. Arından öğrencilere *"Sizce yapmış olduğum bu davranış demokratik ilkeler açısından uygun mu?"*, *"Nerede yanlış yaptım?"* sorusu sorulur. Gelen cevapların özü toplumsal yaşamımızda demokrasinin nasıl uygulanması gerektiği noktasında toparlanmaya çalışılır.

KEŞFETME (EXPOLARE)

Sınıfın tahtasına *"Herkesin aynı şeyi düşündüğü yerde kimse bir şey düşünmüyordur."* sözü yazılarak öğrencilere bu sözden ne anladıkları sorulur. Düşünmeleri için zaman verilerek sınıf penceresinden öğrencilerin dikkatini çekecek şekilde dışarı bakılır. Öğrencilere gökkuşağı çıktığını söylenir.(Tabii böyle bir durum söz konusu değildir). Ancak öğrenciler gökkuşağını göremeyince öğrencilere bu tek renkli bir gökkuşağı olduğu için göremedikleri ifade edilir. Öğrenciler meraklandırılır. Ve öğrencilere "*Tek renkli bir dünya, tek renkli bir gökkuşağının olmasını nasıl değerlendirirsiniz"* sorusu sorulur. Gelen cevaplar ile tahtadaki söz arasında nasıl bir bağ olduğu üzerine konuşulur.

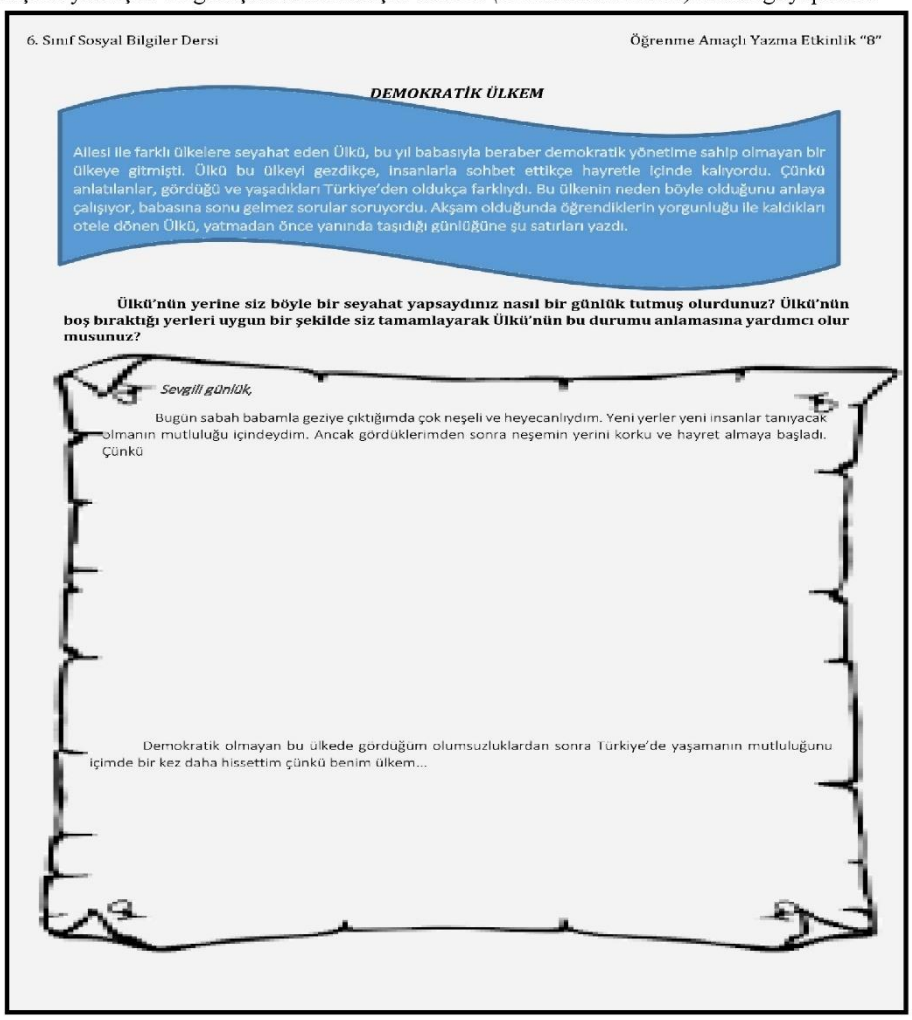
AÇIKLAMA (EXPLAIN)

Öğrencilere *"Demokratik bir toplumda toplumsal yaşamın nasıl olmalıdır?"* sorusu yöneltilir. Gelen cevaplar tahtaya yazılır. Ardından demokratik bir yaşamda başkalarına saygı, hak ve adalet, toplumsal düzen, hukuk kuralları, özgürlükler, yönetime katılım vb. demokratik ilkeler

üzerinde durulur. Demokratik yönetimlerde birlik ve beraberliğin çok önemli olduğu açıklanır. Ardından "*Farklı fikirlere sahip olmamız ülkemizin bir birlik ve beraberliği için bir engel mi ya da farklı düşüncelere sahip insanlar ülkelerinin birlik ve beraberliği için bir araya gelemezler mi?"* sorusu üzerinden 15 Temmuz 2016 günü yaşanan olayları hatırlatarak demokratik yönetimlerde insanlar farklı düşüncelere sahip olsalar da ülkeleri söz konusu olduğunda koşulsuz ve şartsız bir araya gelebilecekleri ifade edilir. Bunun bir demokratik tutum olduğu vurgulanır. Şanlı Direniş, 15 Temmuz etraflıca anlatılır. 15 Temmuz'un "Demokrasi ve Birlik

DERİNLEŞTİRME (ELABORATE)

Öğrencilerin demokrasi kültürünün toplumsal yaşam içerine nasıl aktarılabileceği konusunda kişisel yaklaşım ve görüşlerini almak için *ÖAYE8 (Demokratik Ülkem)* etkinliği yaptırılır.

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi — Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik "8"

DEMOKRATİK ÜLKEM

Ailesi ile farklı ülkelere seyahat eden Ülkü, bu yıl babasıyla beraber demokratik yönetime sahip olmayan bir ülkeye gitmişti. Ülkü bu ülkeyi gezdikçe, insanlarla sohbet ettikçe hayretle içinde kalıyordu. Çünkü anlatılanlar, gördüğü ve yaşadıkları Türkiye'den oldukça farklıydı. Bu ülkenin neden böyle olduğunu anlaya çalışıyor, babasına sonu gelmez sorular soruyordu. Akşam olduğunda öğrendiklerin yorgunluğu ile kaldıkları otele dönen Ülkü, yatmadan önce yanında taşıdığı günlüğüne şu satırları yazdı.

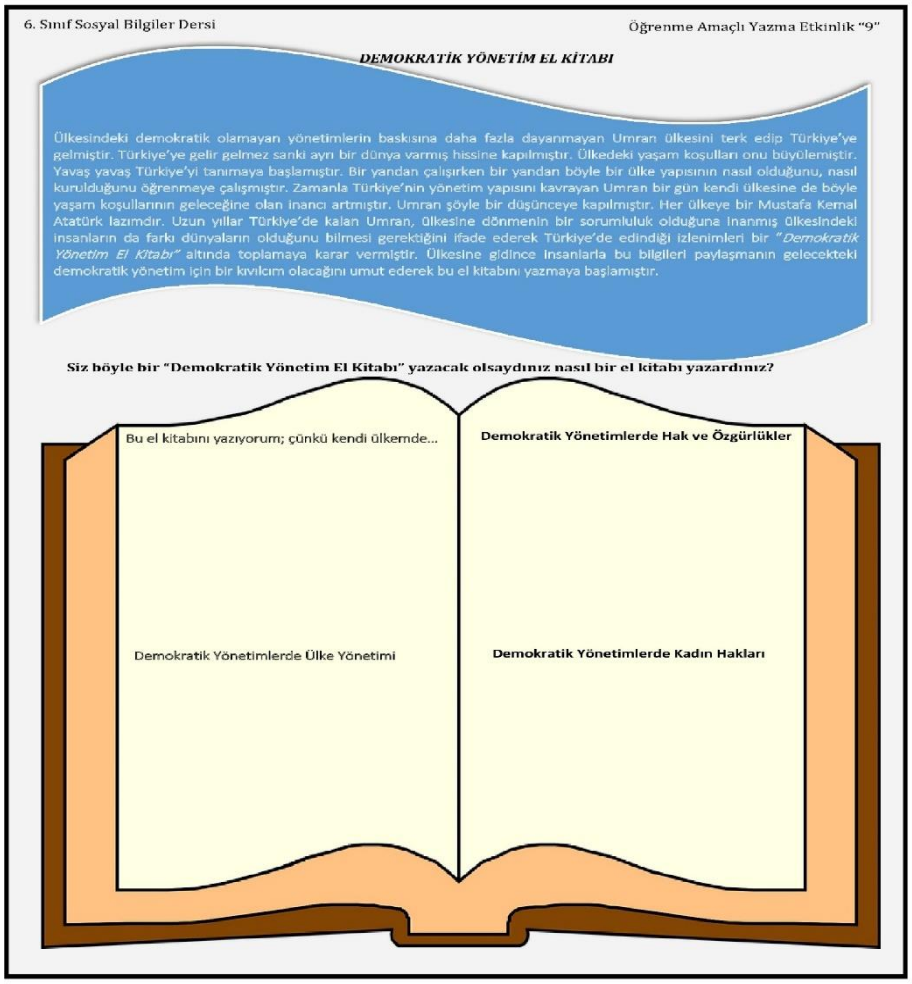
Ülkü'nün yerine siz böyle bir seyahat yapsaydınız nasıl bir günlük tutmuş olurdunuz? Ülkü'nün boş bıraktığı yerleri uygun bir şekilde siz tamamlayarak Ülkü'nün bu durumu anlamasına yardımcı olur musunuz?

Sevgili günlük,

Bugün sabah babamla geziye çıktığımda çok neşeli ve heyecanlıydım. Yeni yerler yeni insanlar tanıyacak olmanın mutluluğu içindeydim. Ancak gördüklerimden sonra neşemin yerini korku ve hayret almaya başladı. Çünkü

Demokratik olmayan bu ülkede gördüğüm olumsuzluklardan sonra Türkiye'de yaşamanın mutluluğunu içimde bir kez daha hissettim çünkü benim ülkem...

Bu etkinlikle öğrencilere demokratik olmayan bir ülkeye yönelik eleştirel düşünme becerisi üzerinden demokratik ülkelerin özellikleri kavratılır. Ardından *ÖAYE9 (Demokratik Yönetim El Kitabı)* yaptırılır.

ÖAYE9 ile öğrencilere demokrasinin toplumsal yaşamda nasıl uygulanabileceğine yönelik üst düzey düşünme becerisi ve bu düşüncelerini bir ürüne dönüştürme fırsatı verilir. Daha sonra öğrencilerin yaptığı bu çalışmalar detaylı incelenip değerlendirilmek amacıyla toplanır.

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi

Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik "12"

HAKLARIMI ÖĞRENİYORUM

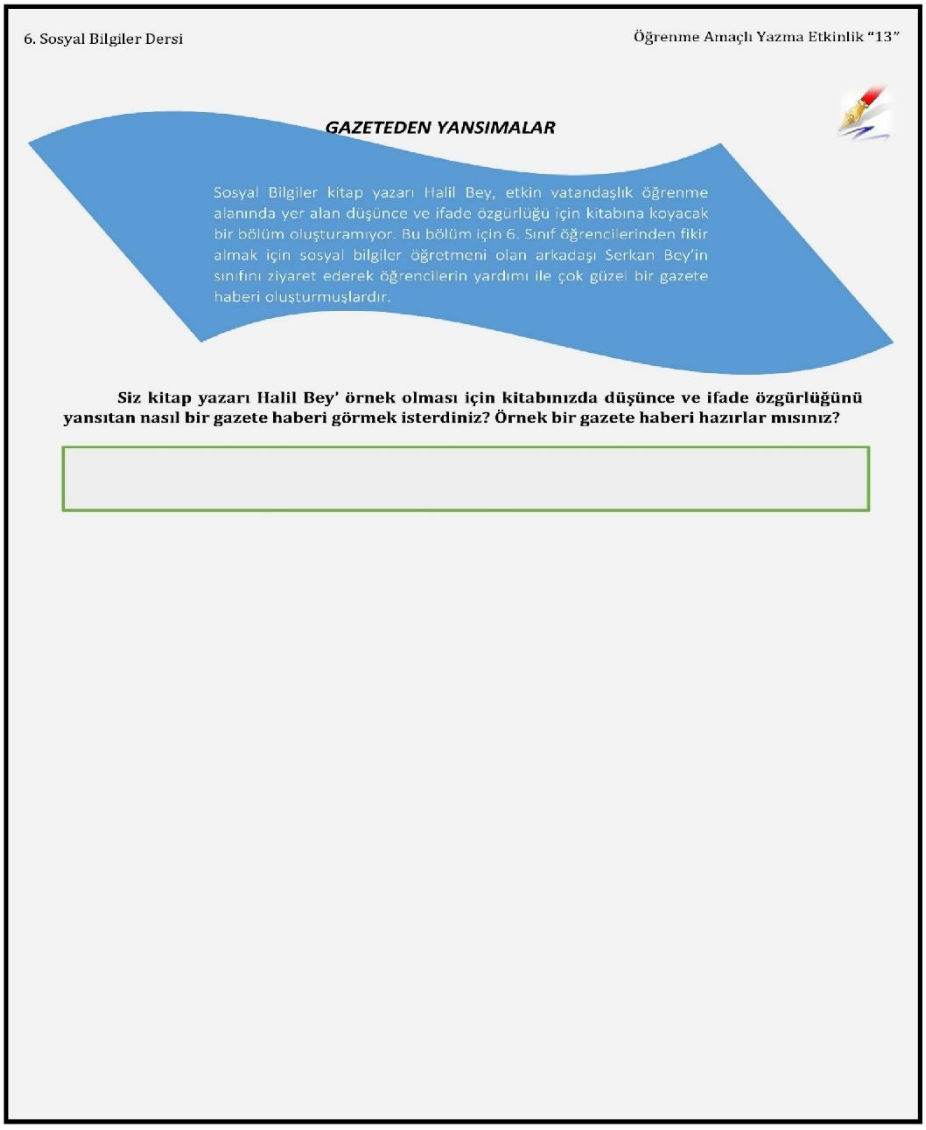
Bir gazetede köşe yazıları yazan Ayşe Hanım, Yeni Zelanda'da yaşayan Müslümanlara yönelik baskılara karşı bir köşe yazısı için neler yazacağını düşünürken, küçük oğlu Ahmet'in masa üzerinde açık bıraktığı sosyal bilgiler ders kitabına gözü takılmıştır. Kitapta din ve vicdan hürriyetinden bahsediliyor, konu ile ilgili çeşitli örnekler veriliyordu. Ayşe Hanım, oğlu Ahmet'e köşe yazısını beraber yazmayı teklif etmiştir. Ahmet, Sosyal bilgiler dersinde öğrendiklerinden yola çıkarak din ve vicdan hürriyeti ile ilgili bir köşe yazısında annesine yardımcı olmuş anne-oğul bir köşe yazısı kaleme almışlardır.

Çok okunan bir gazeteye din ve vicdan hürriyeti ile ilgili bir köşe yazısını siz hazırlayacak olsaydınız nasıl bir yazı hazırlardınız?

Öğrencilerin din ve vicdan hürriyetinin demokratik yönetimlerdeki önemi üzerine köşe yazılarından bir iki örnek sınıfta okunur.

DERİNLEŞTİRME (ELABORATE)

Demokratik yönetimlerde çok önemli olan düşünce ve fikir hürriyetinin öğrenciler tarafından yaşamlarına aktarılıp demokratik bir tutuma dönüşmesi için öğrencilere *"Söylediğin şeylere katılmıyorum; ancak fikirlerini açıklamanı sonuna kadar destekliyorum. Sözünden neler anlıyorsunuz?"* sorusu sorularak düşünce ve fikir üzerine hazırlanan *ÖAYE13(Gazeteden Yansımalar)* etkinliği yaptırılır.

6. Sosyal Bilgiler Dersi

Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik "13"

GAZETEDEN YANSIMALAR

Sosyal Bilgiler kitap yazarı Halil Bey, etkin vatandaşlık öğrenme alanında yer alan düşünce ve ifade özgürlüğü için kitabına koyacak bir bölüm oluşturamıyor. Bu bölüm için 6. Sınıf öğrencilerinden fikir almak için sosyal bilgiler öğretmeni olan arkadaşı Serkan Bey'in sınıfını ziyaret ederek öğrencilerin yardımı ile çok güzel bir gazete haberi oluşturmuşlardır.

Siz kitap yazarı Halil Bey' örnek olması için kitabınızda düşünce ve ifade özgürlüğünü yansıtan nasıl bir gazete haberi görmek isterdiniz? Örnek bir gazete haberi hazırlar mısınız?

ÖAYE13 üzerinde yeterince durulduktan sonra daha detaylı incelemek için bu etkinlik toplanır.

Ardından öğrencilere "Bu kadar hak ve özgürlüğe sahip olduğumuza göre sınırsız bir özgürlük bizler için söz konusu olabilir mi? sorusu yöneltilir. Soruya yazılı cevap almak için *ÖAYE14 (Ne kadar o kadar özgürlük)* yaptırılmak üzere öğrencilere dağıtılır.

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi

Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik "14"

NE KADAR HAK, NE KADAR ÖZGÜRLÜK?

Sosyal bilgiler öğretmeni olan Selim Bey, gece boyunca üst komşusundan gelen müzik sesinden uyuyamamış, sabah evden çıkarken karşı komşunun kapı önüne bıraktığı çöplerin kokusuyla kendine gelmişti. Okula giderken hız ihlali yapan araçlara maruz kalmış, kazadan kıl payı kurtulmuştu. Öğretmenler odasındaki sesli konuşmalar, koridorlardaki öğrenci koşuşturmaları Selim Bey'i iyice rahatsız etmişti. 6/A sınıfında Hak, Özgürlük ve Eşitlik konusuna "Sizce hak ve özgürlükler sınırsız olmalı mıdır? sorusu ile giriş yapmıştır. Selim Bey'in sorusu sınıfta güzel bir tartışma ortamı meydana getirmiştir. Farklı görüşlere söz hakkı veren Selim Bey demokratik bir ortamda dersini işlemişti.

Selim Bey'in bu sorusuna karşı sizin görüşünüz ne olurdu. Görüşünüzü ifade eden bir yazı yazar mısınız?

ÖAYE14 için gerekli zaman verilerek hak ve özgürlüklerin sınırı konusunda öğrencilerin görüşleri alınır.

DEĞERLENDİRME (EVALUATE)

Hak ve özgürlükleri, kanunların tanıdığı ölçüde diğer insanların özgürlük alanını daraltmadan kullanabileceğimizi ifade ederek ÖAYE15 ödev olarak verilir, ders bitirilir.

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi

Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik "15"

İNSAN HAKLARI BROŞÜRÜ

Sosyal Bilgiler öğretmeni Bilal Bey, 10 Aralık insan hakları gününde günün anlam ve önemine uygun olarak bir konferans düzenleyip konferansa gelen dinleyicilere insan haklarının gelişim sürecini anlatan bir broşür dağıtmayı planlamaktadır. Bilal Bey, konferans hazırlıkları için çalışırken broşür için zaman bulamamıştır. Öğretmenlerinin bu telaşlı halini gören 6/A sınıfı öğrencileri insan haklarının gelişim sürecini gösteren bir broşür hazırlayıp öğretmenlerine sunmuşlardır.

Siz Sosyal Bilgiler Öğretmeni Bilal Bey'e yardımcı olmak için bir broşür hazırlasaydınız nasıl bir ***"İnsan Hakları Gelişimi"*** *broşürü hazırlardınız?*

Öğrenciler tarafından yapılan ödevler bir sonraki ders değerlendirilmek üzere toplanır. Hazırlanmış olan değerlendirme rubriğine göre gözden geçirilir.

Ders	Sosyal Bilgiler	Sınıf	6. Sınıf
Konu	Kadın Ve toplum		
Öğrenme Alanı	Etkin Vatandaşlık		
Kazanım	**SB.6.6.6.**Türk tarihinden ve güncel örneklerden yola çıkarak toplumsal hayatta kadına verilen değeri **fark eder.**		
Araç-Gereç, Materyal	6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı, Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik, Akıllı Tahta		
Süre	40+40 (80 Dakika)		

GİRİŞ (ENGAGE)

Ders kitabından yola çıkarak geçmişten günümüze Türk tarihinde önemli izler bırakmış olan kadınlarımızı tanıtan görsel tahtaya yansıtılarak öğrencilere bu kadın şahsiyetlerden hangilerini tanıdıkları sorulur. Gelen cevaplarla kadınların Türklerin yaşamında çok önemli bir yere sahip oldukları vurgulanır.

KEŞFETME (EXPOLARE)

Öğrencilerden geçmişte birçok alanda etkili olan ve değer gören kadınlarımızın bugünkü durumunu düşünmeleri için zaman verilir. Ardından geçmişten günümüze Türk kadının yaşamımızdaki yeri üzerine öğrencilerin dikkati çekilir.

AÇIKLAMA (EXPLAIN)

Öğrencilere ilk Türk devletlerinden, Selçuklu ve Osmanlı Devleti Dönemi kadının toplum hayatındaki yeri üzerine bilgilendirme yapılır. Ardından kadınların zor günlerde de büyük fedakarlıklar yaptığı anlatılarak Nene Hatun, Kara Fatma, Şerife Bacı gibi önemli kadın kahramanlar tanıtılır. Cumhuriyet dönemi Türk kadının elde ettiği kazanımlar açıklanır. Daha sonra kadınların günümüzde yaşadığı zorlukları neler olduğu bu zorlukların aşılması için neler yapılması gerektiği konusunda öğrencilerin görüşleri alındıktan sonra *ÖMYE16 (Kadın ve Toplum)* etkinliği yaptırılarak günümüzdeki kadınların sorunları üzerinde yoğunlaşılır.

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi

Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik "16"

KADIN VE TOPLUM

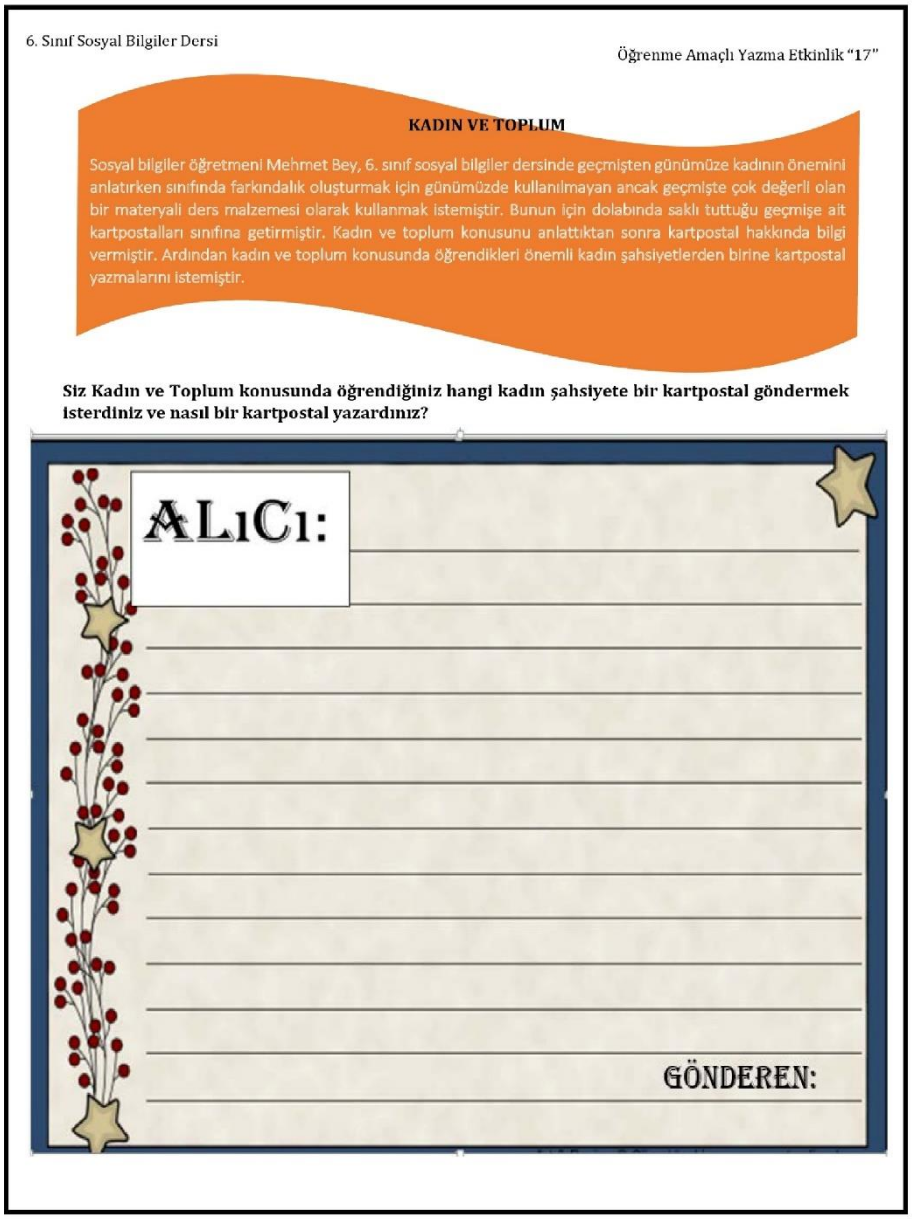
Sosyal bilgiler öğretmeni Hatice Hanım, 8 Mart dünya kadınlar gününde kadının değeri konusuna yönelik toplumsal farkındalığı artırmak için Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bir proje hazırlamak istemektedir. Ancak ne yapacağı konusunda karasızlık yaşamaktadır. Aksam eve giderken kırmızı ışıkta aracıyla beklerken ilan panolarındaki afişler dikkati çekmiştir. Proje için etkili bir afiş hazırlamanın doğru olacağına karar veren Hatice Hanım, ertesi gün okulda afiş hazırlamak için öğrencilerinden yardım istemiştir. Öğrencilerin yardımıyla çok dikkat çeken bir afiş hazırlayabilmiştir.

Siz kadınının değerini ön plana çıkaran bir afiş hazırlamış olsaydınız nasıl bir afiş hazırlardınız?

ÖAYE16 yapıldıktan sonra değerlendirilmek için toplanır. Kadın, yaşlı ve engellilere yönelik uygulanabilecek bir ayrımının nasıl olacağı sınıf içerinde tartışılır. Ardından kadın, yaşlı ve engellilere yönelik pozitif ayrımcılık yapılabileceği vurgulanır.

DERİNLEŞTİRME (ELABORATE)

Öğrencilerin hem demokratik tutumlarını hem de tarihsel empati becerilerini geliştirmek için *ÖAYE17 (Kadın ve Toplum)* yaptırılır.

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi

Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik "17"

KADIN VE TOPLUM

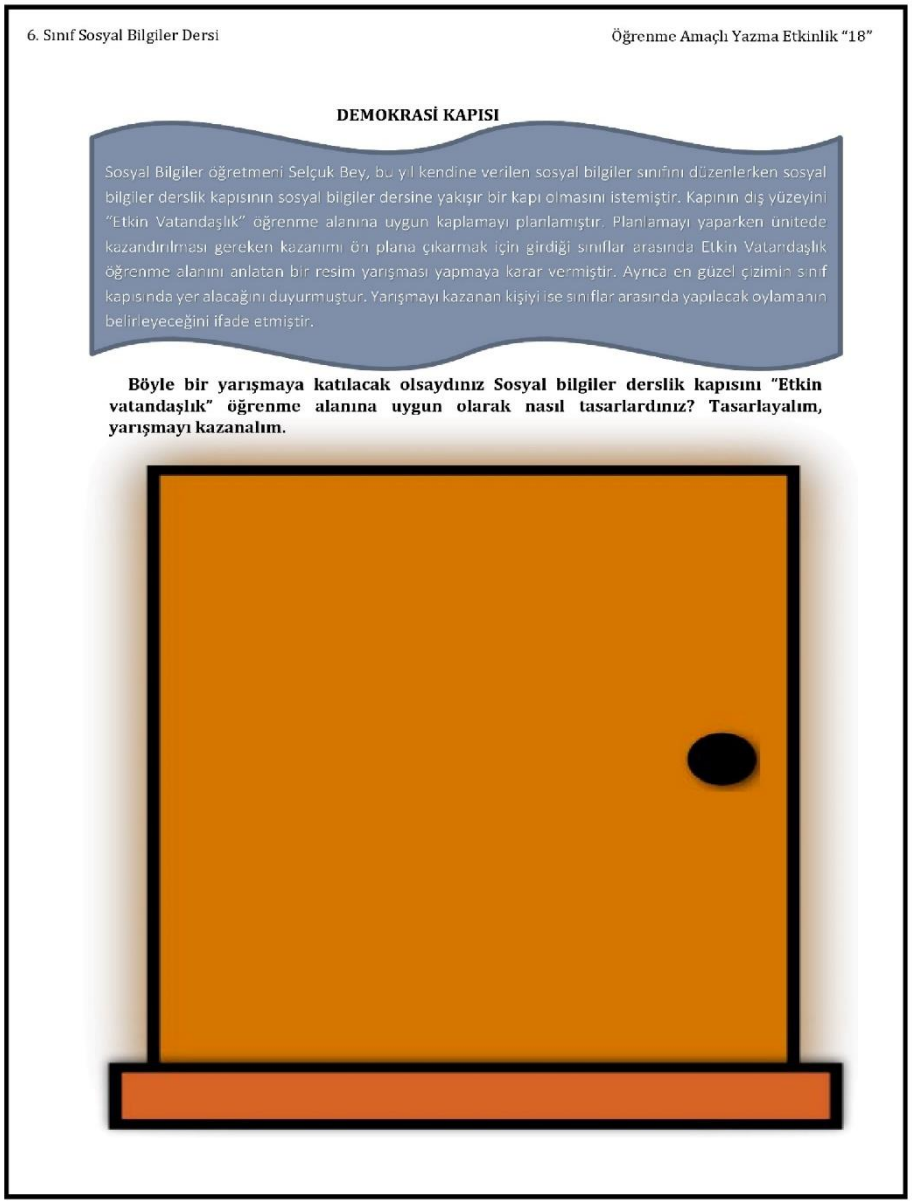
Sosyal bilgiler öğretmeni Mehmet Bey, 6. sınıf sosyal bilgiler dersinde geçmişten günümüze kadının önemini anlatırken sınıfında farkındalık oluşturmak için günümüzde kullanılmayan ancak geçmişte çok değerli olan bir materyali ders malzemesi olarak kullanmak istemiştir. Bunun için dolabında saklı tuttuğu geçmişe ait kartpostalları sınıfına getirmiştir. Kadın ve toplum konusunu anlattıktan sonra kartpostal hakkında bilgi vermiştir. Ardından kadın ve toplum konusunda öğrendikleri önemli kadın şahsiyetlerden birine kartpostal yazmalarını istemiştir.

Siz Kadın ve Toplum konusunda öğrendiğiniz hangi kadın şahsiyete bir kartpostal göndermek isterdiniz ve nasıl bir kartpostal yazardınız?

Yaptırılan etkinlik farklı öğrencilere okutulur. Tüm öğrencilerin yaptığı etkinlikler değerlendirilmek üzere toplanır.

DEĞERLENDİRME (EVALUATE)

Öğrencilerin konu il ilgili ne kadar öğrenme gerçekleştirdiğini görmek için ders kitabı s. 214'te yer alan doğru yanlış etkinliği yaptırılır. Ardından ünite üzerinde öğrenmeleri bütüncül görmek *için ÖAYE18 (Resimle Anlatım) ÖATE19 (Demokratik Tabelalar) ÖAYE20 (Zihnimdeki Demokrasi), ÖAYE21(Demokratik Hikaye), ÖAYE22 (Kavramları Öğreniyorum)* etkinlikleri yapılır.

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi — Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik "18"

DEMOKRASİ KAPISI

Sosyal Bilgiler öğretmeni Selçuk Bey, bu yıl kendine verilen sosyal bilgiler sınıfını düzenlerken sosyal bilgiler derslik kapısının sosyal bilgiler dersine yakışır bir kapı olmasını istemiştir. Kapının dış yüzeyini "Etkin Vatandaşlık" öğrenme alanına uygun kaplamayı planlamıştır. Planlamayı yaparken ünitede kazandırılması gereken kazanımı ön plana çıkarmak için girdiği sınıflar arasında Etkin Vatandaşlık öğrenme alanını anlatan bir resim yarışması yapmaya karar vermiştir. Ayrıca en güzel çizimin sınıf kapısında yer alacağını duyurmuştur. Yarışmayı kazanan kişiyi ise sınıflar arasında yapılacak oylamanın belirleyeceğini ifade etmiştir.

Böyle bir yarışmaya katılacak olsaydınız Sosyal bilgiler derslik kapısını "Etkin vatandaşlık" öğrenme alanına uygun olarak nasıl tasarlardınız? Tasarlayalım, yarışmayı kazanalım.

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi

Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik "19"

DEMOKRATİK TABELALAR

"Etkin Vatandaşlık Şehrini" ziyaret eden Oligarşi, Monarşi ve Teokrasiye ülkesini tanıtan devlet başkanı Demokrasi, ülkesine ait özellikleri yansıtan dokuz farklı sokağı misafirlerine göstermek istemektedir. Ancak sokaklara ait sokak isimlerinin yazılı olduğunu tabelaları ziyaret öncesi değiştirip hem isimlerin hem de açıklamalarının yer aldığı yeni tabelalar astırmıştır. Tabelaları hazırlayan usta, sokakların özelliklerini yazıp sokak isimlerini yazmayı unutmuştur.

Aşağıda demokratik ülkeye ait özellikleri yansıtan tabela isimlerini siz hazırlamış olsaydınız bu isimler neler olurdu? Tabela isimlerini yazarak misafirlere yardımcı olur musunuz?

1. Tüm vatandaşlar kanun önünde aynı haklara sahiptir.
2. İnsanların en öncelikli ve en temel hakkıdır.
3. Ülkeyi yönetmek için aynı görüşü paylaşan kişilerin bir araya gelerek oluşturduğu demokrasilerin vazgeçilmez unsurudur.
4. Gelirlerini bağışlarla karşılayan, kar amacı gütmeyen demokrasilere güç katan oluşumlardır.
5. Para bastırmak, kanun çıkarmak benim görevimdir.
6. Yasama, yürütme ve yargı yetkilerinin farklı devlet organları tarafından yerine getirilmesidir.
7. Ülkemizin 24 Haziran 2018'de geçtiği hükümet sisteminin adıdır.
8. Demokratik ülkelerde vatandaşları hak ve hürriyetlerinin güvencesidir.
9. Demokratik ülkelerde vatandaşların ortak taleplerini gündeme taşımak için birlikte hareket etmeleridir.

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi

Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik "20"

ZİHNİMDEKİ DEMOKRASİ

Sosyal Bilgiler ders kitabı yazarı Metin Bey; demokrasinin, çocukların zihinlerine ekilen bir tohum olduğunu ifade ederek demokrasinin yaşaması, hayatımızda uygulanabilmesi için çocuklara farklı şekillerde öğretilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bunun için demokrasi kavramının ortaokul öğrencilerinin zihinlerinde nasıl bir görünüme sahip olduğunu anlamak amacıyla ortaokul öğrencileri arasında "Zihnimdeki Demokrasi" adlı bir karikatür yarışması yapmaya karar vermiştir. Metin Bey, yarışmada birinci seçilen karikatürü 2020 yılında çıkacak olan 6. sınıf Sosyal bilgiler ders kitabının kapak resmi yapılacağını ifade etmiştir.

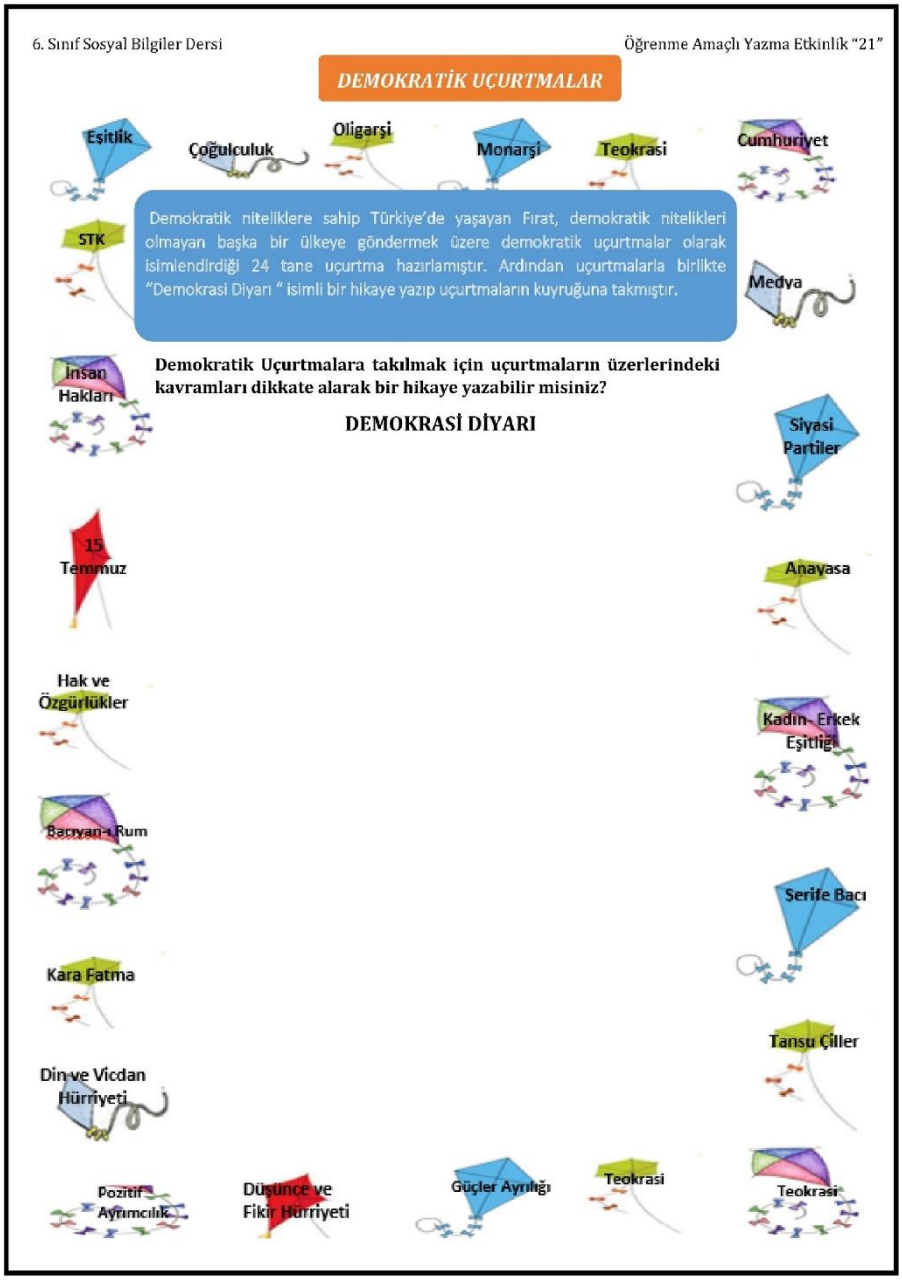
Sosyal Bilgiler ders kitabı ders kitabına kapak resmi olabilecek "Zihninizdeki Demokrasi" temasına uygun bir karikatür tasarlar mısınız?

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi

Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik "21"

DEMOKRATİK UÇURTMALAR

Demokratik niteliklere sahip Türkiye'de yaşayan Fırat, demokratik nitelikleri olmayan başka bir ülkeye göndermek üzere demokratik uçurtmalar olarak isimlendirdiği 24 tane uçurtma hazırlamıştır. Ardından uçurtmalarla birlikte "Demokrasi Diyarı " isimli bir hikaye yazıp uçurtmaların kuyruğuna takmıştır.

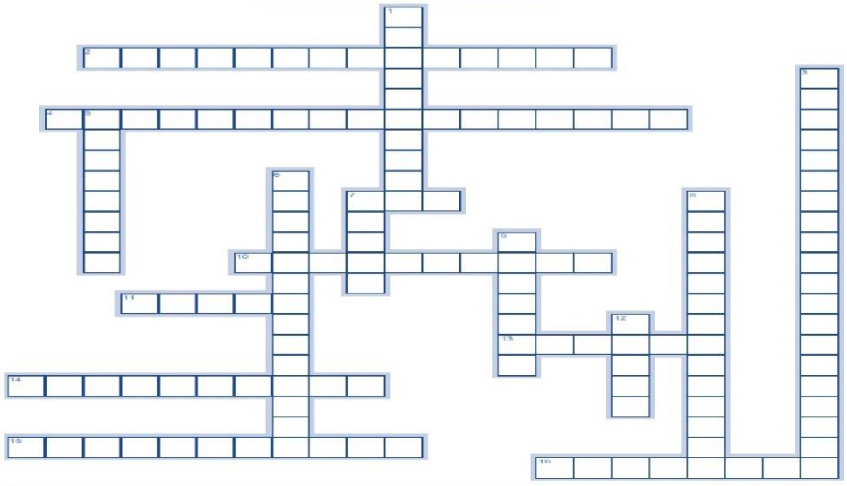
Demokratik Uçurtmalara takılmak için uçurtmaların üzerlerindeki kavramları dikkate alarak bir hikaye yazabilir misiniz?

DEMOKRASİ DİYARI

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi

Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik "22"

KAVRAMLARI ÖĞRENİYORUM

Sosyal bilgiler öğretmeni Adnan Bey, dersinde kavram bulmacalarını kullanarak dersini eğlenceli hale getirmektedir. Ancak hazırladığı kavram bulmacasını öğrencilerine çözdürmeden kontrol etmek istiyor. Adnan Bey'in bulmacasını çözerek siz kontrol edebilir misiniz?

1. Halkın kendi yöneticisini kendi iradesine bağlı olarak belirlediği yönetim şeklidir.
3. Demokratik yönetimlerde insanların dini yaşamında serbest olmasıdır.
5. Ülke yönetiminin tek bir kişide toplanmasıdır.
6. Yasama, yürütme ve yargı yetkisinin farklı organlar tarafından yürütülmesidir.
7. Demokratik yönetimlerde yöneticileri belirleme yöntemidir.
8. Demokratik yönetimlerin vazgeçilmez unsurudur.
9. Demokratik yönetimlerde toplumsal konularda vatandaşların bir araya gelerek taleplerini dile getirmeleridir.
12. Bağımsız mahkemelerce yerine getirilen görevdir.

2. Devleti yönetme yetkisinin millete ait olmasıdır.
4. Demokratik yönetimlerde çocuk, yaşlı ve kadınlara tanınan ayrıcalıktır.
7. Demokratik yönetimlerin gelişmesine yardımcı olan bağımsız kuruluşların kısaltılmış ismidir.
10. Kurtuluş Savaşı yıllarında Batı Karadeniz Bölümün' de Milli Mücadeleyi destekleyen kadın kahraman.
11. Demokratik yönetimlerde dördüncü güç olarak ifade edilen unsur.
13. TBMM'nin kanun yapma yetkisidir.
14. Demokratik yönetimlerde farklı fikir ve görüşlere yer verilmesidir.
15. Dünyanın ilk kadın teşkilatıdır.
16. Ülke yönetiminin din adamlarının elinde olduğu yönetim şeklidir.

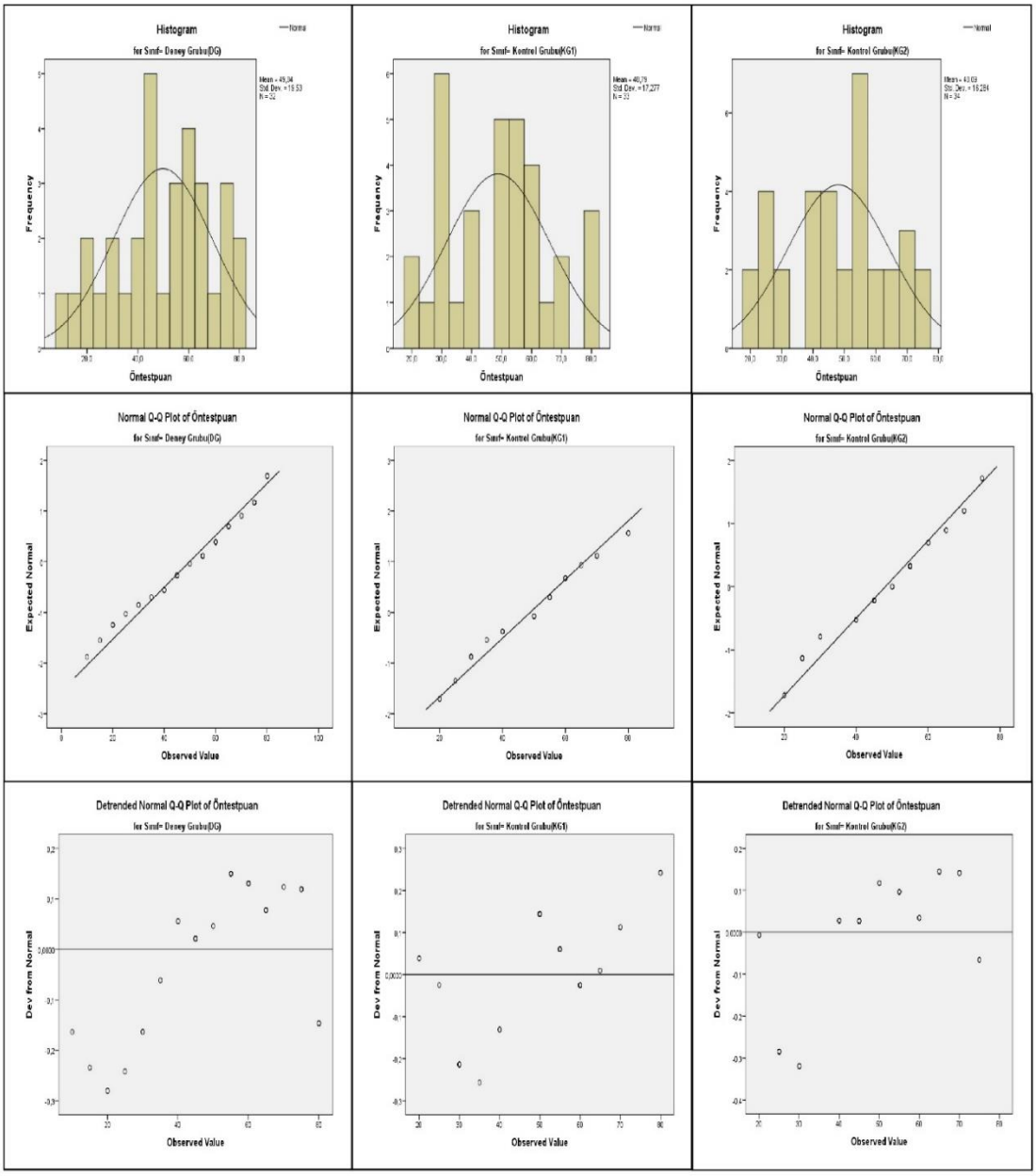
Öğrencilerle beraber bu etkinlikler yapıldıktan sonra tüm sınıfın etkinliklerini değerlendirilmek üzere toplanır. Ders bitirilir.

Öğrencilerin öğrenme amaçlı yazma yeterliliklerini sürece bağlı olarak izlemek amacıyla sosyal bilgiler dersi öğrenme amaçlı yazma bütüncül değerlendirme rubriği hazırlanır. Bu

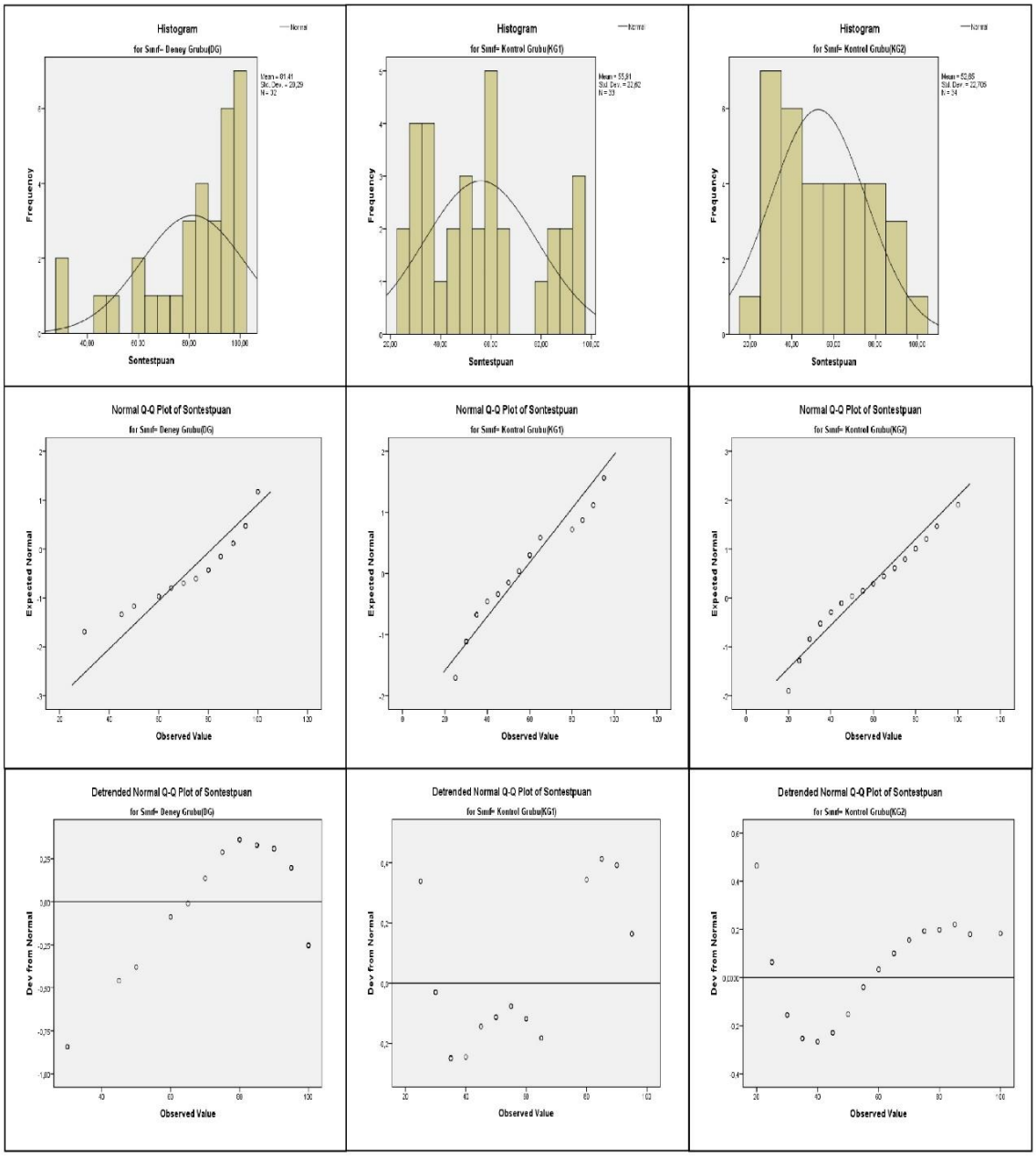
rubrik işlenecek ünitenin başında öğrencilere duyurulur. Öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri bu rubrik ölçütlerine göre değerlendirilir. Etkin Vatandaşlık öğrenme alanında öğrencilere yaptırılan ÖAY etkinlikleri aşağıda yer alan rubriğe göre değerlendirilmiştir.

SOSYAL BİLGİLER DERSİ ÖĞRENME AMAÇLI YAZMA ETKİNLİĞİ BÜTÜNCÜL DEĞERLENDİRME RUBRİĞİ
Çok Güçlü (4)
Yazma eyleminde muhatabının (kime yazdığının) farkındadır. Yazma eyleminde konuyu mantıklı, tutarlı ve bilimsel açıdan doğru bir şekilde aktarmada oldukça başarılıdır. Yazma eyleminde ulaşılmak istenen amaca ve içeriğe uygun çok yönlü bir yazı oluşturabilmektedir. Yazma eyleminde amaca ve içeriğe uygun çok sayıda örnek, açıklama ve görsel kullanabilmektedir. Yazma eyleminde konuyu kendine veya gruba özgü ifadelerle etkili bir şekilde yazabilmektedir. Yazma eyleminde konuyu açık ve akıcı bir şekilde el yazısı veya bilgisayar ile aktarmada oldukça başarılıdır. Yazma eyleminde kullanılan etkinlik türünün farkında ve bu etkinlik türüne özgü bir yazı oluşturabilmektedir.
Güçlü (3)
Yazma eyleminde muhatabının (kime yazdığının) farkındadır. Yazma eyleminde konuyu mantıklı, tutarlı ve bilimsel açıdan doğru bir şekilde aktarabilmektedir. Yazma eyleminde ulaşılmak istenen amaca ve içeriğe uygun bir yazı oluşturabilmektedir. Yazma eyleminde amaca ve içeriğe uygun örnek, açıklama ve görsel kullanabilmektedir. Yazma eyleminde konuyu kendine veya gruba özgü ifadelerle açıklayabilmektedir. Yazma eyleminde konuyu açık ve akıcı bir şekilde el yazısı veya bilgisayar ile aktarabilmektedir. Yazma eyleminde kullanılan etkinlik türünün farkında ve bu etkinlik türüne özgü bir yazı oluşturabilmektedir.
Geliştirilebilir (2)
Yazma eyleminde muhatabının (kime yazdığının) farkında ancak muhatabı dikkate almadan yazmaktadır. Yazma eyleminde konunun mantıklı, tutarlı ve bilimsel açıdan doğru olmasına dikkat etmeden yazmaktadır. Yazma eyleminde ulaşılmak istenen amaca ve içeriğe yeterince uygun bir yazı oluşturamamaktadır. Yazma eyleminde amacı ve içeriği bilmekte ancak amaç ve içeriğe özgü örnek, açıklama ve görsel kullanmamaktadır. Yazma eyleminde konuyu kendine veya gruba özgü ifadelerle açıklayabilmektedir. Yazma eyleminde konuyu açık ve akıcılıktan uzak bir şekilde el yazısı veya bilgisayar ile aktarabilmektedir. Yazma eyleminde kullanılan etkinlik türünün farkındadır ancak bu etkinlik türüne özgü bir yazı oluşturmamaktadır.
Zayıf (1)
Yazma eyleminde muhatabının (kime yazdığının) farkında değildir. Yazma eyleminde konuyu mantıklı, tutarlı ve bilimsel açıdan doğru bir şekilde aktarmada başarılı değildir. Yazma eyleminde ulaşılmak istenen amaca ve içeriğe uygun bir yazı oluşturamamaktadır. Yazma eyleminde amaca ve içeriğe uygun örnek, açıklama ve görsel kullanmada yetersizdir. Yazma eyleminde konuyu kendine veya gruba özgü ifadelerle açıklayamamaktadır. Yazma eyleminde konuyu açık ve akıcı bir şekilde el yazısı veya bilgisayar ile aktarmada yetersizdir. Yazma eyleminde kullanılan etkinlik türüne özgü bir yazı oluşturamamaktadır.

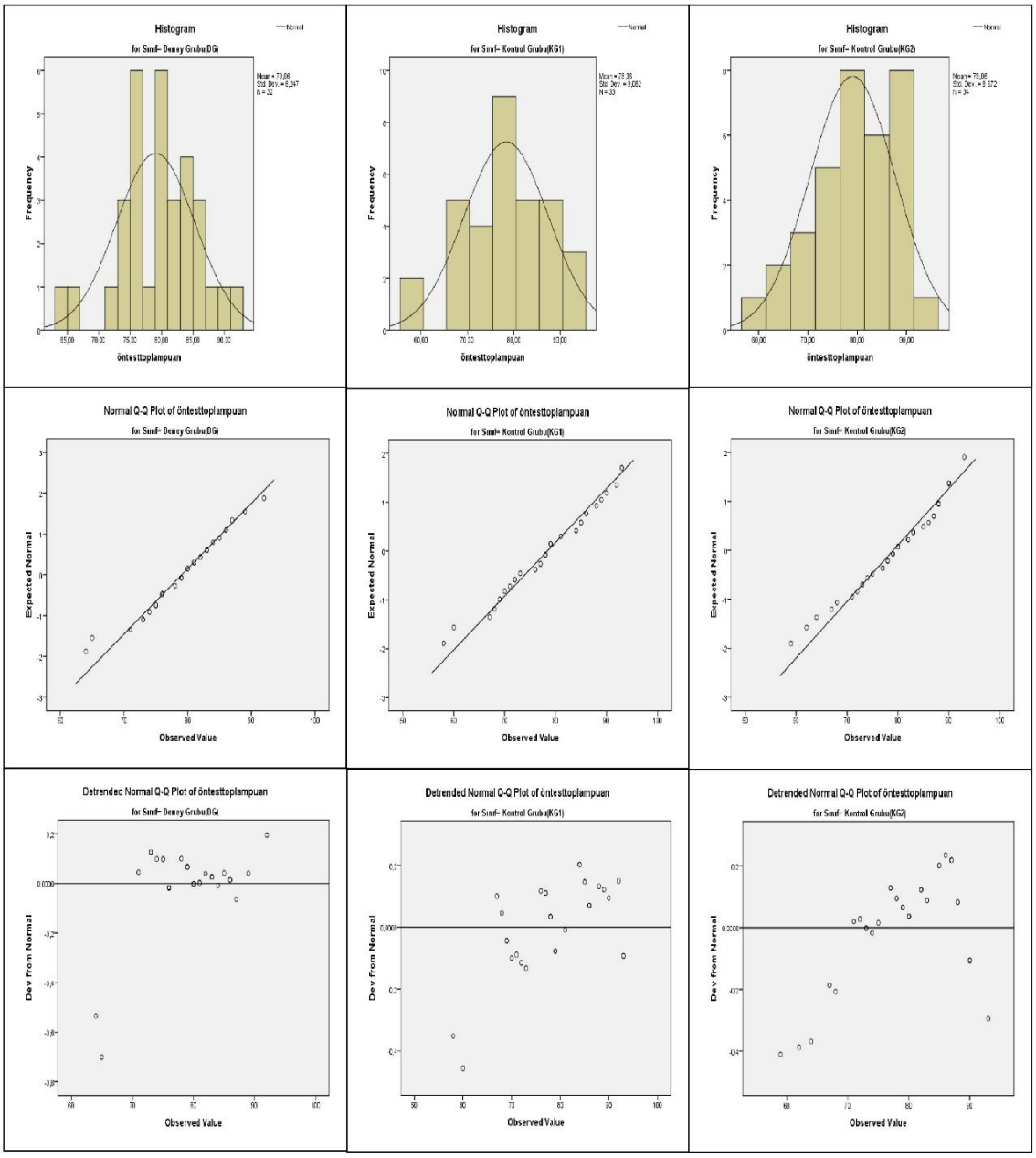
EK-33. EVABT'ye Ait Ön-test Normallik Grafik Görüntüleri

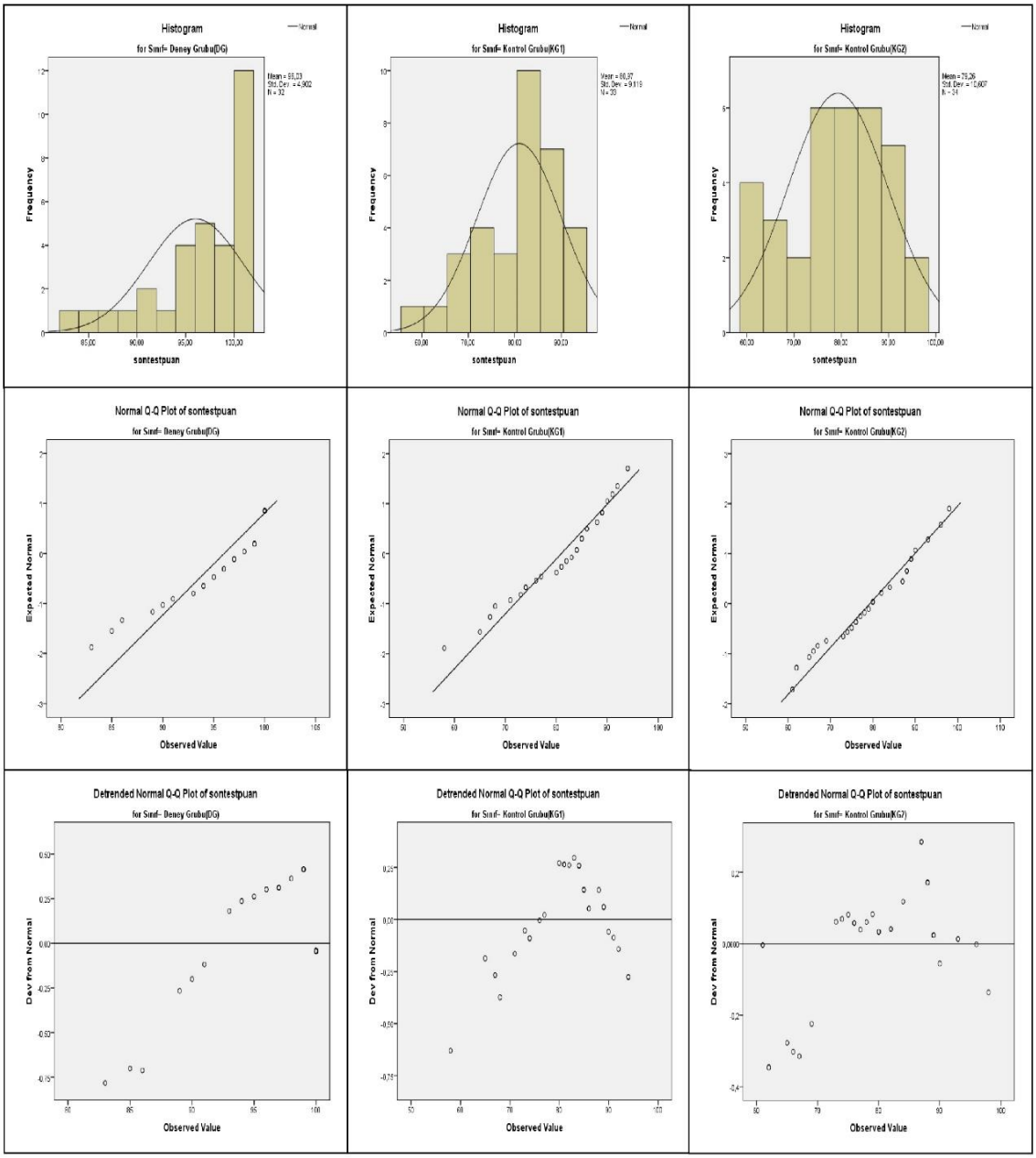
EK-34. EVABT'ye Ait Son-test Normallik Grafik Görüntüleri

EK-35. EVDTÖ'ye Ait Ön-test Normallik Grafik Görüntüleri

EK-36. EVDTÖ'ye Ait Son-test Normallik Grafik Görüntüleri

EK-37. Araştırmanın Uygulamasına Ait Görüntüler

EK-38. Öğrenme Amaçlı Yazma Öğrenci Çalışma Örnekleri

ÜÇ KUVVET

Sosyal Bilgiler öğretmeni Hakan Bey, derslerinin daha eğlenceli, öğretici ve kalıcı olması için çareler ararken "Sosyal Bilgiler Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar" isimli bir kitapta şarkıların, türkülerin öğrenme aracı olarak kullanılabileceğini okumuştur. Hakan Bey var olan şarkı ve türküler yerine öğrencilerin üreteceği şarkıların daha etkili olacağını düşünerek yarın işleyeceği 3 kuvvet konusunda öğrencilerine şarkı yazdırmaya karar vermiştir. Ertesi gün 3 kuvvet konusunu işledikten sonra öğrencilerine 3 y KURALI adlı bir şarkı yazdırmıştır. Ardından en beğendiği şarkı sözlerini öğrencileriyle beraber sınıfta okumuştur.

Sosyal bilgiler dersi *"Etkin Vatandaşlık"* öğrenme alanında öğrendiğiniz bilgilere bağlı kalarak *"3 y Kuralı"* isimli bir şarkı yazacak olsaydık nasıl bir şarkı yazardın?

3 y KURALI

Yasamayla başlar 3 y
Yasalar koyar yaşama.
Yasama üy der,
Yoksa yargıtaya

Yargıyla devam eder 3y,
Yasal yada değil
Bağımsız bir şekilde,
Karar verir herşeye,

Yürütmeyle biter 3 y,
Uygulanan kanunlar.
Gazetede yayınlanırlar,
Hayatımızı aydınlatılır.

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi

Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik "3"

KAVRAMLARIN DİLİ

Fen Lisesini kazanan ikiz kardeş Murat ve Eren'e babaları Ali Bey, ödül olarak Murat'a Monarşi, Eren'e Demokrasi adlı cep telefonu almıştır. Telefonlarına kavuşan Murat ve Eren heyecanlı bir şekilde arkadaş listesi oluşturmuştur. Birkaç gün sonra aldığı telefonları inceleyen Ali Bey, telefon listesindeki bu farklığa bir anlam veremeyip çocuklarından arkadaş listesinde yer alan kişiler hakkında bilgi almıştır.

Sizce Murat ve Eren'in arkadaş listesine Ali Bey neden şaşırmıştır. Sizce Murat ve Eren'in arkadaş listesinde kimler yer alıyordur? Neden? Bunu Ali Bey'e <u>yazarak</u> açıklayabilir misiniz?

Ali Bey'in şaşırmıştır. Çünkü; Murat'in arkadaş listesinde hiç kimse yoktur. Eren'in arkadaş listesinde eşit olan herkes vardır.

<u>Murat'ın Arkadaş Listesi</u>

1- Eşitsizlik, çünkü; Sadece kendisi yönetiyor. Bunlar şunlar olabilir; haksızlık, çoğulculuk söz konusu değildir. Milli egemenlik yok. Özgürlük yok ve çoğunluk söz konusu değildir. Yönetim ömür boyudur.

<u>Eren'in Arkadaş Listesi</u>

1- Eşitlik, çünkü; Demokrasiye göre yönetiyor. Bunlar şunlar olabilir; milli egemenlik, özgürlük, çoğulculuk ve çoğunluk söz konusu. Haklarımız önemli. Seçme ve seçilme hakkı vardır. Kanun ve kurallar söz konusu. Ülke yönetimi belli bir süre içindir.

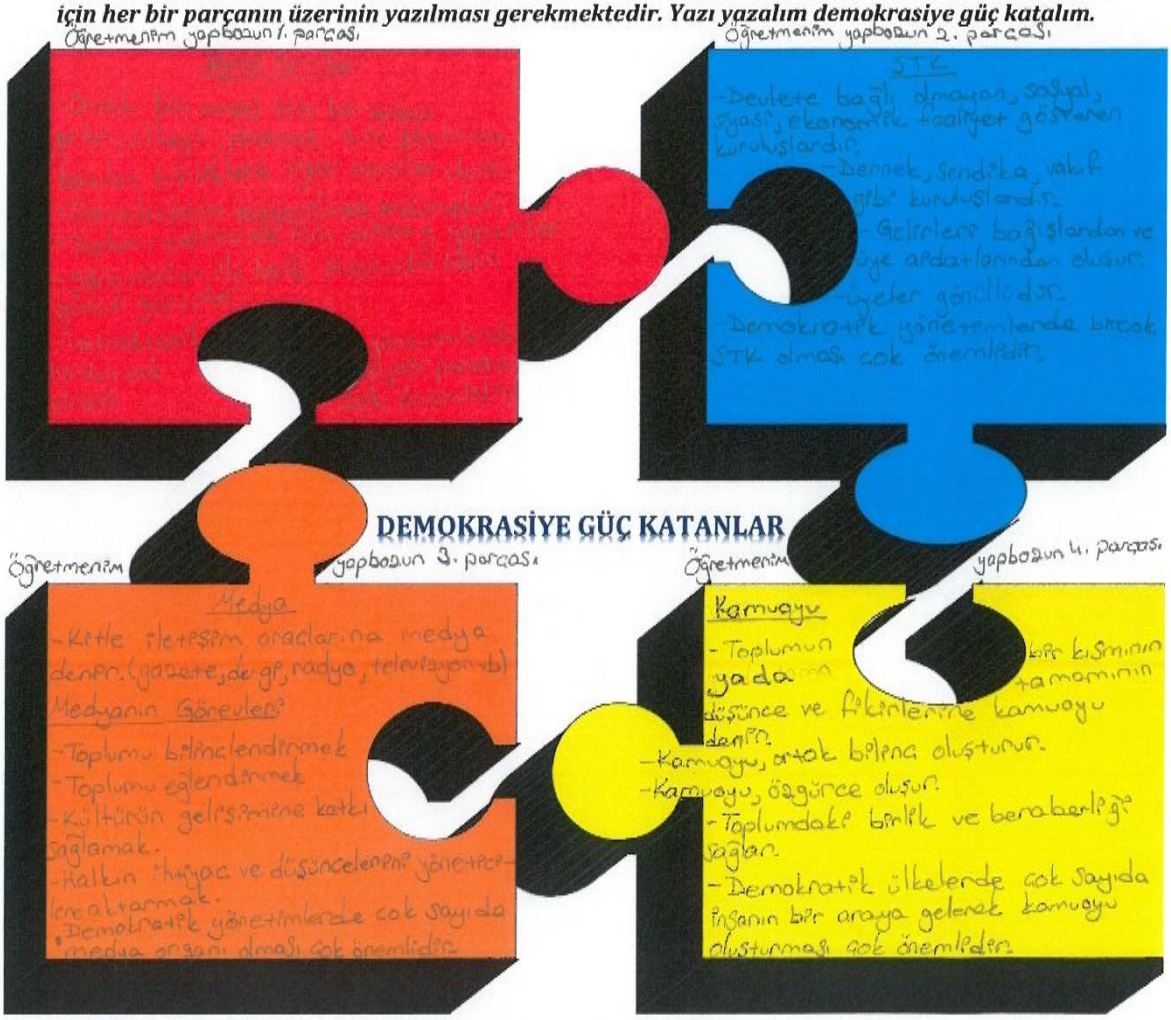
6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi

Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik "7"

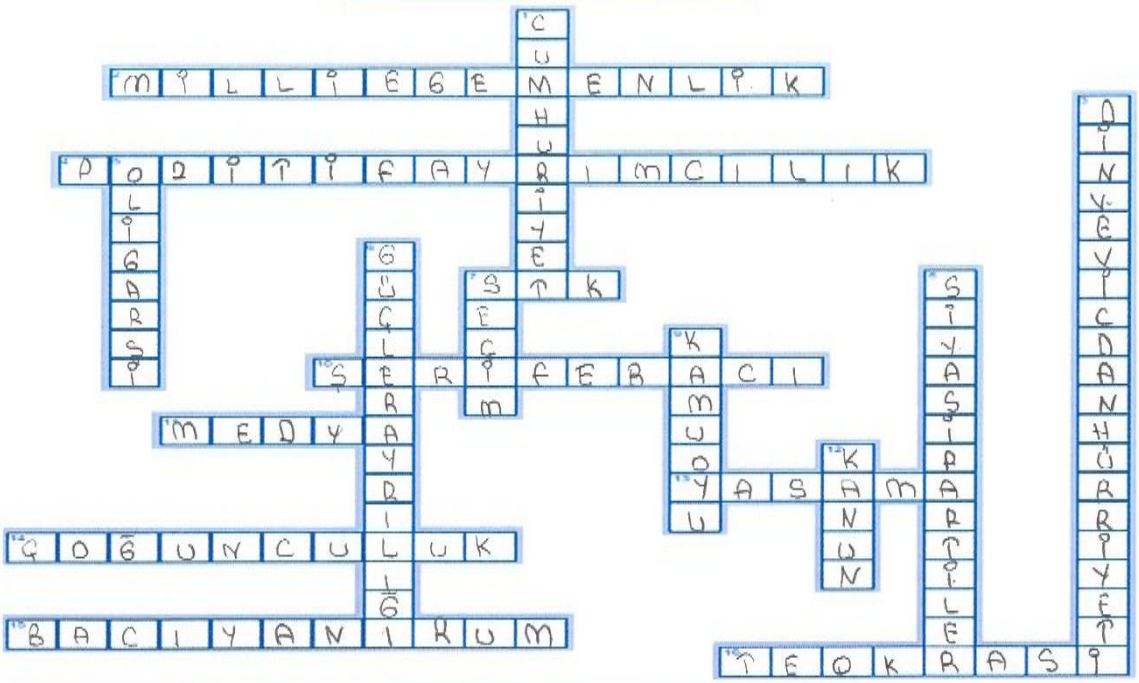
YÖNETİCİLERİMİZ VE BİZ

Sosyal Bilgiler öğretmeni Oğuzhan Bey, 6. sınıf öğrencilerine demokrasiyi anlatırken tahtaya bir yapboz çizmiş, çizdiği yapbozu parçalarına ayırmıştır. Öğrencileri bu durumu anlamaya çalışırken Oğuzhan Bey "Demokratik yönetimler toplum içerisinde yer alan çeşitli unsurların bir araya gelmesiyle güçlenir" (Tıpkı yapboz parçaları gibi) ifadesini kullanmıştır. Ardından öğrencilerine sizce bu unsurlar neler olabilir sorusunu sormuştur?

Siz Oğuzhan Bey'in sorusuna nasıl bir cevap verip yapbozu birleştirirdiniz? Yapbozun birleşmesi için her bir parçanın üzerinin yazılması gerekmektedir. Yazı yazalım demokrasiye güç katalım.

KAVRAMLARI ÖĞRENİYORUM

Sosyal bilgiler öğretmeni Adnan Bey, dersinde kavram bulmacalarını kullanarak dersini eğlenceli hale getirmektedir. Ancak hazırladığı kavram bulmacasını öğrencilerine çözdürmeden kontrol etmek istiyor. Adnan Bey'in bulmacasını çözerek siz kontrol edebilir misiniz?

1. Halkın kendi yöneticisini kendi iradesine bağlı olarak belirlediği yönetim şekli.
2. Devleti yönetme yetkisinin millete ait olması.
3. Demokratik yönetimlerde insanların dini yaşamında serbest olmasıdır.
4. Demokratik yönetimlerde çocuk, yaşlı ve kadınlara tanınan ayrıcalık.
5. Ülke yönetiminin tek bir kişide toplanmasıdır.
6. Yasama, yürütme ve yargı yetkisinin farklı organlar tarafından yürütülmesidir.
7. Demokratik yönetimlerde yöneticileri belirleme yöntemidir.
7. Demokratik yönetimlerin gelişmesine yardımcı olan bağımsız kuruluşların kısaltılmış ismidir.
8. Demokratik yönetimlerin vazgeçilmez unsurudur.
9. Demokratik yönetimlerde toplumsal konularda vatandaşların bir araya gelerek taleplerini dile getirmeleridir.
10. Kurtuluş Savaşı yıllarında Batı Karadeniz Bölümün' de Milli Mücadeleyi destekleyen kadın kahraman.
11. Demokratik yönetimlerde dördüncü güç olarak ifade edilen unsur.
12. Bağımsız mahkemelerce yerine getirilen görev.
13. TBMM'nin kanun yapma yetkisidir.
14. Demokratik yönetimlerde farklı fikir ve görüşlere yer verilmesidir.
15. Dünyanın ilk kadın teşkilatı.
16. Ülke yönetiminin din adamlarının elinde olduğu yönetim şekli.

GAZETEDEN YANSIMALAR

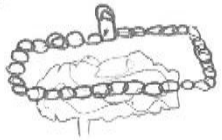
Sosyal Bilgiler kitap yazarı Halil Bey, etkin vatandaşlık öğrenme alanında yer alan düşünce ve ifade özgürlüğü için kitabına koyacak bir bölüm oluşturamıyor.

Siz kitap yazarı Halil Bey' örnek olması için kitabınızda düşünce ve ifade özgürlüğünü yansıtan nasıl bir gazete haberi görmek isterdiniz? Örnek bir gazete haberi hazırlar mısınız?

DÜŞÜNCE VE FİKİR HÜRRİYETİ

Bugün yaşanan bir olayda resmen düşünce ve fikir hürriyetinin ne kadar önemli olduğunu öğrendik. Yaşanan bu olayda resmen insanların Düşünce ve fikir hürriyetine kastedilmiştir. Aslında düşünce ve fikir özgürlüğü Demokratik ülkelerde çok önemlidir bu yüzden bu haberi yapıyoruz. Anayasa Tarafından güvenceye alan Düşünce ve fikir özgürlüğü olmazdır. Sevgili okuyucular insanların hakları doğuştandır hiç kimseye [illegible] devredilemez ve Devre alınamaz bunu her zaman unutmayalım. Farklı fikirler insanlar için çok önemlidir Lütfen insanların düşünce ve fikir özgürlüğüne saygılı olalım ve Kıymayın her insan değerlidir ve farklıdır.

herkes insanların fikirlerine saygı duyacaktır!

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi

Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik "17"

KADIN VE TOPLUM

Sosyal bilgiler öğretmeni Mehmet Bey, 6. sınıf sosyal bilgiler dersinde geçmişten günümüze kadının önemini anlatırken sınıfında farkındalık oluşturmak için günümüzde kullanılmayan ancak geçmişte çok değerli olan bir materyali ders malzemesi olarak kullanmak istemiştir. Bunun için dolabında saklı tuttuğu geçmişe ait kartpostalları sınıfına getirmiştir. Kadın ve toplum konusunu anlattıktan sonra kartpostal hakkında bilgi vermiştir. Ardından kadın ve toplum konusunda öğrendikleri önemli kadın şahsiyetlerden birine kartpostal yazmalarını istemiştir.

*Siz Kadın ve Toplum konusunda öğrendiğiniz hangi kadın şahsiyete bir kartpostal göndermek isterdiniz ve nasıl bir **kartpostal** yazardınız?*

ALICI:
Kara Fatma

Sevgili canım kahramanım Kara Fatma;

Öncelikle hayatın boyunca yaptığın kahramanlıklardan dolayı ülkemiz sana borçlu. Bize kadının tartışılmaz değerine verilecek en iyi örneksin. Bugün öğretmenimiz senden bahsetti. Erzurumda, balkan savaşında ve 1. Dünya savaşında yaptıklarından dolayı sana çok minnettarız. Sen ve senin gibi değerli kahramanlarımızın canının verdiği bu vatanı, yine sen ve senin gibi kahramanlarımızın koruduğu gibi koruyacağız. Sevgili kahramanım; sana bir vatan borçluyuz ve bu borcumuzu vatanımızı en iyi şekilde koruyarak ödeyeceğiz. Kadının gücünü hayatın boyunca gösterdiğin için teşekkür ederim.

GÖNDEREN:

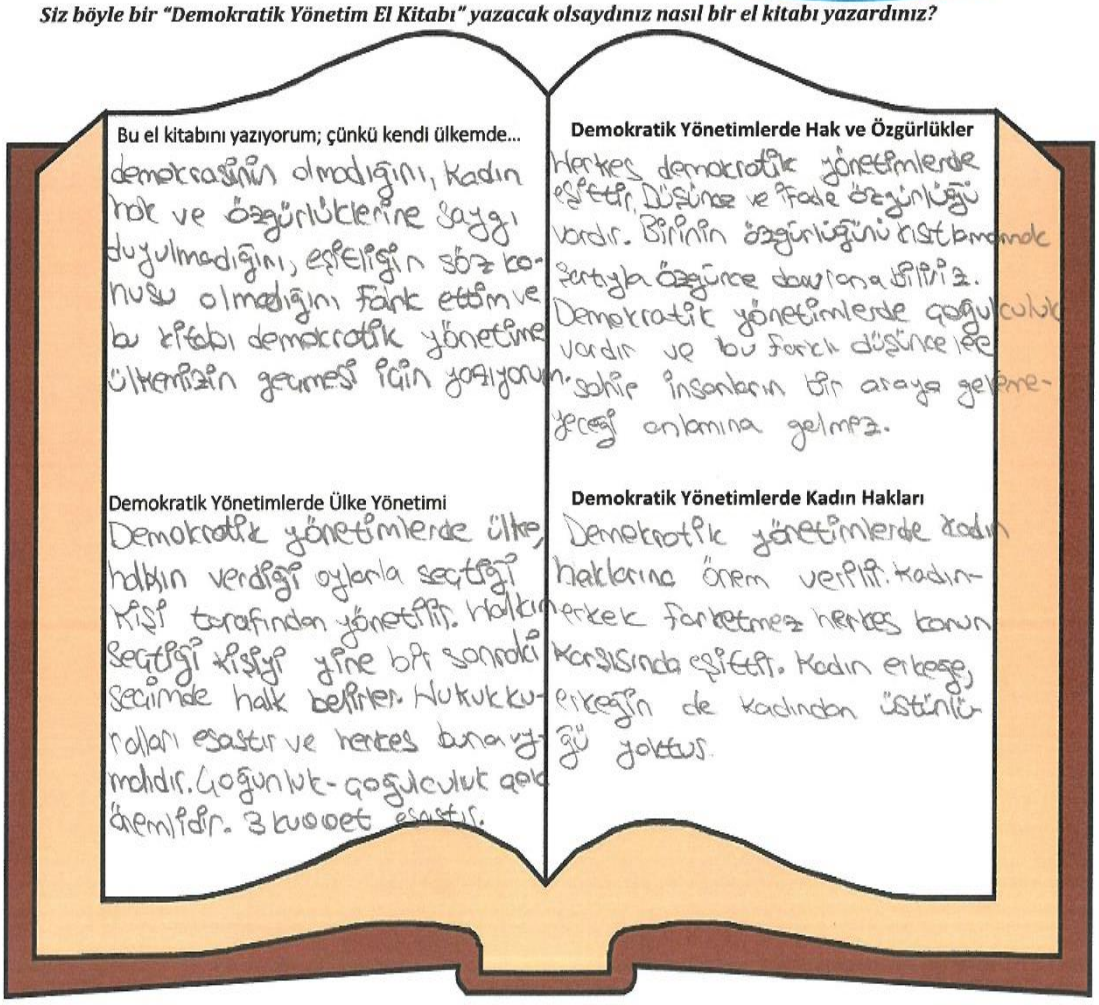
6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi

Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik "9"

DEMOKRATİK YÖNETİM EL KİTABI

Ülkesindeki demokratik olamayan yönetimlerin baskısına daha fazla dayanmayan Umran ülkesini terk edip Türkiye'ye gelmiştir. Türkiye'ye gelir gelmez sanki ayrı bir dünya varmış hissine kapılmıştır. Ülkedeki yaşam koşulları onu büyülemiştir. Yavaş yavaş Türkiye'yi tanımaya başlamıştır. Bir yandan çalışırken bir yandan böyle bir ülke yapısının nasıl olduğunu, nasıl kurulduğunu öğrenmeye çalışmıştır. Zamanla Türkiye'nin yönetim yapısını kavrayan Umran bir gün kendi ülkesine de böyle yaşam koşullarının geleceğine olan inancı artmıştır. Umran şöyle bir düşünceye kapılmıştır. Her ülkeye bir Mustafa Kemal Atatürk lazımdır. Uzun yıllar Türkiye'de kalan Umran ülkesine dönmenin bir sorumluluk olduğuna inanmış ülkesindeki insanların da farklı dünyaların olduğunu bilmesi gerektiğini ifade ederek Türkiye'de edindiği izlenimleri bir Demokratik Yönetim El Kitabı altında toplamaya karar vermiştir. Ülkesine gidince insanlarla bu bilgileri paylaşmanın gelecekteki demokratik yönetim için bir kıvılcım olacağını umut ederek bu el kitabını yazmaya başlamıştır.

Siz böyle bir "Demokratik Yönetim El Kitabı" yazacak olsaydınız nasıl bir el kitabı yazardınız?

Bu el kitabını yazıyorum; çünkü kendi ülkemde...

demokrasinin olmadığını, kadın hak ve özgürlüklerine saygı duyulmadığını, eşitliğin söz konusu olmadığını fark ettim ve bu kitabı demokratik yönetime ülkemizin geçmesi için yazıyorum.

Demokratik Yönetimlerde Hak ve Özgürlükler

Herkes demokratik yönetimlerde eşittir. Düşünce ve ifade özgürlüğü vardır. Birinin özgürlüğünü kısıtlamamak şartıyla özgürce davranabiliriz. Demokratik yönetimlerde çoğulculuk vardır ve bu farklı düşüncelere sahip insanların bir araya gelmeyeceği anlamına gelmez.

Demokratik Yönetimlerde Ülke Yönetimi

Demokratik yönetimlerde ülke, halkın verdiği oylarla seçtiği kişi tarafından yönetilir. Halkın seçtiği kişiyi yine bir sonraki seçimde halk belirler. Hukuk kuralları esastır ve herkes buna uymalıdır. Çoğunluk-çoğulculuk çok önemlidir. 3 kuvvet esastır.

Demokratik Yönetimlerde Kadın Hakları

Demokratik yönetimlerde kadın haklarına önem verilir. Kadın-erkek farketmez herkes kanun karşısında eşittir. Kadın erkeğe, erkeğin de kadından üstünlüğü yoktur.

DEMOKRATİK UÇURTMALAR

Eşitlik Çoğulculuk Oligarşi Monarşi Teokrasi Cumhuriyet

Demokratik niteliklere sahip Türkiye'de yaşayan Fırat, demokratik nitelikleri olmayan başka bir ülkeye göndermek üzere demokratik uçurtmalar olarak isimlendirdiği 24 tane uçurtma hazırlamıştır. Ardından uçurtmalarla birlikte "Demokrasi Diyarı " isimli bir hikaye yazıp uçurtmaların kuyruğuna takmıştır.

STK Medya İnsan Hakları Siyasi Partiler 15 Temmuz Anayasa Hak ve Özgürlükler Kadın-Erkek Eşitliği Bacıyan-ı Rum Şerife Bacı Kara Fatma Tansu Çiller Din ve Vicdan Hürriyeti Pozitif Ayrımcılık Düşünce ve Fikir Hürriyeti Güçler Ayrılığı Teokrasi Teokrasi

Demokratik Uçurtmalara takılmak için uçurtmaların üzerlerindeki kavramları dikkate alarak bir hikaye yazabilir misiniz?

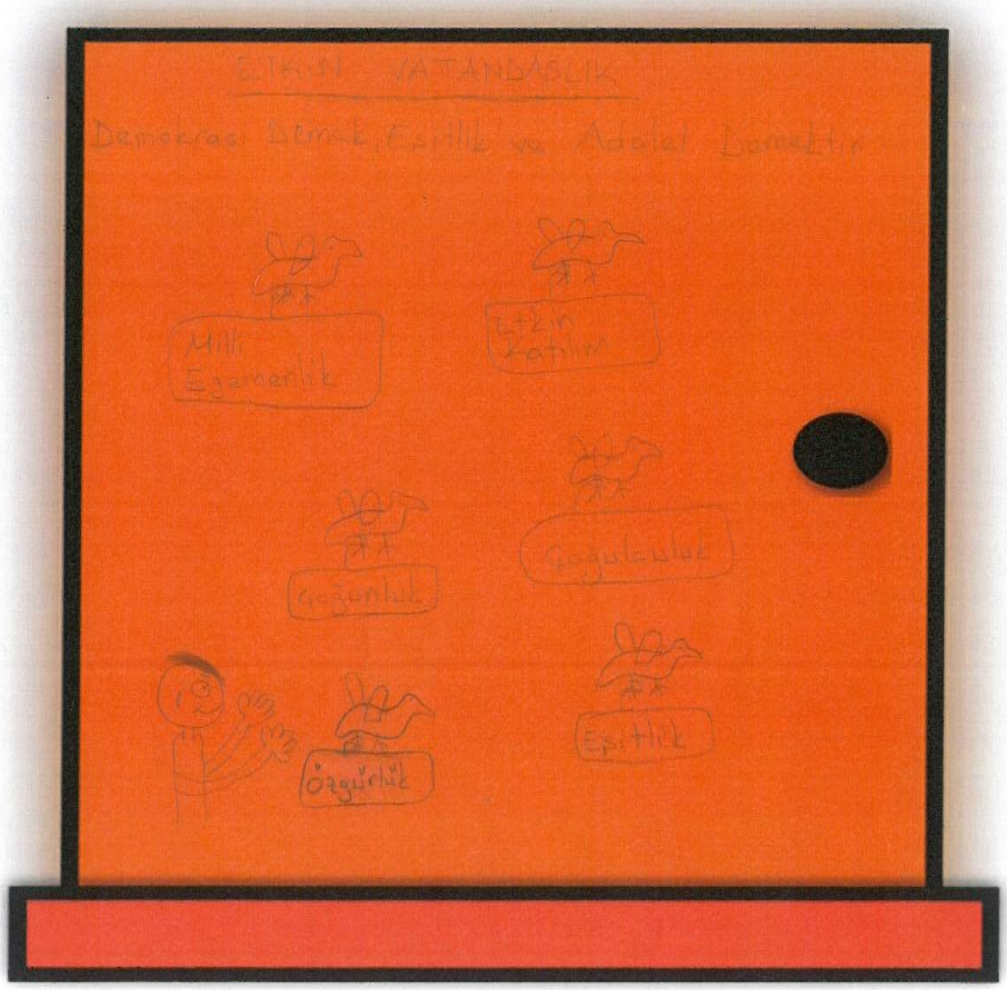
DEMOKRASİ DİYARI

Demokratik yönetimlerde demokratik olmayan yönetimlere; demokrasi diyarında değişik şeyler oluyordu. İnsanlar artık insan haklarının önemini anlıyorlardı. Bir yandan eşitlik, çoğulculuk, hak ve özgürlükler gelişmeye başladı. İnsanlar artık demokratik bir bireydiler. Artık monarşiden, oligarşiden ve teokrasiden kurtulmuşlardı. Şimdi sıra cumhuriyetteydi. Kadın erkek eşitliğine o kadar önem vermeye başladılar ki eskisinden daha güzeldi. Demokrasi diyarı STK'lar, medya, siyasi partiler ön plana çıkmış, Düşünceler ve fikir hürriyetine demokratik bireyler önem vermeye başladılar. Ama bazı kadınlarımız demokrasi diyarı için çok önemliydi, bunlar : Şerife Bacı, Kara Fatma, Tansu Çiller gibi. Bu kadınlar birçok konuda milletlerine yardımcı olmuşlardır. Şimdi ise 15 Temmuz. 15 Temmuzda milletleri o kadar birlik ve beraberlik içindeydi ki o gün sanki sadece herkes bir bütündü. Bu günden sonra demokrasi diyarı artık demokrasiye daha çok önem vermeye başladılar.

DEMOKRASİ KAPISI

Sosyal Bilgiler öğretmeni Selçuk Bey, bu yıl kendine verilen sosyal bilgiler sınıfını düzenlerken sosyal bilgiler derslik kapısının sosyal bilgiler dersine yakışır bir kapı olmasını istiyor. Kapının dış yüzeyini "Etkin Vatandaşlık" öğrenme alanına uygun kaplamayı planlıyor. Planlamayı yaparken ünitede kazandırılması gereken kazanımı ön plana çıkarmak için girdiği sınıflar arasında Etkin Vatandaşlık öğrenme alanını anlatan bir resim yarışması yapmaya karar veriyor. Ayrıca en güzel çizimin sınıf kapısında yer alacağını duyuruyor. Yarışmayı kazanan kişiyi ise sınıflar arasında yapılacak oylamanın belirleyeceğini ifade ediyor.

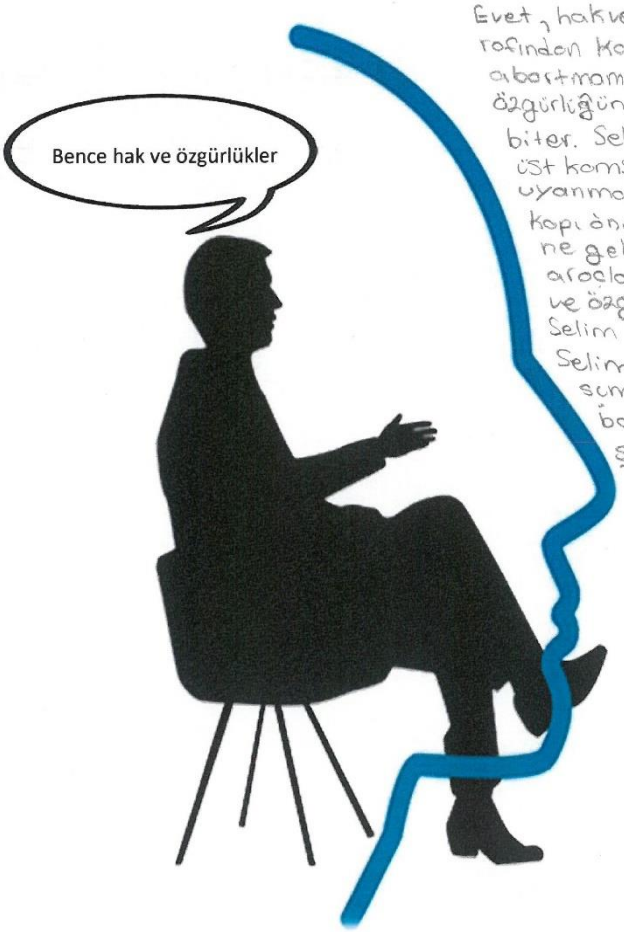
Böyle bir yarışmaya katılacak olsaydınız Sosyal bilgiler derslik kapısını "Etkin vatandaşlık" öğrenme alanına uygun olarak nasıl tasarlardın?

NE KADAR HAK, NE KADAR ÖZGÜRLÜK?

Sosyal Bilgiler Öğretmeni olan Selim Bey, gece boyunca üst komşusundan gelen müzik sesinden uyuyamamış, sabah evden çıkarken karşı komşunun kapı önüne bıraktığı çöplerin kokusuyla kendine gelmişti. Okula giderken hız ihlali yapan araçlara maruz kalmış, kazadan kıl payı kurtulmuştu. Öğretmenler odasındaki sesli konuşmalar, koridorlardaki öğrenci koşuşturmalar Selim Bey'i iyice rahatsız etmişti. 6/A sınıfında Hak, Özgürlük ve Eşitlik konusuna şöyle bir soruyla "Sizce hak ve özgürlükler sınırsız olmalı mıdır? giriş yapmıştır. Selim Bey'in sorusu sınıfta güzel bir tartışma ortamı meydana getirmiştir. Farklı görüşlere söz hakkı veren Selim Bey demokratik bir ortamda dersini işlemişti.

Selim Bey'in bu sorusuna karşı sizin görüşünüz ne olurdu. Görüşünüzü ifade eden bir yazı yazar mısınız?

Selim bey senin bu soruna şöyle cevap vereyim Evet, hak ve özgürlüklerimiz var ve anayasa tarafından korunuyor ancak bunu bu kadarda abartmamak lazım. Selim beycim bunu unutma özgürlüğün başkasının özgürlüğünün başladığı yerde biter. Selim Bey diğer insanların örneğin; üst komşunun müziği çok sesli açması sonucu uyanmak, sabah evden çıkarken karşı komşunun kapı önüne bıraktığı çöplerin kokusuyla kendine gelmen, okula giderken hız ihlali yapan araçlara maruz kalman, onların haklarını ve özgürlükleri aborttığı söz konusudur. Selim bey sen onların yaptığını sen yapma. Selim beycim umarım sana yardımcı olmuşumdur. Ne zaman anlamadığın konu varsa bana gelebilirsin. Diğerki yazıda görüşürüz.

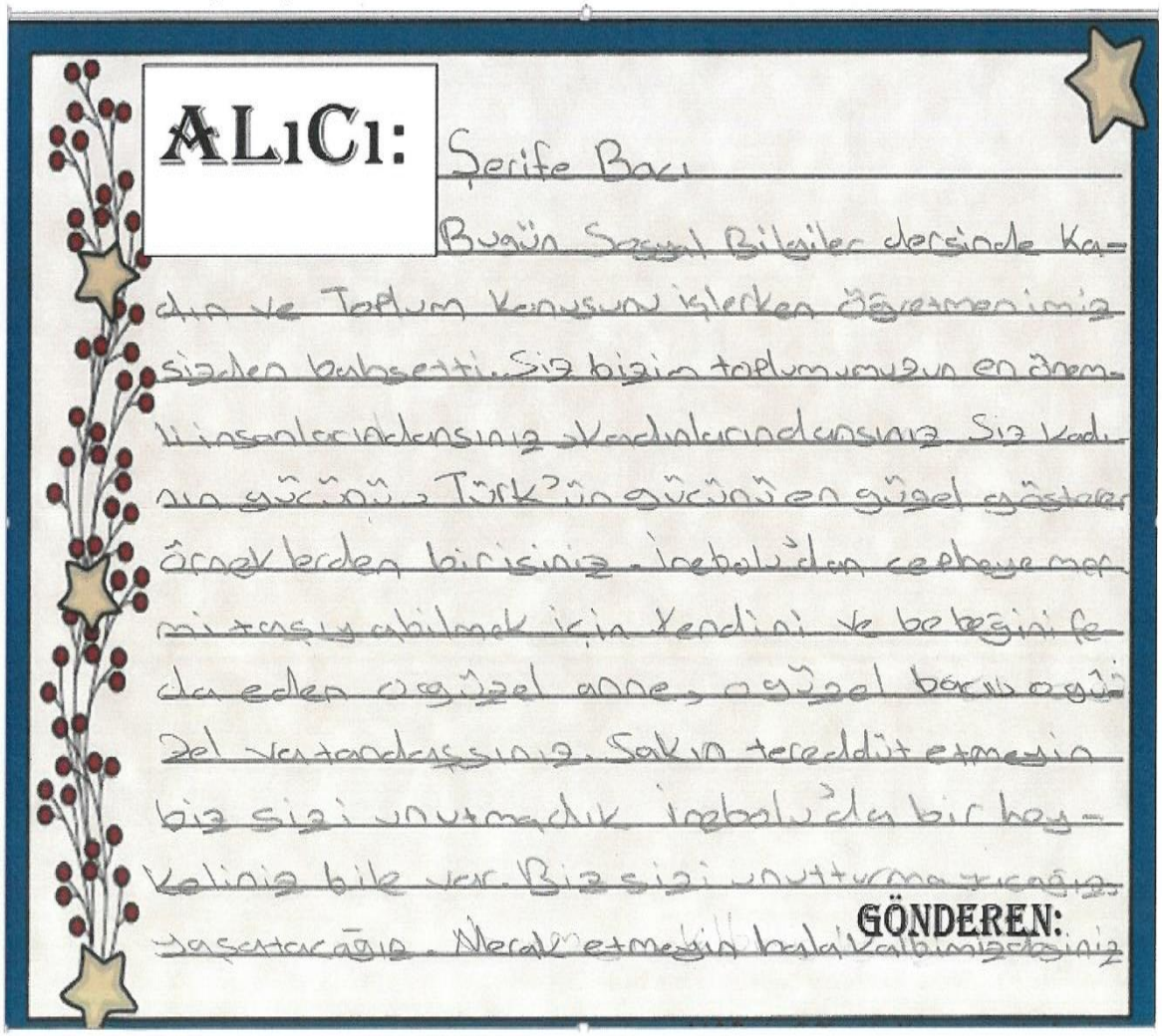
6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi

Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik "17"

KADIN VE TOPLUM

Sosyal bilgiler öğretmeni Mehmet Bey, 6. sınıf sosyal bilgiler dersinde geçmişten günümüze kadının önemini anlatırken sınıfında farkındalık oluşturmak için günümüzde kullanılmayan ancak geçmişte çok değerli olan bir materyali ders malzemesi olarak kullanmak istemiştir. Bunun için dolabında saklı tuttuğu geçmişe ait kartpostalları sınıfına getirmiştir. Kadın ve toplum konusunu anlattıktan sonra kartpostal hakkında bilgi vermiştir. Ardından kadın ve toplum konusunda öğrendikleri önemli kadın şahsiyetlerden birine kartpostal yazmalarını istemiştir.

*Siz Kadın ve Toplum konusunda öğrendiğiniz hangi kadın şahsiyete bir kartpostal göndermek isterdiniz ve nasıl bir **kartpostal** yazardınız?*

BİR DEMOKRASİ MASALI

Yağız küçükken masal dinleyerek uyumayı seven bir çocuktu. Biraz büyüyünce masal anlatmaya merak salmıştı. Gördüğü, duyduğu, öğrendiği bilgileri masal haline getirerek aktarmayı çok eğlenceli buluyordu. Bugün okulda sosyal bilgiler dersinde "Etkin Vatandaşlık" öğrenme alanında geçmişten günümüze yönetim biçimlerini öğrenmişti. Annesi, akşam kardeşi Almıla'yı uyutuyordu. Yağız annesine Almıla'yı masal anlatarak uyutmanın daha kolay olacağını söyledi. Annesinden masal anlatmak için izin alan Yağız, bugün öğrendiği geçmişten günümüze yönetim biçimleri konusunu bir masal örgüsü içerinde anlatarak kardeşini uyutmayı başarmıştı.

Siz Yağız'ın yerinde olsaydınız yönetim biçimlerini bir masal örgüsüyle nasıl anlatırdınız? Kardeşinize anlatacağınız masalı yazmaya ne dersiniz?

Sihirli Spreyboya

Bir varmış bir yokmuş... Bir sokak ressamı varmış. O ressam resim yaparken yerde bir kutu bulmuş. O kutuda yeni ve sarı bir spreyboya varmış. Onu alıp hemen resim çizmeye başlamış. Sarı diye altınlar çizmek istemiş. Ama O spreyboyanın sihirli olduğunu bilmiyormuş. Çizdiği şeyin 2 katını ona vermiş. Ertesi sabah birsürü altını olmuş. Bunu anlayan ressam her gün her yere altın çizerek. Bir ülke satınalmış. Kral olup yönetmiş. Düşmanları varmış. Sonra yaşlanınca arkadaşlarına bırakıp oğluna vasiyetname vermiş. Birkaç yıl oligarşiyle yönetilmiş. Daha sonra oğlu o vasiyetnameyi açınca "Ülke senindir. Nasıl istiyorsan öyle yönet" yazıyormuş. Oğlu din ile yönetmesini isteyip teokrasiyle yönetmiş. Oda kızına bir vasiyetname bırakmış. Ve o da ölmüş. Kızına aynı notu bırakmış ve spreyboyayı teslim etmiş. Kızı eşitlik, adalet, eşitlik vb. istiyormuş. yönetimi cumhuriyet yapmış. O spreyboyayı kırmış. Ama içinden zehirli duman çıkıp onu da öldürmüş. Ondan sonra o ülke sonsuza dek cumhuriyetle yönetilmiş.

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi

Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik "19"

DEMOKRATİK TABELALAR

"Etkin Vatandaşlık Şehrini" ziyaret eden Oligarşi, Monarşi ve Teokrasiye ülkesini tanıtan devlet başkanı Demokrasi ülkesine ait özellikleri yansıtan dokuz farklı sokağı misafirlerine göstermek istemektedir. Ancak sokaklara ait sokak isimlerinin yazılı olduğunu tabelaları ziyaret öncesi değiştirip hem isimlerin hem de açıklamalarının yer aldığı yeni tabelalar astırmıştır. Tabelaları hazırlayan usta, sokakların özelliklerini yazıp sokak isimlerini yazmayı unutmuştur.

Aşağıda demokratik ülkeye ait özellikleri yansıtan tabela isimlerini siz hazırlamış olsaydınız bu isimler neler olurdu? Tabela isimlerini yazarak misafirlere yardımcı olur musunuz?

1. Tüm vatandaşlar kanun önünde aynı haklara sahiptir.

2. İnsanların en öncelikli ve en temel hakkıdır.

3. Ülkeyi yönetmek için aynı görüşü paylaşan kişilerin bir araya gelerek oluşturduğu demokrasilerin vazgeçilmez unsurudur.

4. Gelirlerini bağışlarla karşılayan, kar amacı gütmeyen demokrasilere güç katan oluşumlardır.

5. Para bastırmak, kanun çıkarmak benim görevimdir.

6. Yasama, yürütme ve yargı yetkilerinin farklı devlet organları tarafından yerine getirilmesi.

7. Ülkemizin 24 Haziran 2018'de geçtiği hükümet sisteminin adı.

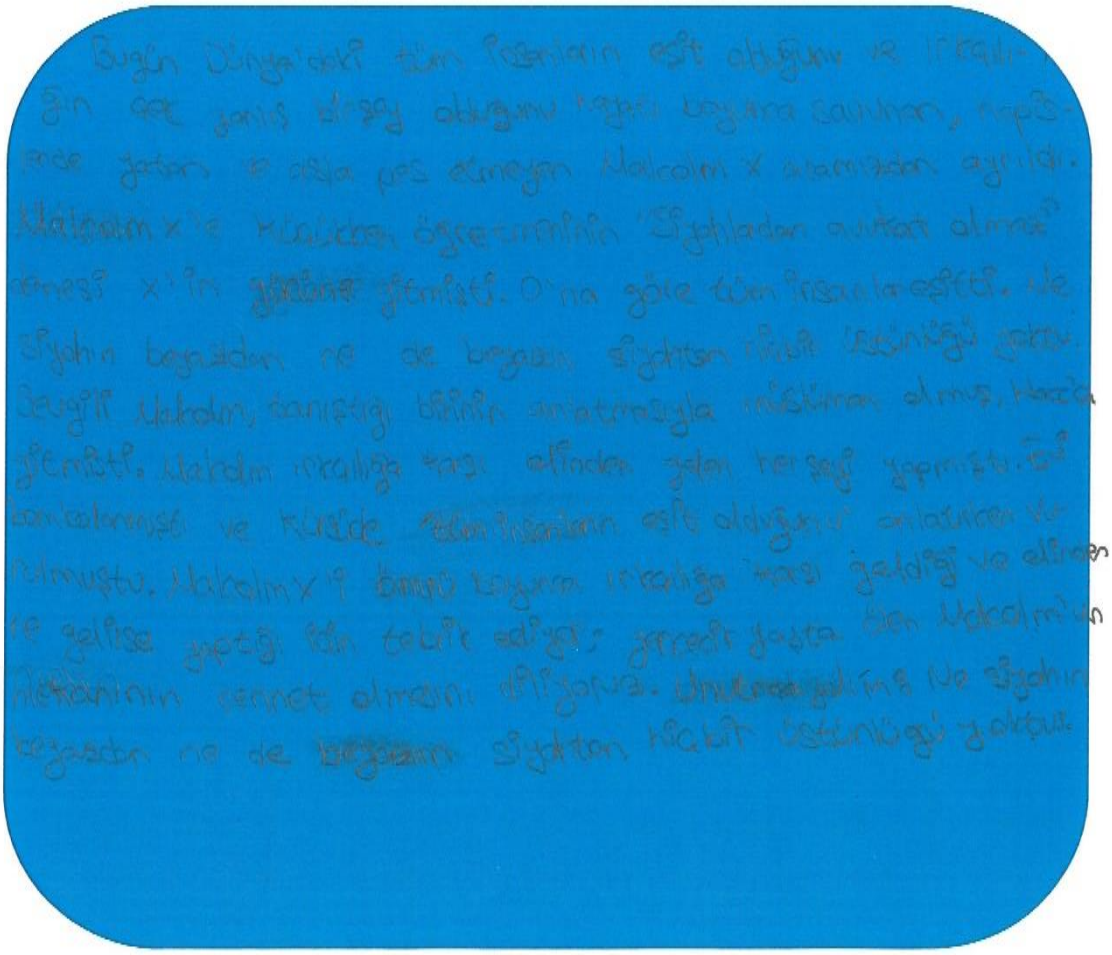
8. Demokratik ülkelerde vatandaşları hak ve hürriyetlerinin güvencesidir.

9. Demokratik ülkelerde vatandaşların ortak taleplerini gündeme taşımak için birlikte hareket etmeleridir.

OBİTUARY(Vefat İlanı)

Sosyal bilgiler dersinde ırkçılık, eşitsizlik, hak, özgürlük gibi kavramları anlatan Erhan bey, hak ve özgürlük için mücadele edip ırkçılığa karşı çıkan önemli kişilerden birisi olan Malcolm X' i dersinde anlatmıştır. Ardından hak, özgürlük ve eşitlik arayan bu yolda bir ömür harcayan Malcolm X 'i unutturmamak için gazetede onun adına onu gelecek nesillere tanıtacak bir vefat ilanı yayımlatmak istemiştir. Vefat ilanında yer alacak yazı için 6. sınıf öğrencilerini görevlendirmiştir.

Siz Malcolm X için bir vefat ilanı yazsaydınız nasıl bir ölüm ilanı yazardınız?

GAZETEDEN YANSIMALAR

Sosyal Bilgiler kitap yazarı Halil Bey, etkin vatandaşlık öğrenme alanında yer alan düşünce ve ifade özgürlüğü için kitabına koyacak bir bölüm oluşturamıyor.

Siz kitap yazarı Halil Bey' örnek olması için kitabınızda düşünce ve ifade özgürlüğünü yansıtan nasıl bir gazete haberi görmek isterdiniz? Örnek bir gazete haberi hazırlar mısınız?

DÜŞÜNÜYORUM, ÖYLEYSE İFADE ETMELİYİM!

Anayasamızın bize sunduğu kişi hakları başlığında en önemli haklarımızdan biri de düşünce ve ifade özgürlüğüdür. Eğer bir insan düşüncelerini, fikirlerini ve görüşlerini özgürce ifade edemezse zaten yaşamasının bir anlamı yoktur. Birisi onun fikirlerini ifade etmesini sınırlayamaz. Demokratik bir ülkede yaşadığımızdan düşünce ve ifade özgürlüğünü en iyi biçim kullanmamız gerek. Haklarımız ve özgürlüklerimiz bizim için bir hazinedir. Kimse onlara dokunamaz, devredemez ve onlardan vazgeçemez. Hele ki düşünce ve ifade özgürlüğünden. Gelişte birinin "sen düşüncelerini ifade edemezsin" deme gibi bir hakkı yok. Herkes düşünce ve ifade özgürlüğünü en iyi şekilde kullanmalı. Unutmayalım; Bir yerde farklı düşünce yoksa oradaki kimse düşünmüyor ve ifade edemiyor demektir.

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi

Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlik "16"

KADIN VE TOPLUM

Sosyal bilgiler öğretmeni Hatice Hanım, 8 Mart dünya kadınlar gününde kadının değeri vb. konulara yönelik toplumsal farkındalığı artırmak için Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bir proje hazırlamak istemektedir. Ancak ne yapacağı konusunda karasızlık yaşamaktadır. Aksam eve giderken kırmızı ışıkta aracıyla beklerken ilan panolarındaki afişler dikkati çekmiştir. Proje için etkili bir afiş hazırlamanın doğru olacağına karar veren Hatice Hanım, ertesi gün okulda afiş hazırlamak için öğrencilerinden yardım istemiştir. Öğrencilerin yardımıyla çok dikkat çeken bir afiş hazırlayabilmiştir.

Siz kadınının değerini ön plana çıkaran bir afiş hazırlamış olsaydınız nasıl bir afiş hazırlardınız?

BİYOGRAFİK ŞİİR

1950'li yıllar da Amerikan toplumu, siyahlar ve beyazlar olarak ikiye ayrılmış durumdaydı. Siyahlar tenli olan insanlar beyaz tenli olan insanlarla aynı haklara sahip değillerdi. Beyazlar her zaman siyahlardan üstün görülmekteydi. Bu durum toplum içerisinde huzursuzluğa neden olmaktaydı. Siyahlar bu durumu ortadan kaldırmak için çeşitli kampanyalar yapmışlardı. Bu ayrımcılığa karşı çıkan kişilerden biride bindiği otobüste beyazların oturduğu koltuğa oturup kalkmayan siyah ve beyaz ayrımına dikkat çeken ve bu mücadele yolunda tutuklanan Rosa Parks' tır.

İnsanlar arasındaki ayrımcılığa karşı çıkan Rosa Parks'ı anlatan bir biyografik şiiri aşağıda gösterilen şekilde nasıl yazabiliriz?

1. (isim)
2. (onu tanımlayan üç özellik)
3. (Ailesi, arkadaşları)
4. (Neleri sever, nelerden hoşlanırdı?)
5. (Neden ya da nelerden nefret ederdi?)
6. (Neden korkar ya da endişe ederdi?)
7. (Başardığı şeyler)
8. (Neyi görmek istedi?)
9. (Nerede yaşardı?)
10. (Soyadı)

1 Rosa Louise
2 Cesaretli kararlı Eşitlikçi
3 Leona Mccauley Jose Cauley
4 Adalet Eşitlik Görgü Saygı
5 Ayrımcılık Irkçılık Saygısızlık
6 Irkçılık ve ayrımcılığın devam etmesinden
7 Beyazın siyahdan farkı olmadığını
8 Siyahın Beyazdan Beyazın Siyahdan Üstün olmadığı dünya
9 ABD ALABOMA EYALETİ
10 Önceki Soyadı: Mccauley
Sonraki Soyadı: Parks

EK-39. Araştırma İzin Belgesi

T.C.
ZONGULDAK VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 45865702-605.01-E.3352305
Konu : Anket Uygulaması (Fatih KAYAALP)

15.02.2019

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 23/01/2019 tarihli ve 88179374-300-E.1900026165 sayılı yazınız.

Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün 23/01/2019 tarihli ve 88179374-300-E.1900026165 sayılı yazısı ile Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı doktora öğrencisi Fatih KAYAALP'ın **"Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinliklerini Kullanmanın Bilişsel ve Duyuşsal Öğrenmelere Etkisi" konulu doktora tezini veri sağlamak amacıyla Ereğli İlçesine bağlı bulunan Kışla Mahmut Likoğlu Ortaokulu, Merih Şuğle Ortaokulu, Turgut Reis Ortaokulu, Nurdan ve Ahmet Orhan Oğuz Ortaokulu'nda 2018-2019 Eğitim-öğretim yılı bahar yarıyılında 01.03.2019/01.06.2019 tarihleri arasında** Araştırma Çalışmasını uygulamak istediği Müdürlüğümüze bildirilmiş olup, Valilik Makamından alınan 14.02.2019 tarihli ve45865702-605.01-E.3285702 sayılı Olur ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve ilgililere bilgi verilmesi hususunda gereğini arz / rica ederim.

Murat KAPICI
Milli Eğitim Müdürü V.

Ek :
1- Valilik Oluru (1 sayfa)

Dağıtım :
Gereği:
A.Ü. Rektörlüğü'ne
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

Bilgi:
Ereğli Kaymakamlığına (İlçe MEM)

15/02/2019
Güvenli Elektronik İmzalı
Aslı İle Aynıdır.
Fatma SEVGİN
VHKİ

Adres: Valilik Binası Kat:3 Oda No:323
Mekez/Zonguldak
Elektronik Ağ:
e-posta:

Bilgi için: N.NAS ÇAKIR
Tel: 0 (372) 280 67 44
Faks: 0 (372) 280 67 99

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. https://evraksorgu.meb.gov.tr adresinden 2f6e-a44b-30e8-96e0-98ea kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
ZONGULDAK VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 45865702-605.01-E.3285702 14.02.2019
Konu : Anket Uygulaması (Fatih KAYAALP)

VALİLİK MAKAMINA

Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün 23/01/2019 tarihli ve 88179374-300-E.1900026165 sayılı yazısı ile Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı doktora öğrencisi Fatih KAYAALP**'ın "Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinliklerini Kullanmanın Bilişsel ve Duyuşsal Öğrenmelere Etkisi" konulu doktora tezini veri sağlamak amacıyla Ereğli İlçesine bağlı bulunan Kışla Mahmut Likoğlu Ortaokulu, Merih Şuğle Ortaokulu, Turgut Reis Ortaokulu, Nurdan ve Ahmet Orhan Oğuz Ortaokulu'nda 2018-2019 Eğitim-öğretim yılı bahar yarıyılında 01.03.2019/01.06.2019 tarihleri arasında** Araştırma Çalışmasını uygulamak istediği Müdürlüğümüze bildirilmiştir.

Millî Eğitim Müdürlüğünde toplanan komisyonumuzca, Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün 23/01/2019 tarihli ve 88179374-300-E.1900026165 sayılı yazısı ile Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı doktora öğrencisi Fatih KAYAALP**'ın "Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinliklerini Kullanmanın Bilişsel ve Duyuşsal Öğrenmelere Etkisi" konulu doktora tezini veri sağlamak amacıyla Ereğli İlçesine bağlı bulunan Kışla Mahmut Likoğlu Ortaokulu, Merih Şuğle Ortaokulu, Turgut Reis Ortaokulu, Nurdan ve Ahmet Orhan Oğuz Ortaokulu'nda 2018-2019 Eğitim-öğretim yılı bahar yarıyılında 01.03.2019/01.06.2019 tarihleri arasında** Araştırma Çalışmasını uygulanmasında sakınca olmadığına karar verilmiş olup, söz konusu çalışmanın "22/08/2017 tarihli ve 12607291 sayılı "Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama (2017/25 nolu) Genelgesi doğrultusunda" Okul Müdürlükleri'nin uygun gördüğü tarih ve saatlerde, Okul Müdürlükleri'nin Koordinesinde ve gönüllülük esasına göre yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde Olur'larınıza arz ederim.

Harun AKGÜL
Milli Eğitim Müdürü V.

OLUR
14.02.2019

Dr.Nevzat TAŞDAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

15/02/2019
Güvenli Elektronik İmzalı
Aslı İle Aynıdır.
Fatma SEVGİN
VHKİ

Adres: Valilik Binası Kat:3 Oda No:323
Mekez/Zonguldak
Elektronik Ağ:
e-posta:

Bilgi için: N.NAS ÇAKIR
Tel: 0 (372) 280 67 44
Faks: 0 (372) 280 67 99

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. https://evraksorgu.meb.gov.tr adresinden ca1b-418f-3e4f-92c3-a07a kodu ile teyit edilebilir.

ÖZGEÇMİŞ

1983 yılında Erzurum'da doğdu. İlk orta ve lise öğrenimini Erzurum'da tamamladı. 2006 yılında Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği lisans programından mezun oldu. Mezuniyet sonrası sırasıyla Ardahan Göle, Erzurum Pasinler ve son olarak Erzurum'un Palandöken ilçesinde sosyal bilgiler öğretmeni olarak görev yaptı. 2016 yılında Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Entitüsü Sosyal Bilgiler Eğitimi alanında yüksek lisans eğitimini tamamladı. Aynı enstitü bünyesinde doktora eğitimini sürdürmektedir. 2017 yılından itibaren Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilimdalında araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır. Sosyal bilgiler öğretimi, vatandaşlık eğitimi, öğrenme amaçlı yazma, eğitimde teknoloji kullanımı üzerine araştırmalar yapmaktadır. Evli ve iki çocuk babasıdır.